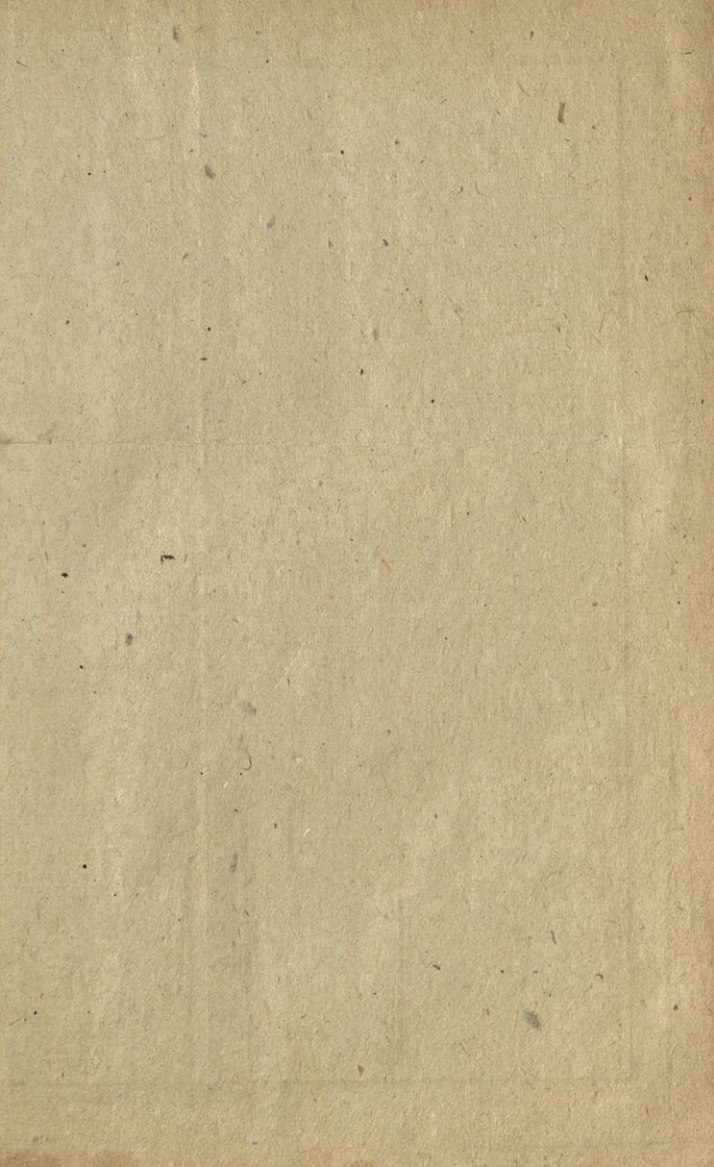
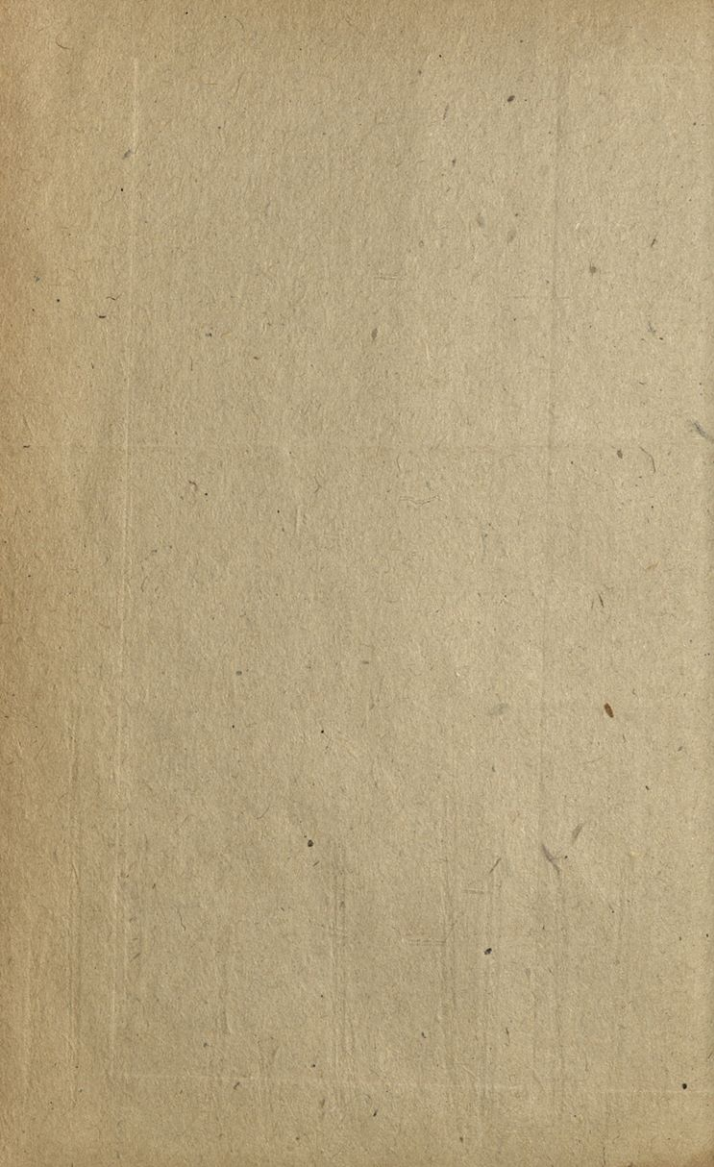

JOHN DOYLE
FEBLOCK
SOMESOVA
VENITEV

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

III K 39584 h
(c)

!Vabilo na naročbo!

Conan Doyle

Sherlock Holmes, • Detektivske povesti.

Te povesti bodo izhajale v posameznih zvezkih, in sicer **prvikrat v slovenskem prevodu** po **Conan Doylovi izvirni izdaji** v približno 38 snopičih z 32 stranmi po 40 vinarjev.

Junak teh v vsej svetovni literaturi nedoseženih detektivskih povesti je londonski **zasebni detektiv Sherlock Holmes**. V njegovih zanimivih doživljajih dosega njegov **čudoviti detektivski bistrour** najpresenetljivejše uspehe. Velika popularnost Sherlock Holmesa je rodila celo vrsto gledališčnih predstav njegovih del, ki so le slab posnetek, večkrat samo senca ženialnega detektiva.

Pristnega Sherlock Holmesa, njegove divne čine, ki jih vprizarja kot detektiv, moremo opazovati in občudovati samo v Sherlock Holmesovih povestih.

Vsak prijatelj obenem duhovitega in prezanimivega čtiva naj bi naročil Sherlock Holmesove povesti.

Prosimo torej, da izvolite prečitati prvih 32 strani priloženega snopiča, ki smo ga poslali na vpogled, in prepričani smo, da izpolnete ter nam po pošti določljete spodnjo naročilno karto.

Ljubljana.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg
založna knjigarna.

298 12

Podpisani naroča **Sherlock Holmesove detektivske povesti** v okoli 38 snopičih po 40 vinarjev, vsakih 14 dni en zvezek.

Kraj:

Ime:

5 v

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg
založna knjigarna

Popolne
v približno
38
snopičih.

Sherlock Holmes

Detektivske povesti.

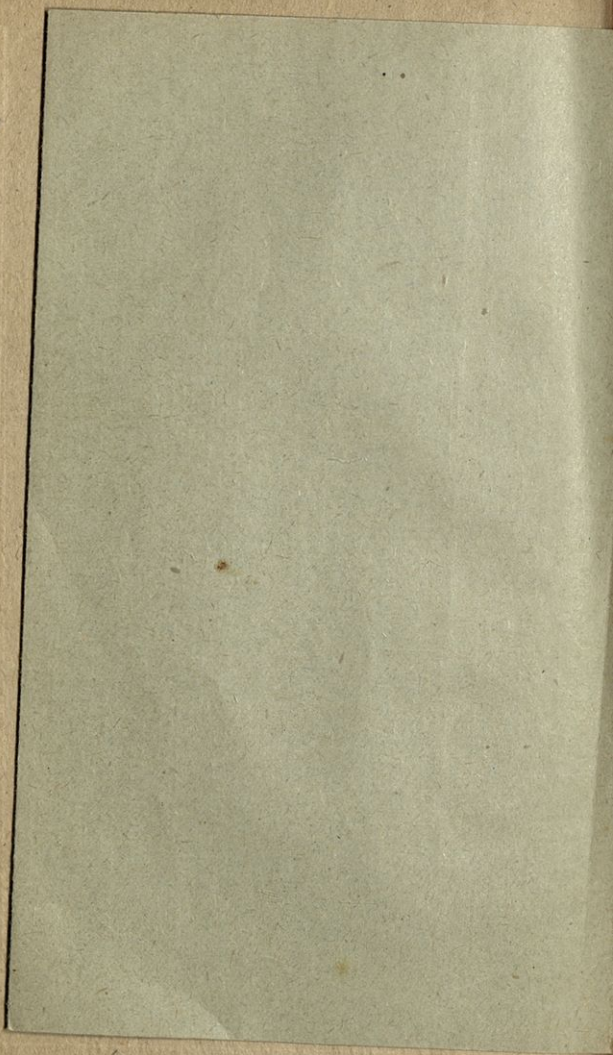

I. del:

Doživljaji.

1. snopič zastonj

Snopič 1

Popolne
v približno
38
snopičih.

Sherlock Holmes

Detektivske povesti.

I. del:

Doživljaji.

1. snopič zastonj

Snopič 1

39584. [c] III Mh

SHERLOCK HOLMESOVA VRNITEV

I. DEL

Spisal

Sir Arthur Conan Doyle.

Iz angleščine prevel J. M.

V Ljubljani 1912.

Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Sherlock, V.

CHERLOCK
HOLMES
UNITED

030000292

PRAZNA HIŠA.

Bilo je spomladi leta 1894., ko je umor mla-dega gospoda Ronalda Adairja, ki se je pri-petil v zelo nenavadnih in nepojasnjenih okoli-ščinah, zanimal ves London ter prestrašil vso gospodo. Javnost je že izvedela one podrob-nosti zločina, ki so pri policijski preiskavi pri-šle na dan! vendar se je pri tej priliki zelo mnogo zamolčalo, posebno ker je bil slučaj za sodnijsko postopanje tako silno očit, da ni bilo treba objaviti vseh dejstev. Šele sedaj, po pre-teku desetero let, je meni dovoljeno dopolniti one pogrešane sklepe, ki tvorijo vso to zna-menito verigo. Zločin je bil že samposebi za-nimiv, vendar ta zanimivost ni bila za mene čisto nič v primeri z nedoumnimi posledicami, ki so me bolj pretresle in iznenadile kakor ka-terikoli dogodek mojega burnih dogodkov pol-nega življenja. Še celó sedaj, po tem dolgem presledku, me mrzlo spreleti, ko se spomnim na to, in občutim zopet ono nenadno radost, začudenje in neverjetnost, ki je tako silno vpli-vala na mojo dušo. Dovoljeno naj mi bo, iz-javiti občinstvu, ki je kazalo nekoliko zani-manja za one hipne slike, ki sem mu jih podal semtertja o mislih in dejanjih zelo знамени-

tega možaka, da naj ne pripisuje meni krivde, ker mu nisem objavil vsega tega, kar je bilo meni znano; kajti smatral bi za svojo prvo dolžnost, da bi to storil, ako bi ne bil imel izrecne prepovedi iz ust njega samega in katero prepoved je umaknil šele tretjega dne zadnjega meseca.

Lahko si je misliti, da sem se vsled svojega tesnega prijateljstva s Sherlock Holmesom močno zanimal za zločine in da sem po njegovem izginotju vedno skrbno čital različne probleme, ki so bili objavljeni občinstvu, in več kakor enkrat sem poizkusil uporabljati pri njihovim razreševanju njegove metode, dasiravno z nebistvenim uspehom. Noben zločin pa ni v toliki meri vzbudil mojega zanimanja kakor ta žaloigra Ronalda Adairja. Ko sem čital dokazovanje v sodni preiskavi, ki je privedlo do razsodbe, da se je izvršil premišljen umor od ene ali več oseb, sem bolj kakor kdaj občutil izgubo, ki jo je doživela človeška družba vsled smrti Sherlocka Holmesa. Pri tem čudnem dogodku so bila dejstva, katera bi — prepričan sem bil o tem — v posebni meri vzbujala njegovo zanimanje in napor policije bi bili dobili pomoč ali bi se najbolj verjetno še prej izvršili po izkušenem opazovanju in bistrem duhu prvega kriminalnega agenta v Evropi. Ves dan sem razmišljal o tem dogodku, vendar nisem našel nobene razrešitve, ki bi se mi zdela primerna. Dasiravno sem v nevarnosti, da pripovedujem že znane stvari, hočem

vseeno ponoviti dejstva, kakor so bila znana javnosti koncem sodnijske preiskave.

Gospod Ronald Adair je bil drugi sin grofa Maymootha, ki je bil v onem času guverner ene avstralskih kolonij. Adairjeva mati je prišla iz Avstralije, da se radi sive slepote podvrže operaciji, in ona, njen sin Ronald in njena hči Hilda so stanovali skupno na št. 417 Park Lane. Mladenič se je gibal v najboljši družbi ter ni imel, kolikor je znano, nobenega sovražnika in nobenih posebnih slabih lastnosti. Zaročen je bil z miss Editto Woodley iz Carstairsa, toda zaroka se je pred nekaj meseci po obojestranskem privoljenju razdrila in nobenega znamenja ni bilo, da bi zapustila kako posebno globoko čustvo za seboj. V ostalem se je gibalo mladeničevo življenje v ozkem in konvencionalnem krogu, kajti njegov značaja je bil miren in njegova narava ne posebno dražljiva. In vendar se je zgodilo, da je doletela tega mladega, lahkoživega aristokrata smrt v jako čudni in nepričakovani obliki, in sicer v času med deseto in enajsto uro dvajset minut v noči tridesetega marca leta 1894.

Ronald Adair je ljubil karte in rad igral, vendar nikdar za take vsote, ki bi ga mogle pripraviti v zadrego. Bil je član Baldwinskega, Cavendishkega in Bagatellskega kartovskega kluba. Dokazalo se je, da je na dan svoje smrti igral po večerji whist v tem klubu. Igral je tamkaj tudi popoldne. Pričanje njegovih soigralcev — mr. Murray, sir John Hardy in pol-

kovnik Moran — je pokazalo, da so igrali whist in da so karte precej enako padale. Adair je morda izgubil kakih pet funtov šterlingov, vendar ne več. Njegovo premoženje je bilo precejšnje in taka izguba mu pač ni nič prizadjala. Igral je skoro vsak dan v enem ali drugem klubu, vendar je igral oprezno in previdno ter je navadno dobival. Pri pričanju se je dokazalo, da je pred nekoliko tedni priigral skupno s polkovnikom Moranom kakih 420 funtov šterlingov pri enem igranju z Godfreyem Milnerjem in lordom Balmoralom. Toliko glede njegove poslednje zgodovine, kakor se je pokazalo pri sodni preiskavi.

Onega večera, ko se je zvršil zločin, se je bil povrnil ravno ob desetih iz kluba. Njegove matere in sestre ni bilo doma, odšle sta k nekim sorodnikom na obisk. Hišna je izpovedala, da ga je slišala stopiti v sprednjo sobo v drugem nadstropju, ki so jo navadno rabili kot družinsko sobo. Zakurila je peč in ker se je kadilo, je odprla okno. Iz te sobe ni bilo čuti nobenega glasu prav do enajste ure dvajset minut, ko se je lady Maymooth s svojo hčerjo vrnila domov. Da bi mu rekla lahko noč, je poizkusila stopiti v sinovo sobo. Vrata pa so bila zaklenjena odznotraj in na vse svoje vpitje in trkanje ni mogla dobiti nobenega odgovora. Prišla je pomoč in udrli so vrata. Nesrečnega mladeniča so našli ležati blizu mize na tleh. Njegova glava je bila strašno razmesarjena od ekspanzivne revolverске krogle, vendar

niso našli nikjer v sobi nikakršnega orožja. Na mizi sta ležala dva bankovca po deset funtov šterlingov in sedemnajst funtov deset šterlingov v zlatu in srebru; ta denar je bil zložen v majhnih kupčkah različne vrednosti. Na koscu papirja je bilo tudi nekoliko številčk, njim nasproti pa imena nekaterih njegovih klubovih prijateljev; iz tega se je sklepalo, da je skušal pred svojo smrtjo izračunati svojo izgubo ali dobiček pri kartah.

Natančen pregled vseh okoliščin pa je naredil ves slučaj še bolj zamotan. Pred vsem ni bilo mogoče navesti nobenega vzroka, čemu da je mladenič zaklenil vrata odznotraj. Mogoče je bilo, da je storil to morilec in da je nato pobegnil skozi okno. Okno pa je bilo najmanj dvajset čevljev visoko, spodaj pa je bila gredica pomladanskega žafrana v polnem cvetu. Niti pri cvetlicah niti na zemlji ni bilo opaziti najmanjšega znamenja, da bi kdo hodil tamkaj, in prav tako ni bilo nobenega sledu na ozki progi trave, ki je ločila hišo od ceste. Iz tega je bilo očito, da je mladenič sam zaklenil vrata. Na kak način pa ga je potem doletela smrt? Do okna ni mogel nihče splezati, ne da bi zapustil sledu za seboj. Morda je kak človek ustrelil skozi okno; v tem slučaju pa je moral biti izvrsten strelec, da je mogel zadati z revolverjem tako smrtno rano. Toda ulica Park Lane je zopet zelo živahna in komaj sto korakov od hiše stoje izvoščeki. Nihče ni čul nobenega strela. In vendar je bil tamkaj mrtvec

in revolverška krogla, ki je podobno kakor krogle z mehko špico zadala rano, ki je morala povzročiti takojšnjo smrt. Take so bile okoliščine tega skrivnostnega dogodka v ulici Park Lane, ki je bil še bolj zamotan vsled popolnega pomanjkanja vsakega motiva, ker je bilo znano, kakor sem že omenil, da mladi Adair ni imel nobenega sovražnika, in se tudi ni poskusilo vzeti denarja ali dragocenosti iz sobe.

Ves dan sem razmišljal o teh dejstvih ter skušal priti do kake teorije, ki bi jih združila vse, ter najti ono črto najmanjšega upora, o katerem je moj ubogi prijatelj izjavil, da je izhodišče vsakega preiskovanja. Priznam, da sem le malo napredoval. Zvečer sem se napotil črez park in sem okoli šeste ure prišel v Oxfordsko ulico na mesto, kjer se ulica Park Lane končuje. Gruča pohajkovalcev, ki so se vsi ozirali proti nekemu posebnemu oknu, mi je pokazala hišo, ki sem si jo prišel ogledat. Neki visok suh človek z barvastimi naočniki, o katerem sem močno sumil, da je navaden detektiv, je razlagal neko svojo teorijo, ostali pa so se gnetli okoli njega, da bi slišali, kaj pravi. Približal sem se kolikor sem mogel, vendar so se mi zdele njegove opazke tako abotne, da sem se nejevoljen obrnil v stran. Pri tem pa sem zadel nekega starega, grbastega človeka, ki je stal za menoj in izbil sem mu nekoliko knjig, ki jih je nosil. Spominjam se, da sem pri tem, ko sem jih zopet pobral, opazil naslov ene izmed njih, in po njem sem spo-

znal, da mora biti človek kak ubog knjigoljub, ki je bodisi radi kupčije ali pa čudaštva nabiral nepoznane knjige. Skušal sem se oprostiti radi dogodka, vendar je bilo očito, da so bile te knjige, ki sem na nesrečo tako slabo ravnal z njimi, zelo dragocene stvari v očeh njihovega lastnika. Zaničevalno je nekaj zagodrnjal in se okrenil, nato pa sem videl njegov grbasti hrbet in sivo obstransko brado izginiti v množici.

Moja opazovanja na št. 427 Park Lane so malo doprinesla v razjasnjevanje problema, za katerega sem se zanimal. Hišo je ločil od ulice nizek zid z ograjo; vse skupaj ni bilo višje nego pet čevljev. Raditega je bilo vsakomur popolnoma lahko priti v vrt, toda okno je bilo čisto nedostopno, ker ni bilo nobene cevi za vodo niti kaj drugega, kjer bi mogel zelo pogumen človek plezati. Bolj v zadregi kakor kdaj, sem nameril svoje korake nazaj proti Kensingtonu. Nisem bil še pet minut v svoji sobi, ko vstopi hišna s sporočilom, da hoče neki človek govoriti z menoj. V moje veliko začudenje ni bil nihče drugi kakor moj čudni stari nabiralec knjig, ki je s svojim ozkim, nagubanim obrazom bistro gledal iz okvira sivih las, pod desno pazduho pa nosil svoje dragocene knjige, ki jih je bilo najmanj tucat.

„Čudno se vam zdi, ker me vidite pred seboj, gospod, kaj ne,“ je rekel s čudnim, hreščečim glasom.

Priznal sem, da sem v resnici začuden.

„No, veste, gospod, jaz sem pravičen človek, in ko sem vas slučajno videl iti v tole hišo, ko sem šel počasi za vami, sem si mislil, da bi vstopil in obiskal onega prijaznega gospoda ter mu povedal, da nisem nič slabega mislil, ako sem bil nekoliko osoren in da sem mu zelo hvaležen, ker mi je pobral knjige.

„Vi delate iz muhe slona,“ sem dejal. „Ali vas pa smem vprašati, kako ste vedeli, kdo da sem?“

„No, gospod, ako smem biti tako prost, jaz sem vaš sosed, kajti moja majhna knjigarna je na vogalu Church Streeta, in zelo me bo veselilo, ako vas kdaj vidim tamkaj. Morda vi sami kaj nabirate, gospod; tukaj imam: ‚Britske ptice‘, in ‚Katula‘ ter ‚Sveto vojsko‘ — vsaka knjiga je vredna svojega denarja. S petero zvezki lahko ravno zamašite ono vrzel na drugi polici. Ne dela ugodnega vtisa, ali ne, gospod?“

Ozrl sem se, da pogledam na polico. Ko sem se zopet obrnil nazaj, je stal tamkaj Sherlock Holmes ter se mi smejal preko mize. Skočil sem pokonci ter ga gledal nekoliko sekund nad vse začuden, nato pa se zdi, da sem se moral onesvestiti prvikrat in poslednjikrat v svojem življenju. Resnica je, da se je neka siva megla zavrtila pred mojimi očmi in ko je zopet izginila, sem začutil, da je moj ovratnik odpet, na ustnicah pa rezki poizkus brandyja. Preko mojega stola pa se je sklanjal Holmes s steklenico v roki.

„Moj dragi Watson“, je dejal dobro poznani glas, „tisočkrat te moram prositi odpuščanja. Nisem si mislil, da te bo takò prevzelo.“

Zgrabil sem ga za roko.

„Holmes!“ sem vzkliknil. „Ali si v resnici ti? Ali more zares biti mogoče, da si še živ? Ali je možno, da se ti je posrečilo splezati iz onega strašnega prepada?“

„Počakaj za trenutek!“ je dejal. „Ali si prepričan, da si v resnici zmožen razpravljati o stvareh? S svojo po nepotrebnem dramatično vrnitvijo sem te preveč razburil.“

„Popolnoma sem okrepčan; vendar v resnici, Holmes, skoraj ne morem verjeti svojim očem. Sveta nebesa, ako pomislim, da ti — prav ti izmed vseh ljudi na svetu — sedaj stojiš v moji sobi!“ Zopet sem ga prijel za rokav ter potipal bolj drobno, mišičasto roko pod njim. „No, navzlic temu duh nisi,“ sem dejal. „Moj dragi, nad vse me veseli, da te zopet vidim. Sedi in povej mi, kako si prišel živ iz tistega strašnega brezna.“

Usedel se je meni nasproti ter si zapalil po svoji stari brezskrbni navadi cigareto. Imel je na sebi obnošeno suknjo trgovca s knjigami, ostali del te osebnosti pa je ležal na kupu sivih las in starih knjig na mizi. Holmes je bil videti še bolj droben in špičast kakor nekdanj, toda na njegovem orlovskem obrazu je bilo opaziti neko bledico, ki mi je pričala, da njegovo zdravje v poslednjih časih ni bilo dobro.

„Veseli me, da se morem malo iztegniti, Watson,“ je rekel. „Nobena šala ni, ako mora velik človek navsezadnje hoditi nekoliko ur na dan sključen. Kar se tiče te zadeve, moj dragi, imava težko in nevarno nočno delo pred seboj, ako te smem prositi sodelovanja. Morda bi bilo bolje, da ti razjasnim ves položaj potem, ko bo to delo končano.“

„Jaz sem nad vse radoveden. Najrajše bi sedaj slišal tvojo zgodbo.“

„Ali pojdeš danes zvečer z menoj?“

„Kadar in kamor ti je drago.“

„To je v resnici tako kakor v nekdanjih časih. Imela bova še dovolj časa za majhno večerjo pred odhodom. Sedaj pa, kar se tiče onega prepada. Meni ni bilo prav nič težko priti iz njega, in sicer iz prav navadnega vzroka, ker nikdar v njem nisem bil.“

„Ti nikdar nisi bil v njem?“

„Ne, Watson, nikdar nisem bil. Pismo, ki sem ti ga pisal, je bilo popolnoma pristno. Prav nič nisem dvomil, da je konec moje karijere, ko sem ugledal nekoliko zlonosno postavo rajnega profesorja Moriartyja na ozki stezi, ki je vodila na varno. Neki neizprosni namen sem čital v njegovih sivih očeh. Izpregovoril sem z njim nekoliko besedi ter dobil prijazno dovoljenje, da napišem kratko sporočilo, ki si ga pozneje prejel. Pustil sem ga pri svoji škatli za cigarete in gorski palici, nato pa odšel po stezi dalje, Moriarty pa takoj za menoj. Ko sem došel do konca pota, sem se postavil v

bran. On ni potegnil nobenega orožja, marveč planil proti meni ter me objel s svojimi dolgimi rokami. Vedel je, da je pri koncu z njegovo igro in je samo po tem hrepenel, da bi se nad menoj maščeval. Majala sva se skupno na robu prepada. Jaz sem nekoliko poznal baritsu, japonski način rokoborbe, ki mi je že več kakor enkrat zelo koristil. Izvil sem se njegovemu objemu, on pa je s strašnim krikom nekoliko sekund z obema rokama blazno mahal okoli sebe po zraku. Kljub vsemu naporu pa ni mogel ohraniti ravnotežja in padel je v prepad. Precej dolgo sem ga videl padati, gledajoč preko roba brezdna za njim. Nato je udaril ob skalo, odletel ter pljusnil v vodo.“

Začuden sem poslušal to zgodbo, ki jo je Holmes pripovedoval med pušenjem cigarete.

„Toda sledovi!“ sem zaklical. „S svojimi lastnimi očmi sem videl, da sta šla dva po stezi dalje in se nobeden ni vrnil.“

„To se je takole zgodilo. V onem trenutku, ko je profesor izginil, mi je šinilo v glavo, kako resnično nenavadno srečno priliko mi je nakhlonila usoda. Znano mi je bilo, da Moriarty ni bil edini človek, ki je prisegel, da me usmrti. Bili so najmanj trije drugi, kojih željo po maščevanju je smrt njihovega voditelja še povečala. Vsi so bili zelo nevarni ljudje. Ako bi bil ves svet prepričan, da sem jaz mrtev, potem bi si ti ljudje marsikaj dovolili, oni bi se bolj izpostavili in prej ali slej bi mi bilo mogoče uničiti jih. Tedaj bi prišel čas mojega zopet-

nega nastopa. Možgani delujejo tako hitro, da mislim, da mi je prišlo vse to na misel, preden je profesor Moriarty došel do dna Reichenbachskega slapa.

„Nato sem vstal in si natanko ogledal skalo za seboj. V tvojem slikovitem opisu vse zadeve, ki sem ga čital čez nekoliko mesecev, ti trdiš, da je bila stena navpična. To ni dobesedno res. Bilo je nekaj mest, kamor bi se mogel človek upreti z nogo in zgoraj je bil videti nekak rob. Skala je tako visoka, da je bilo očito, da je nemogoče splezati do vrha. Prav tako pa je bilo nemogoče uporabiti mokro stezo, ne da bi pustil sledove za seboj. Lahko bi bil seveda obrnil čevlje v obratno smer, kakor sem že storil v podobnih slučajih, toda pogled na tri vrste sledov v eni smeri bi gotovo vzbudil sumnjo o prevari. Zategadelj je bilo splošno najbolje, da sem poizkusil plezati. To ni bila prijetna stvar, Watson. Slap je grmel in bobnel pod menoj. Jaz nisem človek, ki si mnogo domišljuje, vendar dam ti svojo besedo, da se mi je zdelo, kakor da slišim Moriartyjev glas iz prepada. Vsaka zgrešena stopinja bi bila lahko usodepolna. Več kakor enkrat, ko mi je šop trave ostal v roki ali mi je noga izpodrsnila na mokrih skalnatih robovih, sem mislil, da sem izgubljen. Vendar sem vztrajal in končno došel do roba, ki je bil porastel z mehkim zelenim mahom in kjer sem mogel čisto udobno in neopaženo ležati. In tamkaj sem ležal, ko ste vsi, ti moj dragi Watson, in

ostali trije zelo sočutno, toda brezuspešno preiskovali okolnosti moje smrti.

„Naposled, ko ste vi vsi prišli do svojih neobhodnih in popolnoma napačnih sklepov, ste odšli proti hotelu nazaj in jaz sem ostal sam. Mislil sem, da je sedaj konec vseh nevarnosti zame, vendar mi je zelo nepričakovan dogodek pojasnil, da me še vedno čaka marsikako iznenadenje. Zgoraj nad menoj se je utrgala velika skala, drla mimo mene, zadela na stezo ter štrbunknila v prepad. Za trenutek sem si mislil, da je bil to samo nekaj slučaj, ko sem se pa trenutek kasneje ozrl kviško, sem ugledal proti temnečemu se nebu človeško glavo in še ena skala je priletela in komaj čevelj daleč od moje glave zadela ob rob, kjer sem ležal. Njen pomen je bil seveda očiten. Moriarty ni bil sam. Njegov tovariš — in oni edini pogled mi je povedal, kako nevaren človek je bil njegov tovariš — je stal na straži, ko me je profesor napadel. Iz daljave, ne da bi ga jaz videl, je bil priča smrti svojega prijatelja in moje rešitve. Počakal je name in skušal doseči to, kar se je njegovemu tovarišu ponesrečilo.

„Nisem dolgo razmišljal o tem, Watson. Zopet sem ugledal preko skale oni srditi obraz in vedel sem, da je bil predhodnik druge skale. Zlezel sem dol na stezo. Ne vem, da bi storil to hladnokrvno. Pot navzdol je bila stokrat težja nego plezanje navzgor. Vendar nisem imel časa misliti na nevarnost, kajti zopet je prižvižgala skala mimo mene, ko sem na obeh rokah visel

ob robu. Spustil sem se, toda z božjo pomočjo sem ves opraskan in krvav srečno došel dol na stezo. Nato pa sem vzel pot pod noge, prehodil deset milj preko gorovja v temi in teden dni pozneje sem se nahajal v Florenci, prepričan, da nikdo na svetu ni vedel, kaj da se je zgodilo z menoj.

„Samo enega zaupnika sem imel — svojega brata Mycrofta. Zelo te moram prositi odpuščanja, moj dragi Watson, vendar je bilo nad vse važno, da se splošno sodi, da sem mrtev, in popolnoma gotovo je, da bi ti ne bil pisal tako prepričevalnega poročila o moji nesrečni smrti, ako bi sam ne bil prepričan, da je resnica. Marsikdaj sem tekom poslednjih treh let poprijel pero, da ti pišem, vendar sem se vedno bal, da te ne bi tvoja zvesta vdanost do mene dovedla do kake indiskrecije, ki bi izdala mojo skrivnost. Iz tega vzroka sem se obrnil od tebe, ko si danes zvečer prevrnil moje knjige, kajti bil sem v onem času v nevarnosti in vsako znamenje iznenadenja in ganjenja od tebe bi utegnilo obrniti pozornost name ter imelo zelo obžalovanja vredne in nenadomestljive posledice. Kar se tiče Mycrofta, sem mu moral zaupati, da dobim denarja, ki sem ga potreboval. Stvari se v Londonu niso tako ugodno razvijale, kakor sem se nadejal, kajti pri sodni razpravi proti Moriartyjevi tolpi sta ostala dva njena najbolj nevarna člana, moja lastna smrtna sovražnika, nemoteno svobodna. Raditega sem potoval dve leti po Tibetu, obiskal Lhaso in

preživel nekoliko dni pri glavnem Lama. Morda si kdaj čital o znamenitih razkritjih nekega Norvežana Sigersona po imenu, vendar sem prepričan, da ti nikdar ni prišlo na misel, da si pri tem dobival novice svojega prijatelja. Nato sem potoval skoz Perzijo, stopil v Meko, posetil kalifa v Kartumu, in uspehe tega poslednjega kratkega, toda zanimivega obiska sem javil ministrstvu za zunanje zadeve. Vrnivši se na Francosko sem nekoliko mesecev preiskoval derivate ogljenega katrana; to se je vršilo v nekem kemičnem laboratoriju v Montpellierju na južnem Francoskem. Ko sem to uspešno dokončal ter izvedel, da se nahaja v Londonu samo eden mojih sovražnikov, sem sklenil vrniti se tja, ko so novice o tem skrivnostnem dogodku pospešile mojo vrnitev, ki ni le vzbudil sam posebi moje pozornosti, marveč se mi je zdelo, da mi nudi prav posebno ugodne prilike za mojo osebo. Nemudoma sem se povrnil v London, se osebno oglasil v Baker Streetu, povzročil Hudsonovi silen histeričen napad ter našel, da je moj brat Mycroft ohranil moje sobe in moje papirje prav tako, kakor so vedno bili. Tako se je zgodilo, moj dragi Watson, da sem se danes ob dveh zopet znašel na svojem starem naslanjaču v svoji lastni stari sobi in sem samo želel, da bi mogel videti svojega starega prijatelja Watsona v drugem stolu, ki ga je tolikokrat krasil.“

Tako se je glasila znamenita povest, ki sem jo pozorno poslušal onega aprilskega večera

— povest, ki bi je nikakor ne mogel verjeti, ako ne bi imel pred seboj visoke, vitke postave ter strogega, izrazitega obraza, o katerem sem mislil, da ga nikoli več ne bom videl. Izvedeti je moral o moji žalostni izgubi in njegovo sočutje se je izražalo bolj v njegovem vedenju kakor v besedah. „Delo je najboljše sredstvo proti žalosti, moj dragi Watson“, je dejal, „in jaz imam današnjo noč delo za naju, ki bo samoposebi opravičilo človeško življenje na tem planetu, ako ga uspešno dokončava.“ Zaman sem ga prosil, da bi mi kaj več povedal. „Preden bo jutro, boš videl in slišal dovolj,“ je odgovoril. „Pred nama imava dobo treh let, o kateri se morava malo pomeniti. Naj zadostuje to do poldesetih, ko odrineva na zanimivo pot proti prazni hiši.“

Bilo je v resnici kakor v starih časih, ko sem ob oni uri sedel poleg njega v kočiji z revolverjem v žepu in vznemirjenjem v svojem srcu. Holmes je bil hladen, resen in malobeseden. Ko je svit uličnih svetilk razsvetlil njegove resne poteze, sem opazil, da je njegovo čelo zamišljeno nagubano in njegove ustnice stisnjene. Nisem vedel, kakšno divjo zver gremo loviti po temnen džunglu zločinskega Londona, toda po obnašanju tega mojstrskega lovca sem dobro vedel, da je stvar zelo resna, akoravno je porogljivi nasmehljaj, ki je včasih prodril njegovo asketsko resnost, obetal le malo dobrega za stvar naše naloge.

Mislil sem, da smo namenjeni v Baker Street, Holmes pa je dal ustaviti voz na vogalu Cavendish Squara. Opazil sem, da se je zelo pozorno obrnil na levo in desno, ko je izstopil, in da je pri vsakem nadaljnjem cestnem vogalu močno gledal na to, da se je prepričal, da mu nikdo ne sledi. Najina pot je bila v resnici čudna. Holmesovo poznanje londonskih stranskih potov je bilo izredno in pri tej priliki se je hitro in sigurno gibal med množico raznih hlevov, o katerih jaz sploh ničesar nisem vedel. Končno sva dospela v neko ozko, s starimi, mračnimi hišami obrobjeno ulico, ki naju je povedla v Manchester Street in dalje v Blandford Street. Tukaj je hitro zavil v neko ozko ulico, stopil skozi lesena vrata na neko zapuščeno dvorišče, nato pa s ključem odprl zadnja vrata neke hiše. Skupno sva vstopila in on jih je za nama zopet zaprl.

Bilo je čisto temno, vendar mi je bilo jasno, da je bila hiša prazna. Najine stopinje so škripale in pokale po golih deskah in ko sem iztegnil roko, se je dotaknila zidovja, s katerega je visel papir v trakovih. Mrzli, drobni Holmesovi prsti so objeli moje zapestje in peljal me je po dolgi sobi dalje, dokler nisem nerazločno videl temnega koprenastega okna nad vrati. Tukaj se je Holmes naenkrat obrnil na desno in znašla sva se v veliki, štirioglati, prazni sobi, ki je bila okoli in okoli zelo temna, v sredi pa nekoliko razsvetljena od luči onostran ceste. V bližini ni bilo nobene svetiljke

in na oknu je bilo na debelo prahu, tako da je bilo ravno še mogoče razločevati najini postavi. Moj tovariš je položil roko na mojo ramo in pritisnil usta na moje uho.

„Ali veš, kje da sva?“ je zašepetal.

„To je gotovo Baker Street,“ sem odgovoril ter zrl skoz okno.

„Tako je. Midva sva v Camden House, ki je našemu staremu bivališču ravno nasproti.“

„Toda čemu sva tukaj?“

„Ker je odtod tako izvrsten razgled na to slikovito poslopje. Dovolj, da te prosim, moj dragi Watson, da stopiš nekoliko bliže k oknu, vendar tako oprezno, da se ne pokažeš, nato pa se ozri gor k našim starim sobam — odkjer sva nastopila toliko najinih majhnih dogodkov. Videli bomo, ako so mi ta tri leta moje odsotnosti popolnoma odvzele mojo moč, iznenaditi te.“

Oprezno sem se splazil nekoliko naprej ter se ozrl proti znanemu oknu. Iznenadenja in začudenja sem vzkliknil. Okno je bilo zastrto, za zastorom pa je gorela nočna luč. Na tem svetlem zastoru pa je bila videti temna senca nekega človeka, ki je sedel v sobi na stolu. Lega glave, široke rame, razločne poteze vse postave niso pripuščale nobenega dvoma. Obraz je bil napol obrnjen in vsa podoba je bila podobna onim črnim silhuetam, ki so jih naši pradedje tako radi delali. Bila je popolna reprodukcija Holmesa. Tako zelo sem bil začuden, da sem iztegnil svoje roke, da bi se prepričal, da je

on sam v resnici poleg mene. On pa se je molče smejal.

„No?“ je dejal.

„Sveta nebesa!“ sem vzkliknil. „Čudovito!“

„Prepričan sem, da starost ne uniči in navada ne obrabi moje neizmerne mnogostranosti,“ je dejal, in jaz sem spoznal v njegovem glasu veselje in ponos, ki ga občuti umetnik nad svojim delom. „V resnici je nekoliko meni podobno, ali ne?“

„Jaz bi skoro prisegel, da si ti tamkaj.“

„Hvalo za to izvrstno delo zasluži monsieur Meunier in Grenobla, ki je nekoliko dni delal obliko. Doprski kip iz voska je. Ostalo sem uredil sam, ko sem se danes popoldne oglasil v Baker Streetu.“

„Vendar čemu?“

„Ker sem imel, moj dragi Watson, kar največ vzroka želeči, da bi gotovi ljudje menili, da sem jaz tamkaj, medtem ko bi bil v resnici drugje.“

„Torej si mislil, da gotovi ljudje opazujejo okna?“

„Jaz sem v e d e l, da jih opazujejo.“

„In kdo so ti ljudje?“

„Moji stari sovražniki, Watson. Ona lepa družba, koje voditelj leži v Reichenbachskem slapu. Pomisliti moraš, da so oni, in sicer oni edini vedeli, da sem jaz še pri življenju. Pričakovali so, da se prej ali slej zopet povrnem nazaj v svoje stare prostore. Neprestano so jih opazovali in danes zjutraj so me videli priti.“

„Kako veš vse to?“

„Ker sem spoznal njihovo stražo, ko sem pogledal skoz okno. Navidezno je čisto navaden človek, Parker mu je ime, sicer pa je poulični tolovaj, ki zna izvrstno brenkati na dromljo. Jaz sem se zanj malo zmenil. Pač pa sem se zelo zmenil za mnogo strahovitejšo osebo, ki je za njim, in to je največji prijatelj Moriartyja, oni človek, ki je spuščal skale črez pečevje, najbolj premeten in nevaren zločinec v Londonu. To je možak, ki me današnjo noč zasleduje, Watson, in to je mož, ki popolnoma nič ne misli na to, da zasledujemo mi n j e g a.

Načrti mojega prijatelja so se polagoma razodevali. Iz tega pripravnega zavetišča so bili opazovalci opazovani in zasledovalci zasledovani. Senca tam gor je bila vada, mi pa smo bili lovci. Molče sva stala v temi drug zraven drugega ter opazovala ljudi, ki so pred nama hiteli semintja. Holmes je stal tiho in nepremično, vendar sem vedel, da je pozorno čuval in da so bile njegove oči napeto uprte na tok mimoidočih. Temna, vihar na noč je bila in veter je žvižgal po dolgi ulici. Mnogo ljudi je hodilo semintja; večinoma so bili zaviti v svoje plašče in ovratnice. Enkrat ali dvakrat se mi je zdelo, kakor da sem že videl isto postavo, posebno pa sem opazil dva človeka, ki sta očitno iskala zavetja pred vetrom v veži neke hiše nekoliko dalje gor na ulici. Skušal sem obrniti pozornost svojega prijatelja na nju, on pa je nekaj nepotrpežljivo vzkliknil in dalje zrl na

ulico. Več kakor enkrat je nemirno prestavil svoje noge in tiho bobnal s svojimi prsti po zidu. Bilo mi je jasno, da je postajal nepotrpežljiv in da njegovi načrti niso delovali tako, kakor se je nadejal. Navsezadnje, ko je šlo že proti polnoči in se je ulica izpraznila, ni mogel več premagovati svoje razburjenosti in je začel hoditi po sobi gor in dol. Bil sem ravno na tem, da mu nekaj povem, ko sem se ozrl navzgor proti razsvetljenemu oknu in zopet sem se skoro prav tako močno začudil, kakor poprej. Prijel sem Holmesa za roko in pokazal kvišku.

„Senca se je premaknila!“ sem vzkliknil.

Sedaj ni bil več profil, marveč hrbet, ki je bil obrnjen proti nam.

Poslednja tri leta v resnici niso zmanjšala strogosti njegovega značaja in nepotrpežljivosti.

„Seveda se je premaknila,“ je rekel. „Mar sem jaz tak norčav mojster skaza, da bom postavil tamkaj tako postavo ter pričakoval, da bo prekanila enega najbolj premetenih mož v Evropi. Sedaj sva že dve uri v tej sobi in mrs. Hudson je že osemkrat nekoliko spremenila to postavo ali vsake četrte ure enkrat. Ona dela to od sprednje strani, tako da se njene sence ne more opaziti. Ah!“ Slišno in vznemirjeno je potegnil sapo vase. V medli svetlobi sem videl njegovo glavo nagnjeno naprej in vsa postava je bila nepremična vsled napete pozornosti. Ulica je bila popolnoma zapuščena. Ona dva človeka sta morda še vedno čepela v veži,

vendar ju nisem več videl. Vse je bilo mirno in temno izvzemši oni sijajni zeleni zastor pred nama s črno postavo na sredi. In zopet sem v polni tišini slišal oni rahli, sikajoči glas, ki je pričal o močnem, pa udušenem vznemirjenju. Trenutek pozneje se je potegnil nazaj v najtemnejši kot sobe, in jaz sem čutil njegovo svarilno roko na svojih ustnicah. In prsti, ki so me držali, so se tresli. Nikoli nisem videl svojega prijatelja bolj ganjenega in vendar je bila ulica pred nami še vedno samotna in mirna.

Toda naenkrat sem opazil ono stvar, ki so jo njegovi bistrejši čuti že razločili. Neki zamolkel, tihoten glas je prihajal na moja ušesa ne od Baker Streeta, marveč iz ozadja prav one hiše, v kateri sva bila midva skrita. Neka vrata so se odprla in zaprla. Trenutek pozneje so se čule plazeče stopinje po hodniku — stopinje, ki so skušale biti tihe, ki so pa glasno odmevale po prazni hiši. Holmes se je stisnil nazaj k zidu in jaz sem storil isto, medtem ko je moja roka zgrabila za ročaj revolverja. Ko sem pozorno zrl skoz temo, sem ugledal nerazločne orise nekega človeka, ki so bili za senco temnejši kakor tema odprtih vrat. Za trenutek se je ustavil, nato pa se tiho priplazil v sobo. Kake tri korake daleč od naju je bila ta mračna postava in že sem se pripravil, da se ustavim njegovemu skoku, ko mi je prišlo na misel, da mu najina navzočnost ni znana. Čisto blizu je šel mimo naju, se splazil k oknu in ga zelo tiho in brezglasno vzdignil za pol čevlja. In

ko se je priklonil do odprtine, je svetloba z ulice padla na njegov obraz, ki je ni več zatemnjeval prah z okna. Bilo je videti, kakor da je ta človek tudi močno razburjen. Njegove oči so se svetile in poteze njegovega obraza so krčevito utripale. Bil je postaren človek z drobnim, velikim nosom, golim čelom in ogromnimi, osivelimi brkami. Klobuk je imel pomaknjen nazaj in lepa bela srajca se je svetila izza odpetega suknjiča. Njegov obraz je bil suh in temne barve, zaznamovan z globokimi, divjimi potezami. V roki je nosil nekaj palici podobnega, ko pa jo je položil na tla, je zazvenelo kakor kovina. Nato je izvlekel iz žepa plašča neko veliko stvar, s katero je nekaj delal, dokler se ni na koncu začul glasen, oster pok, kakor da bi kak vzmet ali zapah skočil na svoje mesto. Še vedno klečoč na tleh se je sklonil naprej ter položil vso svojo težo in moč na nek vzmet, tako da je bilo slišati dolg brneč, škripajoč glas, ki se je zopet končal z močnim pokom. Nato je zopet vstal in jaz sem opazil, da je bilo ono, kar je držal v roki, neke vrste puška, ki je imela kopito čudne oblike. Odprl jo je zadaj, vtaknil nekaj vanjo, nato pa zopet zaprl. Potem je počenil, položil konec cevi na rob odprtega okna in videl sem njegove velike brke pasti preko puškega kopita in njegove oči se svetiti, ko je pomeril. Slišal sem tihoten vzdih zadovoljnosti, ko je uprl kopito ob svojo ramo, in videl ono čudovito tarčo, črnega moža na rumenem polju, prav v smeri njegove puške.

Za trenutek je stal mirno in nepremično. Zatem pa je njegov prst pritisnil na petelina. Čuden glasen žvižg in dolg, srebrn žvenket razbitega stekla se je začul. V tem trenutku je skočil Holmes kakor tiger proti strelčevem hrbtu ter ga vrgel na tla. Ta pa je bil v trenutku zopet pokonci in krčevito zgrabil Holmesa za vrat; toda jaz sem ga udaril s kopitom svojega revolverja po glavi tako, da se je zopet zvrnil po tleh. Padel sem nanj in ko sem ga držal, je moj tovariš glasno zažvižgal na piščalko. Začul se je glas hitečih nog na tlaku in v sobo sta prihitela skoz sprednja vrata dva stražnika v uniformi z enim detektivom.

„Ali ste vi, Lestrade?“ je vprašal Holmes.

„Da, mr. Holmes. Sam sem vzel vso stvar v roke. Dobro je, ako se vas vidi zopet v Londonu, gospod.“

„Zdi se mi, da potrebujete nekoliko neuradne pomoči. Trije neodkriti umori tekom enega leta, tako ne gre, Lestrade. Toda v skrivnostnem Moleseyskem slučaju ste ravnali z manj kakor navadno — to se pravi, ravnali ste precej dobro.“

Vsi smo vstali in naš ujetnik je sredi med dvema krepkima stražnikoma težko hropel. Na ulici se je že nabralo nekoliko radovednežev. Holmes je stopil k oknu, ga zaprl in potegnil zastor nizdol. Lestrade je vzel iz žepa dve sveči, stražniki pa so odprli svoje svetiljke. Tako mi je bilo navsezadnje mogoče dobro videti našega ujetnika.

Neznansko moški in vendar zloben obraz je bil obrnjen proti nam. Ta človek s čelom filozofa in čeljustmi pohotneža je moral začeti z velikimi zmožnostmi za dobro in slabo. Nihče pa ni mogel pogledati njegovih okrutnih modrih oči s povešenimi ciničnimi očesnimi vejicami ali njegovega drznega nosu in grozečega, globoko nagubanega čela, ne da bi razumel teh očitnih nevarnostnih znakov narave. Za nikogar izmed nas se ni zmenil, upiral je svoj pogled samo na Holmesov obraz z izrazom, v katerem je bilo videti sovraštvo in začudenje. „Ti zlodej!“ je neprestano mrmral, „ti prekanjeni, lokavi zlodej!“

„Ah polkovnik!“ je dejal Holmes in si popravil svoj ovratnik, „koncem potovanja se ljubimci srečajo“, pravi stari pregovor. Mislim, da nisem imel časti videti vas, odkar ste mi izkazali one pozornosti, ko sem ležal na skali nad Reichenbachskem slapom.“

Polkovnik je še vedno zrl na mojega prijatelja kakor zamaknjen. „Ti zviti, zviti zlodej!“ je bilo vse kar je mogel izpregovoriti.

„Nisem vas še predstavil,“ je dejal Holmes. „Ta gospod je polkovnik Sebastijan Moran, nekoč v indijski armadi Njenega Veličanstva kraljice in najboljši strelec za veliko divjačino, kar jih je naše Iztočno cesarstvo kdaj imelo. Nadejam se, da imam prav, polkovnik, ako porečem, da je število tigrov, ki ste jih ustrelili, še vedno nedosežno.“

Silni stari človek ni izpregovoril ničesar, vendar je še vedno nepremično zrl na mojega tovariša. S svojimi divjimi očmi in močnimi brkami je bil sam videti čudovito podoben tigru.

„Čudim se, da je mogla moja zelo preprosta bojna zvijača prekaniti tako starega shikarja,“ je rekel Holmes. „Kaj takega morate vendar prav dobro poznati. Ali niste še nikoli privezali mladega kozliča pod drevo, se vlegli gor nad njim s puško v roki in čakali, da bi vada privabila vašega tigra? Ta prazna hiša je moje drevo, vi pa moj tiger. Svoje čase ste gotovo imeli še več pušk v rezervi za slučaj, ako bi prišlo več tigrov ali ako bi se morda — kar je neverjetno — zgodilo, da bi svoj cilj zgrešili. Tole“, je dejal in pokazal na okoli, „so pa moje rezervne puške. Prispodoba je prav dobra.“

Polkovnik Moran je v divjem srdu planil naprej, toda stražniki so ga potegnili nazaj. Srd na njegovem obrazu je bil videti strašen.

„Priznam, da ste me v enem oziru vseeno malo iznenadili,“ je rekel Holmes. „Nisem pričakoval, da se boste tudi vi poslužili te prazne hiše in tega pripravnega okna. Mislil sem, da boste operirali s ceste, kjer vas je čakal moj prijatelj Lestrade in njegovi vrli možaki. Izvzemši to pa je šlo vse, kakor sem pričakoval.“

Polkovnik Moran se je obrnil k uradnemu detektivu.

„Vi morda imate ali pa nimate pravega vzroka, da me primete“, je rekel, „na vsak

način pa ni nobenega povoda, da bi moral poslušati zasmehovanje tega človeka. Ako sem v roki pravice, potem naj se vrši vse skupaj postavnim potem.“

„No, to se razume samoposebi,“ je dejal Lestrade. „Ali imate še kaj povedati, mr. Holmes, preden odidemo?“

Holmes je pobral mogočno zračno puško od tal in si ogledoval njen mehanizem.

„Čudovito orožje, ki mu ni primere“, je dejal, „brez glasu je in ima silno moč. Dobro sem poznal slepega nemškega mehanika pl. Herderja, ki jo je sestavil po naročilu rajnega profesorja Moriartyja. Več let sem že vedel, da obstoja to orožje, dasi nisem nikoli imel prilike, da bi ga imel v rokah. Priporočam ga prav posebno vaši skrbi, Lestrade, in prav tako krogle, ki so zanj.“

„Lahko se zanesete na nas, da bomo skrbno pazili nanj, mr. Holmes,“ je rekel Lestrade, ko se je začela vsa družba pomikati proti vratom. „Imate še kaj drugega povedati?“

„Vprašal bi vas samo še, katera obtožba vam je ljubša?“

„Katera obtožba, gospod? Samo posebi se vendar razume, da radi poskušnega umora nad Sherlock Holmesom.“

„Ne tako, Lestrade. Jaz sploh ne želim, da bi nastopil v tej zadevi. Vi in samo vi imate zaslugo radi znamenite aretacije, ki ste jo iz-

vršili. Da, Lestrade, častitam vam! S svojo srečno premetenostjo in drznostjo 'ste ga prijeli.“

„Ga prijeli! Koga pa, mr. Holmes?“

„Onega človeka, ki ga vsa policija že dolgo zamań išče — polkovnika Sebastijana Morana, ki je ustrelil mladega gospoda Ronalda Adairja s kroglo iz zračne puške skoz odprto okna v drugem nadstropju spredaj na št. 427 Park Lane, dne 30. minulega meseca. To je obtožba, Lestrade. Sedaj pa, Watson, ako moreš prenesti prepih vsled razbitega okna, mislim, da ti bo nudilo polurno bivanje v moji sobi morda nekoliko poučne zabave.“

Pod nadzorstvom Mycrofta Holmesa in neposredno oskrbo mrs. Hudsonove so ostale naše stare sobe neizpremenjene. Ko sem vstopil, sem opazil veliko snažnost, toda stari predmeti so bili vsi na svojih mestih. Tamkaj je bil kemični kot in od raznih kislin zamazana miza. Tamkaj na polici zopet je bila cela vrsta mogočnih zbirk raznih izrezkov iz časnikov itd. in raznovrstnih slovníkov; te stvari bi marsikdo naših someščanov jako rad požgal. Dijagrami, škatla za vijolino in stojalo za pipe — celó perzijski čeveljček s tobakom — vse sem opazil, ko sem se oziral naokoli. Dalje sta bili dve postavi v sobi — ena je bila namreč mrs. Hudsonova, ki se nama je nasmehljala, ko sva vstopila; druga pa voščena podoba, ki je igrala tako važno ulogo pri dogodkih tega večera. Bil je voščen doprsni kip mojega prijatelja, ki je bil

dovršeno izgotovljen, da mu je bil popolnoma podoben. Stal je na majhnem podstavku, ogrnjen z nekim starim Holmesovim plaščem tako dovršeno, da je bila iluzija z ulice čisto popolna.

„Upam, da ste ukrenili vse potrebno, mrs. Hudsonova,“ je rekel Holmes.

„Po kolenih sem se splazila h kipu, gospod, prav tako, kakor ste mi naročili.“

„Izvrstno. Izborna ste storili vse. Ali ste videli, kam je šla krogla?“

„Da, gospod. Bojim se, da je uničila vaš lepi kip, kajti šla je naravnost skozi glavo in se razpočila na steni. Pobrala sem jo na preprogi. Tukaj je!“

Holmes jo je pomolil proti meni. „Mehka revolverska krogla, kakor vidiš, Watson. Nekaj ženialnega je v tem — kajti kdo bi pričakoval, da bi kdo izstrelil tako stvar iz zračne puške? Že prav, mrs. Hudsonova, zelo sem vam hvaležen za vašo pomoč. Sedaj pa, Watson, daj da te vidim zopet enkrat v svojem starem sedežu, kajti rad bi govoril s teboj o nekaterih točkah.“

Odložil je obdrgnjeno suknjo in sedaj je bil zopet Holmes v svojem starem, mišjebarvastem plašču, ki ga je vzel s svojega kipa.

„Živci starega shikarja niso izgubili svoje trdnosti in oči ne svoje bistrosti,“ je rekel in se nasmejal, ko je ogledoval razbito čelo svojega kipa.

„Naravnost skoz sredo glave zadaj in skoz možgane. Bil je najboljši strelec v Indiji in mislim, da jih je v Londonu malo, ki bi bili boljši. Ali si slišal kdaj njegovo ime?“

„Nikoli.“

„Da, da, taka je slava! Potem pa, ako se prav spominjam, tudi nisi nikoli slišal imena profesorja Moriartyja, ki je imel eno najboljših glav vsega stoletja. Daj mi, prosim, zbirko mojih življenjepisov s police.“

Slonel je na naslanjaču in pihal goste oblake dima iz svoje smotke v zrak, pri tem pa počasi preobračal liste.

„Moja zbirka spominov je prav lepa,“ je rekel. „Moriarty že samo zadostuje, da naredi vsako črko slavno; in tukaj je zavdajalec Morgan in Meridew zloglasnega spomina, in Matthews, ki mi je izbil levi podočnjak v čakalnici na postaji Charing Cron, in končno je tukaj naš današnji prijatelj.“

Podal mi je knjigo in čital sem: „M o r a n S e b a s t i j a n, p o l k o v n i k. Brez poklica. V prejšnjih časih v polku bengalskih pionirjev št. 1. Rojen v Londonu leta 1840. Oče: Sir Augustus Moran, C. B., nekdan angleški poslanik v Perziji. Vzgojen v Etonu in Oxfordu. Služil v vojski v Afganistanu, Charasiabu, Sherpurju in Kabulu. Spisal: ‚Velika divjačina zapadne Himalaje‘, 1881; ‚Tri mesece v džunglu‘, 1884. Naslov: Conduit Street. Klubi: Angloindijski, Tankervilski in kartovski klub Bagatelle.“

Na robu je bilo v razločni Holmesovi pisavi napisano: „Drugi najbolj nevarni človek v Londonu.“

„To je čudovito!“ sem dejal ter mu dal zvezek nazaj. „Karijera tega človeka je karijera časti vrednega vojaka.“

„Res je tako,“ je odgovoril Holmes. „Do nekega gotovega časa se je dobro obnašal. Bil je vedno človek z železnimi živci in še sedaj pripovedujejo v Indiji, kako je splezal v neko strugo za ranjenim tigrom, ki je raztrgal mnogo ljudi. So drevesa, Watson, ki dorastejo do gotove višine, nato pa se naenkrat razvijejo v kako nelepo ekscentričnost. To se pri ljudeh pogosto opazi. Zgradil sem si teorijo, da predstavlja človek v svojem razvoju celo vrsto svojih prednikov in da se zgodi podoben nenaden prevrat k dobremu ali slabemu vsled takega silnega vpliva, ki je nekoč vplival v vrsti njegovih dedov. Oseba postane kratek oris zgodovine svoje lastne rodovine.“

„To je gotovo zelo duhovito.“

„No, vendar se jaz ne držim ravno tega. Naj bo vzrok kakršenkoli, polkovnik Moran je zašel na slaba pota. Brez vsakega javnega škandala mu je postala Indija prevročna. Stopil je v pokoj, prišel v London in si zopet pridobil slabo ime. V tem času je bilo, ko ga je poiskal profesor Moriarty, pri katerem je bil nekoliko časa načelnik njegovega štaba. Moriarty ga je prekrboval z obilnim denarjem in ga je porabil samo pri enem ali dveh zelo velikih delih, ki

bi jih noben navaden zločinec ne mogel izvršiti. Morda se nekoliko spominjaš smrti mrs. Stewartowe in Landerja leta 1887. Ne? No, prepričan sem, da je imel Moran kot prvi izmed udeležениh svoje prste vmes; vendar ničesar ni bilo mogoče dokazati. Polkovnik je bil tako dobro skrit, da ga ni bilo mogoče ničesar obdolžiti, ko je bila Moriartyjeva tolpa razkrita. Gotovo se še spominjaš, kako sem, ko sem v onem času obiskal tebe v tvojem stanovanju, zaprl oboknice iz bojazni pred zračnimi puškami? Brez dvoma si mislil, da si mnogo domišljujem. Jaz pa sem popolnoma dobro vedel, kaj sem storil, kajti meni je bilo znano, da ta znamenita puška obstoji, in jaz sem tudi vedel, da jo bo rabil eden najboljših strelcev na svetu. Ko sva bila v Švici, nama je sledil skupno z Moriartyjem in brez dvoma je bil on tisti človek, ki mi je povzročil onih petero hudih minut na skali pri Reichenbachskem slapu.

„Lahko si misliš, da sem za svojega bivanja na Francoskem pozorno čital časnike in vedno prežal na priliko, da bi ga mogel zgrabiti. Dokler se je on svobodno gibal v Londonu, moje življenje v resnici ni bilo vredno življenja. Noč in dan bi mi bila ta senca za menoj in prej ali slej bi se mu morala ponuditi ugodna prilika. Kaj sem mogel storiti? Jaz ga nisem mogel ustreliti, ko bi ga videl, sicer bi sam prišel v luknjo. Brez pomena bi bilo apelirati na gosposko. Oni ne morejo poseči vmes, ker bi se

jim vse zdelo kot negotova sumnja. Tako mi ni bilo mogoče ničesar storiti. Toda skrbno sem motril kriminalne novice, dobro vedoč, da ga prej ali slej moram dobiti. Tedaj je prišla smrt tega Ronalda Adairja. Končno se mi je ponudila ugodna prilika. Ali nisem bil prepričan, da je polkovnik Moran storil dejanja? On je igral karte z mladeničem, on mu je sledil iz kluba, on ga je ustrelil skozi odprto okno. Niti najmanjšega dvoma ni bilo o tem. Samo krogle zadostujejo, da mu denejo vrv okoli vratu. Raditega sem na mestu prišel semkaj. Straža me je videla in tako sem vedel, da ne bo zamudila obrniti polkovnikove pozornosti na mojo navzočnost. Ni bilo mogoče, da ne bi mojega nenadnega povratka spravil v zvezo z njegovim zločinom in da se ne bi raditega močno prestrašil. Bil sem prepričan, da bo poizkusil na mestu me spraviti iz pota in da se bo v ta namen poslužil svojega morilnega orožja. Pustil sem mu izvrstno tarčo na oknu in ko sem sporočil policiji, da jo bom morda potreboval — mimogrede, Watson, gotovo si jih opazil v oni veži in spoznal — zavzel sem po svojih mislih najboljše mesto za opazovanje, ne da bi mi v sanjah prišlo na misel, da si bo on izbral isti prostor za svoj napad. Sedaj pa, moj dragi Watson, ali je še kaj, kar ti naj pojasnim?“

„Da,“ sem rekel. „Nisi mi še razjasnil, kakšen je bil nagib polkovnika Morana, da je umoril mladega gospoda Ronalda Adairja.“

„Ah! Moj dragi Watson, tukaj pridemo v one sfere domnevanja in ugibanja, kjer se more motiti najbolj logični duh. Z ozirom na dane dokaze si more vsakdo ustvariti svojo lastno hipotezo in tvoja more biti ravno tako prava kakor moja.“

„Torej si si ti eno ustvaril, kaj?“

„Po mojih mislih ni težko raztolmačiti dejstev. Pri preiskavi se je pokazalo, da sta polkovnik Moran in mladi Adair med seboj priigrala precejšnjo vsoto denarja. No, Moran je pri igri brez dvoma sleparil — o tem sem že dolgo na jasnem. Po moji sodbi je Adair na dan umora spoznal, da je Moran goljufal. Najbrže je govoril z njim privatno ter mu zagrozil, da vse objavi, ako se prostovoljno ne odpove članstvu kluba in mu ne obljubi, da ne bo več igral na karte. Neverjetno je, da bi tak mladenič kakor je bil Adair, na mestu napravil kak škandal s tem, da bi eksponiral dobro poznane človeka, ki je bil toliko starejši od njega. Morda je nastopil, kakor sem sedaj povedal. Izstop iz kluba pa bi pomenil Moranovo uničenje, ki je živel samo s prislepljenim dobičkom pri kartah. Raditega je umoril Adairja, ki je v onem času skušal izračunati, koliko denarja naj povrne on sam, ker on se ni mogel okoristiti z goljufivo igro svojega tovariša. Zaklenil je vrata, da ga ženske ne bi iznenadile in silile v njega, da bi jima povedal, kaj da dela z onimi imeni in novci. Ali bo to zadostovalo?“

„Ne dvomim, da si zadel pravo resnico.“

„Pri sodni razpravi so bo izkazala ali zavrgla. Medtem pa naj se zgodi, kar se hoče, polkovnik Moran nam ne bo več delal skrbi, znamenita Herderjeva zračna puška bo krasila muzej v Scotland Yardu in Sherlock Holmes je zopet prost, da more posvetiti svoje življenje raziskavanju onih zanimivih majhnih problemov, ki jih komplicirano londonsko življenje nudi v tako obilni meri.

NORWOODSKI STAVBNIK.

„S stališča kriminalnega strokovnjaka,“ je dejal mr. Sherlock Holmes, „je postal London izza smrti pokojnega profesorja Moriartyja zelo nezanimivo mesto.“

„Jaz pa si skoro ne morem misliti, da bi našel mnogo dostojnih meščanov, ki bi se skladali s teboj,“ sem odgovoril.

„Da, da, ne smem biti sebičen,“ je dejal in se nasmehljaj, ko je odmaknil stol od zajtrkovalne mize. „Mesto je gotovo na dobičku in nihče ni na izgubi razen ubogega strokovnjaka, ki je izgubil svoje delo. Ko je bil ta človek še živ, so nudili jutranji listi neskončne možnosti. Pogostoma je bila samo najmanjša sled, Watson, najneznatnejši znak in vendar je bilo dovolj, da sem vedel, da ima ona zlobna glava svoje prste vmes, podobno kakor spominja najmanjše tresenje na robu pajčevine človeka na hudobnega pajka, ki preži na njeni sredi. Malenkostne tatvine, zlobni napadi, zločini brez namena — človek, ki je poznal sled, je mogel vse to zasledovati do skupnega izvora. Znanstvenemu proučevalcu višjega kriminalnega sveta

ni nobeno mesto v Evropi nudilo toliko ugodnosti kakor jih je tedaj imel London. Toda sedaj — —“ Zmajal je z ramami in v šali obžaloval stanje stvari, za katero je on toliko storil.

V onem času, o katerem govorim, je bil Holmes že nekoliko mesecev doma, in jaz sem na njegovo prošnjo prodal svojo prakso ter se povrnil v staro naše skupno bivališče v Baker Streetu. Neki mlad zdravnik, Verner po imenu, je kupil mojo majhno kensingtonsko prakso ter dal zanjo s čudovito majhnim obotavljanjem največjo vsoto, ki sem si jo drznil zahtevati — ta dogodek mi je šele čez nekoliko let postal jasen, ko sem izvedel, da je Verner daljnji Holmesov sorodnik in da je bil pravzaprav moj prijatelj, ki je dal denar.

Ti meseci najine vkupnosti niso bili tako brez dogodkov, kakor je on dejal; ko pogledam v svoje zapiske, najdem namreč, da obsega ta doba slučaj listin bivšega predsednika Murilla in tudi pretresljivo zgodbo holandskega parnika Friesland, kjer bi skoro obadva izgubila svoje življenje. Njegova hladna in ponosna narava pa je bila vedno proti vsemu, kar bi bilo podobno javni pohvali in on mi je v kaj določnih izrazih prepovedal, da ničesar več ne objavim o njem, njegovih metodah in njegovih uspehih — prepoved, ki jo je šele sedaj umaknil, kakor sem omenil.

Mr. Sherlock Holmes se je po svojem trma-stem protestu naslonil nazaj na stol in razvijal

svoj jutranji list, ko je vzbudilo najino pozornost strašno zvonjenje zvonca, ki mu je takoj sledil neki zamolkel bobneč glas, kakor če bi kdo s pestjo tolkel po zunanjih vratih. Ko so se odprla, je bil slišati v veži velik šum, zatem hitri koraki po stopnicah in trenutek pozneje je planil v sobo razburjen mlad človek, ki je bil ves bled in prepadel. Oziral se je od enega do drugega izmed naju in iz najinih vprašajočih pogledov je spoznal, da se mora opravičiti radi svojega burnenga vstopa.

„Žal mi je, mr. Holmes,“ je vzkliknil. „Ne smete mi šteti v zlo. Jaz sem skoro blazen. Mr. Holmes, jaz sem nesrečni John Hektor Mc Farlane.“

Govoril je, kakor da bi njegovo ime moglo pojasniti njegov obisk in njegovo vedenje, toda na obrazu svojega tovariša sem videl, da mu je bilo vse skupaj ravno toliko znano kakor meni.

„Vzemite si cigareto, mr. Mc Farlane,“ je rekel Holmes ter mu podal škatlo. „Prepričan sem, da bi vam moj prijatelj dr. Watson zapisal pomirjevalno sredstvo radi vašega vedenja. Vreme je bilo zadnje dni tako toplo. Ako se počutite sedaj nekoliko bolj mirnega, me bo zelo veselilo, ako se usedete na oni stol ter nama počasi in mirno poveste, kdo ste in česa želite. Povedali ste svoje ime, kakor da bi ga moral poznati, vendar vas zagotavljam, da ne vem ničesar drugega o vas, kakor da ste samec, pravdnik, prostozidar in astmatik.“

Ker so mi bile prijateljeve metode znane, mi ni bilo težko slediti njegovim dedukcijam ter opaziti ne posebno snažnost obleke, zvitek aktov, obesek urne verižice in njegovo dihanje. Naš klijent pa je začuden gledal.

„Da, v resnici sem vse to, mr. Holmes, in vrhutega v tem trenutku najbolj nesrečen človek v Londonu. Za božjo voljo, ne zapustite me, mr. Holmes! Ako pridejo ter me aretirajo, preden sem končal svojo zgodbo, dajte, naredite, da mi dajo časa, tako da mi bo mogoče povedati vso resnico! Vesel bi šel v ječo, ako bi vedel, da vi delujete zame zunaj.“

„Aretacijo!“ je rekel Holmes. „To je v resnici zelo hva — zelo zanimivo. Česa se vas pa dolži, ker pričakujete, da vas primejo?“

„Dolžijo me umora mr. Jonasa Oldacra iz Lower Norwooda.“

Izraziti obraz mojega tovariša je kazal sočutje, ki ni bilo povsem nepomešano z zadovoljstvom, kakor se bojim.

„Moj Bog!“ je rekel, „še le komaj pred nekoliko trenutki pri zajtrku sem rekel svojemu prijatelju dr. Watsonu, da so senzacionalni slučaji izginili iz naših časnikov.“

Naš obiskovalec je iztegnil svojo tresočo roko ter pobral Daily Telegraph, ki je še vedno ležal na Holmesovih kolenih.

„Ako bi pogledali vanj, gospod, bi na prvi pogled videli, v kateri zadevi prihajam to jutro k vam. Čutim, kakor da bi bilo moje ime in moja nesreča v ustih vsakega človeka.“ Obrnil

je list, da pokaže notranjo stran. „Tukaj je in z vašim dovoljenjem vam bom vso stvar prečital. Poslušajte, mr. Holmes. Naslovne vrstice se glase: ‚Misterijozna afera v Lower Norwoodu. Dobro poznan stavbnik izginil. Sumi se umor in požig. Sled za zločincem.‘ To je sled, ki jo že slede, mr. Holmes, in jaz vem, da pelje naravnost do mene. Sledili so mi od postaje London Bridge in prepričan sem, da samo čakajo zapornega povelja, da me primejo. Srce bo potrló moji materi — srce ji bo počilo!“ V velikem svojem strahu pred aretacijo je sklepal svoje roke in se zibal v stolu naprej in nazaj.

Z zanimanjem sem zrl na tega človeka, ki je bil obdolžen velikega zločina. Bil je plavolas, precej lepega, bledega, obritega obraza, prestrašenih modrih oči in majhnih ust. Star je bil morda kakih sedemindvajset let, njegova obleka in obnašanje je bilo gentlemansko. Iz žepa svetlega poletnega površnika mu je molel zavitek aktov, ki je pričal o njegovem poklicu.

„Mi moramo porabiti svoj čas,“ je rekel Holmes. „Watson, bodi tako prijazen, vzemi časnik in prečitaj tozadevno poročilo.“

Pod debelimi naslovnimi vrsticami, ki jih je že prečital naš klijent, sem čital naslednjo važno zgodbo:

Pozno snoči ali zgodaj danes zjutraj se je pripetil v Lower Norwoodu dogodek, o katerem se sumi, da je resen zločin. Mr. Jonas Oldacre je dobro znan stanovalec v onem pred-

mestju, kjer je že več let izvrševal svojo obrt kot stavbnik. Mr. Oldacre je samec kakih dvainpetdesetih let in živi v Deep Dene House na sydenhamskem koncu ceste istega imena. Na glasu je, da je človek ekscentričnega obnašanja, skrivnosten in samotarsk. Pred nekoliko leti se je odtegnil svoji obrti, pri kateri si je baje pridobil precejšnje premoženje. Zadaž za hišo je majhen stavbni prostor in snoči okoli polnoči je bila požarna bramba obveščena, da gori ena izmed skladanic. Brizgalke so bile kmalu na licu mesta, toda suhi les je gorel z veliko silo in nemogoče je bilo omejiti ogenj, dokler ni skladanica pogorela do tal. Do tukaj je bil ves dogodek videti povsem navaden, videti pa je, da kažejo razni sledovi na resen zločin. Splošno se je izražalo začudenje, ker na mestu ognja ni bilo opaziti lastnika tega prostora; povprašali so po njem in pokazalo se je, da je izginil. Preiskali so njegovo sobo in dognali, da postelja ni bila dotaknjena, da je bila blagajnica, ki je bila v sobi, odprta, da je množica važnih pisem ležala raztresena po sobi in končno, da so našli znake krvavega boja, majhne sledove krvi znotraj v sobi in palico iz hrastovine, ki je bila na ročaju tudi krvava. Znano je bilo, da je mr. Jonas Oldacre imel pozno ponoči obisk v svoji spalni sobi, in palico, ki so jo našli, so spoznali kot last te osebe, ki je neki mlad londonski pravdnik, John Hektor Mc Farlane po imenu, mlajši družabnik tvrdke Graham in Mc Farlane, št. 426 Gresham Buildings, E. C.

Policija misli, da ima dokaze v rokah, ki pričajo o zelo prepričevalnem nagibu zločina in splošno ni dvoma, da se bodo stvari senzacionalno razvile.

P o z n e j e: Pred sklepom lista smo dobili poročilo o govoricah, da je bil mr. John Hektor Mc Farlane aretiran, ker je obdolžen umora mr. Jonasa Oldacra. Gotovo pa je, da je zaporno povelje že izdano. Pri preiskavi v Norwoodu so prišle nadaljnje in žalostne stvari na dan. Poleg znakov o boju v sobi nesrečnega stavbnika je sedaj znano, da so našli, da so bila francoska okna njegove spalnice — ki je v pritličju — odprta, da so našli znamenja, kakor bi nekdo vlekel neki velik predmet preko dvorišča do skladanice in končno se zatrjuje, da so našli med pepelom in ogorki sežgane ostanke. Policijska teorija je, da se je zgodil zelo senzacionalen zločin, da je bila žrtev ubita v svoji spalnici, njegovi papirji uropani, njegovo truplo pa vlečeno preko dvorišča do skladanice, ki je bila nato zažgana, da se skrijejo vsi sledovi zločina. Vodstvo kriminalne preiskave je v izkušenih rokah nadzornika Lestrada iz Scotland Yarda, ki s svojo znano eneržijo in vztrajnostjo zasleduje sledove.

Sherlock Holmes je z zaprtimi očmi in sklenjenimi rokami poslušal to zanimivo poročilo.

„V tem slučaju se v resnici nahaja več zanimivih točk“, je rekel počasi, kakor po navadi. „Ali smem pred vsem vprašati, mr. Mc Farlane, kako je to, da ste še vedno svo-

bodni, ker je dovolj dokazov, kakor se kaže, ki bi upravičili vašo aretacijo?"

„Jaz stanujem v Torrington Lodge, Blackheath, pri svojih starših, mr. Holmes. Toda snoči sem, ker sem imel zelo pozno opfavlja z mr. Jonasom Oldacrom, ostal v nekem hotelu v Norwoodu, ter odtod odšel proti svoji pisarni. Ničesar nisem vedel o vsej zadevi, in sem bil v vlaku, ko sem čital, kar ste pravkar slišali. Na mestu sem spoznal strašno nevarnost svojega položaja in odhitel sem, da vam izročim vso zadevo. Ne dvomim, da bi me prijeli ali v moji pisarni v mestu ali pa na mojem domu. Neki človek je šel za menoj do postaje London Bridge in prav nič ne dvomim — — Sveta nebesa, kaj je to?"

Bil je glas zvonca, ki so mu na mestu sledili težki koraki po stopnicah. Trenutek pozneje se je prikazal naš stari prijatelj Lestrade med vrati. Preko njegovih ram sem opazil enega ali dva stražnika v uniformi.

„Mr. John Hektor Mc Farlane," je rekel Lestrade.

Naš nesrečni klient je ves bled vstal.

„Aretiram vas radi premišljenega umora mr. Jonasa Oldacra iz Lower Norwooda."

Mc Farlane se je obupno obrnil proti nama in se zopet zgrudil v svoj stol, podobno kakor človek, ki je uničen.

„Samo en trenutek, Lestrade," je dejal Holmes. „Pol ure več ali manj vam je vseeno; ta

gospod je bil ravno na tem, da nam poda poročilo o tej zelo zanimivi zgodbi, ki nam morda pomore, da jo razjasnimo.“

„Po mojih mislih ne bo nikakih težav, da se razjašni,“ je dejal Lestrade.

„Navzlic temu pa me bo z vašim dovoljenjem zelo zanimalo poslušati njegovo poročilo.“

„No, mr. Holmes, težko mi je odreči vam kako prošnjo, kajti bili ste na uslugo policiji enkrat ali dvakrat v preteklosti in mi v Scotland Yardu smo vam precej dolžni,“ je rekel Lestrade. „Vendar pa moram ostati pri svojem ujetniku in čutim se primoranega, da ga opozorim, da pride vse, kar poreče, v preiskavi zoper njega na vrsto.“

„Ničesar si ne želim bolj,“ je dejal naš klijent. „Vse, kar prosim, je to, da bi poslušali in spoznali popolno resnico.“

Lestrade je pogledal na svojo uro. „Pol ure vam dovolim,“ je rekel.

„Pred vsem moram povedati,“ je dejal McFarlane, „da ne vem ničesar o mr. Jonasu Oldacru. Po imenu mi je bil znan, kajti moji starši so bili več let znani z njim, vendar so se ločili. Raditega sem se nemalo začudil, ko je včeraj popoldne okoli tretje ure on vstopil v mojo pisarno v mestu. Še mnogo bolj pa sem se začudil, ko mi je povedal namen svojega obiska. V roki je imel več listov nekega zapisnika, ki so bili vsi popisani — tukaj se nahajajo — in jih je položil na mojo mizo.

„Tukaj je moja oporoka,“ je rekel. „Želim, da bi jo vi, mr. Mc Farlane, deli v primerno postavno obliko. Jaz ostanem medtem tukaj.“

„Pripravil sem se, da jo prepisem, in lahko si mislite moje začudenje, ko sem spoznal, da je prepustil z nekaterimi pridržki vse svoje premoženje meni. Bil je čuden, majhen, lokav človek s sivimi obrvi, in ko sem se ozrl proti njemu, sem videl njegove ostre sive oči z vzradoščenim izrazom uprte vame. Kar nisem mogel verjeti svojim očem, ko sem čital določbe oporoke. On pa je dejal, da je samec, ki nima skoro žive sorodne duše, da je poznal v svoji mladosti moje starše in da je vedno slišal o meni, da sem zelo dober mladenič in da je zagotovljen, da bo njegov denar v dobrih rokah. Meni seveda ni bilo mogoče drugega, kakor jecljaje ga zahvaliti. Oporoko smo primerno završili, podpisali, priča pa je bil moj pisar. Na onem modrem papirju je vse to, tile papirji pa so sirov osnutek, kakor sem že povedal. Mr. Jonas Oldacre mi je nato povedal, da ima doma celo vrsto listin — najemninskih pogodb za poslopja, lastninskih, zastavnih, začasnih listin itd. — ki jih moram videti, da jih bom razumel. Dejal mi je, da ne bo prej miren, dokler vsa zadeva ne bo urejena, ter me je prosil, da bi prišel zvečer k njemu v Norwood, da prinesem s seboj oporoko in uredim vse zadeve. Vendar zapomni si, dečko moj, nobene besedice o vsej zadevi tvojim staršem, dokler ni vse v redu. Midva si obdrživa vse zase, da jih

malo iznenadiva. 'S posebno vnemo je obstojal na tem in jaz sem mu moral vse obljubiti.

„Lahko si mislite, mr. Holmes, da sem bil v takem razpoloženju, da mu nisem mogel ničesar odreči, za kar bi me prosil. On je bil moj dobrotnik in moja želja je bila, da mu izpolnim njegove želje v vsakem oziru. Brzjavil sem domu, češ da imam važne opravke in da mi je raditega nemogoče povedati, kako pozen da bom. Mr. Oldacre mi je še povedal, da želi, da bi z njim večerjal, in sicer ob devetih, ker ga najbrže pred to uro ne bo doma. Vendar sem nekoliko težko našel njegovo hišo in bila je že skoro pol desetih, ko sem prišel tja. Našel sem ga — —“

„En trenutek!“ je rekel Holmes. „Kdo je odprl vrata?“

„Neka ženska srednjih let, ki je bila njegova hišna, kakor mislim.“

„In ona je bila, ki je omenila vaše ime, kaj ne?“

„Tako je,“ je dejal Mc Farlane.

„Prosim nadaljujte.“

Mc Farlane si je obrisal svoje potno čelo, nato pa je nadaljeval svojo pripoved:

„Ta ženska mi je pokazala v družinsko sobo, kjer je bila pripravljena bogata večerja. Pozneje me je mr. Jonas Oldacre peljal v svojo spalnico, v kateri je stala težka denarna skrinja. Odprl jo je in vzel iz nje množico listin, ki sva jih začela skupno pregledovati. Bilo je med enajsto in dvanajsto uro, ko sva končala.

Dejal mi je, da ne smeva motiti hišne. Velel mi je oditi skozi odprto francosko okno njegove spalnice, ki je bilo ves ta čas odprto.“

„Ali je bilo okno zastrto?“ je vprašal Holmes.

„Tega ne morem gotovo reči, vendar mislim, da samo na pol. Da, spominjam se, ko je potegnil zastor kvišku, da bi odprl okno. Pri odhodu nisem mogel najti svoje palice, on pa je rekel: ‚Nič zato, dečko, sedaj te bom večkrat videl, kakor upam, in spravil bom tvojo palico, dokler ne prideš ponjo.‘ Tako sem ga pustil tamkaj; denarna skrinja je bila odprta, listine pa zložene v zavitkih na mizi. Bilo je tako pozno, da nisem mogel več domu v Blackheath, raditega sem prenočil pri ‚Anerleyskem grbu‘ in meni ni bilo ničesar več znanega, dokler nisem zjutraj čital o tej strašni zadevi.“

„Ali želite še kaj drugega vprašati, mr. Holmes?“ je dejal Lestrade, ki je tekom te znamenite povesti enkrat ali dvakrat privzdignil svoje obrvi.

„Ne, dokler nisem bil v Blackheathu.“

„Hočete reči v Norwoodu,“ je dejal Lestrade.

„Oh, da; na vsak način sem to hotel reči,“ je dejal Holmes in se zagonetno nasmejal. Lestrade je po več izkušnjah, kakor jih je bil voljan priznati, spoznal, da je ta nad vse bistroumna glava prodrla skozi ono, kar je bilo njemu nedoumno. Videl sem, kako je radovedno pogledal svojega tovariša.

„Mislim, da bi bilo dobro, ako bi na mestu izpregovoril z vami nekoliko besedi, mr. Hol-

mes," je dejal. „Mr. Mc Farlane, dva stražnika čakata zunaj pred vrati, pred hišo pa voz.“ Nesrečni mladi človek je vstal, še enkrat preseče pogledal na naju ter odšel iz sobe. Stražnika sta ga odvedla do voza, Lestrade pa je ostal.

Holmes je vzel v roke one strani, na katerih je bil sirovi osnutek oporoke in jih z največjim zanimanjem opazoval.

„Nekaj je na teh listih, Lestrade, ali ne?“ je rekel ter jih porinil k njemu.

Uradnik jih je zmedeno pogledal.

„Jaz lahko berem prve vrstice in te sredi druge strani in eno ali dve na koncu koncu. Te so tako razločne kakor da bi bile tiskane“, je dejal; „toda kar je pisano vmes, je zelo slabo in na treh mestih sploh ne morem ničesar čitati.“

„In kaj sklepate iz tega?“ je dejal Holmes.

„No, kaj pa v i sklepate iz tega?“

„Da je bilo pisano v vlaku; dobra pisava predstavlja postaje, slaba pisava gibanje in zelo slaba pisava prehod preko ogibališč. Znanstven strokovnjak bi takoj izjavil, da je bilo to pisano na predmestni progi, ker ni nikjer drugje mogoče kakor v neposredni bližini velikega mesta, da bi se mogla ogibališča vrstiti tako hitro drugo za drugim. Ako priznamo, da je na vsej poti pisal oporoko, potem je bil vlak ekspresni vlak, ki se ustavi samo enkrat med postajama Norwood in London Bridge.“

Lestrade se je začel smejati.

„Vi ste vse preveč zame, kadar pridete s svojimi teorijami, mr. Holmes,“ je rekel. „V kakšni zvezi pa je to s tem slučajem?“

„No, to potrjuje povest mladega človeka do tja, da je Ionas Oldacre napisal svojo oporoko na svojem včerajšnjem potovanju. Čudno je to — ali ne? — da more človek tako važno listino sestaviti tako kar tjavendan. To priča, da ni pričakoval, da bo imela posebno praktično vrednost. Ako človek naredi oporoko, ki naj ne bi bila nikoli pravomočna, potem stori na ta način.“

„No, on je istočasno napisal svojo smrtno obsodbo,“ je dejal Lestrade.

„Oh, ali res tako mislite?“

„Ali vi ne?“

„No, popolnoma mogoče je; vendar meni slučaj še ni jasen.“

„Ni jasen? No, ako to ni jasno, kaj more biti potem jasnejše? On je mlad človek, ki naenkrat izve, da postane premožen, ako neki gotov starejši človek umrje. Kaj stori potem? On ne pove nikomur ničesar, vendar uredi vse stvari tako, da pride v oni noči pod kako pretvezo k svojemu klijentu. Tam čaka, dokler se edina druga oseba v hiši ne poda spat, zatem pa v samotni starčeve sobe umori tega, sežge njegovo truplo v skladanici ter odide v bližnji hotel. Krvave lise v sobi in tudi na palici so zelo majhne. Mogoče je, da je menil, da bo izvršil svoj zločin brez prelivanja krvi in se je nadejal, da skrije vse sledove načina njegove

smrti, kadar bi truplo bilo sežgano — sledove, ki so iz gotovih vzrokov morali voditi do njega. Ali ni vse to jasno?“

„Name naredi vtis, moj dobri Lestrade, kakor da je vse ravno nekoliko preveč jasno,“ je rekel Holmes. „Vi ne pridenete domišljije k svojim ostalim velikim lastnostim; toda ako bi se mogli samo za en trenutek predstaviti na mesto tega mladega človeka, ali bi porabili prav ono noč po oporoki, da bi izvršili zločin? Ali se vam ne bi zdelo nevarno narediti tako ozko zvezo med obema dogodkoma? In dalje, ali bi si izbrali ono priliko, o kateri je o vas znano, da se nahajate v hiši, ko vas je hišna pustila vstopiti? In končno, ali bi se tako zelo potrudili, da bi skrili truplo, pa vseeno pustili svojo palico v znamenje, da ste vi zločinec? Priznajte, Lestrade, da je vse to zelo neverjetno.“

„Kar se tiče palice, mr. Holmes, veste prav tako dobro kakor jaz, da je zločinec pogosto razburjen in izvrši stvari, ki bi jih hladnokrven človek nikoli ne storil. Najbolj gotovo se je bal vrniti v sobo. Podajte mi drugo teorijo, ki bi krila vsa dejstva.“

„Prav lahko bi vam jih podal pol tucata,“ je rekel Holmes. „Evo za primero eno, ki je zelo mogoča in celó prav verjetna. Jaz vam jo prostovoljno podarim. Starejši kaže listine, ki imajo očitvidno vrednost. Mimogredoč lopov jih vidi skozi okno, pri katerem je zastor samo na pol dol potegnjen. Pravniki odide, vstopi pa lo-

pov! Ta zgrabi palico, ki jo vidi tamkaj, ubije Oldacra in odide, potem ko je sežgal truplo.“

„Čemu naj bi lopov truplo sežgal?“

„Z ozirom na to, čemu naj bi ga Mc Farlane?“

„Da skrije kak dokaz.“

„Morda je lopov hotel prikriti, da se je sploh izvršil kak umor.“

„In čemu ni lopov ničesar odnesel?“

„Ker so bili samo papirji, ki bi jih ne mogel prodati.“

„Lestrade je zmajal z glavo, akoravno se mi je zdelo, da njegovo obnašanje ni bilo več tako popolno gotovo kakor poprej.“

„No, mr. Sherlock Holmes, vi le iščite svojega lopova, in dokler ga boste iskali, bomo mi držali svojega moža. Bodočnost pokaže, kdo ima prav. Zapomnite si samo to, mr. Holmes, da ne manjka nobenega papirja, kolikor je nam znano, in da je ujetnik edini človek na svetu, ki ni imel nobenega vzroka odstraniti jih, ker je bil postavni dedič ter bi v vsakem slučaju prišel do njih.“

Videti je bilo, kakor da bi te besede naredile vtis na mojega prijatelja.

„Nikakor nočem tajiti, da govore dokazi v gotovih ozirih v veliki meri za vašo teorijo,“ je dejal. „Moja želja je le, da vam pokažem, da so tudi druge teorije mogoče. Sicer pa pokaže bodočnost, kakor pravite. Z Bogom! Mislim, da se tekom dneva ustavim v Norwoodu, da vidim, kako napredujete.“

Ko je detektiv odšel, je prijatelj vstal in se lotil priprav za delo z onim veseljem, kakor ga ima človek, ki ima prijetno nalogo pred seboj.

„Moj prvi korak, Watson“, je dejal, ko si je oblačil plašč, „mora biti v smeri proti Blackheathu, kakor sem rekel.“

„In zakaj ne proti Norwoodu?“

„Ker imamo v tem slučaju en poseben dogodek takoj v zvezi z drugim posebnim dogodkom. Policija dela napako, da osredotočuje svojo pozornost na drugega, ker je slučajno oni, ki je v resnici kriminalen. Vendar je meni jasno, da obstoji edina logična pot približati se temu slučaju v tem, da poizkusim nekoliko razjasniti prvi dogodek — čudno oporoko, ki je bila narejena tako nenadoma in na korist tako nepričakovanega dediča. To bo nekoliko pomagalo narediti drugega bolj enostavnim. Ne, moj dragi, po mojih mislih mi ne moreš pomagati. Nobene nevarnosti se ni bati, sicer se ne bi nikamor ganil brez tebe. Zanašam se, da mi bo mogoče zvečer, ko te zopet vidim, poročati, da mi je bilo dano, storiti nekaj za tega nesrečnega mladeniča, ki se je sam podal v moje varstvo.“

Pozno je že bilo, ko se je povrnil moj prijatelj in takoj na prvi pogled sem po njegovem upadlem in skrbnem obrazu videl, da se njegove visoke nade, s katerimi se je podal na pot, niso uresničile. Uro dolgo je brnel po svoji vijolini ter skušal pomiriti svojo razburjenost.

Naposled je godalo odložil ter mi začel na-
drobno pripovedovati o svojih nezgodah.

„Vse kaže slabo, Watson, tako slabo, kakor
le more. Včeraj sem bil drzen nasproti Lestra-
du, toda, na mojo besedo, zdi se mi, da je člo-
vek enkrat na pravi poti, mi pa na napačni. Vsi
moji notranji nagoni so na eni strani, vsa dej-
stva pa na drugi, in jaz se zelo bojim, da an-
gleška sodišča še niso dosegla one višine raz-
sodnosti in spoznavanja, da bi dala prednost
mojim teorijam pred Lestradovimi dejstvi.“

„Ali si bil v Blackheathu?“

„Da, Watson, šel sem tja, in zelo kmalu do-
gnal, da je bil rajnki Oldacre precej velik lopov.
Oče je šel z doma iskat svojega sina. Mati je
bila doma — majhna, kodrasta, modrooka oseba,
ki se je vsa tresla od strahu in ogorčenosti. Ona
seveda ni hotela niti priznati, da je mogoče, da
je kriv. Vendar ni izrazila niti iznenadenja niti
obžalovanja radi Oldacrove usode. Ravno na-
sprotno, govorila je o njem tako ostro, da je
nehote precej pomagala policiji, kajti, naravno,
ako jo je njen sin slišal na ta način govoriti o
tem človeku, potem je postal gotovo predispo-
niran za sovraštvo in nasilje. „Bil je bolj po-
doben zlobni in premeteni opici kakor člove-
škemu bitju,“ je rekla, „in on je bil tak izza
svoje mladosti.“

„Ali ste ga poznali takrat?“ sem vprašal.

„Da, dobro sem ga poznala; bil je nekdam
moj snubec. Hvala Bogu, da sem bila tako pa-

metna, da ga nisem marala in sem se poročila z boljšim, četudi ubožnejšim človekom. Bila sem zaročena z njim, mr. Holmes, ko sem čula pretresljivo zgodbo, kako je spustil mačka v kletko, in jaz sem se tako zgražala nad njegovo okrutnostjo, da nisem hotela nič več slišati o njem. Brskala je po nekem predalu in kmalu izvlekla fotografijo neke ženske, ki je bila grdo spačena in razrezana. 'To je moja lastna slika,' je rekla. 'Poslal mi jo je tako s svojo kletvijo v jutro moje poroke.'

„No,‘ sem dejal, ‚odpusil vam je vsaj sedaj, ko je zapustil vse svoje premoženje vašemu sinu.‘

„Niti moj sin niti jaz ne potrebujeva ničesar od Jonasa Oldacra, bodisi živega bodisi mrtvega,‘ je vzkliknila. ‚En Bog je v nebesih, mr. Holmes, in isti Bog, ki je kaznoval tega zlobnega človeka, bo dokazal v svojem primer-nem času, da so roke mojega sina nedolžne nad njegovo krvjo.‘

„No, poizkusil sem to in ono, vendar nisem mogel ničesar najti, kar bi pomagalo naši hipotezi. Končno sem vse opustil in odšel v Nor-wood.

„To poslopje ‚Deep Dene House‘ je velika moderna vila iz svetlobarvaste opeke, ki stoji sredi zemljišča, pred njo pa trata z lavorikami. Na desni strani in nekoliko od ceste se je nahajal stavbni prostor, kjer je bilo prizorišče ognja. Tukaj na listu iz mojega zapisnika vi-diš sirov načrt. To okno na levi strani je ono,

ki vodi v Oldacrovo sobo. Kakor vidiš, se prav lahko vidi vanjo iz ceste. To je nekako edina tolažba, ki jo imam danes. Lestrada ni bilo tamkaj, vzprejemal pa je njegov višji stražnik. Pravkar so našli velik zaklad. Vse jutro so brskali med pepelom zgorele skladanice in poleg pooglenelih organskih ostankov so našli nekoliko obledelih kovinskih ploč. Pozorno sem jih ogledal in nobenega dvoma ni bilo, da so bili to hlačni gumbi. Razložil sem na enem celó ime ‚Hyams‘, ki je bil Oldacrov krojač. Zatem sem zelo natančno preiskal trato, da bi našel kaka znamenja ali sledove, toda ta suša je naredila vse trdo kakor železo. Ničesar ni bilo mogoče videti izvzemši to, da je nekdo vlekel kako telo ali zveženj skoz ograjo iz pasjega lesa, ki se nahaja v eni vrsti s skladanico. Vse to se seveda sklada z uradno teorijo. Plazil sem se po trati in avgustovo solnce mi je razgrevalo hrbet, toda po preteku ene ure sem vstal prav tako pameten kakor poprej.

„No, po tem fijasku sem se podal v spalnico in preiskal tudi to. Krvavi sledovi so bili zelo majhni, samo lise in obledela mesta, toda nepoporečno sveža. Palico so odstranili, toda tudi na njej so bili sledovi le majhni. Nobenega dvoma ni, da je palica last našega klijenta. Sam prizna to. Sledove čevljev je bilo mogoče razločevati na preprogi, vendar nobenega sledu kake tretje osebe, kar je zopet značilna poteza za drugo stranko. Ves čas so zbirali dokaze, mi pa smo bili tam kakor izpočetka.

„Samo majhen žarek upanja sem našel — in vendar ni bil za nobeno rabo. Preiskal sem vsebino denarne shrambe, ki je bila večina vzeta iz nje in ležala na mizi. Listine so bile zavite v zapečatenе ovitke, izmed katerih je policija odprla enega ali dva. Kolikor morem presoditi, niso imeli nobene velike vrednosti in tudi bančna knjiga ni dokazala, da bi mr. Oldacre živel v tako zelo premožnih razmerah. Vendar se mi je zdelo, da vseh papirjev ni bilo tamkaj. Nahajali so se migljaji na nekake listine — morebiti bolj dragocene — ki pa jih nisem mogel najti. Ako bi mogli to definitivno dokazati, bi seveda obrnilo Lestrado v dokaz proti njemu samemu, kajti kdo bi ukradel kako stvar, o kateri ve, da jo v kratkem podeduje?

„Končno, ko sem odprl vsak zavitek in nisem našel nobenega sledu, sem poskusil svojo srečo pri hišni. Mrs. Lexington ji je ime; majhna, temna, molčeča oseba z nezaupnimi, na stran obrnjenimi očmi. Ona bi nam mogla marsikaj povedati, ako bi hotela — o tem sem prepričan. Toda bila je malobesedna, kakor da bi ne znala govoriti. Da, ona je odprla mr. Mc Farlanu ob pol desetih. Ona je rekla, da bi raje videla, da bi se ji roka posušila, preden bi kaj takega storila. Odšla je spat ob polenajstih. Njena soba se nahaja na drugi strani hiše in ni mogla slišati ničesar, kaj se je godilo. Mr. Mc Farlane je pustil svoj klobuk in po njenem najboljšem mnenju tudi svojo palico v veži. Zbudil jo je krik o ognju. Njen ubogi, dragi

gospodar je bil gotovo umorjen. Ako je imel sovražnike? No, vsak človek jih ima, toda mr. Oldacre je živel čisto sam zase in je občeval z ljudmi samo v kupčijskih zadevah. Videla je gumbe in je prepričana, da so spadali k obleki, ki jo je on nosil prejšnjo noč. Skladanica je bila zelo suha, ker že mesec dni ni deževalo. Gorela je kakor slama in ko je ona dospela na lice mesta, ni bilo mogoče videti nič drugega kakor ogenj. Ona in vsi ognjegasci so vohali goreče meso v njem. Ničesar jej ni znano o listinah in ničesar o zasebnih zadevah mr. Oldacra.

„Tako, moj dragi Watson, se glasi moje poročilo o mojem neuspehu. In vendar — in vendar — —“, krčevito je stiskal svoje drobne roke v svojem prepričanju, „jaz vem, da vse to ni res. Kar v svojih kosteh čutim. Nekaj je, kar se še ni izvedelo in hišna ve za to. V njenih očeh je videti neka trdovratna upornost, ki je lastna samo sokrivcu. Vendar nima nobenega pomena govoriti še nadalje o tem, Watson; toda ako nam kako srečno naključje ne pride na pomoč, bojim se, da ta norwoodski skrivnostni slučaj ne bo stal v oni kroniki naših uspehov, ki jo bo moralo potrpežljivo občinstvo prej ali slej čitati, kakor se mi zdi.“

„Gotovo“, sem rekel, „prihod tega človeka semkaj naredi mogočen vtisk na vsako porotno sodišče.“

„To je nevaren dokaz, moj dragi Watson. Gotovo se spominjaš onega groznega morilca Berta Stevensa leta 1887., ki je hotel, da ga

midva rešiva. Ali si kdaj videl kakega bolj dobrega mladega človeka?“

„Res je to.“

„Ako se nam ne posreči ustanoviti kake druge teorije, je ta človek izgubljen. Skoro niti ene točke ne moreš najti v tem slučaju, ki ne bi pričala proti njemu in vsa preiskava je dokaze samo še bolj utrdila. Mimogrede naj povem, da je nekaj majhnega čudnega na teh papirjih, kar nam more služiti kot začetek preiskave. Ko sem pregledoval bančno knjigo, sem našel, da so nizko stanje bilance pred vsem zakrivali veliki čeki, ki so bili zadnje leto izdani na mr. Corneliusa. Priznavam, da bi me zelo zanimalo vedeti, kdo more biti ta mr. Cornelius, s katerim ima stavbnik, ki je opustil svojo obrt, tako velike transakcije. Ali je mogoče, da je imel on svoje prste v tej aferi? Cornelius utegne biti kak bančni agent, vendar nismo našli nobenega zapiska, ki bi se ujema s temi velikimi izdatki. Ker nimam nobenega drugega indicija, moram v svoji preiskavi vprašati na banki po gospodu, ki si je dal izplačati te čeke. Vendar bojim se, moj dragi, da se bo naš slučaj neslavno končal in da bo Lestrade obesil našega klijenta, kar bo gotovo velik triumf za Scotland Yard.“

Ni mi znano, koliko je Sherlock Holmes v oni noči spal; ko pa sem drugega jutra prišel k zajtrku, sem ga dobil vsega bledega in izmučenega, in njegove svetle oči so bile radi temnih senc okoli njih še bolj svetle. Preproga

okoli njegovega stola je bila pokrita s cigaret-nimi ostanki in z zgodnjimi izdajami jutranjih listov. Na mizi pa je ležala odprta brzojavka.

„Kaj misliš ti o temle, Watson?“ je vprašal in jo porinil k meni.

Bila je iz Norwooda in se je glasila nastopno:

„Našli važen nov dokaz. Krivda McFarlana definitivno dognana. Priporočam opustiti slučaj. — Lestrade.“

„To se glasi resno,“ sem dejal.

„To je majhno Lestradovo kikirikanje o zmagi,“ je odgovoril Holmes z bridkim nasmehom. In vendar je morda prerano opustiti ta slučaj. Končno je važen nov dokaz dvorezno orožje, ki utegne urezati v zelo različni smeri, kakor si Lestrade misli. Posluži se zajtrka, Watson, potem pa odideva skupaj da vidiva, kaj se da storiti. Čutim, kakor da bi danes potreboval tvoje družbe in tvoje moralne pomoči.“

Moj prijatelj ni zajtrkoval; bila je namreč ena njegovih posebnosti, da si ni v napetih slučajih nikoli privoščil hrane, in meni je bilo znano, da se je v toliki meri zanašal na svojo moč, da se je onesvestil vsled same onemoglosti. „Za sedaj ne morem oddajati svoje energije in moči živcev za prebavo,“ je imel navado reči v odgovor na moje zdravniške ugovore. Raditega se nisem prav nič čudil, ko je danes zjutraj pustil zajtrk nedotaknjen in odšel z me-

noj proti Norwoodu. Množica bolehavih rado-vednežev se je še vedno zbirala okoli „Deep Dene House“, ki je bila prav taka predmestna vila, kakor sem jo opisal. Znotraj vrat nas je sprejel Lestrade; njegov obraz je žarel vled zmage in njegovo obnašanje je bilo nad vse zmagoslavno.

„No, mr. Holmes, ali ste nam že dokazali, da nimamo prav? Ali ste že našli svojega lopova?“ je vzkliknil.

„Prav nobenega sklepa še nisem storil,“ je odgovoril moj tovariš.

„Mi pa smo včeraj storili svojega in sedaj se je izkazalo, da je pravi; in raditega morate priznati, da smo vas to pot nekoliko prehiteli, mr. Holmes.“

„Vi se obnašate tako, kakor da bi se nekaj nenavadnega zgodilo,“ je dejal Holmes.

Lestrade se je na glas zasmel.

„Vi ne marate biti premagani prav kakor mi drugi tudi ne,“ je dejal. „Človek ne more pričakati, da se zgodi vse po njegovi želji — ali ne, dr. Watson? Stopita semkaj, gospoda, ako vama drago, in jaz mislim, da vaju morem enkrat za vselej prepričati, da je bil v resnici John Mc Farlane tisti človek, ki je izvršil zločin.“

Peljal je naju po hodniku in dalje v neko temno sobo.

„Tukaj je moral mladi Mc Farlane priti po svoj klobuk po izvršenem zločinu,“ je rekel. „Sedaj pa pogledjte tole.“ Z dramatično nenadnostjo je vžgal vžigalico in nama pokazal

krvavo liso na pobeljenem zidu. Ko je posvetil bliže, sem videl, da je bila več kakor lisa. To je bil viden odtis palca.

„Oglejte si tole s svojim povečevalnim steklom, mr. Holmes.“

„Da, že storim.“

„Ali vam je znano, da si nista dva palčeva odtisa enaka?“

„Čul sem nekaj podobnega.“

„Dobro torej; bodite tako prijazni ter primerjajte ta odtis s tem voščenim odtisom desnega palca mladega Mc Farlana, kakor smo ga dobili na moj ukaz danes zjutraj.“

Ko je držal voščeni odtis blizu krvave lise na oknu, nisem vzel povečevalnega stekla v roko, da bi videl, da sta obadva odtisa od enega in istega palca. Jasno mi je bilo, da je naš nesrečni klient izgubljen.

„To je odločilno,“ je dejal Lestrade.

„Da, to je odločilno,“ sem radovoljno ponavljal za njim.

„To je odločilno,“ je dejal Holmes.

Nekaj čudnega je bilo v njegovem glasu in pogledal sem ga. Neka izredna izprememba se je zgodila na njegovem obrazu. Neko notranje veselje je bilo videti na njem. Njegove oči so se svetile kakor dve zvezdi. In meni se je zdelo, kakor da se je obupno trudil, da premaga krčevit smeh.

„Moj Bog! Moj Bog!“ je dejal naposled. „Da, kdo bi si to mislil? Zares, kako prevarljiva more biti zunanost! Tak zal mladenič na zu-

naj! To je nauk za nas, da ne smemo zaupati svoji lastni sodbi — ali ne, Lestrade?“

„Da, nekateri izmed nas so malo preradi preveč gotovi, mr. Holmes,“ je rekel Lestrade. Človek bi znorel radi predrznosti tega človeka, vendar mu je nismo mogli škodeti v zlo.

„Kolika božja previdnost, da je ta mladi človek pritisnil svoj desni palec ob zid, ko je vzel svoj klobuk z obešala! In kako naravno dejanje tudi, ako človek pomisli!“

Holmes je bil na zunaj miren, toda vse njegovo kretanje je pričalo o udušenem razburjenju. „Mimogrede, Lestrade, kdo pa je naredil to znamenito odkritje?“

„Hišna mrs. Lexington, ki je obrnila pozornost nočne straže nanj.“

„Kje pa je bil nočni stražnik?“

„Ostal je na straži v spalnici, kjer se je izvršil zločin, da bi pazil na to, da se nihče ničesar ne dotakne.“

„Kako pa to, da policija včeraj ni videla tega znaka?“

„No, mi nismo imeli nobenega posebnega vzroka, da bi vežo natančno preiskali. Vrh tega ono mesto ni tako vidno.“

„Ne, ne, gotovo ne. Mislim, da ni nobenega dvoma, da se je ta odtisk že včeraj nahajal tamkaj, kaj?“

Lestrade je pogledal Holmesa, kakor da bi mislil, da se mu meša v glavi. Priznam, da sem se tudi jaz sam čudil njegovemu veselemu vedenju in njegovi nekoliko čudni opazki.

„Ne vem, ali mislite, da je ta Mc Farlane v smrtni tišini noči sam prišel iz ječe, da bi potrdil dokaze proti samemu sebi, ali kaj,“ je rekel Lestrade. „Vsakemu strokovnjaku na svetu rade volje prepuščam sodbo, ako ni to odtisk njegovega palca.“

„Brez vsakega dvoma je to odtisk njegovega palca.“

„No, to zadostuje,“ je rekel Lestrade. „Jaz sem praktičen človek, mr. Holmes, in kadar dobim dokaze, pridem do svojih sklepov. Ako mi imate kaj povedati, me boste našli v družinski sobi, kjer bom pisal svoje poročilo.“

Holmes je zopet zadobil svojo ravnodušnost, akoravno se mi je še vedno zdelo, da morem videti znamenja veselja na njegovem obrazu.

„Moj Bog, stvar se zelo slabo razvija, Watson, ali ne?“ je rekel. „In vendar so pri vsem tem nekatere točke, radi katerih gojim nekoliko nade za našega klijenta.“

„Zelo me veseli to slišati,“ sem dejal presrčno. „Bal sem se že, da je popolnoma izgubljen.“

„Jaz bi skoro ne rekel tega, moj dragi Watson. Dejstvo je, da se nahaja prav resna vrzel v tem dokazu, ki mu pripisuje naš prijatelj toliko važnost.“

„Ali res, Holmes! In kaj je to?“

„Samo to: da j a z v e m, da onega odtiska ni bilo tam, ko sem jaz včeraj vežo preiskoval. Sedaj, Watson, pa pojdiva malo na solnce.“

Ves zmeden, toda s srcem, v katerega se je vračal žarek upanja, sem spremljal svojega prijatelja na izprehodu po vrtu. Ogledal si je vsako stran hiše ter jo preiskal z velikim zanimanjem. Nato se je podal v hišo ter si jo ogledal od pritličja do podstrešja. Večinoma sobe niso imele pohištva, toda kljub temu jih je Holmes zelo natančno pregledal. Ko sva naposled dospela do najvišjega hodnika, po katerem se je prišlo v tri nerabljene sobe, se ga je polotila krčevita veselost.

„Ta slučaj je v nekaterih ozirih zelo čuden, Watson,“ je rekel. „Jaz mislim, da je sedaj čas, da stopiva v zvezo z našim prijateljem Lestraddom. Prej se je on smejal na naše stroške, sedaj se bomo pa mi, ako je moja sodba o tem problemu prava. Da, da; mislim, da že vem, kako se ga moram lotiti.“

Nadzornik iz Scotland Yarda je še vedno pisal v vzprejemni sobi, ko je vstopil Holmes.

„Mislil sem, da pišete poročilo o tem slučaju,“ je rekel.

„Gotovo.“

„Ali ne mislite, da bi bilo malo prekmalu? Jaz si ne morem kaj, da ne bi mislil, da vaši dokazi še niso popolni.“

Lestrade je predobro poznal mojega prijatelja, da bi se ne zmenil za njegove besede. Odložil je pero in ga radovedno pogledal.

„Kaj mislite s tem reči, mr. Holmes?“

„Samo to, da se nahaja ena zelo važna priča, ki je pa vi še niste videli.“

„Ali mi jo morete pokazati?“

„Mislim, da jo morem.“

„Potem prosim, storite to.“

„Storil bom vse, kar je v moji moči. Koliko stražnikov imate s seboj?“

„Trije so v slišni daljavi.“

„Izvrstno!“ je dejal Holmes. „Ali smem vprašati, ako so vsi veliki možje čvrstega telesa in imajo močne glasove?“

„Nobenega dvoma nimam, da so taki, ako ravno ne morem uvideti, kaj imajo pri tem opraviti njihovi glasovi.“

„Morda vam bom jaz mogel pomagati, da boste to uvideli in vrhu tega še dve tri reči,“ je rekel Holmes. „Bodite tako prijazni ter pokličite svoje možake in potem bom poizkusil.“

Čez pet minut so stali trije stražniki v veži.

„Tam v skednju boste našli precej slame,“ je dejal Holmes. „Prosim vas, prinesite jo dva zvežnja. Po mojih mislih nam bo to zelo pomagalo, da pokažem pričo, ki jo potrebujem. Najlepša hvala. Mislim, da imaš nekaj vžigalic v žepu, Watson. Sedaj mr. Lestrade, vas pa prosim, da me spremljate do vrha stopnic.“

Kakor sem že povedal, se je nahajal tamkaj širok hodnik, po katerem se je prišlo v tri nerabljene sobe. Koncem hodnika nas je Sherlock Holmes razpostavil; stražniki so se režali, Lestrade pa je gledal mojega prijatelja z obrazom, na katerem se je menjavalo začudenje, pričakovanje in roganje. Holmes pa je stal pred nami kakor kak čarovnik, ki ravno čara.

„Pošljite, prosim, enega izmed stražnikov po dva čebrička vode. Sedaj pa položite slamo sem-kaj, pa tako, da se nikjer ne bo dotikala stene. Sedaj pa mislim, da imamo vse pripravljeno.“

Lestradoov obraz je postal rdeč od jeze.

„Ne vem, ali se šalite z nami, mr. Sherlock Holmes, ali kaj,“ je dejal. „Ako kaj veste, nam gotovo lahko poveste brez vseh teh burk.“

„Zagotavljam vas, moj dobri Lestrade, da imam izvrsten vzrok za vse, kar delam. Morda se spominjate, da ste me vi malo zasmehovali pred nekoliko urami, ko je bilo videti, da je stvar za vas ugodna, raditega mi ne smete sedaj meni zameriti nekoliko pompa in ceremonij. Dovoli, Watson, da te prosim, da bi odprl ono okno, potem pa prižgal slamo.“

Storil sem tako in kmalu se je začel razširjati siv dim po hodniku, medtem ko je suha slama prasketala in gorela.

„Sedaj moramo videti, ali moremo najti to pričo za vas, Lestrade. Ali vas smem prositi, da vsi na ves glas zavpijete: ‚Ogenj! Gori!‘ Torej pozor: ena, dve, tri —“

„Ogenj! Gori!“ smo vsi vpili.

„Hvala vam. Prosim vas še enkrat!“

„Ogenj! Gori!“

„Samo enkrat še, gospodje, in vsi naenkrat!“

„Ogenj! Gori!“ Ta krik se je moral razlegati po vsem Norwoodu.

Ni pa še utihnil, ko se je zgodilo nekaj posebnega. Naenkrat so se odprla neka vrata koncem hodnika na onem kraju, kjer je bil videti

samo zid in neki majhen človek nagubanega obraza je skočil izza njih kakor kunec iz svoje luknje.

„Imenitno!“ je rekel Holmes mirno. „Watson, vedro vode preko slame. Dovolj bo to! Lestrade, dovolite mi, da vam predstavljam glavno pogrešano pričo, mra. Jonasa Oldacra.“

Detektiv je z največjim začudenjem gledal novodošleca. Ta pa je pisano gledal sedaj na nas, sedaj na tleči ogenj. Oduren obraz je bil to — prekanjen, zloben, hudoben z nestanovitnimi svetlosivimi očmi in sivimi trepalnicami.

„Kaj pa je to?“ je izpregovoril Lestrade končno. „Kaj ste pa delali ves ta čas, e?“

Oldacre se je nemirno nasmeljal, se umaknil srditemu detektivu, čigar obraz je bil od jeze rdeč.

„Nič hudega nisem storil.“

„Nič hudega? Storili ste vse, kar je v vaši moči, da bi nedolžen človek prišel na vislice. Ako bi ne bilo tega gospoda tukaj, sem prepričan, da bi se vam to gotovo posrečilo.“

Nesrečnež je začel javkati.

„Prepričan sem, gospod, da je bila to samo šala od mene.“

„Oh! Šala ali res? Obljubljam vam, da je stvar taka, da se ne boste več smejali. Vzemite ga dol ter ga imejte v družabni sobi, dokler ne pridem sam dol. Mr. Holmes,“ je nadaljeval, ko so odšli, „nisem mogel govoriti pred stražniki, vendar si ne morem kaj, da ne bi vpričo dr. Wat-

sona rekel, da je to najbolj imenitno, kar ste kdaj storili, akoravno mi je še popolnoma nejasno, kako ste to storili. Rešili ste življenje nedolžnega človeka ter onemogočili zelo resen škandal, ki bi uničil moje dobro ime pri policiji.“

Holmes se je nasmejal ter potrkal Lestrada po rami.

„Namesto da je vaš dobri glas uničen, moj dragi gospod, boste spoznali, da je mogočno narastel. Naredite samo nekoliko izprememb v svojem poročilu, ki ste ga pisali, in videli bodo, kako težko da je metati pesek v oči nadzornika Lestrada.“

„Ali vi ne želite, da bi se omenjalo vaše ime?“

„Nikakor ne. Delo je zame nagrada. Morda pride vse na dan v poznejšem času, ko dovolim svojemu vnetemu zgodovinarju zopet poprijeti za pero — kaj, Watson? No, sedaj pa pogledjmo, kje je ta podgana tičala.“

Šest čevljev pred koncem hodnika je bila narejena lesena, ometana in pobeljena stena, v njej pa so se nahajale spretno skrita vrata. Svetlobo je dobivala soba skoz razpoke pod strešnim žlebom. V njej se je nahajalo nekoliko pohištva, živeža in vode in poleg tega nekoliko knjig in listin.

„Sedaj vidite, kako dobro je za človeka, ako je stavbnik,“ je dejal Holmes, ko smo stopili iz nje. „Tako je lahko naredil svoje lastno zavetišče brez vsake druge pomoči — izvzemši

seveda ono svojo imenitno hišno, ki jo morate kar hitro pridejati svojemu plenu, Lestrade.“

„Ravnal se bom po vašem nasvetu. Toda kako ste vi vedeli za ta prostor, mr. Holmes?“

„Prišel sem do zaključka, da se je ta človek moral skrivati v hiši. Ko sem pregledal hišo in našel, da je en hodnik celih šest čevljev krajši kakor spodaj ležeči, je bilo precej jasno, kje da se nahaja. Mislil sem si, da ne bo imel poguma mirno ležati spričo klica: Gori! Mi bi seveda lahko šli notri ter ga prijeli, vendar me je veselilo povzročiti, da se sam prikaže. Vrh tega sem bil pa vam dolžan malo mistifikacije, Lestrade, za vaše roganje zjutraj.“

„No, gospod, gotovo ste mi pošteno povrnili glede tega. Vendar kako ste pa mogli vedeti, da se oni sploh nahaja v hiši?“

„Odtisk palca, Lestrade. Vi ste dejali, da je to odločilno, in ravnotako sem dejal jaz, četudi v drugem zmislu. Jaz sem vedel, da ga prejšnjega dne ni bilo tam. Precej pozornosti posvetim podrobnostim, kakor ste morda že opazili, in tako sem pregledal tudi vežo in sem bil prepričan, da je bil zid čist. Raditega je moral odtisk ponoči priti tja.

„Toda kako?“

„Popolnoma enostavno. Ko so bili ti zavitki zapečateni, je Jonas Oldacre pripravil Mc Farlana do tega, da je položil svoj palec na mehki vosek. Kaj takega se more zgoditi tako hitro in tako naravno, da smem reči, da se mladenič

gotovo ne spominja tega. Zelo verjetno je, da se je tako zgodilo in Oldacre sam ni imel nobenega pojma, kako da ga porabi. Ko je v tem svojem brlogu razmišljal o vsej zadevi, mu je naenkrat prišlo na misel, kako popolno uničujoč dokaz proti Mc Farlanu lahko doseže z uporabo odtisa njegovega palca. Najbolj enostavna stvar na svetu je bila zanj posneti iz pečatnega voska voščeni odtisk, ga namočiti s toliko krvi, kolikor jo more dobiti, ako se vbode s šivanko, ter lastnoročno ali pa s pomočjo svoje hišne narediti ponoči ono znamenje na zidu. Ako si ogledate one listine, ki jih je vzel s seboj v svoje skrivališče, stavim, da najdete pečat z odtiskom palca.“

„Čudovito!“ je dejal Lestrade. „Čudovito! Vse je jasno kakor beli dan. Toda kaj pa je namen te globoke prevare, mr. Holmes?“

Mene je veselilo videti, kako se je preošabno obnašanje detektiva naenkrat izpremenilo v obnašanje, ki je bilo podobno otroku, ki stavi vprašanja svojemu učitelju.

„No, mislim, da to ni posebno težko razjasniti. Zelo hudoben in maščevalen je ta gospod, ki čaka sedaj spodaj na vas. Ali vam je znano, da ga je nekdanj Mc Farlanova mati zavrnila kot snubca? Ali ne! Vsaj sem vam rekel, da bi bili morali najprej iti v Blackheath in potem šele v Norwood. No, ta žalitev, kakor je on mislil, ga je grizla v njegovem zlobnem, kovarskem srcu in vse svoje življenje je hrepenel po maščevanju; vendar nikoli se mu ni ponudila

ugodna prilika. Tekom poslednjih dveh ali treh let mu je začelo iti slabo — skrivne špekulacije, mislim — in on se naenkrat nahaja v kočljivih razmerah. Sklene oslepariti svoje upnike in v ta namen plača visoke čeke nekemu mr. Corneliusu, ki po mojih mislih ni nikdo drugi kakor on sam pod drugim imenom. Teh čekov še nisem zasledoval, vendar ni nobenega dvoma, da so bili vloženi kot depozit v kakem provincijalnem mestu, kjer je Oldacre od časa do časa živel pod drugim imenom. On je najbrže sploh imel namen izpremeniti svoje ime, dvigniti ta denar, izginiti in drugje začeti svoje življenje.“

„No, to je zelo verjetno.“

„Najbrže mu je prišlo na misel, da bi s tem, da bi izginil, uničil vse sledove za seboj ter onemogočil vsako zasledovanje, obenem pa bi se v obilni meri uničevalno maščeval nad svojo nekdanjo drago, ako bi mogel vzbuditi vtisk, da ga je umoril njen edini otrok. To je bilo mojstrsko delo lopovstva in on ga je mojstrski tudi izvršil. Ideja na oporoko, ki bi pričala o jasnem nagibu za zločin, skrivni obisk, o katerem njegovi starši ničesar vedeli niso, pridržanje palice, kri in živalski ostanki ter gumbi v skladanici, vse je bilo čudovito. To je bila mreža, iz katere je bilo nemogoče utesi, kakor se mi je zdelo pred malo urami. Vendar on ni imel onega najvišjega daru umetnika, namreč vednosti, kdaj je treba ustaviti se. Želel je zboljšati, kar je že bilo popolno — da bi še tesneje ovil vrv okoli vratu svoje nesrečne žrtve — in tako je po-

kvaril vse. Pojdimo dol, Lestrade. Rad bi ga še vprašal, dve, tri stvari.“

Hudobni človek je sedel v svoji lastni vzprejemni sobi sredi dveh stražnikov.

„Samo šala je bila, moj dobri gospod, očitna šala, ničesar drugega.“ je neprestano tarnal. „Zagotavljam vas, gospod, da sem se skrila samo raditega, da bi videl učinek svojega izginotja, in prepričan sem, da ne boste tako nepravilni, da bi mislili, da bi dovolil, da bi se ubogemu mlademu mr. Mc Farlanu kaj žalega zgodilo.“

„To presoditi je naloga porotnega sodišča,“ je rekel Lestrade. „Na vsak način vas moramo prijeti radi zarote, ako ne radi poizkušene umora.“

„In vi boste najbrže spoznali, da bodo vaši upniki zasegli bančni konto mr. Corneliusa,“ je dejal Holmes.

Mali človek se je zganil in uprl svoje zlobne oči na mojega prijatelja.

„Vam se imam precej zahvaliti,“ je rekel. „Morda vam nekega dne poplačam svoj dolg.“

Holmes se je prizanesljivo nasmejal.

„Po mojih mislih boste imeli za nekoliko let dovolj dela,“ je rekel. „Toda mimogrede: kaj pa je bilo ono, kar ste dejali poleg svojih hlač v skladanico? Mrtev pes ali kunci ali kaj? Vi nočete povedati? Moj Bog! kako neprijetno je to od vas! Da, da, mislim da smem reči, da dvojica kuncev že razjasni kri in ogorke. Ako boš kdaj pisal poročilo o tem slučaju, Watson, smeš napisati, da so bili kunci.“

PLESOČI MOŽIČKI.

Holmes je že nekoliko ur molče sedel. Njegov dolgi, sloki hrbet je bil skrivljen nad neko kemično posodo, v kateri je varil neko posebno neprijetno dišečo stvar. Njegova glava mu je slonela na prsih in iz mojega stališča je bil videti kakor čudna, vitka ptica s temnosivim perjem in črnim čopom.

„Tako, Watson“, je dejal naenkrat, „ti torej ne nasvetuješ, da bi kupili južnoafriške obligacije?“

Začuden sem se zganil. Akoravno sem bil vaje Holmesovih posebnosti, mi je bil ta nenadni vlom v moje najskrivnejše misli vseeno nad vse nerazumljiv.

„Kako za božjo voljo pa veš to?“ sem vprašal.

Zavrtil se je na svojem stolu držeč kadečo poizkušno cevko v roki in žarek veselosti se je svetil v njegovih globokih očeh.

„Veš kaj, Watson, s tem priznavaš, da si zelo iznenaden.“

„V resnici sem.“

„Jaz bi te moral prositi, da mi glede tega daš potrdilo.“

„Ker črez pet minut porečeš, da je vse to tako neznansko enostavno.“

„Prepričan sem, da ne bom prav nič podobnega rekel.“

„Glej, moj dragi Watson,“ postavil je poizkušno cevko na stojalo in začel predavati kakor profesor pred svojimi učenci, „pravzaprav ni prav nič težkega ustvariti vrsto sklepov, izmed katerih je vsak odvisen od prvega in vsak enostaven sam posebi. Ako pri tem človek izpusti vse osrednje sklepe ter razkrije poslušalcem samo začetek in konec, lahko vzbudi čudovit, čeravno mogoče varljiv učinek. Veš, po ogledanju jamice med tvojim levim kazalcem in palcem v resnici ni bilo težko doseči prepričanja, da si ti p r o t i temu, da naložiš svoj mali kapital v zlatih poljanah.“

„Jaz ne vidim nobene zveze.“

„Najbrže res ne; vendar ti morem jaz hitro pokazati tesno zvezo. Evo, tukaj so manjkajoči členi zelo preposte verige: 1.) Ko si se snoči povrnil iz kluba, si imel roko med levim kazalcem in palcem s kredo namazano. 2.) Ti se namažeš tamkaj s kredo, kadar igraš biljard, da je palica bolj trdna. 3.) Ti ne igraš biljarda drugače kakor s Thurstonom. 4.) Pred štirimi tedni si mi pravil, da so Thurstonu na razpolago južnoafriške vrednostne listine — ponudba velja za en mesec dni — in da želi, da stopiš z njim v zvezo raditega. 5.) Tvoja čekovna knjiga je zaprta v moji miznici in ti nisi prosil ključa. 6.) Ti si proti temu, da bi naložil svoj denar na ta način.“

„Kako neznansko enostavno!“ sem vzkliknil.

„Res je tako!“ je dejal nekoliko nejevoljno. „Vsak problem postane zelo navaden, kadar se ti razloži. Tukaj imaš enega, ki ni pojasnjen. Poglej, kaj moreš narediti z njim, prijatelj Watson.“ In potisnil mi je kos papirja preko mize in se nato zopet vrnil k svoji kemični analizi.

Začuden sem gledal smešne hieroglife na papirju.

„Veš, Holmes, to je otročja risarija,“ sem vzkliknil.

„Oh, to je tvoja ideja!“

„Kaj drugega pa naj bo!“

„To je ravno ono, kar bi mr. Hilton Cubitt iz Ridling Thorpe Manorju v Norfolku zelo rad vedel. Ta mala uganka je prišla s prvo pošto, on pa ima priti z naslednjim vlakom. Zvonec zvoni, Watson. Prav malo bi se čudil, ako bi bil to on.“

Težke stopinje so se začule na stopnicah in trenutek pozneje je stopil v sobo visok, rdečkast, lepo obrit gospod, kojega bistre oči in cvetoča lica so pričala, da živi daleč izven megle Baker Streeta. Zdelo se je, kakor da je prinesel s seboj puh močnega, svežega, okrepčujočega vzhodnoobrežnega zraka, ko je vstopil. Ko je stresel vsakemu izmed naju roke, se je ravno hotel uvesti, ko so njegove oči ugledale papir s čudnimi znaki, ki sem si ga jaz pravkar ogledal in pustil na mizi.

„No, mr. Holmes, kaj pravite k temu?“ je vzkliknil. „Pravili so mi, da se radi zanimате za čudne, misterijozne stvari, in kakor jaz mislim, bolj čudne ne morete dobiti kmalu. Poslal sem papir pred menoj naprej, tako da boste imeli dovolj časa natančneje si ga ogledati.“

„Res, precej čudna stvar je to,“ je dejal Holmes. „Na prvi pogled je videti kakor kaka otročarija ta vrsta smešnih majhnih postav, ki plešejo po papirju, na katerem so narisani. Čemu pripisujete važnost tako čudnoliki stvari?“

„Jaz tega nikoli ne bi storil, mr. Holmes. Toda moja žena to dela. Pripravlja jo v smrtni strah. In to je vzrok, da želim priti stvari do dna.“

Holmes je vzdignil papir, tako da je solnce sijalo nanj. Bil je iz nekega zapisnika iztrgan list, na katerem je bilo nekaj s svinčnikom narisanih risb.

Holmes jih je nekoliko časa gledal, nato pa je skrbno zavil papir in ga vtaknil v svoj zapisnik.

„Slučaj obeta biti zelo zanimiv in nenavaden,“ je dejal. „V svojem pismu ste mi napisali nekaj podrobnosti, mr. Hilton Cubitt, vendar vam bom zelo hvaležen, ako bi blagovolili še enkrat vse ponoviti radi mojega prijatelja dr. Watsona.“

„Jaz ne znam pripovedovati povesti,“ je dejal naš obiskovalec in nervozno sklepal svoje

močne in velike roke. „Prosim, da me kar vprašate, ako bi kake stvari ne povedal jasno. Začeti hočem s svojo ženitvijo, ki se je vršila lanjsko leto; pred vsem pa bi rad povedal, da prebiva moja rodovina — akoravno jaz nisem bogat človek — v Ridling Thorpe že kakih petero stoletij in v Norfolku ni nobene boljše poznane rodbine. Lani sem prišel v London k jubilejnim slavnostim in ustavil sem se v nekem boardinghousu na Russell Squaru, ker se je tudi naš župnik Parker tamkaj ustavil. Tamkaj je bila tudi neka mlada Američanka — Patrick ji je bilo ime — Elsie Patrick. Postala sva prijatelja in preden je pretekel mesec mojih počitnic, sem bil tako zaljubljen kakor je bilo le mogoče. Na tistem sva se poročila in se vrnila v Norfolk kot poročen par. Vam se bo gotovo nespametno zdelo, mr. Holmes, da se človek iz dobre stare rodovine na ta način oženi, ne da bi kaj vedel o njeni preteklosti ali njenih ljudeh. Ako bi pa njo videli ter jo poznali, potem bi drugače govorili.

„Elsie je bila zelo odkritosrčna glede tega, v resnici je bila. Ne morem reči, da bi mi ne dala vsakojake prilike, da bi odstopil, ako bi hotel. ‚Imela sem v svojem življenju zelo neprijetno družbo‘, je dejala, ‚in jaz želim vse to pozabiti. Najraje ne bi nikdar omenjala preteklosti, kajti ta je zelo mučna zame. Ako vzamete mene, Hilton, boste vzeli žensko, ki se ji osebno ničesar ni treba sramovati; s to mojo besedo se boste morali zadovoljiti ter mi

dovoliti, da bom molčala o vsem, kar se je zgodilo do onega časa, ko sem postala vaša žena. Ako so vam ti pogoji pretrdi, vrnite se v Norfolk in pustite mene v samotnem življenju, v katerem ste me našli.' Dan pred poroko mi je rekla te besede. Odgovoril sem ji, da sem zadovoljen, da jo vzamem s temi pogoji in sem svojo besedo vedno držal.

„No, sedaj sva poročena že leto dni in zelo srečna sva bila. Toda nekako pred mesecem dni, koncem junija, sem prvič opazil znamenja neprijetnosti. Nekega dne je prejela moja žena pismo iz Amerike. Videl sem ameriško znamko. Prebledela je kakor zid, prečitala pismo ter ga vrgla v ogenj. Nikoli ga ni omenila pozneje in prav tako tudi jaz ne, kajti obljuba je obljuba. Toda od onega trenutka ni bila nobeno uro več mirna. Vedno je videti neki strah na njenem obrazu — kakor da bi se koga nadejala in ga pričakovala. Najbolje bi storila, ako bi mi zaupala vse. Spoznala bi, da sem njen najboljši prijatelj. Toda dokler ona ne izpregovori, ne morem ničesar storiti. Vedite, ona ljubi resnico, mr. Holmes, in karkoli se naj je zgodilo v njenem prejšnjem življenju, ni bila njena krivda. Jaz sem samo preprost posestnik iz Norfolka, vendar ga ni na vsem Angleškem moža, ki bi mu bila čast njegove rodovine bolj pri srcu, kakor sem jaz. Ona to dobro ve in je vedela, preden se je poročila z menoj. Nikoli ne bi hotela najmanjšega madeža prinesiti nanjo — o tem sem prepričan.

„No, sedaj pa pridem k čudnem delu svoje povesti. Nekako pred enim tednom — bilo je v torek zadnjega tedna — sem našel na enem izmed oken množico smešnih plesočih figur, podobno kakor te tukaj na papirju. Načrtane so bile s kredo. Izprva sem mislil, da jih je narisal deček iz hleva, toda fant mi je prisegel, da ne ve ničesar o vsej stvari. Na vsak način pa so prišle tja ponoči. Jaz sem jih izbrisal in šele pozneje povedal o tem svoji ženi. V veliko moje začudenje je smatrala to kot nekaj zelo resnega in me je zaprosila, da naj jih njej pokažem, ako najdem zopet kaj podobnega. Teden dni ni bilo ničesar, potem sem pa včeraj zjutraj našel na solnčni uri na vrtu tale papir. Pokazal sem ga Elsie in ona se je onesvestila. Od onega trenutka pa je videti kakor omamljena in zmedena in groza odseva iz njenih oči. Nato sem šel in vam napisal pismo, mr. Holmes. Stvar ni taka, da bi jo izročil policiji, kajti oni bi se mi smejali, vendar vi mi boste gotovo povedali, kaj mi je storiti. Nisem bogat človek, toda ako preti kaka nevarnost moji mali ženki, sem pripravljen izdati zadnji belič, da jo obvarujem.“

Lep človek je bil ta možak s stare angleške zemlje, preprost, odkritosrčen, prijazen; njegove oči so bile velike, resne, modre, njegov obraz širok, zal. Na njegovem obrazu mu je žarela ljubezen do njegove žene in zaupanje vanjo. Holmes je z največjo pozornostjo po-

slušal njegovo pripoved, sedaj pa je sedel na stolu globoko zamišljen.

„Ali se vam ne zdi, mr. Cubitt“, je izpregovoril naposled, „da bi bilo najbolje, ako bi se obrnili do svoje žene ter jo prosili, da naj vam pove svojo skrivnost?“

Hilton Cubitt je zmajal z glavo.

„Obljuba je obljuba, mr. Holmes. Ako bi mi Elsie hotela povedati, bi gotovo storila. Ako ne, potem nimam pravice siliti vanjo. Upravičen sem pa, da storim svoje lastne korake — in to hočem.“

„Potem vam pomagam z vsem svojim srcem. Sedaj pa prosim pred vsem, ali ste čuli o kakih tujcih, ki bi jih videli ljudje v sosesčini?“

„Ne.“

„Mislim, da je vaš kraj zelo miren. Vsak nov obraz bi gotovo povzročil govorice, ali ne?“

„V najbližji sosesčini da. Vendar je nedaleč nekaj majhnih napajališč. In farmarji jemljejo tudi gostače.“

„Ti hieroglifi imajo očitvidno neki pomen. Ako so narejeni samo tjavendan, bo nemogoče razrešiti jih. Ako pa so resnično sistematično urejeni, nimam nobenega dvoma, da jim pridemo do živega. Toda ta vzorec je tako kratek, da ne morem ničesar z njim storiti, in dejstva, ki ste mi jih razložili, so tako nedoločena, da nimamo nobenega temelja za preiskovanje. Nasvetoval vam bi, da bi se vrnili v Norfolk, da ste kolikor mogoče pozorni in da natančno prerišete sliko vseh novih plesočih mo-

žičkov, ki bi se utegnili prikazati. Zelo neprijetno je, ker nimamo prerisanih onih, ki so bili s kredo narisani na okno. Vrh tega povprašujte zaupno, ako se nahaja kak tujec v bližini. Kadar dobite zopet kak nov dokaz, pridite takoj k meni. To je najboljši nasvet, ki vam ga morem dati, mr. Hilton Cubitt. Ako bi se pa prigodilo kaj nujnega, sem vedno pripravljen obiskati vas na vašem domu.“

Sherlock Holmes je bil po tem razgovoru zelo zamišljen in tekom poslednjih dni sem ga večkrat videl, kako je vzel oni listek papirja iz zapisnika ter dolgo in resno motril čudne postave, ki so bile narisane na njem. Vendar ni kakih štirinajst dni nikoli omenil te zadeve. Nekega popoldne pa sem odhajal z doma, ko me pokliče nazaj.

„Najbolje je, ako ostaneš tukaj, Watson.“

„Zakaj?“

„Ker sem danes zjutraj dobil brzojavko od Hiltona Cubitta — vsaj se spominjaš na Hiltona Cubitta in na njegove plesoče možičke? Sporočil mi je, da pride ob eni uri dvajset minut na postajo Liverpool Street. Vsak trenutek je lahko tukaj. Iz njegove brzojavke posnamem, da se je pripetilo nekaj važnih novih dogodkov.“

Ni bilo treba dolgo čakati, kajti Norfolčan je prišel iz postaje naravnost k nam tako hitro, kakor je izvošček le mogel voziti. Bil je videti prestrašen in potrtn, njegove oči so bile utrujene in njegovo čelo nagubančeno.

„Mojih živcev se loteva ta stvar, mr. Holmes,“ je dejal, ko se je zgrudil kakor močno izmučen človek v naslanjač. „Gotovo ni nič kaj prijetno, ako človek čuti, da ga obdajajo nevidni, neznani ljudje, ki imajo gotove namene do vas; ako pa vrhu tega še veste, da to počasi ubija vašo ženo, potem je to več, kakor more človek prenašati. Ona gineva vsled tega — kar gineva pred mojimi očmi.“

„Ali vam je že kaj povedala?“

„Ne, mr. Holmes, ni še. In vendar so bili trenutki, ko je uboga ženska želela govoriti in vendar se ni mogla premagati, da bi izpregovorila. Skušal sem ji pomagati; vendar reči moram, da sem storil tako nerodno, da sem vse pokvaril. Govorila je o moji stari rodovini, o mojem dobrem glasu v okolici in o našem ponosu radi naše neomadeževane časti, in jaz sem vedno čutil, kam hoče priti. Toda na eden ali drugi način se je zgodilo, da se je pogovor zasukal drugam, preden sva dospela do cilja.“

„Ali ste pa kaj drugega našli?“

„Precej, mr. Holmes. Jaz imam za vas nekaj novih slik plesočih možičkov, da si jih ogledate, in kar je še bolj važno, jaz sem videl onega človeka.“

„Kaj — onega, ki jih riše?“

„Da, videl sem ga pri delu. Toda povedati vam hočem vse po vrsti. Ko sem se vrnil domov s svojega obiska tukaj, je bilo prvo, kar sem naslednjega jutra videl, novo vrsto plesočih možičkov. Narisani so bili s kreda

na črnih lesenih vratih shrambe za orodje, ki se nahaja zraven trate in se dobro vidi z oken. Prerisal sem jih in evo jih.“ Razvil je kos papirja ter ga položil na mizo. „Tukaj je kopija teh hieroglifov.“

„Izvrstno!“ je dejal Holmes. „Izvrstno! Prosim, nadaljujte!“

„Ko sem jih prerisal, sem jih izbrisal; toda dva dni pozneje sem našel zopet novo pisanje. Tukaj je kopija.“

Holmes si je mel roki in se veselo hihital.

„Naš material hitro narašča,“ je rekel.

„Tri dni pozneje sem našel na solnčni uri pod malim kamenom kos papirja, na katerem je bilo načrčano novo sporočilo. Tukaj je. Zatem sem pa sklenil, da prežim na onega človeka. Raditega sem si pripravil svoj revolver ter se usedel v svoji knjižnici k oknu, odkjer se vidi na trato in vrt. Okoli dveh ponoči sem sedel tamkaj — vse je bilo temno, samo mesec je svetil — kar začujem naenkrat stopinje za seboj in pred menoj je stala moja žena v svoji jutranji obleki. Lepo me je prosila, da bi šel spat. Jaz pa sem ji odkritosrčno povedal, da hočem videti, kdo si dovoljuje take stvari z nami. Ona je odgovorila, da je to kaka nezmiselnost šala in da naj se nikakor ne brigam dalje za to.

„Ako te pa v resnici jezi, Hilton, potem pojdiva na potovanje in tako se izogneva tem neprijetnostim.“

„Kaj, pregnati naj se damo s svojega lastnega doma po kakem šaljivcu?“ sem dejal. „Vsa okolica se nam bo smejala.“

„No, pojdi spat“, je rekla, „zjutraj lahko govoriva dalje.“

„Ko je govorila te besede, sem videl v mesečini, kako je njen blede obraz še bolj prebledel, in čutil, kako me je njena roka tesneje prijela za ramo. Nekaj se je premikalo v senci shrambe za orodje. Videl sem neko temno postavo, ki se je plazila okoli vogala in pred vrati počenila. Zgrabil sem svoj revolver in planil proti vratam, toda moja žena se me je oklenila in me krčevito držala. Skušal sem se je otresti, ona pa me je obupno držala. Končno se mi je posrečilo oprostiti se, toda preden sem odprl vrata in prišel do shrambe, že ni bilo nikjer onega človeka. Vendar je pustil za se boj znamenje, da je bil tamkaj, kajti na vratih se je nahajala prav ista vrsta plesočih možičkov, kakor že dvakrat in ki sem jih prerisal na onem papirju. Dasiravno sem hitel za tem človekom, vseeno ni bilo nikjer nobenega drugega sledu o njem. In vendar je najbolj čudno to, da je moral biti ves čas tamkaj, kajti ko sem si zjutraj zopet ogledal vrata, sem našel še več njegovih risb pod onimi, ki sem jih že videl.“

„Ali imate te zadnje risarije?“

„Da. Čisto malo jih je; jaz sem jih vseeno prerisal in tukaj so.“

Zopet je pokazal kos papirja.

„Povejte mi“, je rekel Holmes — in v njegovih očeh sem videl, da je zelo razburjen — „ali je to samo dodatek k prvim ali je bilo videti popolnoma samo zase?“

„Nahajalo se je na drugi strani vrat.“

„Izvrstno! To je za naš namen nad vse važno. Navdaja me z upanjem. Sedaj, mr. Hilton Cubitt, pa prosim, da nadaljujete svoje zanimivo poročilo.“

„Ničesar več nimam povedati, mr. Holmes, izvzemši to, da sem se ono noč jezil nad svojo ženo, ker me je zadržala, ko bi prav lahko ujel lopova. Dejala mi je, da se je bala, da se mi ne bi kaj žalega zgodilo. Za trenutek mi je šinila v glavo misel, da se je morda ona pravzaprav bala, da se n j e m u ne bi kaj hudega zgodilo, kajti nisem mogel dvomiti, da je vedela, kdo da je bil ta človek in kaj je namerjal s temi čudnimi znamenji. Toda v njenem glasu zveni nekaj in v njenih očeh je pogled, ki zabranja vsak dvom in prepričan sem, da ji je bilo v resnici za mojo varnost. To je sedaj vse in prosim vas, da bi mi svetovali, kaj mi je storiti. Moj namen je, poskriti kakega pol tucata svojih hlapcev po grmovju in kadar bi ta človek zopet prišel, se mu tako posveti, da nam bo v prihodnje dal mir.“

„Bojim se, da je slučaj preresen za taka preprosta zdravila,“ je rekel Holmes. „Kako dolgo ostanete lahko v Londonu?“

Danes moram biti zopet doma. Za nič na svetu ne bi pustil svoje žene same ponoči. Ona

je zelo nervozna in me je prosila, da bi se kmalu vrnil.“

„Mislim, da imate povsem prav. Ako pa bi se lahko malo tukaj pomudili, bi bilo morda jutri ali pojutranjem mogoče, da bi šel z vami. Za sedaj mi prepustite te papirje in prav verjetno je, kakor mislim, da mi bo mogoče v kratkem vas obiskati in nekoliko pojasniti vašo zadevo.“

Sherlock Holmes je ostal kakor po navadi miren, dokler naju ni naš obiskovalec zapustil; kljub temu sem, ker sem ga dobro poznal, lahko opazil, da je bil močno razburjen. Kakor hitro pa je široki hrbet Hiltona Cubitta izginil skozi vrata, je moj tovariš pohitel k mizi, razpoložil pred seboj papirje s plesočimi možički in se zatopil v globoko premišljevanje. Dve uri sem ga opazoval, kako je pisal po papirju črke in postave polo za polo; tako globoko se je zamislil v svojo nalogo, da je očitvidno pozabil na mojo navzočnost. Časih je nepredoval in je žvižgal in pel pri svojem delu, časih pa je bil zopet v zadregi in je sedel dolgo časa z nagubančenim čelom in praznimi očmi. Končno je vzkliknil, skočil s svojega stola, hodil po sobi gori in doli ter si mel roke. Nato je napisal dolgo brzojavko na brzojavni vzorec. „Ako se glasi odgovor na tole tako, kakor se nadejam, boš imel priliko, Watson, da prideneš prav čeden slučaj svoji zbirki,“ je dejal. „Upam, da nama bo mogoče odpotovati jutri tja v Norfolk

ter prinesiti našemu prijatelju zelo določne novice glede njegovih sitnosti.“

Priznam, de sem bil zelo radoveden; ker pa sem vedel, da je Holmes rad razkrival svoje uspehe o svojem času in po svojem načinu, sem čakal, dokler bi se mu ne zdelo primerno izkazati mi svoje zaupanje.

Na poslano brzojavko ni prišel odgovor in sledila sta dva dolga dneva nepotrpežljivosti, ko je Holmes pri vsakem zvonjenju hišnega zvonca napenjal svoja ušesa. Šele drugega dne zvečer je dospelo pismo od Hiltona Cubitta. Ničesar posebnega ni vedel poročati, kakor to, da je ravno onega jutra našel na podstavku solnčne ure dolgo pisanje, katerega je prepisal in prepis priložil pisanju.

Holmes je nekoliko minut pozorno ogledoval te čudnolike postave, nato pa je naenkrat planil pokonci in začuden in prestrašen glasno vzkliknil. Bojazen je bila videti na njegovem upadlem obrazu.

„Predaleč smo pustili, da je ta stvar prišla,“ je rekel. „Ali gre danes še kak vlak v North Walsham?“

Pogledal sem na vozni red. Poslednji je pravkar odšel.

„Potem bova zgodaj zajtrkovala in se odpeljala s prvim zjutraj,“ je rekel Holmes. „Naša navzočnost je tam nujno potrebna. Ah! Tukaj je pričakovana brzojavka. En trenutek, mrs. Hudsonova, morda bo treba odgovoriti.

Ne, prav tako je, kakor sem pričakoval. Vsled te brzojavke je še bolj potrebno, da ne izgubivamo ure ter nemudoma obvestimo Hiltona Cubbitta, kako stvari stoje, kajti naš preprosti norfolški posestnik se nahaja v neki čudni in nevarni mreži.“

Tako se je tudi pokazalo in ko prihajam do temnega zaključka povesti, ki se je meni zdela samo otročja in čudovita, občutim še enkrat vso bojazen in grozo, ki me je navdajala. O, da bi mogel poročati svojim čitateljem o srečnejšem koncu! Toda te vrstice vsebujejo sama dejstva in jaz moram slediti čudni vrsti dogodkov, ki so povzročili, da je bilo Ridling Thorpe Manor nekoliko dni v ustih vseh ljudi širom Angleške, prav do njihovega nesrečnega konca.

Komaj sva izstopila v North Walshamu ter povedala ime najinega cilja, ko je postajni načelnik prihitel proti nama. „Gotovo ste detektivi z Londona!“ je rekel.

Skrben pogled je bil videti na Holmesovem obrazu.

„Zakaj pa mislite kaj takega?“

„Ker je pravkar prišel nadzornik Martin iz Norwicha. Morebiti pa sta zdravnika. Ona ni mrtva — vsaj po poslednjih poročilih. Morda prideta še o pravem času, da jo rešita — akoravno za vislice.“

Holmesovo čelo se je omračilo vsled skrbi in bojazni.

„Midva sva namenjena v Ridling Thorpe Manor“, je rekel, „vendar še nisva ničesar čula, kaj da se je tam pripetilo.“

„To je nekaj strašnega,“ je dejal postajni načelnik, „Obadva sta ustreljena, mr. Hilton Cubitt in njegova žena. Ona je ustrelila njega in nato še samo sebe — vsaj tako pripovedujejo služabniki. On je mrtev, nad njenim okrevanjem pa dvomijo. Moj Bog, moj Bog, ena najstarejših družin v Norfolku in ena najbolj čislanih!“

Brez vsakega odgovora je Holmes odhitel k vozu in tekom vsega, sedem milj dolgega pota ni niti enkrat izpregovoril. Med vso vožnjo iz mesta je bil zelo nemiren in opazil sem, da je pozorno pregledoval jutranje časopise; sedaj pa, ko so se uresničile njegove najhujše bojazni, je bil ves pobit. Naslonjen nazaj, je sedel globoko zamišljen. In vendar je bilo okoli nas toliko, kar nas je moglo zanimati; vozili smo se namreč skoz eno najbolj zanimivih angleških pokrajin; semintja je bilo videti nekoliko raztresenih vasi, povsodi pa velike cerkve s štirioglatimi zvoniki, ki so se svetile sredi ravne, zelene pokrajine ter pričale o slavi in bogastvu stare Vzhodne Anglije. Naposled se je nad zelenim robom norfolškega obrežja prikazal vijoličasti rob Nemškega morja, voznik pa je pokazal s svojim bičem na dve hiši iz opeke in lesa, ki sta se videli iznad majhnega gozda. „Tamkaj je Ridling Thorpe Manor,“ je rekel.

Ko smo dospeli do sprednjih vrat, sem opazil pred njimi trato za tenis, črno shrambo za orodje in solnčno uro, ki nama je bila že znana iz besed Cubittovih. Živahen majhen človek z zavihanimi brki je pravkar izstopil iz visokega voza. Predstavil se je kot nadzornik Martin od norfolške policije, ki se je nemalo začudil, ko je slišal ime mojega tovariša.

„Mr. Holmes, zločin se je izvršil šele ob treh zjutraj. Kako ste mogli izvedeti o njem v Londonu in priti semkaj na lice mesta prav tako hitro kakor jaz?“

„Jaz sem se nadejal kaj takega in sem prišel semkaj v nadi, da ga preprečim.“

„Potem so vam znani važni dokazi, za katere mi ne vemo, kajti onadva sta se zelo rada imela, kakor se pripoveduje.“

„Jaz imam samo dokaze o plesočih možičkih,“ je rekel Holmes. „Pozneje vam razložim vso stvar. Ker pa je prepozno, da bi preprečili to žaloigro, mi je veliko na tem, da uporabim vse ono, kar mi je znanega, v ta namen, da zagotovim, da se zgodi pravica. Ali želite, da vam pomagam pri vaši preiskavi, ali pa imate morda raje, da delam neodvisno?“

„Zelo ponosen bom, ako bom vedel, da delava skupaj, mr. Holmes,“ je dejal nadzornik resno.

„V tem slučaju me bo veselilo, ako bi izvedel vse, kar se je zgodilo, tako da se moremo brez nepotrebnega odlašanja lotiti preiskave.“

Nadzornik Martin je bil toliko razumen, da je pripustil, da je moj prijatelj delal po svoji

volji, ter ga zadovoljil s tem, da je skrbno napisal vse, kar se je prigodilo. Krajevni zdravnik, star, sivolas možak, je pravkar prišel iz sobe mrs. Hilton Cubittove in je sporočil, da so njene rane resne, vendar še ne smrtno. Krogla ji je šla skozi prednji del glave in najbrže bo trajalo nekoliko časa, preden pride zopet k zavesti. Na vprašanje, ali je bila ustreljena ali se je sama ustrelila, se ni upal podati nobenega določnega odgovora. Gotovo pa je bilo, da je bila krogla izstreljena iz velike bližine. V sobi so našli samo en samokres, iz katerega sta bila izstreljena dva naboja. Mr. Hilton Cubitt je bil ustreljen v srce. Ker je revolver ležal na tleh sredi med obema, je bilo mogoče domnevati, da je on ustrelil njo in potem še sebe ali pa da je ona to storila.

„Ali ste njega kaj premaknili?“ je vprašal Holmes.

„Mi nismo premaknili ničesar razen ženske. Nismo je mogli pustiti ranjene na tleh.“

„Kako dolgo ste že tukaj, doktor?“

„Od štirih.“

„In še kdo drugi?“

„Da, stražnik tukaj.“

„Ali se niste ničesar dotaknili?“

„Ničesar.“

„Z veliko preudarnostjo ste ravnali. Kdo je poslal po vas?“

„Hišna Saunders.“

„Ali je ona začela klicati ljudi?“

„Ona in kuharica mrs. King.“

„Kje sta sedaj?“

„V kuhinji, mislim.“

„Potem mislim, da je najbolje, ako takoj slišimo, kaj nam povesta.“

Stara s hrastovim lesom obložena soba z visečimi okni je bila izpremenjena v preiskovalno sodišče. Holmes je sedel na velikem, staromodnem stolu; njegove neizprosne oči so žarele izza njegovega upadlega obraza. V njih sem zamogel videti trden sklep posvetiti svoje življenje tej nalogi, dokler ne bi vsaj maščeval klijenta, ki se mu ga ni posrečilo rešiti. Nadzornik Martin, stari, sivolasni zdravnik, jaz in preprost vaški stražnik smo bili ostali del te čudne družbe.

Ženski sta precej jasno povedali svojo zgodbo. Vzbudil jih je iz spanja strel, kateremu je minuto pozneje sledil še drugi. Njuni sobi se nahajata druga poleg druge in mrs. King je prihitela k Saunders. Nato sta se podali skupno po stopnicah navzdol. Vrata knjižnice so bila odprta, na mizi pa je gorela sveča. Njihov gospodar je ležal sredi sobe na obrazu. Bil je popolnoma mrtev. Blizu okna je čepela njegova žena, ki je imela glavo naslonjeno ob zid. Bila je strašno ranjena in njen obraz je bil ves zalit s krvjo. Težko je dihala, vendar ni mogla ničesar reči. V veži in sobi je bilo polno dima in vonja po smodniku. Okno je bilo gotovo zaprto in znotraj pritrjeno. Obedve ženski dobro vesta zato. Nemudoma sta poslali po zdravnika in policijo. Nato sta peljali s pomočjo

hlapca in hlevskega dečka ranjeno gospodinjo v njeno sobo. Obadva, ona in njen mož, sta že rabila svoji postelji. Ona je bila opravičena v svojo navadno obleko, on pa v nočni plašč nad svojo nočno opravo. V knjižnici ni bilo nič premaknjenega. Kolikor je njima znano, ni bilo nikoli nobenega prepira med možem in ženo. Splošna sodba o njiju je bila, da sta se zelo rada imela.

To so bile glavne točke izpovedi obeh služabnic. Na vprašanje nadzornika Martina sta izjavili, da sta popolnoma sigurni, da so bila vsa vrata odznotraj zaklenjena in da nihče ni mogel uteči iz hiše. Na Holmesovo vprašanje sta povedali, da se obedve spominjati, da sta zavohali smodnik v onem trenutku, ko sta prihiteli iz svojih sob v vrhnjem nadstropju. „To dejstvo priporočam prav posebno vaši pozornosti,“ je dejal Holmes svojemu tovarišu po poklicu. „Sedaj pa mislim, da moremo začeti z natančno preiskavo sobe.“

Knjižnica je bila majhna soba, v kateri so se na treh straneh nahajale knjige, pri oknu, skozi katero se je videlo na vrt, pa pisalna miza. Najprej smo obrnili svojo pozornost truplu nesrečnega posestnika, kojega orjaška postava je ležala na tleh. Njegova v neredu se nahajajoča obleka je pričala, da je bil iz spanja zbujen. Krogla je bila izstreljena odspredaj, je prodrla njegovo srce in ostala v telesu. Smrt je gotovo nastopila takoj in brez muk. Niti na njegovi obleki niti na rokah ni bilo nobenih sledov

smodnika. Po izjavi zdravnika jih je bilo pri ženski videti pač na čelu, na rokah pa ne.

„Pomanjkanje teh ne pomeni ničesar, obratno pa bi sledovi na rokah pomenili vse,“ je rekel Holmes. „Ako smodnik slabega naboja slučajno ne puhne nazaj, se more streljati, ne da bi streli pustili kake znake za seboj. Nasvetoval bi, da bi sedaj truplo mr. Cubitta odnesli proč. Mislim, da še niste dobili krogle, ki je ranila žensko?“

„Preden bo mogoče to storiti, bo treba resne operacije. Vendar se nahajajo v revolverju še štirje naboji. Dva sta bila izstreljena in dve rani zadani, tako da se more razlagati, da je vsaka krogla zadela.“

„Tako je videti,“ je rekel Holmes. „Kako pa si morete tolmačiti ono kroglo, ki je tako vidno zadela ob rob okna?“

Naenkrat se je obrnil in kazal s svojim dolgim, drobnim prstom na luknjo, ki jo je naredila krogla v spodnjem delu okenskega okvirja.

„Pri Bogu!“ je vzkliknil nadzornik. „Kako vendar ste to našli?“

„Ker sem jo iskal.“

„Čudovito!“ je dejal zdravnik. „Vi imate gotovo prav, gospod. Iz tega se razvidi, da se je trikrat streljalo in da je morala neka tretja oseba biti navzočna. Toda kdo je mogel to biti in kako je mogel priti odtod?“

„To je problem, ki ga hočemo sedaj rešiti,“ je dejal Sherlock Holmes. „Gotovo se spo-

minjate, nadzornik Martin, da sta služabnici dejali, da sta takoj zavohali smodnik, kakor hitro sta prišli iz sobe, in sem jaz tedaj opomnil, da je to nekaj nad vse važnega?“

„Da, gospod, vendar moram priznati, da vam ne morem popolnoma slediti.“

„Opomnil sem, da je bilo za časa streljanja okno odprto in tudi vrata. Sicer se smodnikov dim ne bi mogel tako hitro razširjati po hiši. Zato je bilo treba prepiha v sobi. Vendar je bilo oboje samo malo časa odprto.“

„Kako dokažete to?“

„Ker sveča ni kapala.“

„Izvrstno!“ je vzkliknil nadzornik. „Izvrstno!“

„Ker sem bil prepričan, da je bilo okno v trenutku žaloigre odprto, sem domneval, da je bila pri tej zadevi tretja oseba udeležena, ki je stala pred oknom in streljala skoz njega. Vsak streljaj, namerjen proti tej osebi, je lahko zadel v okenski okvir. Pogledal sem tja in zares tamkaj je bila luknja od krogle.“

„Kako pa je to, da je bilo okno potem zaprto in pritrjeno?“

„Prvo, kar je prišlo ženski na misel, je bilo, da zapre in pritrdi okno. Toda, halo, kaj pa je to?“

Bila je ženskin ročna torbica, ki je stala na mizi — majhna, lična ročna torbica iz krokodilove kože in srebra. Holmes jo je odprl in stresel vsebino na mizo. V njej je bilo dvajset

funtov šterlingov, ki so bili zvezani z vrvico iz gumija — nič drugega.

„To se mora ohraniti, kajti važen dokaz bo pri sodni obravnavi,“ je dejal Holmes, ko je izročil torbico in njeno vsebino nadzorniku. „Sedaj pa je treba, da poizkusimo pojasniti to tretjo kroglo, ki je bila očividno izstreljena v sobi znotraj, kakor se pozna iz iverja. Rad bi še enkrat videl kuharico mrs. King ... Vi ste dejali, mrs. King, da vas je vzbudila glasna razstrelba. Ali ste hoteli s tem reči, da se vam je zdela glasnejša kakor druga?“

„Veste, gospod, vzbudila me je iz spanja in raditega je težko presoditi. Vendar se mi je zdela zelo glasna.“

„Ali ne mislite, da bi bila izstreljena dva strela skoro v enem in istem trenutku?“

„Prepričana sem, da tega ne morem reči, gospod.“

„Po mojih mislih se je brez dvoma tako zgodilo. Sedaj pa se mi skoro vidi, nadzornik Martin, da smo pregledali vse, kar nam more podati ta soba. Ako ste tako prijazni ter greste z menoj okoli hiše, bomo videli, kakšne dokaze nam more podati vrt.“

Gredica cvetlic je segala prav do knjižničnega okna, in ko smo prišli bliže, smo vsi glasno vzkliknili. Cvetlice so bile pohojene, na mehki zemlji pa je bilo vse polno odtisov nog. Te noge so bile velike, moške s posebno dolgimi špičastimi prsti. Holmes je iskal med travo in listjem kakor lovski pes za ranjeno

ptico. Kmalu je zadovoljno vzkliknil, se sklonil ter pobral majhno, medeno cev.

„Mislil sem si tako,“ je dejal. „Revolver je imel ejektor in tukaj je tretji naboj. V resnici sem mnenja, nadzornik Martin, da je naš slučaj skoro dovršen.“

Na nadzornikovem obrazu je bilo videti veliko začudenje radi hitrega in mojstrskega napredovanja Holmesovega preiskovanja. Izpčetka je hotel nekoliko uveljaviti svojo stanovsko stopinjo; sedaj ga je pa občudovanje popolnoma prevladalo, tako da je brez vprašanja povsodi sledil Holmesu.

„Koga vi sumite?“ je vprašal.

„O tem pozneje. Pri tem problemu je nekaj točk, ki vam jih doslej še nisem mogel raztolmačiti. Ker sem dospel sedaj tako daleč, je najbolje, ako nadaljujem preiskavo popolnoma po svojem načrtu, zatem pa pojasnim vso zadevo enkrat za vselej.“

„Prav kakor vam je ljubo, mr. Holmes, samo da dobimo zločinca v roke.“

„Jaz nimam namena delati in imeti skrivnosti, toda sedaj, v trenutku dejanja, je nemogoče podajati dolge in zamotane razlage. Jaz imam niti te zadeve vse v svojih rokah. Tudi ako se ta ženska nikoli več ne zavede, moremo rekonstruirati dogodke poslednje noči in zagotoviti, da se zgodi pravica. Pred vsem bi pa rad vedel, ali je v bližini kaka krčma, ki je znana pod imenom ‚Elrige‘?“

Izpraševali so služabništvo, vendar ni nihče slišal o taki krčmi. Samo hlevski deček je nekoliko razjasnil to zadevo, ker se je spomnil, da je podobno ime nekemu farmarju, ki živi več milj daleč v smeri proti East Rustonu.

„Ali je farma samotna?“

„Zelo samotna, gospod.“

„Morda tam še niso čuli o tem, kar se je zgodilo ponoči tukaj.“

„Morda ne, gospod.“

Holmes je nekoliko časa mislil, nato pa se je čuden smehlaj prikazal na njegovem obrazu.

„Osedlaj konja, fante,“ je dejal. „Rad bi, ako ponesesh na Elrigovo farmo pismo.“

Vzel je iz svojega žepa razne papirje s plesočimi možički. Razpoložil jih je po mizi in nekoliko časa nekaj pisal. Naposled je izročil pismo dečku ter mu naročil, da ga da v roke osebi, na katero je naslovljeno, pred vsem pa, da ne odgovarja na nobena vprašanja, ki bi se mu morda stavila. Na pisemskem ovitku je bil naslov napisan z raztresenimi, nepravilnimi črkami, ki so bile zelo nepodobne razločni Holmesovi pisavi. Naslovljeno je bilo na ime: Mr. Abe Slaney, Elrigova farma, East Ruston, Norfolk.

„Jaz mislim, nadzornik“, je dejal Holmes, „da bi dobro storili, ako bi brzojavili po stražo, ker se zna zgoditi, da boste morali peljati ne-

navadno nevarnega ujetnika v ječo, ako se izkažejo moje kalkulacije kot prave. Deček, ki vzame s seboj to pismo, odda brez dvoma lahko tudi vašo brzojavko. Ako gre popoldne kak vlak proti Londonu, Watson, potem bi po mojih mislih dobro storila, ako bi se ga poslužila, kajti jaz moram še končati precej zanimivo kemično analizo, ta preiskava pa se naglo bliža koncu.“

Ko je odšel mladenič s pismom, je dal Sherlock Holmes svoja naročila služabništvu. Ako bi se oglasil kak obiskovalec ter vprašal po mrs. Hilton Cubittovi, se mu ne sme ničesar povedati o njenem stanju, marveč naj se ga takoj odpelje v vzprejemno sobo. To naročilo jim je zabičeval z največjo resnostjo. Nato smo odšli v vzprejemno sobo, kajti on je dejal, da vsa zadeva za sedaj miruje in da nam ne preostaja drugega, kakor da porabimo čas, kakor pač vemo in znamo, dokler se ne zgodi kaj drugega. Zdravnik je odšel k svojim bolnikom, in tako sva ostala samo še nadzornik in jaz.

„Mislim, da lahko naredim, da prebijemo uro časa na zelo zanimiv in koristen način,“ je dejal Holmes, potegnil svoj stol k mizi ter razprostrl pred seboj različne papirje, na katerih so se nahajale slike plesočih možičkov. „Kar se tebe tiče, prijatelj Watson, te moram prav lepo prositi odpuščanja, ker je ostala tvoja naravna radovednost toliko časa nezadoščena. Vam, nadzornik, naj služi ves dogodek kot zelo znamenita strokovna študija. Pred vsem pa

vam moram povedati zanimive okoliščnosti, ki so v zvezi s prejšnjimi obiski, ki jih je imel mr. Hilton Cubitt pri meni v Baker Streetu.“ Nato je na kratko ponovil dejstva, ki smo jih mi že omenili.

„Tukaj pred seboj imam te čudne postavbe, ki se jim bi človek smejal, ako se ne bi pokazalo, da so bili predhodniki te strahovite žaloigre. Meni so vse oblike skrivnih pisanj precej znane in jaz sam sem pisatelj malenkostne razprave o tej stvari, v kateri sem analiziral stoinšestdeset različnih skrivnih pisanj. Vendar moram priznati, da mi je to popolnoma novo. Namen onega, ki je iznašel ta sestav, je bil očitno, da bi prikril, da te postavbe nekaj pomenijo in da bi vzbudil misel, da so samo otročje risbe.

„Ko sem pa prišel do spoznanja, da ta znamenja nadomeščajo črke in ko sem uporabil pravila, ki nas vodijo pri vseh oblikah skrivnih pisav, je bila razrešitev precej lahka. Prvo sporočilo, ki mi je bilo predloženo, je bilo tako kratko, da mi je bilo nemogoče storiti drugega kakor s precejšnjo verjetnostjo reči, da je imelo tole znamenje pomen črke e. Kakor vam je znano, je črka e najbolj navadna v angleški abecedi in da prevladuje v toliki meri, da se sme pričakovati, da se najde celó v kratkem stavku večkrat. Med petnajstimi znamenji prvega sporočila so bila štiri znamenja ena in ista, in raditega se smejo opravičeno smatrati

kot nadomestilo za črko e. Sicer je resnica, da je postava v nekaterih slučajih nosila zastavo, v drugih pa ne, vendar je bilo z ozirom na način, kako so bile te zastave razdeljene, verjetno, da so se rabile v ta namen, da razdele stavek v besede. Jaz sem sprejel to hipotezo ter si zaznamenoval, da je črko e predstavljalo tole znamenje.

„Toda sedaj so se pojavile prave težkoče preiskovanja. Red angleških črk za e nikakor ni natančno določen in četudi bi se morda ena črka na tiskani poli nahajala povprečno večkrat kakor druga, bi to v enem samem kratkem stavku morda ne bilo veljavno. Da govorim na kratko: črke t, a, o, i, n, s, h, r, d in l predstavljajo številni red, v katerem se nahajajo črke. Toda črke t, a, o in i so po številu zelo blizu ena poleg druge, in brez konca bi trajala naloga, ako bi hotel poizkusiti vsako kombinacijo, dokler ne bi dobil takega pomena. Raditega sem čakal novega materiala. V svojem drugem pogovoru mi je mogel mr. Hilton Cubitt podati dva druga kratka stavka in eno sporočilo, ki je bilo očitno samo ena beseda, ker ni bilo v njem nobene zastave. Sedaj nahajam v oni sami besedi, obstoječi iz petero črk, že dva e na drugem in četrtem mestu. Lahko se glasi beseda: sever ali lever ali never. Nobenega dvoma ni, da je poslednja beseda kot odgovor na kak poziv daleko najbolj verjetna in okoliščine so pokazale, da so odgovor, ki ga

je napisala ženska. Ako vzamemo to kot veljavno, potem moremo reči, da stoje tile znaki namesto črk n, v in r.

„Še celó sedaj sem bil v precejšnji zadregi, toda srečna misel me je naredila lastnika več drugih črk. Prišlo mi je na misel tole: ako so prihajali ti pozivi, kakor sem pričakoval, od človeka, ki je bil znan z žensko v njenem prejšnjem življenju, potem stoji kombinacija, v kateri se nahajata dva e s tremi drugimi črkami vmes, prav lahko namesto imena ‚Elsie‘. Na ta način sem dobil črke l, s in i. Toda kakšen poziv je to mogel biti? Samo štiri črke so se nahajale v besedi, ki je stala pred besedo ‚Elsie‘ in ki se je končevala z e. Gotovo je to morala biti beseda ‚come‘ (pridi). Poizkušal sem vse druge štiri črke z e na koncu, vendar nisem mogel dobiti nobene besede, ki bi bila primerna našemu slučaju. Na ta način sem imel sedaj že črke c, o in m in meni je bilo mogoče iznova se lotiti prvega sporočila, s tem, da sem ga razdelil v besede ter postavil piko na mesto še neznanih črk. Na ta način sem torej dobil: . m . ere . . e sl . ne .

„Sedaj more biti prva črka samo a, in to odkritje je zelo koristno, kajti nahaja se v tem kratkem stavku nič manj kakor trikrat. Prav tako očito je, da more stati v drugi besedi samo črka h. Sedaj imamo: am here a . e slane.; ali, ako izpolnim prazni mesti v imenu: am here abe slaney, kar pomeni: ‚tukaj sem Abe (= Abraham) Slaney.‘

Sedaj sem imel toliko črk, da sem se s precejšnjim zaupanjem mogel lotiti drugega sporočila, kjer dobim z že znanimi črkami: a. elri. es.

„Tukaj sem mogel dobiti kaj zmisla samo s pomočjo črk t in g, ako sem jih postavil na mesto manjkajočih črk, in sem si predstavljal, da je to ime pomenilo kako hišo ali krčmo, kjer je pisec stanoval.“

Nadzornik Martin in jaz sva z največjim zanimanjem poslušala polno in jasno poročilo, kako je moj prijatelj prišel do uspehov, ki so tako vplivali na vse naše težkoče.

„Kaj ste pa potem storili, gospod?“ je vprašal nadzornik.

„Imel sem vse vzroke domnevati, da je ta Abe Slaney Amerikanec, ker je Abe ameriška skrčena beseda in ker je neko pismo iz Amerike povzročilo vse te neprilike. Imel sem tudi vsak vzrok misliti, da se je nahajala v vsej zadevi neka kriminalna skrivnost. Ženska je namigavala na svojo preteklost in ni hotela zapati svojemu možu ničesar o tem; vse to je kazalo na to smer. Raditega sem brzojavil svojemu prijatelju Wilsonu Hargreavu pri newyorški policiji, ki se je več kakor enkrat poslužil mojega poznanja londonskega zločinskega sveta. Vprašal sem ga, ako mu je znano ime Abe Slaney. Tukaj je njegov odgovor: ‚Največji lopov v Čikagi,‘ Prav onega večera, ko sem prejel ta odgovor, mi je Hilton Cubitt

poslal poslednje sporočilo od Slaneya. S pomočjo že znanih črk sem dobil: Esie .re .are to meet thy go . . . S pomočjo novih črk r in d sem dobil vse sporočilo (Elsie prepare to meet thy God = Elsie, pripravi se, da stopiš pred svojega Boga), ki mi je pokazalo, da je lopov prešel od pregovarjanja h grožnjam, in kolikor poznam čikaške lopove, sem bil pripravljen, da bo svoje besede hitro uresničil. Raditega sem takoj odšel s svojim prijateljem in tovarišem, dr. Watsonom, semkaj v Norfolk toda na nesrečo prav tedaj, ko se je najhujše že zgodilo.“

„Nekaj posebnega je biti z vami v zvezi, kadar razrešujete kak slučaj,“ je dejal nadzornik resno. „Vseeno pa mi gotovo oprostite, ako govorim odkritosrčno z vami. Vi ste odgovorni samemu sebi, jaz pa moram dajati odgovor svojim višjim. Ako je ta Abe Slaney, ki prebiva pri Elrigu, v resnici morilec in ako je pobegnil, medtem ko jaz tukaj sedim, pridem gotovo v velike neprilike.“

„Ni se vam treba vznemirjati. On ne poizkusi pobegniti.“

„Kako veste to?“

„Njegov beg bi pomenil priznanje krivde.“

„Potem pojdimo, da ga primemo.“

„Jaz ga vsak trenutek tukaj pričakujem.“

„Toda čemu bi prišel semkaj?“

„Ker sem mu pisal in ga prosil.“

„To je vendar neverjetno, mr. Holmes! Zakaj naj bi prišel, ker ste ga vi prosili? Ali ne

bi taka prošnja prej vzbudila sumnje ter ga naglala k begu?“

„Mislim, da vem, kako je treba spisati pismo,“ je dejal Sherlock Holmes. „V resnici, ako se ne motim, prihaja ta gospod sam tamle po poti.“

Neki človek je korakal po poti, ki je vodila proti vratam. Bil je velik, zal človek zagorelih lic, s kosmato črno brado in velikim zakrivljenim nosom. V roki je mahal s palico. Ponosno je korakal po stezi, kakor da bi posestvo bilo njegovo in kmalu nato smo slišali njegovo glasno, zaupno zvonjenje.

„Mislim, da bi bilo najbolje, gospodje,“ je rekel Holmes mirno, „ako se postavimo zadaj za vrata. Kadar se ima opraviti s takim človekom, je treba vse opreznosti. Potrebovali boste svoje ročno železje, nadzornik. Govorjenje lahko prepustite meni.“

Nekoliko trenutkov smo molče čakali — bili so taki trenutki, ki jih človek ne more nikoli pozabiti. Nato so se odprla vrata in človek je stopil v sobo. Kakor bi trenil mu je Holmes pritisnil svoj revolver na čelo, Martin pa vrgel železje okoli členkov. Vše se je zgodilo tako naglo in spretno, da se ta človek ni mogel gani, preden je vedel, da je bil napaden. S svojimi svetlimi očmi je zijal od enega do drugega. Nato pa se je na glas zagrohotal.

„No, gospodje, to pot ste bili urni. Zdi se mi, da sem zadel ob nekaj trdega. Toda jaz prihajam semkaj v odgovor na pismo mrs. Hil-

ton Cubittove. Nikar mi ne pravite, da je ona pri tem udeležena. Nikar mi ne pravite, da je ona pomagala nastaviti mi to past.“

„Mrs. Cubittova je bila resno ranjena in smrt stoji pred njenimi vrati.“

Človek je hripavo zavpil, da se je razlegalo po vsej hiši.

„Vi ste blazni!“ je zavpil. „On je bil ranjen, ne ona. Kdo bi ranil malo Elsie? Jaz sem ji morda grozil, Bog mi odpusti, toda ne mogel bi se dotakniti enega lasu na njeni lepi glavi. Prekličite to! Recite, da ni ranjena!“

„Našli so jo težko ranjeno ob strani njenega mrtvega moža.“

Z globokim stokom se je zgrudil na stol ter zakopal svoj obraz v svojih zvezanih rokah. Kakih pet minut je molčal. Nato je zopet dvignil obraz in izpregovoril s hladnokrvno mirnostjo in obupno vdanostjo.

„Ničesar nimam skrivati pred vami, gospodje,“ je dejal. „Ako sem jaz streljal nanj, je tudi on ustrelil proti meni, raditega ni to umor. Ako pa mislite, da sem njo ranil, potem ne poznate niti mene niti nje. Povem vam, da nikoli ni živel na tem svetu moški, ki je bolj ljubil žensko, kakor sem jaz ljubil njo. Imel sem nekako pravico do nje. Že pred leti mi je bila ona obljubljena. Kdo pa je bil ta Anglež, da je stopil med naju? Povem vam, da sem jaz prvi imel pravico do nje in da sem samo zahteval svojo last.“

„Ona je odšla od vas, ko je spoznala, kakšne vrste človek da ste,“ je dejal Holmes resno. „Pobegnila je iz Amerike, da se umakne vam in ona se je poročila z vse časti vrednim Angležem. Vi ste jo zasledovali, prišli za njo, ji zagrenili njeno življenje, da bi jo pripravili do tega, da bi zapustila svojega moža, ki ga je ljubila in čislala, da bi zbežala z vami, ki se vas je bala in vas sovražila. Končali ste s tem, da ste pahnili v smrt plemenitega človeka in tirali njegovo ženo do samomora. To je vaša zasluga pri tej stvari, mr. Abe Slaney in za to boste dajali odgovor pred postavo.“

„Ako Elsie umrje, mi je malo na tem, kaj se zgodi z menoj,“ je dejal Amerikanec. Odprl je svojo roko in še enkrat pogledal listek, ki ga je zmečkanega držal v roki. „Poglejte, gospod,“ je vzkliknil in sumnja mu je bila brati v njegovih očeh, „vi me vendar nočete preparati, ali kaj? Ako je ženska tako težko ranjena kakor pravite, kdo pa je potem napisal ta listek?“ In vrgel ga je na mizo.

„Jaz sem ga napisal, da bi vas semkaj zvabil.“

„Vi ste ga pisali? Na vsem svetu razen Zveze ni bilo človeka, ki bi poznal skrivnost plesočih možičkov. Kako pa pridete vi do tega, da ga napišete?“

„Kar more en človek iznajti, more drugi razkriti,“ je rekel Holmes. „Kmalu pride voz, ki vas popelje v Norwich, mr. Slaney. Sedaj imate še čas, da nekoliko popravite nesrečo, ki ste jo prinesli. Ali vam je znano, da je prišla mrs.

Cubittova do tega, da je bila na sumu, da je ona umorila svojega moža, in da je bila samo moja navzočnost tukaj in vednost, ki sem jo slučajno imel, ki jo je rešila pred tako obdolžitvijo? Najmanj, kar ste ji dolžni, je to, da pojasnite vsemu svetu, da ni na noben način, niti posredno niti neposredno odgovorna za njegovo tragično smrt.“

„Ničesar ne želim bolj,“ je dejal Američan. „Jaz mislim, da je najbolje zame, ako povem popolno golo resnico.“

„Toda moja dolžnost je, da vas opozorim, da se vse uporabi proti vam,“ je zaklical nadzornik po odkritosrčnem postopanju angleške kriminalne postave.

Slaney je zmajal z ramo.

„Nič zato,“ je dejal. „Pred vsem vam pa želim, gospodje, povedati, da sem jaz poznal to žensko izza njenih otroških let. Sedem nas je bilo združenih v Čikagi in Elsie oče je bil vodja zveze. Izvrsten človek je bil stari Patrick. On je bil, ki je iznašel to pisavo, ki bi jo vsakdo smatral kot otročje čačkarije, ako ne bi imel ključa do njih. No, Elsie se je naučila nekaterih naših stvari; vendar ona ni mogla trpeti našega opravila in ker je imela nekoliko pošteno zasluženega denarja, nas je zapustila in odšla v London. Ona je bila z menoj zaročena in bi se tudi poročila z menoj, kakor mislim, ako bi si izbral drug poklic; vendar ni hotela imeti nobenega opravila s kakim kaznivim sporazumljenjem. Šele po njeni poroki s tem Angležem

mi je bilo mogoče izvedeti, kje da se nahaja. Pisal sem ji, vendar nisem dobil nobenega odgovora. Potem sem sam prišel semkaj in ker so bila moja pisma brez vpliva, sem dejal svoja sporočila na taka mesta, kjer bi jih lahko našla.

„No, sedaj sem tukaj že mesec dni. Živel sem na oni farmi, kjer sem imel eno sobo spodaj, kjer sem mogel vsako noč odhajati in prihajati, ne da bi kdo vedel. Poizkusil sem vse, da bi izvabil Elsie proč. Vedel sem, da je znala čitati sporočila, kajti enkrat je pod eno izmed njih napisala svoj odgovor. Tedaj me je prevladala strast, in začel sem ji groziti. Zatem mi je poslala pismo ter me lepo prosila, da naj grem proč, da ji ne bo srce počilo, ako pride kaka sramota nad njenega moža. Dejala mi je, da pride ob treh zjutraj, ko bo njen mož spal, ter bo govorila z menoj pri zadnjem oknu, ako potem odidem proč in jo pustim pri miru. Prišla je ter prinesla denarja, da bi me podkupila, naj bi odšel. To me je naredilo blaznega; zgrabil sem jo za roko in jo skušal potegniti skozi okno. V tem trenutku je planil v sobo njen mož z revolverjem v roki. Elsie se je zgrudila na tla, midva sva pa stala drug drugemu nasproti. Jaz sem bil tudi oborožen in vzdignil sem svoj revolver, da ga ustrašim in da bi me pustil proč. On pa je streljal in me zgrešil. Skoro v istem trenutku sem tudi jaz pritisnil petelina in moj nasprotnik se je zgrudil na tla. Odhitel sem preko vrta in pri tem sem slišal,

da se je okno za menoj zaprlo. To je sveta resnica, gospodje, in jaz nisem ničesar več čul o vsej stvari, dokler ni prijezdil oni fant z listkom, ki je povzročil, da sem prišel semkaj kakor kaka šoja ter prišel v vaše roke.“

Medtem ko je Amerikanec govoril, se je pripeljal neki voz. Dva uniformirana stražnika sta sedela v njem. Nadzornik Martin je vstal in se dotaknil ujetnika za ramo.

„Čas je, da gremo.“

„Ali morem njo prej videti?“

„Ne, ona ni pri zavesti. Mr. Sherlock Holmes, ako bi jaz zopet imel kak važen slučaj, se samo nadejam, da bi imel srečo imeti vas poleg sebe.“

Midva sva stala pri oknu in opazovala voz, ko se je odpeljal. Ko sem se ozrl nazaj, sem opazil kosček papirja, ki ga je ujetnik vrgel na mizo. Bil je listek, s katerim ga je Holmes privabil.

„Poizkusi, ako moreš čitati, Watson,“ je rekel ter se nasmejal.

Na njem ni bilo napisane nobene besede, pač pa je bila narisana na njem majhna vrsta plesočih možičkov.

„Ako uporabiš ključ, ki sem ga pojasnil,“ je dejal Holmes, „boš videl, da pomenijo samo: ‚Come here at once‘ (Pridi nemudoma semkaj). Prepričan sem bil, da je bilo to povabilo, ki ga gotovo ne zavrne, posebno ker si ni mogel misliti, da bi prišlo od takega drugega človeka in ne od ženske. In tako, moj dragi Wat-

son, smo končali s tem, da smo izpremenili te plesoče močičke v dobro, medtem ko so bili pogostoma povzročevalci zla; in jaz mislim, da sem izpolnil svojo obljubo, ko sem ti rekel, da ti bom dal nekaj nenavadnega za tvoj zapisnik. Ob treh štirideset gre naš vlak in jaz mislim, da prideva v Baker Street ravno prav za kosilo.“

Samo eno besedo še za sklep. Amerikanec Abe Slaney je bil pri zimskem porotniškem zasedanju v Norwichu obsojen na smrt; ta kazen pa se je z ozirom na olajševalne okoliščine, in raditega, ker je mr. Hilton Cubitt prvi streljal, izpremenila v dolgoletno ječo. O mrs. Hilton Cubittovej vem samo to, da sem slišal, da je popolnoma okrevala, da je še vedno vdova in da je posvetila vse svoje življenje oskrbovanju revežev in upravi posestva svojega moža.

SAMOTNA KOLESARICA.

Od leta 1894. do vštetega 1901. je imel mr. Sherlock Holmes zelo veliko posla. Lahko se reče, da tekom teh osem let ni bilo nobenega količkaj težavnega slučaja, v katerem ga ne bi vprašali za svet, in vrhutega je bilo na stotine zasebnih slučajev, v katerih je igral odlično ulogo. Mnogo presenetljivih uspehov in nekoliko neizogibnih neuspehov se je zgodilo v tej dolgi dobi neprestanega dela. Ker sem si ohranil zelo natančne zapiske o vseh teh slučajih in sem bil tudi osebno angažiran pri mnogih izmed njih, je umevno, da ni lahka naloga odločiti se, katere naj izberem ter jih podam občinstvu. Vseeno se pa bom držal svojega prejšnjega pravila ter se posebno oziral na one slučaje, ki zaslužijo zanimanje ne tolikanj vsled okrutnosti zločina, pač pa vsled duhovitosti in dramatičnosti njihove razrešitve. Iz tega vzroka podajam tukaj čitatelju dejstva, ki so v zvezi s samotno kolesarico iz Charlingtona, miss Violet Smith, in čudni uspeh našega preiskovanja, ki se je završilo z nepričakovano žaloigro. Resnica je sicer, da okolnosti niso dovoljevale, da bi se v posebni luči pokazale one zmožnosti, radi katerih je slovel

moj prijatelj, vendar je na tem slučaju marsikaj, kar je naredilo, da se odlikujejo v teh dolgih zapisnikih zločinov, iz katerih zajemam material za te male zgodbe.

Nanašajoč se na svoj zapisnik za leto 1895. I. vidim, da je bilo v soboto dne 23. aprila, ko smo prvič čuli o miss Violet Smith. Spominjam se, da je bil njen obisk zelo neprijeten Holmesu, ker se je tedaj pečal z zelo temotnim in zamotanim problemom glede čudnega zasledovanja, ki ga je moral trpeti John Vincent Harden, znani tobačni milijonar. Mojemu prijatelju, ki je pred vsem ljubil točnost in koncentracijo misli, je bilo zoprno vse, kar je odvracalo njegovo pozornost od stvari, s katero se je ravno pečal. In vendar je bilo nemogoče, da bi brez osornosti, ki je bila neznana njegovi naradi, odrekel da ne bi poslušal zgodbe mlade in lepe ženske, ki je bila velike, graciozne, kraljevske postave, ki se je predstavila pozno zvečer v Baker Streetu ter ga prosila pomoči in sveta. Zaman je poudarjal, da je ves njegov čas popolnoma oddan, kajti mlada ženska je prišla s trdnim namenom, da pove svojo zgodbo, in videlo se je, da je razen sile ničesar ne pripravi iz sobe, dokler ni tega storila. Vdano in z nekoliko utrujenim nasmehom je Holmes zaprosil lepo vlomilko, da se usede in nam pove, kaj da jo je pripredjalo semkaj.

„Gotovo ne vaše zdravje,“ je rekel, ko so njegove bistro oči preletele njeno postavo, „kajti tako vneta kolesarica mora biti polna energije.“

Iznenadena je pogledala svoje noge in jaz sem opazil, da so bili podplati njenih čevljev ob strani nekoliko odrgnjeni vsled drgnjenja ob rob pedala.

„Da, precej kolesarim, mr. Holmes, in to je tudi v zvezi z mojim današnjim obiskom.“

Moj prijatelj je prijel žensko za roko in jo pozorno opazoval.

„Prepričan sem, da mi oprostite. To spada v moj poklic,“ je rekel, ko jo je izpustil. „Skoro bi se bil zmotil, ker sem mislil, da pišete na pisalni stroj. Seveda očitno je, da je to od godbe. Ali vidiš lopatičast konec prstov, Watson, ki je pri obeh poklicih navaden? Vendar je na obrazu opaziti neko duševnost, ki je stroje-piska nima. Ta gospica je godbenica.“

„Da, mr. Holmes, jaz poučujem godbo.“

„Na deželi, mislim, kakor kaže barva vašega obraza.“

„Da, gospod; blizu Farnhama na meji Surreya.“

„Lepa pokrajina, ki vzbuja vse polno zelo zanimivih misli. Gotovo se spominjaš, Watson, da smo tamkaj blizu prijeli ponarejalca Archie Stamporta. No, miss Violet, kaj se vam je pripetilo blizu Farnhama na meji Surreya?“

Mlada ženska je zelo jasno in mirno podala sledeče čudno poročilo:

„Očeta nimam več, mr. Holmes. Ime mu je bilo James Smith, ki je vodil orkester v sta-

rem gledišču Imperial. Moja mati in jaz sva ostali brez vsakega sorodnika sami na svetu razen nekega strica Ralpha Smitha, ki je pred petindvajsetimi leti odšel v Afriko in o katerem odtedaj nismo nikoli nič čuli. Po očetovi smrti sva ostali zelo revni, toda nekega dne so nama povedali, da je bil v časniku Times oglas, v katerem nekdo povprašuje po našem bivališču. Lahko si mislite, kako sva se vznemirili, kajti mislili sva, da nama je nekdo zapustil svoje premoženje. Na mestu sva odšli k odvetniku, kojega ime je bilo navedeno v časniku. In tamkaj sva našli dva gospoda mr. Carruthersa in mr. Woodleya, ki sta prišla iz Južne Afrike. Pripovedovala sta, da je bil naš stric njun prijatelj, da je pred nekoliko meseci v velikem uboštvu umrl v Johannesburgu, in da ju je na smrtni postelji prosil, da naj poiščeta njegove sorodnike ter skrbita, da ne bodo trpeli pomanjkanja. Čudno se nam je zdelo, da bi stric Ralph, ki se nas nikoli ni spomnil, ko je bil še živ, tako skrbel za nas po svoji smrti; toda mr. Carruthers nam je povedal, da je vzrok ta, ker je moj stric pravkar šele čul o smrti svojega brata in se je čutil odgovornega za našo usodo.“

„Oprostite,“ je dejal Holmes, „kdaj se je vršil ta pogovor?“

„Lanjskega decembra — pred štirimi meseci.“

„Prosim nadaljujte.“

„Mr. Woodley se mi je zdel zelo odurna oseba. Vedno je obračal svoje oči v mene — bil

je robat človek zabuhlega obraza, z rdečimi brki, lase pa je imel na obeh straneh čela doli počesane. Po mojih mislih je bil popolnoma oduren — in prepričana sem, da bi Ciril ne želel, da bi poznala takega človeka.“

„O, Ciril je njegovo ime!“ je vzkliknil Holmes in se nasmejal.

Mlada gospica je zardela in se nasmejala.

„Da, mr. Holmes; Ciril Morton, elektriški inženjer, in upava, da se koncem poletja poroči. Moj Bog, kako sem vendar začela govoriti o njem? Povedati sem hotela, da je bil mr. Carruthers, ki je bil mnogo starejši, bolj prijeten človek. Bil je mračen, molčeč, bled, obrit človek, vendar je bil priljudnega obnašanja in se je znal prijazno nasmejati. Vprašal je, kako se nama godi in ko je slišal, da sva zelo revni, je nasvetoval, da bi prišla k njemu ter poučevala njegovo edino desetletno hči v godbi. Dejala sem, da nerada zapustim mater samo, na to pa je nasvetoval, da bi šla lahko koncem vsakega tedna domov k njej, kot plačo pa mi je ponudil sto funtov na leto, kar je gotovo sijajna plača. Konec vsega je bil, da sem sprejela ponudbo in odpotovala sem v Chiltern Grange, kakih šest milj daleč od Farnhama. Mr. Carruthers je bil vdovec, vendar je imel oskrbnico, zelo dobro, postarno mrs. Dixon, da mu je gospodinjala. Hčerka je bila ljubljenska njegova in vse je obetalo najboljše. Mr. Carruthers je bil zelo prijazen in zelo muzikaličen in prebili smo zelo prijetne večere skupaj. Kon-

cem vsakega tedna pa sem se vračala domov k svoji materi v mesto.

„Prvo, kar je kalilo mojo srečo, je bil prihod rdečebbrkatega mr. Woodleya. Prišel je na obisk za teden dni in, oh, meni se je zdelo kakor da bi bili trije meseci! Strašen človek je bil to, sirov nasproti vsakomur, nasproti meni pa še neskončno bolj. Zoprno mi je dvoril, se bahal s svojim bogastvom, dejal, da bom imela najlepše diamante v vsem Londonu, ako bi se poročila z njim; in končno, ko nisem hotela ničesar slišati o njem, me je nekega dne po kosilu zgrabil — bil je strahovito močan — in je dejal, da me ne izpusti prej, dokler ga ne poljubim. Pri tem je stopil v sobo mr. Carruthers, ki me je iztrgal iz njegovih rok; nato pa se je obrnil proti svojemu pogoščevalcu, ga pobil na tla in ga ranil na obrazu. S tem je bil konec njegovega obiska, to si lahko mislite. Mr. Carruthers me je drugega dne prosil odpuščanja ter me zagotovil, da ne bom nikoli več izpostavljena takemu napadu. Odtedaj nisem več videla mr. Woodleya.

„In sedaj, mr. Holmes, pridem naposled do one stvari, ki je povzročila, da vas danes vprašam za svet. Vedeti morate, da se vozim vsako soboto pred poldnevom na svojem kolesu proti postaji Farnham, da pridem do vlaka, ki odhaja ob dvanajstih dvaindvajset minut proti mestu. Cesta iz Chiltern Granga je samotna, posebno pa na enem kraju, ker se nahaja skoro miljo daleč med Charlinton Heath na eni

strani in gozdovi, ki leže okoli Charlington Halla na drugi strani. Bolj samotne ceste ne morete kmalu dobiti in zelo redkokdaj sreča človek kak voz ali kmeta, dokler ne pride do velike ceste blizu Crocksbury Hilla. Ko sem se pred dvema tednoma vozila po tem delu ceste, sem se slučajno ozrla nazaj in kakih dvesto korakov za seboj sem ugledala nekega človeka, ki se je prav tako peljal na kolesu. Zdelo se mi je, da je človek srednjih let s kratko, črno brado. Preden sem dospela v Farnham, sem se zopet ozrla, toda njega ni bilo nikjer več. Lahko pa si mislite, mr. Holmes, kako zelo sem se začudila, ko sem se v ponedeljek vračala in ugledala istega človeka na istem delu ceste. Moje začudenje je bilo pa še večje, ko se je to na ravno tak način prigodilo zopet naslednjo soboto in ponedeljek. Vedno je ostal v isti oddalji in me ni na noben način nadlegoval; navzlic temu pa je bilo to gotovo zelo čudno. Povedala sem mr. Carruthersu o vsej stvari; z zanimanjem je poslušal mojo zgodbo in mi povedal, da je naročil konja in voz, tako da v prihodnje ne bom brez spremljevalca hodila po teh samotnih potih.

„Rečeno je bilo, da prideta konj in voz koncem tega tedna; vendar nista prišla iz enega ali drugega vzroka in tako sem morala zopet kolesariti do postaje. To je bilo danes zjutraj. Lahko se mislite, da sem se prišedši do Charlington Heatha zopet ozrla, in v resnici, tamkaj se je zopet nahajal oni človek, prav kakor pred

dvema tednoma. Vedno je ostal v taki daljavi, da nisem mogla razločno videti njegovega obraza. Oblečen je bil v temnobarvasto obleko, na glavi pa je imel sukneno čepico. Edino, kar sem mogla na njegovem obrazu dobro videti, je bila njegova temna brada. Danes se ga nisem ustrašila, pač pa me je prevzela velika radovednost in tako sem sklenila, da doženem, kdo je in kaj hoče. Začela sem bolj počasi voziti. Nato sem pa kar stopila s kolesa, toda on je storil istotako. Zatem sem mu nastavila past. Na nekem kraju dela cesta močan ovinek; zelo hitro sem vozila po njem, nato pa sem se ustavila in čakala. Nadejala sem se, da bo pridirjal naokoli in vozil mimo mene, preden bi se mogel ustaviti. Vendar ga ni bilo. Nato sem šla nazaj ter se ozirala izza ovinka. Miljo daleč sem videla po cesti, toda njega ni bilo nikjer. Najbolj čudno je bilo pa to, da na tem mestu ni nobene stranske poti, po kateri bi lahko odšel.“

Holmes se je smehljal in mel svoje roke.

„Ta slučaj je v nekaterih ozirih v resnici zanimiv,“ je dejal. „Koliko časa je preteklo medtem, ko ste vi zavili za ovinek in medtem, ko ste videli, da je cesta prazna?“

„Dve ali tri minute.“

„Potem ni mogel po cesti oditi in vi pravite, da ni nobenih stranskih potov tamkaj, kaj ne?“

„Nobenih.“

„Potem si je gotovo izbral pešpot na eni ali drugi strani ceste.“

„Na strani goljave to ni moglo biti, ker bi ga lahko videla.“

„Na ta način pridemo do dejstva, da se je obrnil proti Charlington Hallu, ki se nahaja na eni strani ceste, ako imam prav. Še kaj drugega?“

„Ničesar, mr. Holmes, kakor to, da sem bila tako osupnena, da sem čutila, da ne bom srečna, dokler ne obiščem vas in ne slišim vašega nasveta.“

Holmes je nekoliko časa molče sedel.

„Kje se nahaja oni gospod, s katerim ste zaročeni?“

„V Coventryju pri Midland Electric Company.“

„Ali ne bi bilo mogoče, da bi vas on nenadoma obiskal?“

„Oh, mr. Holmes! Kakor da bi ga ne poznala!“

„Ali ste imeli kake druge častilce?“

„Nekoliko preden sem poznala Cirila.“

„In od tedaj?“

„Tu je ta strašni človek Woodley, ako ga morete imenovati častilca.“

„Nikogar drugega?“

Naša lepa klijentinja je bila videti nekoliko zmedena.

„Kdo je to?“ je vprašal Holmes.

„Oh, morda si samo domišljujem; vendar se mi je v resnici nekolikokrat zdelo, da se moj gospodar mr. Carruthers zelo zanima zame. Vedno smo skupaj. Zvečer spremljam na kla-

virju njegovo igranje. Vendar ni on ničesar rekel. On je popoln gentleman. Toda dekle vendar ve to.“

„Ha!“ Holmes je postal resen. „Od česa živi on?“

„Bogat človek je.“

„Brez konj ali voz?“

„No, on je na vsak način nekoliko premožen. Samo v London hodi dvakrat ali trikrat na teden. Zelo se zanima za južnoafriške zlate akcije.“

„Kadar se kaj novega pripeti, prosim obvestite me, miss Smith. Sicer imam ravno mnogo opravila, vendar bom našel že še dovolj časa, da nekoliko poizvedujem v vaši zadevi. Medtem pa ne naredite nobenega koraka, ne da bi me o tem obvestili. Z Bogom, in jaz upam, da bomo slišali samo dobre novice o vas.“

„Red narave je že tak, da ima tako dekle spremljevalce“, je rekel Holmes, „toda ne na kolesih na samotnih potih na deželi. Kak skri-ven ljubimec, brez dvoma. Vendar ima ta slučaj čudne in pomenljive podrobnosti v sebi, Watson.“

„Da se prikaže samo no onem kraju?“

„Tako je. Prva naša skrb mora biti, da doženemo, kdo da prebiva v Charlington Hallu. Potem dalje, kakšna zveza je med Carruthersom in Woodleyem, ker sta očitno tako različnega značaja? Kako prideta o b a d v a do tega, da se tako zelo zanimata za sorodnike

Ralpa Smitha? Še eno. Kakšno gospodarstvo pa je to, ko plača dvojno plačo za guvernanto, nima pa konja, akoravno biva celih šest milj daleč od postaje? Čudno, Watson, zelo čudno!“

„Ali pojdeš pogledat?“

„Ne, moj dragi, ti pojdeš. To je morda samo malenkostna intriga in jaz ne morem pretrgati svojega drugega važnega preiskovanja radi nje. V ponedeljek prideš zgodaj v Farnham, se skriješ blizu Charlington Heathu, kjer boš sam zase opazoval vse in ravnal, kakor ti pove tvoja lastna pamet. Potem ko si se še informiral o prebivalcih v Hallu, se zopet vrneš in poveš meni vse. Sedaj, Watson, pa nobene besede več o tem, dokler nimamo dobre podlage, da razrešimo vso stvar.“

Izvedeli smo od gospice, da je v ponedeljek odhajala z vlakom, ki odide od postaje Waterloo ob devetih petdeset minut; raditega sem se jaz še preje podal na pot in ujel onega ob devetih trinajst minut. V Farnhamu sem prav lahko izvedel za pot proti Charlington Heathu. Nemogoče je bilo zgrešiti prizorišče doživljanja mlade gospice, kajti cesta vodi na eni strani med odprto ravnino in tisovim plotom na drugi, ki obdaja park, v katerem se nahajajo krasna drevesa. Tamkaj so bila glavna vrata in vrhu vsakega z mahom porastlega kamenitega stebra je bil nekak sprhnel grb. Razentega glavnega vhoda sem opazil več mest, kjer so bile odprtine v plotu in steze, ki so vodile skoz nje.

Hiše ni bilo videti s ceste, toda vsa okolica je pričala o propadanju.

Planjava je bila pokrita z rumenimi kupi cvetočega bodičevja, ki se je lepo svetilo v svetlem pomladanskem solncu. Za enega teh kupov sem se postavil, tako da sem mogel videti glavna vrata Halla in dolgo progo ceste na obe strani. Cesta je bila zapuščena, ko sem jo zapustil, sedaj sem pa ugledal prihajati nekega kolesarja iz nasprotne strani. Oblečen je bil v temno oblačilo in videl sem tudi, da je imel črno brado. Ko je došel do konca Charlingtonskega posestva, je skočil s svojega kolesa ter ga odpeljal skoz neko odprtino v plotu, tako da mi je izginil izpred oči.

Preteklo je četrť ure in zatem se je prikazal še en kolesar. Bila je mlada gospica, ki je prihajala od postaje. Videl sem dobro, kako se je ozirala naokoli, ko je dospela do Charlingtonskega plota. Trenutek pozneje je zlezel prvi kolesar iz svojega skrivališča, skočil na svoje kolo ter odšel za njo. Na dolgo in široko stali ta dva edini premikajoči se postavi; zalo dekle je sedelo zelo pokonci na svojem kolesu, kolesar pa se je sklanjal nizko nad svojimi ročaji. Ona se je ozrla in začela voziti bolj počasi. On ravno tako. Ona se je ustavila. Tudi on se je takoj ustavil, še vedno v razdalji kakih dvesto korakov. Njeno naslednje gibanje je bilo nepričakovano in pogumno. Naenkrat se je hitro obrnila ter se zagnala naravnost proti njemu! On pa je bil ravno tako uren kakor

ona in je začel obupno bežati. Takoj zatem pa se je obrnila zopet proti domu; ponosno je dvignila svojo glavo in se ni hotela več porigati za svojega tihega spremljevalca. Tudi on se je zopet obrnil in ostal v svoji navadni oddalji, dokler nista za ovinkom izginila izpred mojih oči.

Jaz sem ostal v svojem skrivališču in dobro je bilo, da sem storil tako, kajti kolesar se je, počasi vozeč, zopet prikazal. Pri vratih se je ustavil in stopil s kolesa. Nekaj minut sem ga videl stati med drevjem. Roke je imel vzdignjene in bilo je videti kakor da bi si popravljajl svojo ovratnico. Nato je zopet zajezdil svoje kolo in se odpeljal po poti proti Hallu. Pohitel sem preko planjave in pozorno gledal skoz drevje. V daljavi sem mogel videti stara, siva poslopja s tudorskimi dimniki, pot pa je vodila skoz gosto grmičevje, tako da ga nisem mogel več videti.

Vseeno se mi je zdelo, da sem to jutro precej dobro opravil; odšel sem prav dobre volje proti Farnhamu nazaj. Ondotni hišni agent mi ni mogel ničesar povedati o Charlinton Hallu ter mi je nasvetoval, da se obrnem na dobro znano tvrdko na Pall Mall. Na potu proti domu sem se ustavil tamkaj in njen zastopnik me je zelo prijazno sprejel. Ne, ni bilo mogoče dobiti Charlinton Hall za poletje. Je bilo že prepozno. Pred enim mesecem so ga oddali. Najemniku je ime mr. Williamson. On je zelo častit postaren gospod. Agent je izrazil svoje obžalo-

vanje, ker ne more povedati kaj več, ker so zasebne zadeve njegovih klientov stvari, o katerih ne more govoriti.

Mr. Sherlock Holmes je z zanimanjem poslušal dolgo poročilo, ki sem mu ga mogel podati onega večera, vendar ni izvabilo ono besedo kratke hvale, kakor sem jo pričakoval in bi jo cenil. Ravno nasprotno, njegov resni obraz je bil celó še bolj resen kakor po navadi, ko je govoril o stvareh, ki sem jih storil in ki jih nisem storil.

„Tvoje skrivališče, moj dragi Watson, je bilo zelo nepripravno. Skriti bi se bil moral za plotom; potem bi bil od blizu videl to zanimivo osebo. Tukaj pa si bil kakih sto korakov proč in tako mi moreš še manj povedati kakor miss Smith. Ona pravi, da ga ne pozna; jaz sem pa prepričan, da ga. Zakaj bi bila potem tako željna približati se mu, da bi mu mogla videti v obraz? Ti mi ga popisuješ, da je bil sklonjen preko ročaja. Zopet skrivanje, vidiš. Ti si v resnici posebno slabo storil. On se vrne domov in ti bi rad izvedel, kdo da je. Zato prideš v London k hišnemu agentu!“

„Kaj pa naj bi storil?“ sem vzkliknil.

„Šel bi bil v najbližjo gostilno. Tamkaj je središče vseh novic. Tam bi ti bili povedali vsako ime, od gospodarja prav do zadnje dekle. Williamson! To mi ne pove ničesar! Ako je postaren človek, potem on ni ta neutrudni kolesar, ki zbeži pred zasledovanjem te atletske mlade gospice. Kaj pa smo pridobili s tvojo

ekspedicijo? To, da vemo, da je dekletova povest resnična. O tem nisem nikoli dvomil. Da je neka zveza med kolesarjem in Hallom. Tudi o tem nisem nikoli dvomil. Da ima Hall v najemu ta Williamson. Kdo je kaj na boljsem raditega? No, no, moj dragi gospod, nikar ne bodite tako potrti. Do prihodnje sobote itak ne moremo ničesar storiti, medtem pa bom morda jaz malo poizvedoval.“

Naslednjega jutra smo dobili od miss Smith pismo, ki ponavlja na kratko in točno vse dogodke, ki sem jih videl jaz, jedro pisma pa se je nahajalo v pripisku, ki se je glasil:

„Prepričana sem, da boste znali ceniti mojo zaupljivost, mr. Holmes, ako vam povem, da je moje tukajšnje stališče postalo precej težavno, in sicer raditega, ker mi je moj gospodar naredil ženitno ponudbo. Rekla sem mu: prepričana sem, da so vaša čustva zelo globoka in poštena. Jaz sem seveda svojo besedo že dala. Mojo odklonitev je sprejel zelo resno, toda tudi zelo prijazno. Sami si seveda lahko mislite, da je situacija nekoliko napeta.“

„Zdi se, da prihaja naša mlada prijateljica v velike neprilike,“ je dejal Holmes zamišljeno, ko je do konca prečital pismo. „Slučaj ima gotovo več zanimivih znakov in več možnosti za razvoj, kakor sem si izpočetka mislil. Prav nič mi ne bo škodilo, ako prebijem en miren in pokojen dan na deželi; še danes popoldne se odpeljem tja ter preizkusim eno ali dve teoriji, ki sem si jih ustvaril.“

Holmesov mirni dan pa se je čudno končal v Baker Streetu, kamor je došel pozno zvečer s prebitimi ustnicami in odurno bulo na čelu; poleg tega je bil nekoliko dobre volje, tako da bi bila njegova oseba prav pripravna za preiskavo v Scotland Yardu. Neznansko je bil vesel radi svojih dogodkov in presrčno se je smejal, ko mi jih je pripovedoval.

„Imel sem nekoliko aktivne vaje, da je človek kar vesel,“ je rekel. „Kakor veš, sem nekoliko zmožen dobrega starega angleškega športa rokoborbe. Semintja pride prav. Danes n. pr. bi se bil moral prav sramotno jeziti brez njega.“

Prosil sem ga, da naj mi pove, kaj da se je zgodilo.

„Našel sem ono kmečko krčmo, ki sem ti jo že priporočil in tamkaj sem začel diskretno poizvedovati. Stal sem za baro in zgovorni krčmar mi je povedal vse, kar sem hotel. Williamson je sivobradat človek, ki živi v Hallu z majhno peščico služabnikov čisto sam. Govori se nekaj, da je ali da je bil duhovnik; toda eden ali dva dogodka, ki sta se prigodila za časa njegovega kratkega bivanja v Hallu, sta se mi videla posebno neduhovniška. Poizvedoval sem že nekoliko pri neki duhovniški agenciji in tamkaj so mi povedali, da je nekdanj bil neki duhovnik tega imena, vendar je bila njegova karijera posebno slaba. Krčmar mi je nadalje povedal, da imajo v Hallu navadno koncem tedna goste — imenitna družba, gospod

— posebno je neki človek z rdečimi brki, mr. Woodley po imenu, skoro vedno tamkaj. Ko sva govorila o tem, kdo drugi stopi v sobo kakor ta človek, ki je pil pivo v prednji sobi in je slišal vse, kar sva se pogovarjala. Kdo sem jaz? Česa hočem? Kaj pomeni to izpraševanje? Jezik mu je izvrstno tekel in njegovi pridevniki so bili posebno krepki. Svoje psinke je končal z močnim udarcem v obraz, ki se mu nisem mogel popolnoma izogniti. Naslednje minute so bile krasne. Slabo se je godilo temu pretepaču. Kakor vidiš, sem precej dobro prišel iz boja. Mr. Woodley pa se je peljal z vozom. Tako se je končal moj izlet na deželo in priznati se mora, da moj dan na surreyski meji ni bil dosti bolj uspešen kakor tvoj, četudi je bil še tako vesel.“

V četrtek smo dobili zopet pismo od naše klijentinje.

„Gotovo se ne boste čudili, mr. Holmes“, je pisala, „ko čujete, da odidem iz službe pri mr. Carruthersu. Celó visoka plača me ne more sprijazniti z brezupnostjo mojega položaja. V soboto pojdem v mesto in se ne nameravam vrniti. Mr. Carruthers je dobil voz in tako je konec vseh nevarnosti samotne poti, ako so sploh bile kake nevarnosti.“

Posebni vzrok mojega odhoda ni toliko napeto razmerje z mr. Carruthersom, marveč zopetni prihod onega odurnega človeka mr. Woodleya. Vedno je bil grd, sedaj pa je videti še groznejši kakor kdaj poprej, ker se zdi, da se

mu je nekaj pripetilo in je zelo izkažen. Videla sem ga iz okna, vendar me veseli, da morem reči, da ga nisem srečala. Imel je dolg razgovor z mr. Carruthersom, ki je bil potem videti zelo razburjen. Woodley mora bivati nekje v bližini, kajti ni spal tukaj in vendar sem ga danes zjutraj zopet videla, ko se je plazil po grmovju. Raje bi imela, ako bi se kaka divja zver klatila tod naokoli. Gnusi se mi in bojim se ga bolj kakor morem povedati. Kako m o r e mr. Carruthers samo en trenutek trpeti takega človeka? Naj bo kakor hoče, vseh mojih neprilik bo v soboto konec.“

„Tako jaz upam, Watson, tako jaz upam,“ je rekel Holmes resno. „Neka posebna intriga se godi proti tej majhni ženski, in naša dolžnost je, da je nihče ne nadleguje na tej zadnji poti. Jaz mislim, Watson, da si morava vzeti časa in se v soboto zjutraj skupno odpeljati tja, da se prepričava, da to čudno in malo dokazovalno preiskovanje ne bo imelo nobenega neprijetnega konca.“

Priznati moram, da se mi do sedaj ta slučaj ni zdel posebno resen, marveč se mi je zdel bolj čudovit in bizaren kakor nevaren. Da kak moški čaka kako lepo žensko in ji sledi, to ni nič nezaslišanega in ker je imel tako malo poguma, da se ni samo upal nagovoriti jo, marveč je celó bežal pred njo, ni posebno nevaren človek. Pretepač Woodley je bil pa popolnoma drugačen človek, toda izvzemši enkrat ni nikoli nadlegoval naše klijentinje in sedaj je obiskal

Carruthersovo hišo, ne da bi se ji kaj usiljeval. Človek na kolesu je bil brez dvoma član teh družb v Hallu, ki so se shajale koncem tedna in o katerih je govoril krčmar. Toda kdo je bil in kaj je hotel, to je bilo ravno tako nejasno kakor poprej. Šele resno Holmesovo obnašanje in pa dejstvo, da je pri odhodu vtaknil revolver v svoj žep, me je navdalo s čustvom, da se utegne ta čudna vrsta dogodkov končati z žaloigro.

Deževni noči je sledilo krasno jutro in planjava s svojimi kupi cvetočega bodičevja se je še lepša zdela očem, ki so navadno gledale zamazane barve Londona. Korakala sva s Holmesom po široki, peščeni cesti, vdihavala sveži jutranji zrak in se veselila petja ptic in sveže pomladi. Z vrha ceste na vrhu Cooksbury Hilla sva videla mračna poslopja Halla izmed starodavnih hrastov, ki so bili kljub svoji starosti še vedno mlajši kakor poslopje, ki so ga obdajali. Holmes je pokazal na dolgo progo ceste, ki se je vila kakor rdečkast trak med rjavo planjavo in svežim zelenjem gozda. V daljavi smo videli kakor točka majhen voz, ki se je gibal v naši smeri. Holmes je nepotrpežljivo vzdiknil.

„Dal sem ji pol ure časa,“ je rekel. „Ako je to njen voz, potem hoče porabiti bolj rani vlak. Bojim se, Watson, da bo imela Charlington že za seboj, preden jo moreva srečati.“

Od onega trenutka, ko sva prekoračila klanec, nisva več mogla videti voza, in hitela sva

s tako hitrostjo dalje, da sem začel pešati in sem moral ostati zadaj. Holmes pa je bil v vedni vaji, kajti imel je neizčrpne zaloge živčne energije. Njegovi veliki koraki niso postali nič bolj počasni, dokler se ni, ko je bil že kakih sto korakov pred menoj, naenkrat ustavil in jaz sem videl, kako je z obupno in žalostno gesto vrgel svoje roke kvišku. V istem trenutku je pridirjal izza cestnega ovinka prazen voz, ki je drdral hitro proti nam.

„Prepozno, Watson, prepozno!“ je zavpil Holmes, ko sem prisopihal do njega. „Kak bedak sem bil, ko se nisem oziral na ta ranejši vlak! Ugrabitev je, Watson, ugrabitev! Umor! Bog ve kaj! Zastavi cesto! Ustavi konja! Tako je prav. Sedaj pa hitro na voz in poglejmo, ako moremo popraviti posledice mojega velikega pogrška.“

Skočila sva na voz in Holmes je obrnil konja, močno udaril z bičem in oddirjala sva po cesti nazaj. Ko sva zavila izza ovinka, se je odprla pred nama vsa cesta med Hallom in planjavo. Prijel sem Holmesa za roko.

„To je oni človek!“ sem dihnul.

Samoten kolesar je prihajal proti nama. Njegova glava je bila povešena in njegove rame skrivljene, ko je z vso svojo močjo pritiskal na stopala. Naenkrat je vzdignil svoj bradati obraz in naju ugledal že čisto blizu; ustavil se je in skočil s kolesa. Ona črna brada je bila v čudnem nasprotju z bledim njegovim obrazom in njegove oči so se mu svetile, kakor da

bi imel mrzlico. Zijal je proti nama in vozu. Začudenje se je prikazalo na njegovem obrazu.

„Halo! Stojte!“ je vpil ter postavil svoje kolo tako, da je zapiralo pot. „Kje pa ste dobili ta voz? Ustavite!“ je kričal in potegnil revolver iz žepa. „Ustavite, pravim, sicer, pri Bogu, poženem kroglo v vašega konja!“

Holmes je vrgel vajeti meni v naročje ter skočil z voza.

„Vi ste človek, ki vas hočemo videti. Kje je miss Violet Smith?“ je rekel hitro in razločno po svoji navadi.

„To vas ravno jaz vprašam. Vi se nahajate v njenem vozu. Raditega morate vedeti, kje da je ona.“

„Srečali smo voz na cesti. Nikogar ni bilo v njem. Zato sva peljala nazaj, da pomagava mladi gospici.“

„Moj Bog! Moj Bog! Kaj mi je storiti?“ je vzkliknil tujec v velikem obupu. „Onadva sta jo ugrabila, ta peklenski pes Woodley in ničvredni duhovnik. Hitro, človek, hitro, ako ste v resnici njen prijatelj. Pomagajte mi in rešili jo bomo, četudi bi moral svojo kožo pustiti v Charlingtonskem gozdu.“

Ves zmeden je tekel z revolverjem v roki proti neki vrzeli v plotu. Holmes je šel za njim, jaz pa sem pustil konja pasti se poleg ceste, potem pa odšel za Holmesom.

„Tukaj skoz so šli,“ je rekel in kazal na sledove stopinj na blatnati stezi. „Halo! Stojte za trenutek! Kdo je v grmovju?“

Bil je mlad fant kakih sedemnajst let star, ki je bil oblečen kakor domači hlapec v gamaše. Ležal je na hrbtu s koleni kvišku in strašno rano na glavi. Bil je nezavesten, toda živ. Pogled na njegovo rano mi je povedal, da kost ni ranjena.

„To je hlapec Peter,“ je vzkliknil neznanec. „On jo je peljal. Zverine so ga potegnile z voza ter ga pobile. Naj leži tukaj; za sedaj mu ne moremo pomagati, pač pa moramo rešiti njo najhujše usode, ki more doleteti žensko.“

Kakor vihra smo leteli po stezi, ki se je vila med drevjem. Dospeli smo do grmičevja, ki obdaja hišo, ko se je Holmes ustavil.

„Oni niso šli v hišo. Tukaj na levi so njihovi znaki — tukaj, poleg lavorjevih grmov! Ah, Saj sem rekel!“

Ko je govoril te besede, se je začul izmed gostega zelenega grmičevja pred nami glasen ženski krik, krik, ki je razodeval obupno grozo. Naenkrat pa je nehal z grgranjem.

„Semkaj! Semkaj! Na kegljišču so!“ je vpil neznanec ter planil skozi grmovje dalje. „Oh, strahopetni psi! Za menoj, gospoda! Prepozno! Prepozno!“

Naenkrat smo dospeli na prijazno zeleno trato sredi starodavnih dreves. Na daljni strani te trate je stala v senci mogočnega hrasta čudna skupina treh ljudi. Ena je bila ženska, naša klijentinja, brez vse moči in skoro nezavestna in z robcem okoli ust. Njej nasproti je stal okrušten, debeloglav mlad človek z rdečimi brki, z

razkoračenimi nogami, eno roko uprto ob ledja, z drugo pa vihtel jahalno palico po zraku; vsa njegova postava je bila zmogoslavno izzivajoča. Med njima je stal postaren, sivobradat človek, ki je nosil kratek koretelj preko svoje svetle poletne obleke, in ki je ravnokar končal poročni obred; zaprl je namreč molitveno knjigo, ko smo mi prišli, potrkal mračnega ženina po rami ter mu radostno čestital.

„Poročena sta!“ sem vzkliknil.

„Naprej!“ je zavpil naš vodnik; „naprej!“ In hitel je preko trate, Holmes in jaz pa za njim. Ko smo prišli bližje, je ženska stopila nazaj ter se uprla ob drevo. Bivši duhovnik Williamson se je prisiljeno vljudno priklonil proti nam, ošabni Woodley pa je stopil proti nam ter se sirovo grohotal.

„Ti vzameš lahko svojo brado proč, Bob,“ je dejal. „Prav dobro te poznam. No, ti in tvoji tovariši ste prišli ravno o pravem času, da vas morem predstaviti mrs. Woodleyevi.“

Čuden je bil odgovor našega vodnika. Potegnil je črno brado z obraza ter jo vrgel na tla. Podolgast, bled, obrit obraz se je prikazal. Nato je dvignil svoj revolver ter ga nameril na mladega lopova, ki je stopil s svojo jahalno palico v roki proti njemu.

„Da“, je dejal naš zaveznik, „jaz sem v resnici Bob Carruthers in jaz hočem videti, da se zgodi tej ženski pravica, četudi pridem na vislice. Povedal sem ti že, kaj storim, ako jo

še enkrat nadleguješ, in pri Bogu, jaz hočem držati svojo besedo!“

„Prepozno si prišel. Ona je moja žena!“

„Ne, ona je tvoja vdova!“

Njegov revolver je počil in jaz sem videl bruhniti kri izpod Woodleyevega telovnika. Glasno je zavpil, se zavrtel ter padel vznak na zemljo; njegov odurni rdeči obraz je postal naenkrat strašno bled. Stari človek, ki je še vedno stal poleg v svojem koretlju, je začel tako strahovito preklinjati, kakor še nikoli nisem slišal človeka in je naenkrat potegnil svoj revolver iz žepa; toda preden ga je mogel vzdigniti, je videl cev Holmesovega orožja namerjeno proti sebi.

„Sedaj pa je dovolj tega,“ je rekel hladno. „Iz roke z onim revolverjem! Watson, poberi ga! Nastavi mu ga na glavo! Hvala! Vi, Caruthers, dajte mi oni revolver. Mi nočemo nobene silovitosti več. Dajte, dajte, mi ga!“

„Kdo pa ste vi?“

„Moje ime je Sherlock Holmes.“

„Dobri Bog!“

„Kakor vidim, ste že čuli o meni. Jaz hočem zastopati uradno policijo, dokler ne pride semkaj. Semkaj pojdi!“ je zaklical prestrašenemu hlapcu, ki se je prikazal na robu trate. „Pojdi semkaj! Ponesi ta list v Farnham, kakor hitro moreš jahati.“ Napisal je hitro nekoliko besedi na list iz svojega zapisnika. „Izroči ga načelniku policije. Do njegovega prihoda pa vas

moram vse imeti pod svojim osebnim varstvom.“

Krepka, mojstrska osebnost Sherlock Holmesova je vladala na tragičnem prizorišču in vsi so bili kakor igrače v njegovih rokah. Williamson in Carruthers sta nesla ranjenega Woodleya v hišo, jaz pa sem podal svojo roko prestrašeni gospici. Ranjenca so položili na njegovo posteljo in jaz sem mu na Holmesovo prošnjo preiskal rano. Svoje poročilo sem mu ponesel v staro s tapetami prepreženo jeditnico, kjer je sedel s svojima jetnikoma pred seboj.

„On ostane pri življenju,“ sem rekel.

„Kaj!“ je zavpil Carruthers in planil pokonci. „Tako grem gor in naredim konec z njim. Ali hočete reči, da naj bo to dekle, ta angel za vse svoje življenje navezana na Roaring Jacka Woodleya?“

„Glede tega si ni treba delati nobenih skrbi,“ je dejal Holmes. „Dva prav dobra vzroka sta, da ne bo v nobenih okoliščinah njegova žena. Prvič, smemo prav lahko dvomiti, ali ima mr. Williamson pravico izvrševati poročne obrede.“

„Blagoslovljen sem bil,“ je zavpil stari lopov.

„Vendar vam je bilo odvzeto duhovniško dostojanstvo.“

„Enkrat duhovnik, vedno duhovnik.“

„Jaz mislim, da ne. Kako pa je z uradnim dovoljenjem?“

„Dobili smo uradno dovoljenje za poroko. Tukaj v žepu ga imam.“

„Potem ste ga dobili po zvijači. Vendar naj bo stvar taka ali taka, prisiljen zakon ni noben zakon, marveč je zelo težak zločin, kakor boste kmalu spoznali. O tem boste imeli dovolj časa premišljati tekom prihodnjih deset let ali tako nekako, ako se ne motim. Kar pa se vas tiče, Carruthers, storite najbolje, ako obdržite svoj revolver v žepu.“

„Tudi meni se zdi tako najbolje, mr. Holmes. Ako pa se zmislim na vse varnostne odredbe, ki sem jih ukrenil v varstvo tega dekleta — kajti ljubil sem jo, mr. Holmes, in to je bilo edinokrat v mojem življenju, ko sem vedel, kaj je ljubezen — se ni čuditi, ako sem skoro zblaznel, ko sem pomislil, da je ona v krempljih največjega siroveža in pretepača v Južni Afriki, človeka, kojega ime vzbuja sveto grozo od Kimberleya do Johannesburga. Veste, mr. Holmes, vi mi skoro ne boste verjeli, ako vam povem, da — odkar je bila pri meni v službi — nisem pustil iti tega dekleta nikdar samega mimo te hiše, kjer sem vedel, da ti lopovi preženjo, ne da bi šel za njo na svojem biciklju, da bi se sam prepričal, da se ji ni nič žalega prigodilo. Ostal sem vedno v gotovi razdalji in sem nosil črno brado, da bi me ne spoznala, kajti ona je dobro in ponosno dekle, ki ne bi hotela dolgo ostati v moji službi, ako bi vedela, da sem lazil za njo po cestah po deželi.“

„Zakaj pa ji niste ničesar povedali o nevarnosti, v kateri se je nahajala?“

„Ker bi me potem zopet zapustila, jaz pa tega ne bi mogel prenesti. In tudi ako bi me ne ljubila, bi mi zelo dobro delo, ako bi videl njeno elegantno postavo okoli hiše in slišal njen glas.“

„No“, sem rekel, „vi imenujete to ljubezen, mr. Carruthers, jaz bi pa to imenoval sebičnost.“

„Morda spadata te dve stvari skupaj. Na vsak način pa je nisem mogel pustiti proč. Ker so bili poleg tega taki ljudje okoli nje, je bilo dobro, da je imela kakega človeka, ki se je pobrigal zanjo. Ko pa je prišel kabelgram, sem vedel, da se bodo ganili.“

„Kakšen kabelgram?“

Carruthers je izvlekel iz žepa neko brzojavko.

„Tukaj je,“ je rekel.

Bila je kratka in jedrnata: „Starec je mrtev.“

„Hm!“ je dejal Holmes. „Mislim, da sedaj vem, kaj se je godilo, in morem razumeti, zakaj da jih je ta brzojavka pripravila do dejanja, kakor pravite. Toda medtem, ko tukaj čakamo, nam vi lahko poveste, kolikor vam je znana.“

Stari lopov v koretlju je začel na vse pretege psovati in preklinjati.

„Pri Bogu“, je dejal, „ako nas izdaš, Bob Carruthers, ti bom posvetil kakor si ti posvetil Jacku Woodleyu! Ti lahko mekečeš o dekletu, kakor ti srce poželi, kajti to je tvoja lastna zadeva; ako pa boš obrekoval svoje tovariše

nasproti temu policaju, bo najslabše delo, kar si ga kdaj storil.“

„Vaša častitljivost naj se nikar po nepotrebnem ne vznemirja,“ je dejal Holmes in si zapalil cigareto. „Ves slučaj govori dovolj očito proti vam in vse kar vas vprašam, je samo nekoliko malenkosti za mojo zasebno radovednost. Ako pa vam dela pripovedovanje kake težave, bom govoril jaz in potem boste spoznali, v koliko imate priliko obdržati svoje skrivnosti zase. Torej: vi vsi trije ste prišli iz Južne Afrike za to divjačino — vi, Williamson in Woodley.“

„Številka ena laž,“ je dejal starec. „Teh dveh jaz nisem videl prav do pred dvema mesecema; nikdar v svojem življenju nisem bil v Afriki; raditega vse to lahko zase obdržite, vsiljivi gospod Holmes.“

„Kar pravi, je res,“ je dejal Carruthers.

„No, no, potem sta prišla samo vidva od tam. Njegova častitljivost je naš pristni domači pridelek. Vidva sta poznala Ralpa Smitha v Južni Afriki. Imela sta vzrok misliti, da ne bo živel dolgo. Spoznala sta, da bo njegova vnukinja podedovala njegovo premoženje. Kaj pravite k temu — kaj?“

Carruthers je prikimal, Williamson pa zaklel.

„Ona je bila najbližja sorodnica seveda, in vidva sta vedela, da starec ne bo naredil nobene oporoke.“

„Ni znal niti pisati niti brati,“ je rekel Carruthers.

Raditega sta se obadva vrnila domov ter poiskala to dekle. Vajin načrt je bil, da se eden izmed vaju z njo poroči, drugi pa dobi svoj delež. Iz enega ali drugega vzroka je bil Woodley izbran za moža. Zakaj to?“

„Na vožnji proti domu sva igrala karte za njo. On je dobil.“

„Razumem. Vi ste vzeli mlado gospico v svojo službo in tamkaj naj bi jo Woodley zasnožil. Ona je kmalu spoznala, kak sirovež in pijanec da je bil in ni hotela ničesar vedeti o njem. Medtem je vajino pogodbo nekoliko predrugačilo dejstvo, da ste se vi sami zaljubili v dekle. Vi se niste mogli sprijazniti z mislijo, da bi jo ta lopov imel za ženo.“

„Ne, pri Bogu, res nisem mogel prenašati tega.“

„Med vama je nastal neki prepir. On je odšel ves divji od vas in začel neodvisno od vas delati svoje načrte.“

„Meni se zdi, Williamson, da ne moreva mnogo drugega povedati temu gospodu,“ je vzkliknil Carruthers in se bridko nasmejal. „Da, sprla sva se in on me je pobil na tla. Vendar to je sedaj povrnjeno. Zatem sem ga izgubil izpred oči. Tedaj se je združil s tem izobčenim popom. Spoznal sem, da sta si ustanovila skupno gospodinjstvo na tem kraju, kjer je hodila mimo na postajo. Zatem sem vedno pazil nanjo, kajti znano mi je bilo, da se nekaj

zlodejskega pripravljala zoper njo. Od časa do časa sem jih hodil opazovat, kajti rad bi izvedel, kaj namerjata. Pred dvema dnevoma je prišel Woodley s to brzojavko k meni, ki je sporočala, da je Ralph Smith umrl. Vprašal me je, ako obstanem pri najini kupčiji. Odgovoril sem mu, da ne. Vprašal me je dalje, ako hočem jaz vzeti dekle za ženo in njemu dati gotov delež. Dejal sem mu, da bi prav rad to storil, da me pa ona ne mara. Nato je dejal: „Potem naj se midva poročiva, čez en teden ali dva bo že drugačna.“ Odgovoril sem mu, da nočem ničesar vedeti o kaki sili. Nato je odšel in preklinjal kakor največji lopov — vsaj to je tudi bil — ter se zaklinjal, da jo mora vseeeno imeti. Ona je ta teden odhajala od mene in jaz sem pripravil voz, da jo popelje do postaje; vendar sem bil navzlic temu tako nemiren, da sem sklenil iti za njo na kolesu. Ona pa me je pustila zadaj in preden sem jo mogel dohiteti, se je nesreča že zgodila. Prvo, kar sem vedel o vsej stvari je bilo, da sem videl v njenem vozu nazaj se voziti dva gospoda.“

Holmes je vstal in vrgel konec svoje cigarete v kamin. „Zelo sem bil nespameten, Watson,“ je rekel. „Ko si mi ti v svojem poročilu pravil, da si videl kolesarja, kako si je med drevjem popravljajal ovratnico, bi mi moralo to vse pojasniti. Na vsak način pa si smeja čestitati na zelo čudnem in v nekaterih ozirih edinem slučaju svoje vrste. Tam na hišni poti vidim prihajati tri stražnike in veseli me ko vidim,

da mali hlapec zopet tako dobro koraka. Tako je zelo verjetno, da ne bosta niti on niti zanimivi ženin trajno trpela radi svojih jutranjih pustolovščin. Jaz mislim, Watson, da kot zdravnik malo pomagaš miss Smithovi ter ji poveš, da naju bo zelo veselilo, ako jo spremiva do doma njene matere, ako se je že dovolj otresla strahu. Ako pa se ne počuti popolnoma dobro, boš spoznal, da bo naznanilo, da sva hotela brzojaviti nekemu mlademu elektriku v Midlands Electric Companiji, dovršilo ozdravljenje. Kar pa se vas tiče, mr. Carruthers, mislim, da ste storili vse, kar je bilo v vaši moči, da popravite svoj delež pri zlobnem naklepu. Tukaj imate mojo vizitko, gospod, in ako vam more moje pričanje pri vaši sodni obravnavi kaj pomagati, sem vam na uslugo.“

*

V vrtincu neprestane delavnosti mi je bilo pogostoma težko — kakor je čitatelj morda že opazil — zaokrožiti svoje zgodbe ter navesti one končne podrobnosti, ki jih radovedni morda pričakuje. Vsak slučaj je bil nekaka predigra drugega, in kadar je bilo krize konec, so igralci za vedno izginili iz našega nemirnega življenja. Vendar nahajam koncem svojih rokopisov kratko opombo glede tega slučaja. In v tej opazki sem napisal, da je miss Violet Smith v resnici podedovala veliko premoženje in da je sedaj žena Cirila Mortona, starejšega družabnika slovite westminstrske elektriške tvrdke

Morton in Kennedy. Williamson in Woodley sta bila obadva obsojena radi ugrabitve in dejanskega razžaljenja. Prvi je dobil sedem let, drugi pa deset. O usodi Carruthersa nimam ničesar napisanega, vendar sem prepričan, da sodišče njegovega napada ni sodilo posebno resno, posebno ker je Woodley na glasu, da je eden najbolj nevarnih pretepačev, in mislim, da je nekoliko mesecev zadostovalo, da se zadosti zahtevam pravice.

ŠOLA PRIORY.

Imeli smo nekaj dramatičnih prihodov in odhodov na našem malem odru v Baker Streetu, vendar si ne morem poklicati v spomin nič bolj nenadnega in presenetljivega, kakor je bil prvi prihod doktorja Thorneycrofta Huxtabla, M.A., Ph. D. itd. Njegova vizitka, ki je bila videti premajhna, da bi nosila vsa njegova akademična odlikovanja, je prišla nekoliko sekund pred njim, nato pa je vstopil on sam — tako velik, tako ponosen in tako dostojanstven, da je bil pravcata vtelešena izbornost in oblast nad samim seboj. In vendar je bilo prvo, kar je storil, ko je zaprl vrata za seboj, da se je opotekal do mize, kjer se je zgrudil na tla in tamkaj na naši medvedji koži pred kaminom je ležala ta veličastvena postava na tleh in nezavestna.

Midva sva planila pokonci in nekoliko trenutkov molče in začudeno gledala ta težki kos ponesrečene ladje, ki je pričal o kakem nenadnem in usodepolnem viharju daleč zunaj na oceanu življenja. Nato je Holmes hitro prinesel blazino za njegovo glavo in brandy za njegova usta. Debeli obraz je bil naguban od skrbi, viseče vrečice pod zaprtimi očmi so bile

svinčene barve, usta na koncih bolestno nategnjena in brada neobrita. Ovratnik in srajca sta bila umazana od dolgega pota in lasje so se valili nepočesani z lepo oblikovane glave. Zelo nesrečen človek je bil, ki je ležal pred nama.

„Kaj je to, Watson?“ je vprašal Holmes.

„Popolna izmučenost in utrujenost, morda samo glad in napor,“ sem rekel, držeč svoj prst na žili, kjer se je na rahlo pretakal tok življenja.

„Povratni vozni listek iz Mackletona na severnem Angleškem,“ je dejal Holmes in ga izvlekel iz žepa za uro. „Dvanajst še ni ura. Gotovo je danes zelo zgodaj vstal.“

Nagubane trepalnice so začele trepetati in kmalu je dvoje praznih, šivih oči gledalo na naju. Trenutek pozneje se je človek postavil na noge; njegov obraz je bil ves rdeč od sramu.

„Oprostite mi mojo slabost, mr. Holmes; nekoliko preveč sem bil utrujen. Hvala vam, ako bi mogel dobiti kozarec mleka in malo pečenca, potem se bom brez dvoma kmalu boljše počutil. Jaz prihajam osebno, mr. Holmes, da bi zagotovil, da bi vi šli z menoj. Bal sem se, da bi vas nobena brzojavka ne mogla prepričati o absolutni nujnosti slučaja.“

„Kadar boste zopet popolnoma pri moči —“

„Jaz sem zopet popolnoma dober. Ne morem si misliti, kako je prišlo, da sem bil tako slab. Želim, mr. Holmes, da bi šli s prihodnjim vlakom z menoj v Mackleton.“

Moj prijatelj je zmajal z glavo.

„Moj tovariš, dr. Watson, vam lahko pove, da imamo sedaj zelo mnogo dela. Mene zadržuje oni slučaj Ferrerovih listin in umor v Abergavennyju pride pred sodiščem na vrsto. Sedaj bi me mogel samo zelo važen slučaj izvabiti iz Londona.“

„Važen!“ Naš obiskovalec je vzdignil svoje roke kvišku. „Ali niste ničesar čuli o ugrabitvi edinega sina vojvode Holdernesse?“

„Kaj! Bivšega ministra?“

„Tako je. Skušali smo, da bi vsa zadeva ne prišla v časnike, vendar je snočnji Globe prinesel neke govorice o tem. Mislil sem si, da ste tudi vi že čuli o tem.“

Holmes je iztegnil svojo dolgo, drobno roko ter izbral zvezek „H“ izmed svojih razpreglednih zapisnikov.

„Holdernesse, šesti vojvoda, K. G., P. C. — pol abecede. Baron Beverley, grof Carston — moj Bog, kakšen seznamek! Lord lieutenant (prvi mirovni sodnik) v Hallamshire od leta 1900. Poročen z Edith, hčerjo sir Charlesa Appledora, 1888. Dedič in edini sin lord Saltire. Ima posestva kakih dvestoinpetdesettisoč akrov. Rudnike v Lancashiru in Walesu. Naslovi: Carlton House Terrace; Holdernesse Hall, Hallamshire; Carston Castle, Bangor, Wales. Admiral leta 1872; Glavni minister. — No, no, ta človek je brez dvoma eden največjih podanikov krone!“

„Največji in morda najbogatejši! Znano mi je, mr. Holmes, da zavzimate v svoji stroki zelo odlično mesto in da ste pripravljeni delati radi dela. Vendar vam povem, da je njegova milost že namignila, da dobi ček za pettisoč funtov šterlingov ona oseba, ki more povedati, kje da je ugrabljeni sin in še tisoč funtov tisti, ki more povedati imena onega človeka ali ljudi, ki so ga ugrabili.“

„Kraljevska nagrada je to,“ je rekel Holmes. „Watson, jaz mislim, da bova spremljala dr. Huxtabla domov na severno Angleško. Sedaj pa, mr. Huxtable, ko ste použili ono mleko, bodite tako prijazni ter mi povejte, kaj se je zgodilo, kdaj se je zgodilo, kako se je zgodilo in končno kaj ima dr. Thorneycroft Huxtable od šole Priory pri Mackletonu opraviti s to zadevo in zakaj prihaja tri dni po dogodku — stanje vaše brade oznanja čas — ter me prosi moje ponižne pomoči.“

Naš obiskovalec je použil mleko in pečenec. Svit se je zopet povrnil v njegove oči in barva na njegovo lice, ko je začel z vso vnemo in razločnostjo pojasnjevati situacijo.

„Povedati vam moram, gospoda, da je šola Priory pripravljalna šola in jaz sem njen ustanovitelj in ravnatelj. Huxtablove opazke k Horacu vam utegnejo poklicati v spomin moje ime. Priory je najboljša in najbolj izbrana pripravljalna šola na vsem Angleškem brez izjeme. Lord Leverstoke, grof Blackwater, sir Catheart Soames — vsi so meni zaupali svoje

sinove. Ko pa je pred tremi tedni vojvoda Holdernessee poslal svojega tajnika mr. Jamesa Wilderja k meni s poročilom, da bo mladi lord Saltire, ki je bil tedaj deset let star in njegov edini sin in dedič, izročen mojemu varstvu, sem čutil, da je moja šola dosegla vrhunec časti. Niti najmanj pa si nisem mislil, da je to samo predigra k najbolj uničujoči nesreči vsega mojega življenja.

„Deček je prišel dne prvega maja, ko se je začel poletni tečaj. Bil je imeniten dečko in se je kmalu privadil našim razmeram. Naj vam povem — nađejam se, da nisem indiskreten, toda polovičarsko zaupanje je v takem slučaju neprimerno — da doma ni bil popolnoma srečen. Javna tajnost je, da zakon vojvode ni bil povsem srečen; in vsa stvar se je končala po skupnem privoljenju z ločitvijo in vojvodinja si je izbrala južno Francijo za svoje bivališče. To se je šele prav pred kratkim zgodilo in znano je, da so bile dečkove simpatije na materini strani. Po njenem odhodu iz Holdernessee Hall je bil zelo otožen in to je bil vzrok, da je vojvoda želel poslati ga v moj zavod. Tekom kakih štirinajst dni je bil deček pri nas kakor doma in je bil navidezno popolnoma srečen.

„Zadnjič so ga videli ponoči dne trinajstega maja — to je v noči zadnjega ponedeljka. Njegova soba je bila v drugem nadstropju in vanjo se je prišlo skoz drugo večjo sobo, v kateri sta spala dva dečka. Ta dva dečka nista videla in

slišala prav ničesar, tako da je gotovo, da lord Saltire ni šel po tej poti. Njegovo okno je bilo odprto in ob njem se vzpenja močan bršljan, ki sega do tal. Spodaj nismo mogli najti nobenih sledov od stopinj, vendar je gotovo, da je edino tukaj mogel oditi.

„Njegovo odsotnost so opazili ob sedmih v torek zjutraj. Njegova postelja je bila rabljena. Pred odhodom se je oblekel v svojo navadno šolsko obleko, črn etonski jopič in temnosive hlače. Nobenih znakov ni bilo, da bi kdo drugi prišel v njegovo sobo in popolnoma gotovo je, da bi čuli vse, kar bi bilo podobno krikom ali kakemu boju, ker ima Caunter, starejši deček v notranji sobi, zelo rahlo spanje.

„Ko se je dognalo, da je lord Saltire izginil, sem takoj poklical ves zavod skupaj — dečke, učitelje in služabništvo. Pri tem se je pokazalo, da lord Saltire ni bil sam na svojem begu. Pogrešali smo tudi nemškega učitelja Heideggerja. Njegova soba je v drugem nadstropju na daljnem koncu poslopja in obrnjena v isto smer kakor lorda Saltira. Tudi njegova postelja je bila rabljena; toda on je očitno odšel samo deloma opravljen, ker so njegova srajca in nogavice ležale na tleh. On se je brez dvoma spustil navzdol po bršljanu, kajti našli smo sledove njegovih nog, kjer je stopil na trati dol. Njegov bicikelj je bil v majhni shrambi poleg te trate in tudi tega ni bilo nikjer.

„Pri meni je bil dve leti in je prišel z najboljšimi izpričevali. Vendar je bil molčeč,

godrnjav človek in ne posebno priljubljen niti pri učiteljih niti pri dečkih. O beguncih ni bilo mogoče dobiti nobenega sledu in sedaj v četrtek zjutraj vemo prav tako malo kakor v torek. Samoposebi se umeje, da smo takoj povprašali v Holdernes Hall. Ta se nahaja samo nekoliko milj daleč in mislili smo, da se je dečka nenadoma polastilo domotožje, tako da je odšel k očetu. Vendar tam niso ničesar čuli o njem. Vojvoda je zelo razburjen — in kar se mene tiče, ste bili sami priča, kako je na moje živce vplivala negotovost in odgovornost. Mr. Holmes, ako ste kdaj porabili vse svoje moči, vas lepo prosim, da bi storili to sedaj, kajti nikoli v svojem življenju niste mogli imeti slučaja, ki bi jih bil bolj vreden.“

Sherlock Holmes je z največjo pozornostjo poslušal poročilo nesrečnega šolnika. Njegove napete obrvi in globoka brazda med njimi so pričale, da ni potreboval nobenega opomina, da bi osredotočil vso svojo pozornost na problem, ki se je ne glede na velikanske interese, za katere se je šlo, moral tako direktno obračati do njegove ljubezni za zamotane in ne navadne stvari. Izvlekel je svoj zapisnik in si napisal dve, tri opazke.

„Vi ste bili zelo malomarni, ker niste že prej prišli k meni,“ je dejal resno. „Vi me pošljete na preiskovanje z zelo resnimi otežilnimi določbami. Tako n. pr. ni mogoče misliti, da ne bi ta bršljan in ta trata izkušenemu opazovalcu ničesar ne nudila.“

„Krivda ne zadeva mene, mr. Holmes. Njegova milost je nad vse želela izogniti se vsakemu javnemu škandalu. Bal se je, da ne bi zvlekli njegove rodbinske nesreče pred ves svet. Kar zgraža se pred vsem, kar bi bilo temu podobnega.“

„Ali pa se je vršila kaka uradna preiskava?“

„Da, gospod, vendar ni opravičila nobene nadeje. Našli so navidezno sled, ker se je poročalo, da so videli nekega dečka in nekega mladega človeka, ko sta se na neki bližnji postaji odpeljala z enim ranih vlakov. Snoči pa smo izvedeli, da so izsledili to dvojico v Liverpoolu, kjer se je izkazalo, da nista z našo zadevo v prav nobeni zvezi. Nato sem v svojem obupu in razočaranju po neprespani noči odšel z zgodnjim vlakom naravnost k vam.“

„Zdi se mi, da je krajevno preiskovanje prenehalo, medtem, ko so sledili temu napačnemu sledu, kaj ne?“

„Popolnoma so ga opustili.“

„Tako, da so bili izgubljeni trije dnevi. Postopali so nad vse nemarno.“

„Jaz čutim in priznam to.“

„In vendar naj bi bilo mogoče ta problem razrešiti. Jaz bom zelo srečen, ako si ga malo ogledam. Ali ste mogli dognati kako zvezo med pogrešanim dečkom in tem nemškim učiteljem?“

„Prav nobene.“

„Ali je bil deček v razredu tega učitelja?“

„Ne, niti besedice ni nikoli izpregovoril z njim, kolikor je meni znano.“

„To je v resnici zelo čudno. Ali je imel deček kolo?“

„Ne.“

„Ali ste pogrešili kako drugo kolo?“

„Ne.“

„Ali je to gotovo?“

„Popolnoma gotovo.“

„No, vi vendar ne boste resno dejali, da se je ta Nemec odpeljal ponoči na kolesu ter nesel dečka v svojih rokah?“

„Kako si potem vso stvar tolmačite?“

„Kolo je bilo morda samo zvijača. Morda ga je skril kje in potem sta peš odšla dalje.“

„Prav tako. Vendar je ta zvijača videti nekoliko nerodna, ali ne? Ali je bilo še več koles v oni shrambi?“

„Da, še več.“

„Ali ne bi potem skril d v o j e koles, ako bi hotel vzbuditi misel, da sta se odpeljala na njih?“

„Mislim, da bi.“

„Seveda bi. Teorija z zvijačo ne zadostuje. Toda ta dogodek je izvrsten začetek za preiskavo. In naposled se kolo ne more tako lahko skriti ali uničiti. Še eno vprašanje. Ali je kdo obiskal dečka na dan pred njegovim odhodom?“

„Ne.“

„Ali je prejel kako pismo?“

„Da, eno.“

„Od koga?“

„Od očeta.“

„Ali odpirate pisma dečkov?“

„Ne.“

„Kako pa potem veste, da je bilo od njegovega očeta?“

„Na zavitku je bil grb in naslov je bil pisan z znano čudno trdo pisavo vojvode. Vrhutega se vojvoda sam spominja, da mu je pisal.“

„Kdaj je pred tem prejel kako pismo?“

„Več dni ni dobil nobenega.“

„Ali je kdaj prejel kako pismo iz Francoške?“

„Ne, nikoli.“

„Vi seveda vidite, kam merijo moja vprašanja. Deček je bil ali s silo odpeljan ali pa je prostovoljno odšel. V zadnjem slučaju bi človek pričakoval, da bi bilo treba kakega zunanjega vpliva, ki bi povzročil, da bi tako mlad deček storil kaj takega. Ako ni imel nobenega obiskovalca, potem je ta zunanji vpliv moral priti potem pisma. Raditega bi rad poizkusil dognati, kdo so bili njegovi dopisovalci.“

„Bojim se, da vam ne morem mnogo pomagati. Kolikor je meni znano, je bil njegov edini dopisovalec njegov oče.“

„Ki mu je pisal ravno na dan pred njegovim odhodom. Ali so bile razmere med očetom in sinom prijateljske?“

„Njegova milost ni nikoli z nikomur prijateljska. On se pred vsem močno zanima za velika javna vprašanja in je nekoliko nepristo-

pen za vsa običajna čustva. Vendar je bil na svoj način vedno prijazen z dečkom.“

„Toda simpatije poslednjega so se vedno nagibale na materino stran, kaj ne?“

„Da.“

„Ali je to povedal?“

„Ne.“

„Torej vojvoda?“

„Sveta nebesa, ne.“

„Kako pa to veste?“

„Imel sem zaupen pogovor z mr. Jamesom Wilderjem, tajnikom njegove milosti. On mi je dal informacije o čutilih lorda Saltira.“

„Razumem. Mimogrede: to poslednje vojvodovo pismo — ali so ga po njegovem odhodu našli v dečkovi sobi?“

„Ne; vzel ga je s seboj. Sedaj pa mislim, mr. Holmes, da je čas, da odidemo proti Enstonu.“

„Tako j naročim voz. Tekom četrte ure smo vam na razpolago. Ako boste kaj brzojavili domov, mr. Huxtable, bi bilo zelo dobro, ako bi pustili ljudi v vaši sosesčini misliti, da se poizvedovanje še vedno vrši v Liverpoolu. Med tem pa bom jaz malo poizvedoval pri vas doma in sled morda ne bo tako stara, da bi jo dva stara zasledovalca, kakor sva Watson in jaz, ne mogla zasledovati.“

Zvečer sva se nahajala v mrzlem, okrepčujočem zraku v okraju Peak, kjer je slovita šola dr. Huxtabla. Tema je že bila, ko smo dospeli tja. Na mizi v dvorani je bila vizitka in kletar

je svojemu gospodarju nekaj zašepetal na uho, in ta se je nato ves vznemirjen obrnil do nas.

„Vojvoda je tukaj,“ je dejal. „Vojvoda in mr. Wilder sta v knjižnici. Pojdita, gospoda, da vas predstavim.“

Meni so bile seveda znane slike slovitega državnika, toda on sam je bil zelo drugačen kakor one slike. Bil je velik in postaven človek, skrbno opravljen, drobnega obraza, nos pa je bil čudnoliko zakriviljen in velik. Barva njegovega obraza je bila smrtnobleda in je še bolj iznenadila v nasprotju z dolgo živordečo brado, ki se mu je valila preko belega telovnika. Taka je bila postavna osebnost, ki je hladno zrla na nas s sredine dr. Huxtableve kaminske preproge. Poleg njega je stal zelo mlad človek, o katerem sem vedel, da je zasebni tajnik Wilder. Bil je majhen, nervozen, živahen človek z bistrimi, svetlomodrimi očmi in izrazovitimi potezami v obrazu. On je bil, ki je z odločnim in gotovim glasom takoj začel pogovor.

„Danes zjutraj sem se prepozno oglasil, doktor Huxtable, da bi preprečil, da se ne bi podali v London. Izvedel sem, da je bil vaš namen povabiti mr. Sherlock Holmesa, da bi se lotil rešitve tega slučaja. Njegova milost se čudi, mr. Huxtable, da ste storili ta korak, ne da bi njega prej vprašali za svet.“

„Ko sem čul, da se policiji ni posrečilo —“

„Njegova milost nikakor ni prepričana, da se policiji ni posrečilo.“

„Gotovo pa, mr. Wilder — —“

„Dobro vam je znano, dr. Huxtable, da je njegovi milosti posebno veliko na tem, da se izogne vsakemu javnemu škandalu. On ima raje, da kolikor mogoče malo ljudi ve o tej zadevi.“

„Temu se lahko opomore,“ je dejal ustrašeni doktor. „Mr. Sherlock Holmes se lahko s prihodnjim vlakom vrne v London.“

„To bo komaj šlo, doktor, komaj,“ je rekel Holmes s svojim najprijaznejšim glasom. „Ta severni zrak je zelo prijeten in poživlja človeka; zato predlagam, da bi prebil nekoliko dni po vaših močvirjih ter se zabavam, kakor se znam in morem. Ako pa naj uživam zavetje vaše strehe ali naj se podam v vaško krčmo, o tem imate seveda vi odločevati.“

Videl sem, da je bil nesrečni doktor v veliki zadregi, iz katere ga je rešil globoki, sonorni glas rdečebradega vojvode, ki je donel kakor gong, s katerim se kliče h kosilu.

„Jaz pritrjujem mr. Wilderju, dr. Huxtable, da bi bili dobro storili, ako bi se obrnili name. Ker pa ste že zaupali vso zadevo mr. Holmesu, bi bilo pač nespametno, ako se ne bi poslužili njegove pomoči. Nikakor ne pojdete v krčmo, mr. Holmes, pač pa me bo zelo veselilo, ako bi prišli k meni v Holdernes Hall.“

„Hvala, vaša milost. Za namene mojega preiskovanja bi bilo po mojih mislih bolje, da ostanem na prizorišču skrivnosti.“

„Prav kakor vam drago, mr. Holmes. Vsaka informacija, ki vam jo moreva dati, mr. Wilder ali jaz, vam je seveda na razpolago.“

„Morda bo potrebno zame, da vas obiščem v Holdernes Hall,“ je dejal Holmes. „Sedaj bi vas samo vprašal, gospod, ali ste si ustvarili kako razlago glede misteriozne izgube svojega sina?“

„Ne, gospod, nisem.“

„Oprostite mi, ako se dotaknem stvari, ki je mučna za vas, vendar ne preostaja mi nič drugega. Ali mislite, da je vojvodinja v kaki zvezi s to zadevo?“

Veliki minister se je vidno obotavljal.

„Mislim, da ne,“ je dejal naposled.

„Druga, verjetna razlaga je, da je bil otrok ugrabljen, da bi se dobila odkupnina. Ali se ni stavila do vas nobena podobna zahteva?“

„Ne, gospod.“

„Še eno vprašanje, vaša milost. Kakor sem čul, ste pisali svojemu sinu pismo, in sicer onega dne, ko se je ta dogodek pripetil.“

„Ne, pisal sem ga dan prej.“

„Da, tako je. Toda on ga je prejel onega dne, ali ne?“

„Da.“

„Ali je bilo v vašem pismu kaj takega, kar bi ga pripravilo iz ravnotežja ali do tega, da bi storil tak korak?“

„Ne, gospod, gotovo ne.“

„Ali ste sami oddali pismo na pošti?“

Predno je plemenitaš mogel odgovoriti, je precej razvnet posegel v razgovor njegov tajnik.

„Njegova milost nima navade, da bi sama nosila pisma na pošto,“ je dejal. „To pismo je bilo z drugimi vred položeno na mizo v knjižnici in jaz sam sem jih oddal v poštni nabiralnik.“

„Ali ste prepričani, da je bilo tudi to med njimi?“

„Da, videl sem ga.“

„Koliko pisem je vaša milost onega dne pisala?“

„Dvajset do trideset. Moja korespondenca je zelo velika. Vendar, to je gotovo precej irrelevantno, ali ne?“

„Ne povsem,“ je dejal Holmes.

„Kar se mene tiče“, je rekel vojvoda, „sem nasvetoval policiji, da naj obrne svojo pozornost na južno Francosko. Dejal sem že, da ne verujem, da bi vojvodinja pospeševala tako gorostasno dejanje, toda fant je imel zelo čudne nazore, in mogoče je, da je morda pobegnil k njej s pomočjo in potuho tega Nemca. Doktor Huxtable, mislim, da se vrnemo sedaj nazaj v Hall.“

Videl sem, da bi Holmes rad stavil še druga vprašanja, toda odločno plemenitaševsko vedenje je pričalo, da je razgovor pri koncu. Očito je bilo, da se je njegova nad vse aristokratska narava na vso moč upirala razgovoru o njegovih intimnih rodbinskih razmerah s tujim človekom, in da se je on bal, da ne bi vsako novo vprašanje bolje posvetilo v diskretno zagrnjene koticke njegove vojvodske zgodovine.

Ko sta plemenitaš in njegov tajnik odšla, se je moj prijatelj z znano vnemo lotil preiskave.

Skrbno smo pregledali dečkovo sobo, vendar nismo dohnali ničesar drugega, kakor da smo zadobili absolutno prepričanje, da je mogel deček samo skoz okno pobegniti. V sobi in med opravo nemškega učitelja nismo našli nobenega drugega sledu. Veja bršljana pod njegovim oknom se je vsled njegove teže utrgala in pri luči svetiljke smo videli na trati sledove, kjer je prišel do tal. Ta vtis nog v kratki zeleni travi je bila edina priča, ki jo je ostavil nerazjasnjeni nočni beg.

Sherlock Holmes je nato sam odšel iz hiše in se je vrnil šele po enajstih. Nabavil si je velik zemljevid vse okolice, ga prinesel v mojo sobo; tukaj ga je razgrnil na postelji, naravnal svetiljko, da je svetila nanj in začel kaditi; semintja je pokazal s kadečim se jantarskim ustnikom svoje pipe na zanimive točke.

„Ta slučaj me prav zanima, Watson,“ je rekel. „V zvezi z njim je gotovo nekoliko zanimivih točk. Sedaj, ko se nahajamo še v početku, bi bilo dobro, ako bi si zapomnil te geografske okolnosti, ki nam bodo pri naši preiskavi morda precej potrebne.“

„Poglej na ta zemljevid. Ta temni četverkot je šola Priory. Vtakniti hočem buciko vanjo. Ta črta je glavna cesta. Kakor vidiš drži od vzhoda proti zahodu mimo šole in prav tako vidiš, da miljo daleč nikjer ni nobene stranske

poti. Ako bi ta dva človeka šla po cesti, bi šla po tej cesti.“

„Gotovo.“

„S pomočjo posebno srečnega naključja nam je mogoče do gotove mere dognati, kaj se je zgodilo ponoči na tej cesti. Na tej točki, kjer držim sedaj svojo pipo, je stal javni stražnik od dvanajste ure do šestih. Tukaj je, kakor vidiš, prva stranska pot na vzhodni strani. In ta človek izjavlja, da se ni niti za trenutek umaknil s svojega mesta in je prepričan, da ni mogel niti deček niti učitelj iti po tej poti, da bi ju on ne videl. Danes zvečer sem govoril s tem stražnikom in meni se zdi, da je popolnoma zanesljiva oseba. S tem je ta stran zaprta. Obrnimo se na drugo stran. Tukaj se nahaja krčma ‚Red Bulle‘ (pri rdečem biku) in krčmarica je bila tedaj bolna. Poslala je po zdravnika v Mackleton, vendar je prišel šele zjutraj, ker ga ni bilo doma. Domači so bili vso noč pokonci ter pričakovali njegovega prihoda, in videti je, da je eden ali drugi neprestano pazil na cesto. Vsi trdijo, da ni šel nihče mimo. Ako so njihove izpovedbe resnične, potem smo tako srečni, da zastavimo tudi zapadno stran in da moremo reči, da se begunca te ceste sploh nista poslužila.“

„Kaj pa kolo?“ sem ugovarjal.

„Dobro. Takoj pridemo do kolesa. Sedaj pa nadaljujmo svoje sklepanje: ako ta dva človeka nista šla po cesti, sta morala prekoračiti okolico na severni strani hiše ali pa na južni. Toliko je

gotovo. Poglejmo eno in drugo. Na južni strani te hiše se razprostira polje, kakor vidiš, ki je razdeljeno na več manjših polj s kamenito ograjo vmes. Tukaj je kolo nemogoče, to se mora priznati. To misel smemo opustiti. Obrnimo se na severno stran. Tukaj se nahaja majhen gozdič, zaznamenovan pod imenom ‚Ragged Shaw‘, nadalje pa se razširja veliko valujoče barje Lower Gill Moor, ki se razprostira deset milj daleč in se počasi dviguje. Tukaj, na eni strani te divjine, se nahaja Holdernesse Hall; do semkaj je po cesti deset milj, toda samo šest preko barja. Planjava je posebno pusta. Nekaj barjanov ima majhna posestva, kjer rede govedo in ovce. Razen teh bivajo tukaj samo deževniki in puščinske sloke, dokler se ne pride do Chesterfieldske velike ceste. Tamkaj se nahaja cerkev, nekoliko vil in ena krčma. Od tukaj dalje so griči bolj strmi. Na vsak način leži naša naloga na tej severni strani.“

„Kaj pa s kolesom?“ sem zopet vprašal.

„Da, da,“ je dejal Holmes nepotrpežljivo. „Na barju je vse polno stez in svetila je polna luna. Halo! Kaj pa je to?“

Nekdo je močno potrkal na vrata in trenutek pozneje je stal dr. Huxtable v sobi. V roki je držal modro čepico, kakor jo nosijo pri kriketu.

„Naposled imamo eno sled,“ je vzkliknil. „Hvala Bogu! Končno smo dragemu dečku na sledu! Njegova čepica je to.“

„Kje so jo našli?“

„V vozu ciganov, ki so taborili na barju. V torek so odšli. Danes jih je izsledila policija in vse preiskala. In tole so našli pri njih.“

„Kako so to tolmačili radi tega.“

„Izgovarjali so se in lagali — dejali so, da so jo v torek zjutraj našli na barju. Oni kraj jim je znan, tem lopovom! Hvala Bogu, sedaj so vsi pod ključem. Strah pred postavo ali pa vojvodova mošnja bo že izvabila iz njih vse kar vedo.“

„Do semkaj vse dobro,“ je dejal Holmes, ko je doktor zopet odšel. „To vsaj podkrepljuje teorijo, da se moremo le na strani Lower Gill Moora nadejati uspehov. Policija ni na kraju ničesar storila; samo te cigane je prijela. Glej, Watson! Preko barja pelje nekaka struga. Tukaj jo dobiš označeno na zemljevidu. Na nekaterih krajih se razširi v močvirje. Posebno med Holdernes Hall in šolo. Pri tem suhem vremenu je zaman kje drugje iskati sledov, toda tukaj je gotovo mogoče, da najdemo kake sledove. Jutri zjutraj te zgodaj pokličem in potem poizkusiva, ako moreva nekoliko pojasniti to skrivnostno stvar.“

Ravno se je daniło, ko sem se zbudil in je stala dolga, drobna Holmesova postava poleg moje postelje. Bil je oblečen in je očitvidno bil že zunaj.

„Pregledal sem trato in shrambo za biciklje,“ je dejal. „Ogledal sem si tudi Ragged Shaw, Watson, v sosednji sobi te čaka kakao. Prosim

te moram, da se požuriš, kajti hud dan imava pred seboj.“

Oči so se mu svetile in njegova lica so bila rdeča, kakor pri mojstru delavcu, ki vidi svoje delo pripravljeno pred seboj. Popolnoma drug Holmes je bil ta živahni, urni človek v primeri z zamišljenim in bledim sanjačem iz Baker Streeta. Ko sem gledal to gibčno postavo, polno energije, sem čutil, da nas v resnici čaka naporen dan.

In vendar se je začel z največjim razočaranjem. Z velikimi nadami sva se podala preko šotastega, temnorjavega barja, po katerem se je križalo na stotine ovčjih stez, dokler nisva dospela do širokega, svetlozelenega pasu, ki je značil močvirje med nami in Holdernes Hall. Ako se je deček podal domov, je moral gotovo tod hoditi in on ni mogel tukaj hoditi, da ne bi pustil sledov za seboj. Vendar nobenega sledu ni bilo videti niti o dečku niti o Nemcu. Mračnega obraza je korakal moj prijatelj ob robu močvirja in pozorno ogledoval vsako blatno liso na mahoviti površini. Ovčjih sledov je bilo nebroj, na enem kraju pa, več milj daleč, so krave pustile sledove svojih nog. Drugega nič.“

„Zapreka št. 1,“ je dejal Holmes in potrto gledal po širnem valovitem barju. „Tam na oni strani je še eno močvirje, vmes pa ozka ožina. Halo! Halo! Halo! Kaj pa imamo tukaj?“

Dospela sva do majhnega črnega mesta na stezi. Na sredi se je nahajala na premočeni zemlji sled kolesa.

„Hura!“ sem vzkliknil. „Ga že imamo!“

Holmes pa je zmajal z glavo in njegov obraz je bil videti bolj v zadregi kakor vesel.

„Neko kolo, gotovo, vendar ne ono kolo,“ je dejal. „Jaz poznam dvainštirideset različnih vtisov, ki jih naredo kolesa. To je, kakor vidiš, Dunlopovo kolo s krpo na zunanjem ovoju. Heidegger pa je imel Palmerjevo, ki pušča podolgaste proge za seboj. Matematični učitelj Aveling ve za to.“

„Potem pa je dečkovo,“ kaj?“

„Morda, ako bi mogli dokazati, da je imel bicikelj. Tega pa sedaj nikakor nismo mogli storiti. To sled je zapustil, kakor vidiš, kolesar, ki je vozil v smeri od šole sem.“

„Ali pa proti njej, kaj?“

„Ne, ne, moj dragi Watson. Kolo, ki se je bolj globoko vdiral, je seveda zadnje kolo, na katerem sloni teža. Tukaj lahko opaziš več mest, kjer je šlo čez plitvo sled prednjega kolesa in jo izbrisalo. Brez dvoma je vozil od šole proč. Morda je to v zvezi z našim preiskovanjem ali pa tudi ne, vendar ji hočemo vseeno slediti nazaj, preden greva dalje.“

Tako se je zgodilo in čez malo sto korakov sva izgubila sledove, ko sva dospela iz močvirnatga dela barja. Na poti nazaj sva našla drug prostor, kjer je majhen studenec tekel preko nje. Tukaj se je zopet nahajal odtisk kolesa,

akoravno je bil že skoro izbrisan od kravjih stopinj. Zatem ni bilo nobenega odtiska več in steza je peljala naravnost v gozdič Ragged Shaw, ki se je nahajal zadaj za šolo. Iz tega gozda je moralo kolo priti. Holmes je sedel na majhno skalo in z rokami podprl glavo. Dve cigareti sem pokadil, preden se je ganil.

„Da, da,“ je dejal navsezadnje. „Seveda je mogoče, da je kak premeten človek spremenil obroč svojega biciklja, da bi pustil neznane sledove za seboj. Zločinec, ki je zmožen take misli, je človek, s katerim bi s ponosom imel rad opraviti. To vprašanje pustiva neodločeno ter se podajva zopet nazaj na močvirje, kajti tamkaj še mnogo nisva preiskala.“

Nadaljevala sva svoje sistematično pregledovanje ob robu močvirnatega dela barja in najina vztrajnost je kmalu zadobila svojo nagrado. Naravnost preko doljnega dela barja je peljala blatna steza. Holmes je radostno vzkliknil, ko je prišel bliže. Po njeni sredini je tekel vtisk podoben finemu zvitku brzojavne žice. To je bilo Palmerjevo kolo.

„Tukaj je hodil gospod Heidegger, to je gotovo!“ je veselo vzkliknil Holmes. „Zdi se, da je bilo moje sklepanje precej pravo, Watson.“

„Čestitam ti.“

„Vendar imava še dolgo pot pred seboj. Bodi tako prijazen in hodi po stezi. Sedaj pa za sledom. Bojim se, da ne bo daleč peljal.“

Ko sva šla dalje, sva pa našla, da se nahaja na tem delu barja mnogo mehkih krajev, in

akoravno sva pogostoma izgubila sled izpred oči, se nam je vedno zopet posrečilo, da sva jo našla.

„Ali si opazil,“ je rekel Holmes, „da je kolesar tukaj brezdvomno hitrost povečal? Nobenega dvoma ne more biti o tem. Poglej ta vtisk, kjer jasno vidiš obadva obroča. Eden je prav tako globok kakor drugi. To ne more pomeniti drugega, da je kolesar prenesel svojo težo na ročaje, kakor stori kolesar, kadar se spusti v dir. Pri Bogu! Padel je!“

Stezo je pokrivalo več korakov daleč široko blato. Nato je bilo videti nekoliko stopinj, potem pa se je zopet prikazal vtisk obroča.

„Zdrsnilo mu je,“ sem dejal.

Holmes je pobral zmečkano vejico cvetočega bodičevja. V svojo grozo sem opazil, da je bilo rumeno cvetje oškropljeno s krvjo. Tudi na stezi in med vresjem so se nahajale temne lise strjene krvi.

„Slabo!“ je dejal Holmes. „Slabo! Na stran, Watson! Nobenega nepotrebnega koraka! Kaj vidim tukaj? Ranjen je padel, vstal, zopet zasedel kolo in vozil dalje. Toda drugih sledov ni. Govedo je bilo na tej strani steze. Vendar ga ni prebodel kak bik? Drugih sledov pa ni videti. Urno morava dalje, Watson. Ako se drživa vtiskov obroča in krvavih lis, potem nam sedaj gotovo ne more uiti.“

Naše iskanje ni bilo posebno dolgo. Vtiski obroča so se začeli fantastično zvijati po mokri

in svetli stezi. Ko sem gledal naprej, je moje oko naenkrat zagledalo med gostim bodičevjem svetlikanje kovine. Dospevši tja sva izvlekla iz bodičevja kolo s Palmerjevim obročem; eno stopalo je bilo zakrivljeno, vse ospredje pa strašno okrvavljeno. Na drugi strani bodičevja je bil videti čevlji. Hitela sva naokoli in tamkaj je ležal nesrečni kolesar. Bil je velik človek s polno brado in naočniki, pri katerih je bilo eno steklo izbito. Vzrok njegove smrti je bil strašen udarec na glavo, ki mu je deloma prebil lobanjo. Da je mogel še po takem udarcu dalje iti, priča o žilavosti in pogumu tega človeka. Na sebi je imel čevlje, vendar brez nogavic in odprta suknja je kazala spodaj nočno srajco. Brez dvoma je bil to nemški učitelj.

Holmes je spoštljivo obrnil truplo in ga zelo pozorno preiskal. Nato je nekoliko časa sedel globoko zamišljen, in po njegovem nagubanem čelu sem mogel spoznati, da nam ta grozna najdba po njegovih mislih ni mnogo pomagala pri našem iskanju.

„Sedaj je malo težavno vedeti, kaj da je treba storiti, Watson,“ je dejal naposled. „Moj namen je, da nadaljujeva to preiskovanje, kajti izgubila sva že toliko časa, da ne smeva še ene ure potrošiti. Na drugi strani pa sva primorana obvestiti policijo o najini najdbi ter poskrbeti, da se pobrigajo za truplo tega nesrečneža.“

„Jaz lahko ponesem obvestilo nazaj.“

„Toda jaz potrebujem tvoje družbe in pomoči. Počakaj malo! Tamkaj nekdo šoto reže. Pokliči ga semkaj in on bo vodil policijo.“

Pripeljal sem kmeta in Holmes je odposlal prestrašenega človeka s pismom do dr. Huxtabla.

„Veš, Watson“, je dejal, „to jutro sva našla dvoje važnih sledov. Prvi je kolo s Palmerjevim obročem in tukaj vidiva, kam naju je dovedlo. Drugi je kolo z zakrpanim Dunlopovim obročem. Preden se napotiva preiskovat to drugo sled, poizkusiva dognati, kaj sedaj v resnici veva in da ločiva bistveno od slučajnega.“

„Pred vsem bi ti dejal, da je deček gotovo prostovoljno odšel. Spustil se je s svojega okna ter odšel bodisi sam ali pa s kakim človekom. Toliko je gotovo.“

Jaz sem mu pritrdil.

„Sedaj pa se obrniva k temu nesrečnemu nemškemu učitelju. Deček je bil popolnoma oblečen, ko je ubežal. Raditega je vedel, kaj da bo storil. Nemec pa je šel od hiše brez nogavic. On je gotovo hitro ravnal.“

„Brez dvoma.“

„Čemu je šel od doma? Ker je iz okna svoje spalnice videl dečkov beg. Ker ga je hotel dohiteti ter ga pripeljati nazaj. Vzel je svoje kolo, zasledoval fanta, na tem zasledovanju pa je našel svojo smrt.“

„Tako je videti.“

„Sedaj pa prihajam h kritični točki svojega sklepanja. Ako bi odrasel človek zasledoval majhnega dečaka, bi naravno stekel za njim. Prepričan bi bil, da ga ujame. Nemec pa tega ni storil. Poslužil se je svojega kolesa. Povedali so mi, da je bil izvrsten kolesar. On bi tega ne storil, ako ne bi opazil, da je imel deček hitro sredstvo za beg.“

„Drugo kolo.“

„Nadaljujmo svojo rekonstrukcijo. On najde svojo smrt pet milj daleč od šole — ne od krogle, dobro pomni, ki bi jo mogel tudi fant izstreliti, marveč od udarca, ki mu ga je zadela krepka roka. Torej je deček v resnici imel tovariša na svojem begu. In beg je bil zelo nagel, kajti šele pet milj daleč jih je mogel dober kolesar dohiteti. Pregledala sva okolico tega tragičnega prizorišča. Kaj najdeva tukaj? Nekoliko kravjih stopinj, nič drugega. Precej daleč naokoli sem šel gledat, vendar petdeset korakov naokoli ni nobene steze. Drug biciklist bi ne mogel imeti ničesar opraviti s pravim umorom. Tudi nikjer ni bilo nobenih človeških stopinj.“

„Holmes“, sem vzkliknil, „to je nemogoče!“

„Čudovito!“ je dejal. „Ta opazka da misliti. Nemogoče je potem, kakor sem jaz povedal; raditega sem moral v nekem oziru napačno povedati. Toda ti sam si videl vse. Ali moreš povedati, kje da bi bila napaka?“

„Ako bi bil padel, bi si vendar ne mogel prebiti lobanje, kaj?“

„Na barju, Watson?“

„Jaz sem s svojo pametjo pri kraju.“

„Molči, molči! Razrešila sva že težje probleme. Tukaj imava svaj vse polno tvarine, samo da bi jo vedela uporabiti. Zatorej pojdiva; Palmerja sva izčrpala, poglejva še, kaj nam more ponuditi Dunlop z zakrpanim ovčjem.“

Poiskala sva sled ter ji precej dolgo sledila. Kmalu pa je barje prešlo v dolgo z vresjem poraslo kurvo in pustila sva strugo za seboj. Sedaj se nisva mogla več nadejati pomoči od sledov. Na onem mestu, kjer sva poslednjikrat videla sledove Dunlopovih obročev, bi ti sledovi lahko vodili do Holdernesse Halla, kojega lepi stolpi so se dvigali nekaj milj daleč na naši levici, ali pa do neke majhne, sive hiše, ki je ležala pred nami ter značila lego chesterfieldske velike ceste.

Ko sva se bližala neprijazni in umazani krčmi z znamenjem petelina nad vrati, je Holmes nenadoma zastokal in se me prijel za ramo, da ne bi padel. Izpahnila se mu je noga v gležnju, tako da je z veliko težavo stopal. Počasi je šepal do vrat, kjer je neki čokat, črn, postaren človek kadil iz črne lončene pipe.

„Kako se imate, mr. Reuben Hayes?“ je dejal Holmes.

„Kdo pa ste vi in kako da vam je moje ime tako znano?“ je odgovoril kmet in v njegovih lokavih očeh se je sumljivo zaiskrilo.

„No, natiskano je na deski nad vašo glavo. Lahko je spoznati moža, ki je gospodar svoje lastne hiše. Mislim, da nimate kaj takega kakor je voz v vaših skednjih, kaj?“

„Ne, nimam.“

„Meni ni mogoče stopiti z nogo na tla.“

„Potem pa ne stopite.“

„Vendar ne morem hoditi.“

„No, pa šepajte.“

Obnašanje mr. Reubena Hayesa še iz daleka ni bilo prijazno, toda Holmes ga je sprejel s čudovito dobrovoljnostjo.

„Glejte, človek,“ je dejal. „To je zame v resnici nerodna zadrega. Sam ne vem kako pridem dalje.“

„Jaz tudi ne,“ je dejal* godrnjavi krčmar.

„Stvar je zelo važna. Sovereign vam dam, ako bi imeli kak bicikelj zame.“

Krčmar se je popraskal za ušesi.

„Kam bi pa radi šli?“

„Do Holdernes Halla.“

„Prijetelji vojvode, mislim, kaj ne da?“ je dejal krčmar ter porogljivo ogledoval najino blatno obleko.

Holmes se je dobrovoljno nasmejal.

„Vseeno bo vesel videti naju.“

„Zakaj pa?“

„Ker mu prineseva novice o njegovem izgubljenem sinu.“

Krčmar se je vidno zganil.

„Kaj, vi ste mu na sledu?“

„Slišali so, da je v Liverpoolu. Vsako uro ga pričakujejo.

Zopet je bilo opaziti naglo izpremembro na njegovem debelem, neobritem obrazu. Njegovo vedenje je bilo naenkrat veselo.

„Jaz imam manj vzroka kaj dobrega privoščiti vojvodi kakor večina ljudi“, je dejal; „bil sem namreč nekdanj njegov prvi voznik in zelo slabo je ravnal z menoj. On je bil, ki me je odpustil brez vsakega izpričevala in to samo na besede lažnivega žitnega trgovca. Vendar me veseli slišati, da so ga našli v Liverpoolu in rad vam pomagam, da ponesete novice v Holdernes Hall.“

„Hvala lepa,“ je dejal Holmes. „Prej bi pa se rada malo pokrepčala. Potem pa lahko pripeljete svoje kolo.“

„Jaz nimam nobenega kolesa.“

Holmes je pokazal sovereign.

„Povem vam, mož, da ga v resnici nimam. Dam vam pa dvoje konj do Halla.“

„No“, je dejal Holmes, „o tem bomo govorili, ko se nekoliko okrepčamo.“

Ko sva ostala sama v oni kuhinji s kamenitim tlakom, je bilo čudovito, kako naglo je bila izpahnjena noga zopet dobra. Nočilo se je že skoro in midva nisva prav od ranega jutra ničesar zaužila; raditega sva se sedaj nekoliko zadržala. Holmes je bil zatopljen v misli in enkrat ali dvakrat je stopil k oknu ter resno zrl venkaj. Okno je držalo na umazano dvorišče. V daljnjem koncu se je nahajala kovač-

nica, kjer je delal neki deček. Na drugi strani so bili hlevi. Holmes se je po enem teh potov zopet usedel za mizo; naenkrat pa je glasno zavpil in skočil pokonci.

„Pri Bogu, Watson, jaz mislim, da že imam rešitev!“ je vzkliknil. „Da, da, tako mora biti. Watson, ali se spominjaš, ali si videl danes stopinje krav?“

„Da, nekoliko.“

„Kje?“

„No, povsodi. Nahajale so se na močvirju in zopet na stezi in zopet blizu tam, kjer je ubogi Heidegger našel svojo smrt.“

„Tako je. Sedaj mi pa povej, Watson, koliko krav si videl na barju?“

„Ne spominjam se, da bi videl katero.“

„Čudno, Watson, da bi midva na vsej najini poti videla stopinje, toda nikjer niti ene krave na vsem barju. Zelo čudno, kaj, Watson?“

„Da, čudno je to.“

„Sedaj, Watson, pa se malo potrudi. Spominjaj se nazaj! Ali moreš v duhu videti te stopinje na stezi?“

„Da, morem.“

„Ali se moreš spominjati, da so bile te stopinje take-le“, in razpostavil je več drobtin na sledeči način : : : : „in včasih take-le : : : : in včasih sledeče“, ali se moreš spominjati tega?“

„Ne, ne morem se.“

„Jaz pa. Lahko prisežem na to. Vendar o primerni priliki zopet nazaj, da se do dobrega

prepričava o tem. Kakšen slepec sem bil, ker nisem prišel do nobenega sklepa!“

„In kakšen je tvoj sklep?“

„Samo ta, da je znamenita krava to, ki tako stopa, dirja počasi in hitro. Veš, Watson, to ni bila glava kmečkega krčmarja, ki si je izmislila tako zvijačo! Razen onega fanta v kovačnici ni videti žive duše. Stopiva skrivoma ven, da vidiva, kaj moreva videti.“

V razpadlem hlevu sta stala dva kosmata, neosnažena konja. Holmes je vzdignil zadnjo nogo enega izmed njih in se glasno nasmejal.

„Stare podkve, toda pred kratkim nabite — stare podkve pa novi žreblji. Ta slučaj zasluži biti klasičen. Stopiva tja v kovačnico.“

Deček je nadaljeval svoje delo ne da bi se zmenil za naju. Videl sem, kako je Holmesovo oko švigalo na desno in levo nad železjem in lesom, ki je ležalo raztreseno po tleh. Naenkrat pa sva začula za seboj stopinje in prikazal se je najin krčmar; njegove težke obrvi so bile namršene doli na divje oči in srdito jezo je bilo opaziti na njegovem temnobarvastem obrazu.

V roki je držal kratko palico s kovinsko glavo in bližal se je nama tako grozilno, da sem bil prav vesel, ko sem čutil revolver v svojem žepu.

„Vi peklenski ogleduhi!“ je zavpil. „Kaj pa delate tukaj?“

„Veste, mr. Reuben Hayes“, je hladnokrvno dejal Holmes, „človek bi mislil, da se bojite, da ne bi mi kaj našli tukaj.“

Mož se je s silno težavo brzdal, nato pa se je prisiljeno nasmejal in ta njegov smeh je bil še bolj grozeč kakor njegovo nagubano čelo.

„Lahko vzamete vse, kar morete najti v moji kovačnici,“ je dejal. „Vendar glejte, gospod, jaz ne maram ljudi, ki brez mojega dovoljenja stikajo po moji hiši; čim prej plačate svojo ceho in se poberete odtod, tem bolj bom vesel.“

„Že dobro, mr. Hayes — nič hudega nismo mislili,“ je dejal Holmes. „Ogledala sva si vaše konje in sedaj mislim, da bom že mogel hoditi. Mislim, da itak ni daleč.“

„Ne več kakor dve milji do glavnih vrat Halla. To je cesta na levi strani.“ Srdito naju je gledal, dokler nisva zapustila njegove hiše.

Po cesti nisva prišla daleč, kajti Holmes se je ustavil, kakor hitro sva za ovinkom izginila izpred krčmarjevih oči.

„Tam v tej krčmi nama je dišalo, kakor pravijo otroci,“ je rekel. „Zdi se mi, da mi manj diši pri vsakem koraku, ki ga storim od nje proč. Ne, ne, jaz je ne morem pustiti.“

„Prepričan sem“, sem rekel, „da ve ta Reuben Hayes vse. Bolj očitega lopova nisem nikoli videl.“

„Oh, ali je v resnici naredil tak vtis nate? Tamkaj so konji, tamkaj je kovačnica. Da zanimiv kraj je to, ta krčma pri petelinu. Mislim, da si jo še enkrat ogledava, vendar na ne-usiljiv način.“

Za nami se je razprostiral majhen grič, na katerem je bilo vse polno skal. Obrnila sva se od ceste proč in stopala po griču navzgor, ko sem ozrši se proti Holdernessu Hallu naenkrat zagledal kolesarja, ki je hitro prihajal proti nama.

„Dol, Watson!“ je zavpil Holmes in mi položil svojo težko roko na ramo. Komaj sva se skrila, že je kolesar pridirjal mimo naju. Sredi oblaka prahu sem ugledal bled, razburjen obraz — obraz, ki je v vsaki potezi kazal grozo; usta so mu bila odprta, oči pa so mu divje zrle naprej. Bil je videti kakor kaka čudna karikatura zalega Jamesa Wilderja, ki sva ga videla prejšnji večer.

„Vojvodov tajnik!“ je vzkliknil Holmes.

„Pojdi, Watson, poglejva, kaj ima opraviti.“

Stopala sva od skale do skale, dokler nisva črez nekoliko trenutkov dospela do neke točke, odkjer sva mogla videti sprednja vrata krčme. Wilderjevo kolo je bilo naslonjeno ob zid zraven njih. Nikdo se ni ganil okoli hiše in pri oknih nisva mogla ugledati nobenega obraza. Počasi se je zmračilo, ko je solnce zašlo za visokimi stolpi Holdernesse Halla. Žatem sva v poltemi videla dve svetiljki voza, ki so jih prižgali na dvorišču krčme, malo pozneje pa se je začulo peketanje kopit, ko je voz zavil na cesto in z veliko hitrostjo oddirjal v smeri proti Chesterfieldu.

„Kaj pa praviš k temu, Watson?“ je zašepetal Holmes.

„Videti je kakor beg.“

„En sam človek je bil v vozu, kolikor sem mogel videti. No mr. James Wilder to gotovo ni bil, kajti on je pri vratih.“

Rdeča svetloba se je prikazala v temini. Sredi nje je stala temna postava tajnikova, ki je gledal v noč. Bilo je videti, kakor da je nekoga pričakoval. Naposled so se začuli koraki na cesti; še ena postava je bila za trenutek vidna proti svetlobi, nato pa so se vrata zaprla in vse je bilo zopet temno. Pet minut pozneje se je zasvetilo neko okno v prvem nadstropju.

„Čudne navade imajo pri ‚Petelinu‘,“ je rekel Holmes.

„Bara se nahaja na drugi strani.“

„Res je tako. To so zasebni gostje, kakor bi se moglo reči. Kaj na svetu vendar dela mr. James Wilder v tem brlogu in ob tej uri in kdo je oni človek, ki pride sedaj k njemu na sestanek? Pojdi, Watson, midva morava v resnici poizkusiti, da si vso stvar nekoliko boljše ogledava.“

Splazila sva se do ceste in odtod do vrat krčme. Kolo je bilo še vedno naslonjeno ob zidu. Holmes je vžgal vžgalico ter posvetil proti zadnjemu kolesu, in jaz sem ga čul smeјati se, ko je svetloba padala na Dunlopov obroč. Nad nami se je nahajalo razsvetljeno okno.

„Jaz moram pogledati tukaj skoz, Watson. Ako nekoliko skriviš hrbet ter se upreš ob zid, mislim, da mi bo mogoče to storiti.“

Trenutek pozneje so bile njegove noge na mojem hrbtu. Komaj pa je prišel gor, je bi že zopet na tleh.

„Pojdi, prijatelj“, je dejal, „naše dnevno delo je bilo čisto dovolj dolgo. Mislim, da sva nabrala vse, kar sva mogla. Do šole imava še daleč in čim prej odrineva domov, tem bolje.“

Med naporno hojo preko barja skoro ni izpregovoril besedice; ravno tako ni hotel iti v šolo, ko sva dospela tja, marveč je šel do postaje Mackleton, odkjer je odposlal nekoliko brzojavk. Pozno ponoči sem ga slišal tolažiti dr. Huxtabla, ki je bil ves potrť vsled smrti svojega učitelja, in še pozneje je stopil v mojo sobo tako čil in čvrst, kakor v jutro, ko sva odšla odtod. „Vse gre dobro, prijatelj“, je dejal. „Obljubljam ti, da bova imela skrivnostno zadevo razrešeno, preden se jutri zopet znoči.“

Naslednjega dopoldneva ob enajstih sva stopala moj prijatelj in jaz po slovitem tisovem drevoredu v Holdernes Hallu. Vstopila sva skoz sijajno vežo iz Elizabetine dobe in odšla v knjižnico njegove milosti. Tamkaj sva našla mr. Jamesa Wilderja; bil je prijazen in vljuden, toda v njegovih skrivnih pogledih in njegovih utripajočih potezah je bilo še vedno nekaj one divje groze, kakor sva jo opazila prejšnji večer. „Prišla sta obiskat njegovo milost? Obžalujem, toda resnica je, da se vojvoda ne počuti

dobro. Žalostne novice so ga zelo razburile. Včeraj popoldne smo prejeli brzojavko od doktorja Huxtabla, ki nam sporoča o vaši najdbi.“

„Jaz moram govoriti z vojvodo, mr. Wilder.“

„On je v svoji sobi.“

„Potem moram iti pač v njegovo sobo.“

„Mislim, da je v postelji.“

„Obiskati ga hočem tamkaj.“

Holmesovo hladno in neizprosno vedenje je tajniku pokazalo, da je bilo brez pomena prerekati se z njim.

„Jako dobro, mr. Holmes. Povem mu, da ste tukaj.“

Čez pol ure je prišel veliki plemenitaš. Njegov obraz je bil bolj prepaden kakor kdaj, njegove rame so bile upognjene in meni se je sploh zdel starši, kakor prejšnji dan. Vjudno je naju pozdravil ter sedel za mizo; njegova rdeča brada se mu je valila prav dol na mizo.

„No, mr. Holmes?“ je dejal.

Oči mojega prijatelja pa so bile obrnjene na tajnika, ki je stal poleg stola svojega gospoda.

„Jaz mislim, vaša milost, da bi v odsotnosti mr. Wilderja bolj odkrito govoril.“

Tajnik je še bolj prebledel in zlobno pogledal Holmesa.

„Ako vaša milost želi — —“

„Da, da; bolje je, ako greste. Sedaj pa, mr. Holmes, kaj mi imate povedati?“

Moj prijatelj je čakal, dokler se niso zaprla vrata za odhajajočim tajnikom.

„Resnica je, vaša milost“, je dejal, „da sva moj tovariš dr. Watson in jaz dobila od doktorja Huxtabla zagotovilo, da je bila za razrešitev tega slučaja obljubljena nagrada. Rad bi slišal iz vaših lastnih ust, da je temu res tako.“

„Gotovo, mr. Holmes.“

„Nagrada znaša, ako sem pravilno obveščen, pet tisoč funtov šterlingov oni osebi, ki vam pove, kje da se nahaja vaš sin, ali ne?“

„Tako je.“

„In še tisoč funtov onemu, ki pove osebo ali osebe, ki ga imajo v svojih rokah, ali ne?“

„Tako je.“

„Med te zadnje brezdvomno ne spadajo samo one osebe, ki so ga morda ugrabile, ampak tudi one, ki delujejo na to, da se nahaja v svojem sedanjem položaju, ali ne?“

„Da, da,“ je vzkliknil vojvoda nepotrpežljivo. „Ako svoje delo dobro izvršite, mr. Holmes, ne boste imeli povoda pritoževati se nad mojo lakomnostjo.“

Moj prijatelj si je začel meti svoje roke s takim lakomnim veseljem, da sem bil celo jaz iznenaden, ki sem ga poznal.

„Zdi se mi, da vidim čekovno knjižico vaše milosti tam na mizi,“ je dejal. „Zelo bi me veselilo, ako bi mi napisali ček za šesttisoč funtov. Capital & Counties Bank, filijalka v Oxford Streetu, je moja banka.“

Njegova milost je zelo resno in pokonci sedela v svojem stolu ter kakor okamenela gledala mojega prijatelja.

„Ali se šalite, mr. Holmes? Stvar je vseeno prerresna za zbijanje šal.“

„Nikakor, vaša milost. Nikoli v svojem življenju nisem bil bolj resen.“

„Kaj pa potem hočete reči s tem?“

„Jaz hočem povedati, da sem zaslužil svojo nagrado. Jaz vem, kje se nahaja vaš sin in poznam vsaj nekatere onih oseb, ki ga imajo v svojih rokah.“

Vojvodova brada je postala v primeri z njegovim smrtnobledim obrazom še bolj rdeča.

„Kje pa je?“ je zahropel.

„On je, ali je vsaj bil snoči v krčmi pri ‚Petelinu‘, kake dve milj daleč od vrat vašega parka.“

Vojvoda se je zgrudil nazaj na svoj stol.

„In koga obtožujete?“

Sherlock Holmesov odgovor je bil čudovit. Hitro je stopil naprej in se dotaknil vojvode za ramo.

„Jaz obtožujem v a s,“ je dejal. „In sedaj, vaša milost, vas pa nadlegujem za oni ček.“

Nikdar ne pozabim izraza vojvodovega obraza, ko je planil pokonci in se krčevito oprijemal stola kakor človek, ki se pogreza v prepad. Nato se je z nenavadnim naporom aristokratske samozavesti zopet usedel ter zagrebel svoj obraz v svoje roke. Nekaj minut je trajalo, preden je izpregovoril.

„Koliko vam je znanega?“ je vprašal navsezadnje, ne da bi se ozrl kvišku.

„Videl sem vas snoči skupaj.“

„Ali ve razen vašega prijatelja še kdo drugi o tem?“

„Z nikomer nisem govoril o tem.“

Vojvoda je prijel s svojimi tresočimi prsti za pero in odprl svojo čekovno knjižico.

„Držati hočem svojo besedo, mr. Holmes. Napišem vam ček, akoravno je vest, ki ste mi jo prinesli, skrajno neprijetna zame. Ko sem prvič obljubil nagrado, se mi niti sanjalo ni, kako se bo stvar zasukala. Toda vidva, vi in vaš prijatelj, sta gotovo možaka, ki poznata diskrecijo, mr. Holmes, ali ne?“

„Jaz skoro ne morem razumeti vaše milosti.“

„Torej se izrazim jasnejše, mr. Holmes. Ako je dogodek znan samo dvem osebam, potem ni nobenega vzroka, zakaj bi stvar še dalje šla. Jaz mislim, da je dvanajsttisoč funtov vsota, ki vam jo dolgujem, ali ni tako?“

Holmes pa se je nasmejal in zmajal z glavo.

„Bojim se, vaša milost, da je pač težko, da bi se dala stvar tako lahko poravnati. Tukaj je še smrt tega učitelja, ki se mora pojasniti.“

„Vendar James ni vedel ničesar o tem. Ne morete ga delati odgovornega za to. Nesreča je delo tega okrutnega lopova, ki ga je na nesrečo najel.“

„Jaz se moram postaviti na stališče, vaša milost, da je človek, ki je soudeležen pri ka-

kem zločinu, moralno kriv vsakega drugega zločina, ki utegne nastati iz prvega.“

„Moralno, mr. Holmes. Brez dvoma imate prav. Na noben način pa ne v očeh postave. Človek ne more biti obsojen radi umora, pri katerem ni bil navzoč in nad katerim se zgraža prav tako kakor vi. V onem trenutku, ko je on izvedel o tem, je na mestu meni vse priznal; tako je bilo njegovo kesanje in njegova groza. Niti ure časa ni izgubil, da ne bi pretrgal popolnoma vse zveze z morilcem. Oh, mr. Holmes, morate ga rešiti — morate ga rešiti! Rečem vam, da ga morate rešiti!“ Vojvoda je izgubil zadnjo iskrico samozavesti ter začel hoditi po sobi gorindol, njegov obraz je bil krčevito naguban, s svojimi stisnjenimi rokami pa je divjaje mahal po zraku. „Jaz vem ceniti vaše obnašanje, da ste prišli semkaj, ne da bi prej govorili s kakim človekom,“ je dejal na posled. Tako se moremo vsaj posvetovati, kako bi se dalo zmanjšati ta strašni škandal.“

„Tako je,“ je dejal Holmes. „In jaz mislim, da se more to zgoditi samo s pomočjo popolne odkritosrčnosti med nami. Pripravljen sem pomagati vaši milosti po svojih najboljših močeh; da pa morem to storiti, moram vedeti za najzadnjo podrobnost, kako stvar stoji. Po mojih mislih se vaše besede nanašajo na mr. Jamesa Wilderja in da on ni morilec.“

„Ne, morilec je pobegnil.“

Sherlock Holmes se je prisiljeno nasmejal.

„Vaša milost gotovo ni slišala, na kakšnem glasu da sem, ker sicer si ne bi mislila, da je tako lahko uteči meni. Mr. Reuben Hayes je bil snoči ob enajstih na podlagi moje informacije aretiran v Chesterfieldu. Načelnik krajeve policije mi je brzojavil, preden sem prišel zjutraj semkaj.“

Vojvoda se je naslonil nazaj na svoj naslanjač in začudeno gledal mojega prijatelja.

„Zdi se, da imate zmožnosti, ki skoro niso človeške,“ je dejal. „Torej Reuben Hayes je prijet? Zelo me veseli, da to slišim, ako to ne bo vplivalo na usodo Jamesovo?“

„Vašega tajnika?“

„Ne, gospod, mojega sina.“

Sedaj je bila na Holmesu vrsta biti začuden.

„Priznati moram, da mi je to nekaj popolnoma novega, vaša milost. Prositi vas moram, da se nekoliko bolj jasno izrazite.“

„Ničesar vam nočem prikrivati. Jaz vam pri-trjujem, da je popolna odkritosrčnost, in tudi če je še tako mučna zame, najboljša politika v tej obupni situaciji, v katero me je pahnila ne-umnost in ljubosumnost Jamesova. Ko sem bil še zelo mlad, mr. Holmes, sem ljubil s tako ljubeznijo, kakršna se pojavi samo enkrat v življenju. Ponudil sem oni gospici zakon, ona pa mi je odrekla, češ, da bi taka zveza morda neugodno vplivala na mojo karijero. Ako bi bila živela, bi se gotovo z nobeno drugo ne poročil. Ona pa je umrla ter mi zapustila tega edinega otroka, ki sem ga samo radi nje vzgojil

in zanj skrbel. Pred svetom očetovstva nisem mogel priznati; vseeno sem mu pa dal najboljšo vzgojo in kakor hitro je dorastel, sem ga vedno imel v svoji bližini. Iznenadil me je z mojo skrivnostjo in si od nekdanj veliko domišljeval radi pravice, ki jo ima do mene in radi njegove moči, da more povzročiti velik škandal, ki bi bil zame neznosen. Njegova navzočnost je bila v precejšnji zvezi z nesrečnim koncem mojega zakona. Pred vsem pa je vztrajno sovražil mojega mladega legitimnega sina od prvega začetka. Vi me utegnete morda vprašati, zakaj sem v takih okoliščinah še vedno obdržal Jamesa pod svojo streho. Na to odgovarjam, da se je to zgodilo raditega, ker sem mogel videti obraz njegove matere v njegovem in ker radi nje ni bilo konca mojega trpljenja. Tudi vse njene lepe navade — da, niti ene ni bilo, ki bi je ne mogel poklicati mi v spomin. Nisem ga mogel odsloviti. Vseeno pa sem se toliko bal, da ne bi Arturju — to je lordu Saltire — kaj žalega storil, da sem ga radi varnosti poslal k dr. Huxtablu v šolo.

„James je prišel v dotiko s tem človekom Hayesom, ker je bil moj najemnik in James pa moj posredovalec. Hayes je bil lopov od početka; vendar na en ali drug izredni način se je James z njim sprijateljil. Vedno je ljubil nizko družbo. Ko je James sklenil ugrabiti lorda Saltira, se je poslužil tega človeka. Spominjate se, da sem poslednji dan pisal Arturju. No, James je pismo odprl ter priložil listek, na ka-

terem je Arturja pozval, da naj se sestane z njim v malem gozdiču, ki se mu pravi Rogged Shaw, ki se nahaja blizu šole. Poslužil se je imena vojvodinje in na ta način dosegel, da je deček v resnici prišel. Onega večera se je James odpeljal s kolesom tja v gozdič — jaz vam pripovedujem to, kar mi je sam priznal — in dejal je Arturju, ki ga je našel v gozdu, da ga njegova mati želi videti, da ga čaka na barju in ako pride o polnoči zopet nazaj v gozdič, bo našel tamkaj nekega človeka s konjem, ki ga popelje k njej. Deček je v resnici prišel ter našel tega Hayesa, ki je pripeljal s seboj ponyja zanj. Artur ga je zajahal in obadva sta odšla dalje. Zdi se — akoravno je James šele včeraj slišal o tem — da sta bila zasledovana, da je Hayes tega zasledovalca udaril s svojo palico in da je ta človek potem za zadobljeno rano umrl. Hayes je pripeljal Arturja v to krčmo pri 'Petelinu', kjer so ga zaprli v eno gornjih sob pod oskrbjo mrs. Hayesove, ki je sicer dobra ženska, vendar popolnoma v oblasti svojega sirovega moža.

„No, mr. Holmes, tako so stale stvari, ko sem vas pred dvema dnevoma prvokrat videl. Meni je bila resnica ravno tako malo znana kakor vam. Vprašali me boste, kaj da so bili nagibi Jamesa, da je storil tako dejanje. Na to odgovarjam, da je bilo v njegovem sovraštvu do mojega dediča zelo veliko, kar je bilo ne-spametno in strastno. Po njegovih mislih bi moral on biti dedič vsega mojega premoženja

in je sovražil one postave, ki so to onemogočile. Istočasno pa je tudi imel bolj gotove nagibe. Hrepenel je po tem, da bi jaz svoje posestvo razdelil in je bil mnenja, da je v moji moči, da bi to storil. Nameraval je z menoj narediti kupčijo — hotel mi je zopet vrniti Arturja, ako bi posestva razdelil in tako omogočil, da bi mu v oporoki zapustil premoženje. Dobro je vedel, da ne bom nikoli prostovoljno poklical policije na pomoč proti njemu. Jaz le pravim, da je hotel tako kupčijo mi nasvetovati, vendar tega v resnici ni storil, kajti dogodki so se razvijali prehitro zanj in on ni imel časa, da bi izpeljal svoje načrte.

„In vaše odkritje Heideggerjevega trupla je uničilo ves ta zlobni načrt. Ko je James izvedel o tem, ga je izpreletela groza. Novica je dospela do nas, ko sva sedela skupaj tukaj v knjižnici. Dr. Huxtable je poslal brzojavko. Jamesa je žalost in razburjenost tako prevzela, da so postale moje sumnje, brez katerih nikdar nisem bil, v trenutku resnica in obdolžil sem ga dejanja. Iz proste volje je potem vse priznal. Prosil me je pa, da naj obdržim njegovo skrivnost še tri dni, da bi mogel dati svojemu lopovskemu zaupniku priliko, da si reši življenje. Vdal sem se njegovim prošnjam — kakor sem se vedno vdajal — in na mestu je James odhitel k ‚Petelinu‘, da svari Hayesa ter mu da sredstev za beg. Jaz sam nisem mogel iti tja, ne da bi vzbudil razne govorice, kakor hitro pa se je znočilo, sem po-

hitel, da vidim zopet svojega dragega Arturja. Našel sem ga zdravega in varnega; vendar je bil nad vse prestrašen radi strašnega dejanja, ki ga je bil priča. Z ozirom na svojo obljubo in zelo proti svoji volji sem pritrdil, da ostane tamkaj še tri dni v oskrbi mrs. Hayesove, ker je bilo jasno, da je bilo nemogoče obvestiti policijo o njegovem bivališču, ne da bi ji tudi izdal kdo da je morilec; in jaz zopet nisem mogel uvideti, kako bi mogel morilec biti kaznovan, ne da bi uničil mojega nesrečnega Jamesa. Prosili ste me, da naj bom odkritosrčen, mr. Holmes, in jaz se držim vaše besede, kajti jaz sem vam povedal sedaj vse brez ovinkov ali prikrivanja. Bodite tudi vi tako odkritosrčni nasproti meni.“

„Hočem biti,“ je dejal Holmes. „Pred vsem sem vam dolžan povedati, vaša milost, da ste se v očeh postave samega sebe postavili v zelo resen položaj. Odpustili ste težak zločin in pomagali, da bi morilec pobegnil; kajti ne morem dvomiti, da je vsak denar, ki ga je James Wilder vzel, da pomaga svojemu sokrivcu na begu, prišel iz vaše mošnje.“

Vojvoda je pritrdjevalno prikimal.

„To je v resnici jako resna stvar. Po mojih mislih še bolj kaznivo, vaša milost, pa je vaše obnašanje nasproti svojemu mlajšemu sinu. Za tri dni ga pustite v onem brlogu.“

„Pod svečano obljubo — —“

„Kaj pa so obljube ljudem kakor so to? Nobenega poročstva nimate, da ga zopet ne ugra-

bijo. Da zadostite trmi svojega krivega starejšega sina, ste izpostavili svojega nedolžnega mlajšega sina tako veliki in nepotrebni nevarnosti. To dejanje je bilo nad vse neodpustljivo.“

Ponosni lord Holdernesse ni bil vaju prenašati take sodbe v svoji lastni vojvodski dvorani. Kri mu je zalila čelo, toda njegova vest ga je zadrževala.

„Pomagati vam hočem, toda samo z enim pogojem. In ta je, da vi pozvonite strežaju in da mu jaz dam taka povelja, kakor jaz hočem.“

Brez vsake besede je vojvoda pritisnil na električni zvonec. Vstopil je strežaj.

„Veselilo vas bo slišati“, je rekel Holmes, „da je vaš mladi gospod najden. Vojvoda želi, da se takoj odpelje voz do krčme pri ‚Petelinu‘, da pripelje lorda Saltira domov.“

„Sedaj“, je rekel Holmes, ko je veseli lakaj odšel, „ko smo si zavarovali bodočnost, moremo biti bolj prizanesljivi glede preteklosti. Jaz se ne nahajam v uradni poziciji in nobenega vzroka ni, čemu bi razkril vse, kar mi je znanega. Glede Hayesa ne rečem ničesar. Vislice ga čakajo in jaz ne bi hotel ničesar storiti, da bi ga rešil. Kaj bo on povedal, tega ne morem reči, vendar ne dvomim, da bi mu mogla vaša milost dati razumeti, da je v njegovo korist, ako molči. S stališča policije je on ugrabil dečka radi odkupnine. Ako ona sama ne najde ničesar, ne vidim nobenega vzroka,

čemu bi ji naznanjal, da naj zavzamejo širše stališče. Vseeno pa bi opozoril vašo milost, da more nadaljnja navzočnost mr. Jamesa Wilderja v vaši hiši povzročiti samo nesrečo.“

„Jaz uvidevam to, mr. Holmes, in določeno je že, da me za vedno zapusti in si poišče svojo srečo v Avstraliji.“

„V tem slučaju, vaš milost — ker ste sami izjavili, da je samo njegova navzočnost povzročila vsako nesrečo v vašem zakonskem življenju — bi jaz nasvetoval, da zopet popravite nasproti vojvodinji vse, kolikor morete, in da poizkusite uvesti zopet one odnošaje, ki so bili tako nesrečno pretrgani.“

„Tudi to sem že uredil, mr. Holmes. Danes zjutraj sem pisal vojvodinji.“

„V tem slučaju“, je dejal Holmes in vstal, „mislim, da si smeja moj prijatelj in jaz čestitati, da sva s svojim malim potovanjem na sever dosegla več srečnih uspehov. Samo ena malenkost je še, glede katere želim pojasnitve. Ta človek Hayes je podkoval svoje konje s podkvami, ki so narejale vtise kakor da bi bile stopinje krav. Ali se je pri mr. Wilderju naučil tako izredne zvijače?“

Vojvoda je stal nekoliko časa zamišljen in z izrazom neizmerne začudenja na bledem obrazu. Nato je odprl neka vrata ter naju popeljal v veliko sobo, ki je bila opravljena kot muzej. Peljal naju je do neke steklene omare v kotu ter pokazal na napis.

„Te podkve“, se je glasil napis, „so bile izkopane v trdnjavnem jarku pri Holdernesse Hallu. Konjske so; vendar imajo spodaj razcepljeno železno nogo, da prevarijo zasledovalce. Sodi se, da so bile last enega roparskih baronov v Holdernesse Hallu v srednjem veku.“

Holmes je odprl omaro; zmočil je svoj prst in podrgnil z njim po podkvi. Tenka prevlaka svežega blata je ostala na njegovi koži.

„Lepa hvala,“ je dejal, ko je zopet zaprl omaro. „To je drugi nad vse zanimivi predmet, ki sem ga videl tukaj v severnih krajih.“

„In prvi?“

Holmes je zganil svoj ček in ga skrbno položil v svoj zapisnik. „Reven človek sem,“ je rekel, ko je prijazno potrkal po njem in ga skril v globine svojega notranjega žepa.

52

ČRNI PETER.

Nikdar ni bil moj prijatelj — kolikor je meni znano — v boljši obliki v duševnem in fizičnem oziru kakor leta 1895. Njegova naraščajoča slava mu je prinesla neizmerno prakso; in jaz bi zakrivil indiskrecijo, ako bi samo namignil na identiteto nekaterih odličnih klijentov, ki so prestopili naš preprosti prag v Baker Streetu. Holmes pa je živel kakor vsi veliki umetniki radi svoje umetnosti in izvzemši v slučaju vojvode Holdernesse mi je bilo redko znano, da je zahteval veliko nagrado za svoje neprecenljive zasluge. Tako neposveten je bil — ali tako trmast — da je pogostoma odrekel svojo pomoč mogočnim in bogatim ljudem, kjer problem ni zbujal njegovega zanimanja; obenem pa je zopet posvetil tedne najintenzivnejšega dela zadevam kakega skromnega klijenta, kojega slučaj je imel one čudne in dramatiške lastnosti, ki so zbujale njegovo domišljijo in izzivale njegovo bistrournost.

V tem znamenitem letu 1895. je čudna vrsta slučajev dala opravila njegovi pozornosti, od slovitega preiskovanja nenadne smrti kardinala Tosca — preiskava, ki jo je izvršil na izrecno željo njegove svetosti sv. očeta — prav do are-

tacije zloglasnega Wilsona, ki je izbrisala kužni madež iz East Enda v Londonu. Takoj za tema dvema slovitima slučajema je prišla tragedija v Woodman's Lee in zelo temne okoliščine, ki so obdajale smrt kapitana Petra Careya. Nobeno poročilo o dejanjih Sherlock Holmesa ne bi bilo popolno, ako ne bi vsebovalo nekoliko poročila o tem zelo nenavadnem dogodku.

Tekom prvega tedna julija meseca je bil moj prijatelj tako pogostokrat in tako dolgo odsoten iz najinega bivališča, da sem vedel, da ima neko posebno opravilo. Dejstvo, da se je tekom tega časa oglasilo več preprostih ljudi, ki so povpraševali po kapitanu Bazilu, mi je pričalo, da je bil Holmes nekje na delu pod eno mnogobrojnih mask in imen, s katerimi je prikrival svojo mogočno identiteto. Imel je najmanj pet majhnih pribežališč na različnih delih Londona, kjer je mogel izpremeniti svojo osebnost. O svojih zadevah mi ni ničesar povedal, a tudi ni bila moja navada prisiliti ga, da bi mi kaj zaupal. Prvo gotovo znamenje, ki ga mi je dal glede smeri svoje preiskave, je bilo izredno. Že pred zajtrkom je bil odšel od doma in jaz sem se pravkar usedel k zajtrku, ko je stopil v sobo; na glavi je imel klobuk, pod pazduho pa je nosil veliko kopje z zalustjo.

„Dobri Bog! Holmes!“ sem vzkliknil. „Vendar nočeš reči, da si z ono stvarjo hodil po Londonu okoli?“

„Peljal sem se k mesarju in nazaj.“

„Mesarju?“

„In vračam se z izvrstnim dobrim tekom. Moj dragi Watson, nobenega dvoma ne more biti o vrednosti vaje pred zajtrkom. Vendar stavim, da ne ugameš, kakšna je bila moja vaja.“

„Niti poizkusiti nočem.“

Smehljal se je, ko si je nalival kavo.

„Ako bi mogel pogledati v zadaj se nahajajočo prodajalnico Allardyea, bi bil videl zaklano svinjo viseti na kljuki v stropu in nekega gospoda z zavihanimi rokavi, ki je s tem orožjem ljuto suval vanjo. Jaz sem bil ta marljiva oseba in prepričal sem se, da ne morem niti z vso svojo močjo predreti svinje z enim samim sunkom. Morda bi ti hotel poizkusiti?“

„Za ves svet ne! Čemu pa delaš to?“

„Ker se mi je zdelo, da bi morda imelo neposreden vpliv na skrivnostno zadevo v Woodman's Lee. O, Hopkins; snoči sem dobil vašo brzojavko in sem vas že pričakoval. Pridite in pridružite se nam.“

Naš obiskovalec je bil zelo živahen mož kakih tridesetih let; oblečen je bil v preprosto poletno obleko, vendar se je držal nekoliko pokonci, kakor človek, ki je vaju uradne uniforme. V njem sem takoj spoznal Stanleya Hopkinsa, nekega mladega policijskega nadzornika; Holmes se je mnogo nadejal od njegove bodočnosti, medtem ko je oni zopet kazal občudovanje in spoštovanje učenca do znanstve-

nih metod slavnega amaterja. Hopkinsovo čelo je bilo mračno in precej potrto se je usedel za mizo.

„Ne, hvala, gospod. Zajtrkoval sem že, preden sem prišel semkaj. Noč sem prebil v mestu, kajti došel sem že včeraj, da poročam.“

„In kaj ste imeli poročati?“

„Neuspeh, gospod — popoln neuspeh.“

„Ali niste nič napredovali?“

„Prav nič.“

„Moj Bog! Jaz si moram ogledati vso stvar.“

„Dal Bog, da bi, mr. Holmes. Prva moja velika ugodna prilika je, jaz si pa ne vem več pomagati. Za božjo voljo, pridite dol in pomagajte mi malo.“

„No, slučajno se je zgodilo, da sem precej skrbno že prečital vse dokaze vštévši poročilo sodnijske preiskave. Mimogrede omenjeno: kaj pravite k oni mošnji za tobak, ki so jo našli na mestu zločina? Ali ni tam nobenega sledu?“

Hopkins je bil iznenaden.

„Mošnja je bila njegova, gospod. Njegove začetne črke so bile v nji. Vrhutega je bila iz kože morskega psa, on pa je bil star lovec morskih psov.“

„Vendar ni imel pipe.“

„Ne, gospod, nobene pipe nismo mogli najti; da, kadil je zelo malo. In vendar je morda imel tobak za svoje prijatelje.“

„Brez dvoma. Jaz omenjam to raditega, ker ako bi jaz imel ta slučaj v rokah, bi svojo preiskavo tukaj zastavil. Vendar moj prijatelj

Watson ne ve ničesar o vsej zadevi, in tudi meni ne bo nič škodovalo, ako bi še enkrat slišal, kako so se vršili dogodki. Podajte nama samo kratko poročilo o bistvenih stvareh.“

„Tukaj imam nekoliko podatkov, ki vam popišejo karijero mrtveca kapitana Petra Careya. Rojen je bil leta 1845. — torej je bil petdeset let star. Bil je zelo pogumen in uspešen lovec morskih psov in kitov. Leta 1883. je poveljeval parniku Sea Unicorn (Morski enorožec) iz Dundeeja, ki je vozil na lov na morske pse. Nato je naredil več uspešnih voženj zaporedoma, naslednjega leta 1884. pa je zapustil svojo službo. Zatem je nekoliko let potoval in končno kupil majhno posestvo z imenom ‚Woodman's Lee‘ blizu Forest Row v Sussexu. Tamkaj je živel šest let in tamkaj je tudi umrl ravno pred tednom dni.

„Glede tega človeka je bilo nekaj zelo posebnih okolnosti. V navadnem življenju je bil popoln puritanec — molčeč, mračen človek. Z njim je bila njegova žena, njegova dvajsetletna hči in dve dekli. Te zadnje so se vedno menjavale, kajti služba nikakor ni bila prijetna in je bila časih taka, da je ni bilo mogoče prenašati. On je bil pijanec, ki pa je časih nehal piti in kadar ga je imel v glavi, je bil popoln peklenšček. Znano je bilo o njem, da je sredi noči izgnal svojo ženo in hčer iz hiše ter ji pretepal z bičem po parku, da se je vsled njunega vpitja zbrala vsa vas pred vrati.

„Enkrat je bil poklican pred sodišče radi divjega napada na nekega starega vikarja, ki ga je obiskal, da bi ga opominjal radi njegovega življenja. Skratka, mr. Holmes, daleč bi morali iti, ako bi hoteli dobiti bolj nevarnega človeka kakor je bil Peter Carey in izvedel sem, da je bil ravno tak, ko je poveljeval ladji. Pri mornarjih je bil znan pod imenom Črni Peter, in to ime so mu nadeli ne samo radi njegovega temnobarvastega obraza in barve njegove velike brade, marveč radi njegovega značaja, ki je bil groza vseh, ki so bili okoli njega. Ni mi treba povedati, da so ga črtili in se ga ogibali vsi njegovi sosedje in da nisem slišal niti ene besede žalosti radi njegove strašne smrti.

„Morali ste čitati poročilo sodnijske preiskave glede kabine tega človeka, mr. Holmes; toda morda vaš prijatelj tukaj ni slišal o tem. On sam si je zgradil leseno hišico — vedno jo je nazival ‚kabina‘ — nekoliko sto korakov od svoje hiše in tamkaj je spal vsako noč. Bila je ena sama koča z eno samo sobo, šestnajst čevljev dolga in deset široka. Ključ je imel vedno v svojem žepu, posteljo si je opravljal sam, hišo je snažil sam in ni nikomur dovolil prestopiti praga. Na vsaki strani so okna, ki pa so bila zagrnjena z zastori in vedno zaprta. Eno teh oken je bilo obrnjeno proti veliki cesti in ko je ponoči v koči gorela luč, so ga ljudje kazali drug drugemu in se čudili, kaj dela Črni Peter tam. To je okno, mr. Holmes, ki nam je dalo enega izmed malo kosčkov pozitiv-

nega dokaza, ki so pri sodni preiskavi prišli na dan.

„Spominjate se, da se je neki kamnosek po imenu Salter, ko je šel okoli ene ure ponoči iz Forest Row — dva dni pred umorom — ustavil, ko je šel mimo in gledal proti še vedno razsvetljenemu oknu. On priseže, da je bila na zastoru razločno videti senca moške postrani obrnjene glave in da senca gotovo ni bila od Petra Careya, ki ga je dobro poznal. Senca je pač predstavljala bradatega človeka, toda brada je bila kratka in je štrlela povsem drugače naprej, kakor kapitanova. Tako on; samo je bil prej dve uri v gostilni in od ceste do okna je nekaj daljave. Poleg tega se to nanaša na ponedeljek, zločin pa se je izvršil v sredo.

V torek je bil Peter Carey posebno slabe volje, ves rdeč od pijače in divji kakor nevarna divja zver. Taval je okoli hiše in ženske so bežale vanjo, kadar so ga slišale prihajati. Pozno ponoči se je podal proti svoji koči. Okoli dveh ponoči pa je slišala njegova hči, ki je spala pri odprtem oknu, grozovit krik v oni smeri; ker pa ni bilo nič nenavadnega od njega, da je tulil in vpil, kadar je bil pijan, se ni zmenila za to. Ko je zjutraj ob sedmih ena izmed služabnic vstala, je opazila, da so bila vrata kočje odprta; toda groza, s katero je ta človek navdajal domače, je bila tolika, da je bilo že poldne, preden se je kdo upal iti pogledat, kaj se je zgodilo z njim. Ko so pogledali skozi odprta vrata v sobo, se jim je

nudil prizor, da so vsi blede zbežali v vas. Tekom ene ure sem bil jaz na licu mesta in prevzel slučaj.

„Veste, moji živci so precej trdni, mr. Holmes, vendar vam dam svojo besedo, da me je močno pretreslo, ko sem vtaknil svojo glavo v ono malo hišico. V sobi je bilo muh in zapljunkaric, da je brnelo kakor kak harmonij in tla in stene so bile kakor v klavnici. Svojo kočo je nazival kabino in v resnici je bila kabina, kajti človek bi lahko mislil, da se nahaja na ladji. V enem kotu je bila mornarska postelja, pomorska skrinja, zemljevidi, slika ladje Sea Unicorn, na neki polici vsa vrsta ladijskih knjig, vse prav tako, kakor bi se človek nadejal najti v kapitanovi sobi. Tamkaj na sredi pa je bil on sam; njegov obraz je bil vsled velikih bolečin izpremenjen in njegova velika, rjavkasta brada mu je v smrtnem boju vstala pokonci. Naravnost skozi njegove široke prsi je bila porinjena jeklena harpuna, ki se je zadrla globoko v leseno steno zadaj za njim. Naboden je bil kakor hrošč na papirju. Bil je seveda popolnoma mrtev prav od onega trenutka, ko je tako grozno zakričal.

„Jaz poznam vaše metode, gospod, in sem jih tudi uporabil. Preden sem dovolil dotakniti se kake stvari, sem z največjo skrbnostjo preiskal tla zunaj koč in ravno tako tla v koči. Nikjer ni bilo videti nobenih stopinj.“

„Vi mislite, da niste nobenih videli, ali ne?“

„Zagotavljam vas, gospod, da ni bilo nikjer nobenih.“

„Moj dragi Hopkins; preiskoval sem mnogo zločinov, vendar nisem nikoli videl enega izmed njih, ki bi ga zakrivilo kako leteče bitje. Dokler se nahaja zločinec na dveh nogah, se mora nahajati tudi kak vtis, kako odrgnjenje, kako malenkostno premaknjenje, ki ga more znanstven preiskovalec odkriti. Neverjetno je, da ne bi bilo v tej od krvi oškropljeni sobi nobenega sledu, ki nam bi mogel pomagati. Vendar povzamem iz sodne preiskave, da je bilo več stvari, ki jih niste spregledali, ali ne?“

Mladi nadzornik se je zganil spričo ironičnih opazk svojega tovariša.

„Bil sem bedak, ker vas nisem že tedaj poklical na pomoč, mr. Holmes. Vendar, sedaj je za to prepozno. Da, v sobi je bilo nekaj stvari, ki so posebno vzbujale pozornost nase. Predvsem harpuna, s katero se je zločin izvršil. Vzeta je bila s stojala ob steni. Tam sta se nahajali še dve drugi, prostor za tretjo pa je bil prazen. Na drogu je bilo urezano: ‚Ss. Sea Unicorn, Dundee‘. To je skoro pričalo, da se je zločin izvršil v trenutku divje jeze in da je morilec zagrabil za prvo orožje, ki mu je prišlo pod roke. Dejstvo, da se je zločin izvršil ob dveh ponoči in da je bil Peter Carey navzlic temu popolnoma oblečen, je pričalo, da je imel dogovorjen sestanek z morilcem; to še v po-

sebni meri podkrepljuje drugo dejstvo, da se je nahajala na mizi steklenica ruma in dva umazana kozarca.“

„Da“, je dejal Holmes, „po mojih mislih sta obadva sklepa dopustna. Ali se je nahajalo v koči kako drugo žganje razen ruma?“

„Da; nahajal se je majhen zaboj z brandyjem in whiskyjem na mornarski skrinji. Vendar je to brez pomena za nas, ker so bile steklenice polne in raditega nerabljene.“

„Njihova navzočnost ima za vse to nekoliko pomena,“ je rekel Holmes. „Vendar čujmo še nadalje o stvareh, o katerih se vam zdi, da se nanašajo na stvar.“

„Na mizi se je nahajala ta mošnja za tobak.“

„Na katerem delu mize?“

„Ležala je na sredi. Bila je iz sirove kože morskega psa, z usnjato vrvico, da se z njo zaveže. Na robu znotraj sta se nahajali črki: P. C. V njej se je nahajalo kakih petnajst gramov močnega mornarskega tobaka.“

„Izvrstno! Še kaj drugega?“

Stanley Hopkins je izvlekel iz svojega žepa rumenkastosiv zapisnik. Zunanja stran je bila odrgnjena, listi obledeli. Na prvi strani so bile napisane začetne črke „J. H. N.“ in letnica „1893“. Holmes ga je položil na mizo in ga po svoji navadi natančno pregledoval; Hopkins in jaz sva mu pa gledala preko rame. Na drugi strani so bile natisnjene črke „C. P. R.“, nato pa je sledilo več listov samih števil. Nadalje so se glasili naslovi, eden Argentinija, drugi

Costa Rica, in zopet tretji San Paulo, za vsakim pa več strani raznih črk in števil.

„Kaj pa sklepate iz tega?“ je vprašal Holmes.

„Zdi se, da so to borzni vrednostni papirji. Po mojih mislih so črke ‚J. H. N.‘ začetne črke kakega borznega mešetarja, ‚C. P. R.‘ pa je bil morda njegov klijent.“

„Poizkusite z imenom Canadian Pacific Railway,“ je dejal Holmes.

Stanley Hopkins je na tihem zaklel in udaril z roko po svojem stegnu.

„Kak bedak sem bil!“ je zaklical. „Seveda, tako je, kakor vi pravite! Potem so črke ‚J. H. N.‘ edine začetnice, ki nam jih preostaja razrešiti. Pregledal sem že stare borzne izkaze, vendar ne morem v letniku 1883 najti niti na borzi sami niti med zunanjimi borznimi mešetarji nobenega imena, da bi bile njegove začetne črke tem podobne. In vendar čutim, da je ta sled najbolj važna med vsemi, kar jih imam. Priznali mi boste, mr. Holmes, da je mogoče, da so te začetne črke začetnice druge osebe, ki je bila navzoča — z drugimi besedami: morilčeve. Dalje bi tudi dejal, da nam daje listina, ki se nanaša na velike množine vrednostnih papirjev, prvič nekak migljaj glede nagiba zločina.“

Sherlock Holmesov obraz je pričal, da ga je ta novi razvoj slučajno zelo iznenadil.

„Oboje moram priznati,“ je dejal. „Priznam pa tudi, da ta zapisnik, ki ga pri sodni preiskavi niso uporabili, izpremeni vse sklepe, ki

sem jih morda storil. Ustvaril sem si teorijo zločina, v kateri pa ne morem najti nobenega mesta za ta zapisnik. Ali ste poizkusili slediti kateri izmed tukaj omenjenih vrednostnih listin?“

„Sedaj se vrše poizvedovanja v raznih uradih, vendar se bojim, da se nahaja popolni seznam akcijonarjev teh južnoameriških stvari v Južni Ameriki in da mora preteči nekoliko tednov, preden nam je mogoče slediti delnicam.“

Holmes je s svojim povečevalnim steklom pregledoval zavoj.

„Da, tukaj se nahaja neka lisa,“ je rekel.

„Da, gospod, madež krvi je. Povedal sem vam, da sem pobral to knjižico na tleh.“

„Ali je bil madež zgoraj ali spodaj?“

„Na strani pri platnicah.“

„In to seveda dokazuje, da je knjižica padla na tla, ko se je zločin izvršil.“

„Tako je, mr. Holmes. Vpošteval sem to okolnost in domneval, da jo je pustil pasti morilec na svojem naglem begu. Ležala je blizu vrat.“

„Mislim, da med lastnino tega mrtveca niste našli nobenih teh vrednostnih listin?“

„Ne, gospod.“

„Ali imate kak vzrok sumiti rop?“

„Ne, gospod. Zdi se, da se nihče ni ničesar dotaknil.“

„Moj Bog, to je v resnici zelo zanimiv slučaj. Potem se je nahajal tukaj nož, ali ne?“

„Nož z nožnico, ki se je nahajal še vedno v njej. Ležal je mrtvecu pred nogami. Mrs. Careyeva ga je spoznala kot last svojega moža.“

Holmes se je za nekoliko časa zamislil.

„No“, je rekel naposled, „mislim, da bom moral priti tja in si stvar ogledati.“

Stanley Hopkins je veselja vzkliknil.

„Hvala, gospod! S tem se mi bo odvalil težak kamen.“

Holmes je požugal s prstom proti nadzorniku.

„Pred enim tednom bi bila stvar mnogo lažja,“ je dejal. „Vendar se nadejam, da tudi sedaj moj obisk ne bo popolnoma brezuspešen. Watson, ako imaš kaj časa, me bo zelo veselilo, ako se mi pridružiš. Ako hočete poklicati voz, Hopkins, se odpeljemo tekom četrte ure proti Forest Row.“

Ko smo izstopili pri majhni postaji, smo se peljali nekoliko milj med ostanki prostranega gozda, ki je bil nekdanj del velikega lesa, ki je tako dolgo zadrževal saksonske napadovalce — neprodni gozd, ki je bil šestdeset let obrana Britanije. Posekali so širne dele njegove, kajti tukaj se nahaja sedež prvih tvornic za železo v deželi, in drevje je bilo posekano, da topi rudo. Sedaj so bogatejša polja na severu potegnili trgovino nase in samo posekani gozdovi in velike jame v zemlji pričajo o delu preteklosti. Tukaj na odprtem prostoru na zelenem obronku griča je stala dolga, nizka, iz kamena zidana hiša, do katere se je prišlo po

zaviti cesti, ki je vodila skozi polje. Bližje proti cesti in na treh straneh obdana od grmovja se je nahajala majhna hiša z enim oknom in vrati v smeri proti nam. To je bil kraj umora.

Stanley Hopkins naju je najprej peljal v hišo, kjer naju je predstavil suhi sivolasi ženski, vdovi umorjenega; njen upadli in globoko nagubani obraz in njene rdeče obrobljene oči, v katerih je bila videti groza, so pričale o leta dolgem trpljenju in slabem ravnanju, ki ga je pretrpela. Poleg nje je stala njena hči, blede, svetlolaso dekle, ki nas je kljubovalno gledala ter nam dejala, da je vesela, da je njen oče mrtev in da blagoslavlja roko, ki ga je pobila na tla. Strašna je bila domačija, ki si jo je uredil Črni Peter Carey in neko olajšanje smo občutili, ko smo se zopet nahajali na solncu ter stopali po stezi, ki so jo naredile noge mrtveca preko polja.

Hišica je bila zelo preprosta; imela je lesene stene, eno samo streho, eno okno zraven vrat in eno na drugi strani. Stanley Hopkins je izvlekel iz žepa ključ, se sklonil h ključavnici, ko je naenkrat začuden prenehal.

„Nekdo je imel tukaj svoje roke zraven,“ je dejal.

Nobenega dvoma ni moglo biti o tem. Les je bil narezan in zareze so kazale beli les pod barvo, kakor da bi bile ravnokar narejene. Holmes je preiskoval okno.

„Nekdo je skušal tudi tukaj vlomiti. Kdorkoli je bil, ni se mu posrečilo priti noter. Zelo slab vlomilec je moral biti.“

„To je nekaj zelo izrednega,“ je dejal nadzornik. „Lahko bi prisegel, da teh znakov snoči ni bilo tukaj.“

„Morda kak radovednež iz vasi,“ sem dejal.

„Zelo neverjetno. Malo njih bi se upalo stopiti na njegovo zemljišče, še manj pa vlomiti v kabino. Kaj pa vi mislite o tem, mr. Holmes?“

„Jaz mislim, da nam je sreča zelo mila.“

„Torej menite, da pride ta človek zopet?“

„Zelo verjetno je. Prišel je v nadeji, da najde vrata odprta. Skušal je priti noter s pomočjo zelo majhnega žepnega noža. Ni se mu posrečilo. Kaj bo potem storil?“

„V naslednji noči pride z boljšo pripravo.“

„Tako je. Naša krivda bo, ako nas ne bo tukaj, da ga sprejmemo. Sedaj pa mi dovolite, da si ogledam kabino znotraj.“

Odstranili so sledove žaloigre, toda oprava male sobe je stala še vedno tako kakor je stala v noči zločina. Cele dve uri je Holmes z največjo pozornostjo preiskoval vsako stvar drugo za drugo, toda izraz njegovega obraza je pričal, da ni imel uspeha. Samo enkrat je prenehal med preiskovanjem.

„Ali ste vzeli kaj iz te police, Hopkins?“

„Ne, ničesar se nisem dotaknil.“

„Ne kaj je bilo vzeto proč. Tukaj na tem koncu je manj prahu kakor drugje. Morda je bila kaka škatla. No, drugega mi ni mogoče

storiti. Watson, pojdiva malo na izprehod v te lepe gozde in prebijva nekoliko ur med pticami in cvetlicami. Tukaj se pozneje zopet snidemo, Hopkins, da vidimo, ako se moremo поблиže seznaniti s tem gospodom, ki je prišel ponoči semkaj.“

Enajst je že minulo, ko smo naredili majhno zasedo. Hopkins je bil za to, da se puste vrata kočice odprta, Holmes pa je bil mnenja, da bi to utegnilo vzbuditi sumnjo neznanca. Ključavnica je bila zelo preprosta in samo močnega noža je bilo treba, da se odstrani. Holmes je tudi nasvetoval, da bi ne čakali v koči, marveč zunaj nje med grmovjem, ki je rastlo naokoli. Na ta način bi nam bilo mogoče opazovati tega človeka, ko bi prižgal luč, ter videti, kaj da je bil namen njegovega skrivnega nočnega obiska.

Dolgotrajna in otožna straža je bila to in vendar nas je nekoliko navdajala z onim nemiro, ki ga občuti lovec, kadar leži blizu vode in čaka prihoda žejne roparske živali. Kakšno divje bitje je bilo, ki se je imelo priplaziti iz teme? Ali je bil kak tiger zločina, ki se ga more ujeti samo s pomočjo orožja, ali se pokaže, da je samo kak prežeč šakal, ki je nevaren samo slabotnim in neopreznim?

Popolnoma tiho smo čepeli med grmovjem in čakali, kaj pride. Izpočetka so nam kratkočasili stražo koraki nekaterih poznih vaščanov ali glasovi iz vasi; toda polagoma so utihnili vsi ti zvoki in popolna tišina nas je obdala. Samo uro oddaljene cerkve je bilo čuti, ki nam

je oznanjala napredovanje noči, in šumenje in prasketanje drobnega dežja, ki je padal na listje, ki nam je dajalo streho.

Pol treh je bila ura; bila je najbolj temna ura, ravno pred zorom, ko smo se vsi naenkrat zganili, ko smo slišali zamolkel, toda oster glas, ki je prihajal od vrat sem. Nekdo je stopil na pot. Zopet je zavladala tišina in že sem se začel bati, da smo se zmotili, ko smo začuli tihe stopinje na drugi strani koč in nekaj trenutkov pozneje prasketanje po kovini. Skušal je vložiti ključavnico! To pot je bila njegova spretnost večja ali njegovo orožje boljše, kajti naenkrat se je začul nekak pok in škripanje tečajev. Zatem je vžgal vžigalico in v naslednjem trenutku je mirna svetloba sveče razsvetljevala notranjost koč. Skozi zastore so bile naše oči napeto uprte na prizor, ki se je vršil v njej.

Nočni obiskovalec je bil mlad, šibek in droben človek s črnimi brkami, ki so povečevale smrtno bledoto njegovega obraza. Ni mogel imeti mnogo več nego dvajset let. Nikoli nisem videl človeškega bitja, ki bi bil bolj prestrašeno; njegovi zobje so namreč vidno šklepetali in tresel se je po vsem životu. Oblečen je bil dobro; imel je norfolško suknjo in dokolenske hlače, na glavi pa suknjeno čepico. Opazovali smo ga, ko se je s prepadenimi očmi oziral naokoli. Nato je postavil svečo na mizo in nam izginil izpred oči v enega izmed kotov. Vrnil se je z veliko knjigo, z eno onih po-

morskih knjig, ki so se nahajale na polici. Naslonil se je na mizo, urno prelistaval liste, dokler ni našel, česar je iskal. Na to je ježno zamahnil s pestjo, zaprl knjigo, jo položil zopet nazaj v kot in ugasnil luč. Komaj pa se je obrnil, da bi zapustil kočo, ko ga je Hopkinsova roka prišla za ovratnik in slišal sem glasen prestrašen krik, ko je spoznal, da je prijet. Prižgali smo zopet svečo in tamkaj v rokah detektiva se je nahajal naš nesrečni ujetnik in se tresel po vsem životu. Zgrudil se je na mornarsko skrinjo in obupno pogledaval od enega do drugega izmed nas.

„No, moj dragi“, je dejal Stanley Hopkins, „kdo pa ste vi in kaj hočete tukaj?“

Mož je zbral vse svoje moči ter nas pogledal.

„Detektivi ste, kaj ne?“ je rekel. „Vi mislite, da sem v zvezi s smrtjo kapitana Petra Careya. Zagotavljam vas, da sem nedolžen nad tem.“

„Bomo že videli,“ je dejal Hopkins. „Pred vsem pa nam povejte, kako vam je ime?“

„Moje ime je John Hopley Neligan.“

Videl sem, kako sta se Hopkins in Holmes spogledala.

„Kaj pa delate tukaj?“

„Ali morem govoriti zaupno?“

„Ne, gotovo ne.“

„Čemu bi vam pa potem pravil?“

„Ako ne daste odgovora, se vam zna slabo goditi pri sodni obravnavi.“

Mladi mož se je zganil.

„No, hočem vam povedati,“ je dejal. „Zakaj bi tudi ne? In vendar se ne morem sprijazniti z mislijo, da bi se ta stari škandal nanovo oživil. Ali ste kdaj čuli ime Dawson & Neligan?“

Na Hopkinsovem obrazu sem spoznal, da nikoli ni slišal, Holmes pa je z zanimanjem poslušal ti imeni.

„Vi imate gotovo v mislih bankirja iz zapadnih krajev, kaj ne,“ je dejal. „Naredila sta konkurz z enim milijonom, uničila polovico družin v Cornwallu in Neligan je izginil.“

„Tako je. Neligan je bil moj oče.“

Vendar smo navsezadnje dobili nekaj pozitivnega in vendar je bila še velika vrzel med pobeglim bankirjem in kapitanom Petrom Careyem, ko je bil z eno svojih lastnih harpun naboden na steno. Pozorno smo poslušali besede mladeniča.

„Moj oče je bil, za katerega se je v resnici šlo. Dawson je kupčijo zapustil; jaz sem bil takas šele deset let star, vendar vseeno dovolj, da sem občutil sramoto in grozo vsega tega. Vedno so ljudje trdili, da je moj oče ukradel vse vrednostne papirje in pobegnil. To ni resnica. On je bil prepričan, da bi bilo vse dobro in vsak upnik s polno vsoto poplačan, ako bi mu dali časa, da jih vnovči. V svoji majhni jahti je odrinil proti Norveški ravno malo poprej, preden je bilo izdano zanj zaporno povelje. Spominjam se one poslednje noči, ko se je poslovil od moje matere. Pustil nam je se-

znamek vrednostnih papirjev, ki jih je vzel s seboj in prisegel, da pride nazaj zopet z očiščeno častjo in da ne bo nikdo trpel, ki mu je kaj zaupal. No, od tistega časa nismo nikdar več čuli o njem. Njegova jahta in on sam, oba dva sta popolnoma izginila. Moja mati in jaz sva bila mnenja, da sta on in jahta na dnu morja in z njima vrednostni papirji, ki jih je bil vzel s seboj. Imeli pa smo zvestega prijatelja, ki je trgovec, in on je pred kratkim našel, da so se nekateri izmed onih vrednostnih papirjev, ki jih je moj oče vzel s seboj, zopet prikazali na londonskem trgu. Lahko si predstavljate moje začudenje. Mesec dolgo sem jim sledil in končno sem po mnogih naporih in težavah našel, da je bil prvotni prodajalec teh vrednostnih papirjev kapitan Peter Carey, lastnik te koč.

„Samoposebi se razume, da sem začel poizvedovati o tem človeku. Spoznal sem, da je bil poveljnik kitolovca, ki se je imel vrniti iz severnih ledenih krajev ravno ob onem času, ko je moj oče križaril proti Norveški. Jesen onega leta je bila zelo viharja in bila je cela vrsta južnih viharjev. Jahta mojega očeta je bila pri tem morda gnana proti severu, kjer jo je srečala ladja kapitana Petra Careya. Ako je temu bilo tako, kaj se je potem zgodilo z mojim očetom? Ako bi mogel s pomočjo izpovedi tega Petra Careya dokazati, kako so prišli ti vrednostni papirji na trg, bi bil v vsakem slučaju dokaz, da jih moj oče ni prodal in da ni imel

namena, osebno se okoristiti z njimi, ko jih je vzel s seboj.

„Prišel sem dol v Sussex z namenom, da bi obiskal kapitana, toda ravno tedaj ga je doletela ta strašna smrt. Pri sodnem poročilu sem čital popis njegove kabine, v katerem je povedano, da so se v njej nahajale tudi njegove ladjine knjige. Prišlo mi je na misel, da bi morda mogel dognati skrivnost usode svojega očeta, ako bi mogel videti, kaj se je zgodilo tekom meseca avgusta leta 1883. na krovu ladje Sea Unicorn. Snoči sem skušal dospeti do teh ladjinih knjig, vendar mi ni bilo mogoče odpreti vrat. Danes sem poizkusil zopet in posrečilo se mi je; našel sem pa, da so bile one strani, ki se nanašajo na oni mesec, iztrgane iz knjige. Trenutek pozneje pa sem spoznal, da sem ujetnik v vaših rokah.“

„Ali je to vse?“

„Da, to je vse.“

„Ali nam nimate ničesar več povedati?“

Obotavljal se je.

„Ne, ničesar.“

„Ali niste bili že pred včerajšnjo nočjo tukaj?“

„Ne.“

„Kako si pa potem tole razlagate?“ je zaklical Hopkins, ko mu je pomolil usodepoln zapisnik z začetnimi črkami našega ujetnika na prvi strani in krvavo liso na platnicah.

Nesrečnež se je zgrudil. Z rokami si je zakril obraz in se tresel po vsem životu.

„Kje pa ste to dobili?“ je ječal. „Jaz nisem vedel. Mislil sem, da sem ga izgubil v hotelu.“

„To zadostuje,“ je dejal Hopkins resno. „Kar koli imate še povedati, morate povedati pred sodiščem. Sedaj pa pojdite z menoj na policijsko postajo. No, mr. Holmes, jaz sem vam zelo hvaležen in ravno tako vašemu prijatelju, ker sta mi prišla na pomoč. Po tem, kakor so se stvari zasukale, je bila vaša navzočnost nepotrebna in jaz bi brez vas privedel slučaj do tega uspešnega zaključka; navzlic temu pa sem vam zelo hvaležen. V Brambletye hotelu so za vas pripravljene sobe, in raditega gremo lahko skupaj dol v vas.“

„No, Watson, kaj pa ti praviš k temu?“ je vprašal Holmes, ko sva naslednjega jutra potovala domov.

„Jaz vidim, da nisi zadovoljen.“

„Oh, da, moj dragi Watson, popolnoma zadovoljen sem. Istočasno se mi pa metode Stanleya Hopkinsa nič kaj ne dopadajo. Razočaran sem glede Stanleya Hopkinsa. Kaj boljšega sem se nadejal od njega. Človek si mora vedno poiskati kako možno alternativo in se za-varovati proti nji. To je prvo pravilo kriminalnega preiskovanja.“

„No in kaj je ta alternativa?“

„Način preiskovanja, kakor sem jaz postopal. Morda nam ne poda ničesar. Tega ne vem povedati. Na vsak način pa bom tako postopal do konca.“

V Baker Streetu je več pisem čakalo Holmesa. Vzel je enega izmed njih, ga odprl in se zmagoslavno zasmejal.

„Izvrstno, Watson. Alternativa se razvija. Ali imaš blankete za brzojavke? Napiši jih nekoliko zame: ‚Summer, ladijski agent, Ratcliff Highway. Pošljite mi tri može, da pridejo semkaj jutri dopoldne od desetih. — Bazil.‘ To je moje ime v onih delih mesta. Druga se glasi: ‚Nadzornik Stanley Hopkins, 46 Lord Street, Brixton. Pridite jutri ob devetih trideset na zajtek. Važno. Brzojavite, ako ne morete priti. Sherlock Holmes.‘ Glej, Watson, ta peklenski slučaj me že deset dni muči. S tem ga popolnoma preženem od sebe. Nadejam se, da bomo jutri zadnjikrat slišali o njem za vedno.“

Točno ob določeni uri je prišel nadzornik Stanley Hopkins in vsi skupaj smo nato sedli k izvrstnem zajtrku, ki ga je pripravila mrs. Hudsonova. Mladi detektiv je bil spričo svojega uspeha židane volje.“

„Ali v resnici mislite, da mora biti vaša razrešitev prava?“ je vprašal Holmes.

„Bolj popolnega slučaja si ne morem misliti.“

„Meni pa se ni zdel prepričevalen.“

„Moje začudenje vzbujate, mr. Holmes. Kaj pa bi hotel človek še imeti?“

„Ali krije vaše tolmačenje vsako točko?“

„Brez dvoma. Dognal sem, da je došel mladi Neligan v Brambletye hotel ravno onega dne, ko se je zgodil zločin. Prišel je pod pretvezo, da igra golf. Njegova soba je bila v pritličju in

odšel je lahko, kadar se mu je zljubilo. Ravno ono noč se je podal dol v Woodmans Lee, obiskal Petra Careya v njegovi koči, se sprl z njim in ga usmrtil s harpuno. Prestrašen vsled svojega dejanja je bežal iz koč in pri tem izgubil svoj zapisnik, ki ga je prinesel s seboj, da izpraša Petra Careya o teh različnih vrednostnih papirjih. Morda ste opazili, da so bile nekatere izmed njih zaznamenovane, druge pa — in sicer večina njih — ne. One, ki so bile zaznamenovane, so se našle na londonskem trgu; ostale pa so bile najbrže še v posesti Careya in mladi Neligan jih je — po svoji lastni izpovedi — skušal dobiti nazaj, da izplača upnike svojega očeta. Po svojem begu se nekoliko časa ni upal zopet približati koči; naposled pa je vseeno to storil, da bi dobil informacije, ki jih je potreboval. Ali ni vse to tako preprosto in jasno?“

Holmes se je nasmejal in zmajal z glavo.

„Meni se zdi, da ima samo eno zapreko, Hopkins, in ta je, da je v resnici nemogoče. Ali ste skušali s harpuno prodreti kako telo? Ne? Le tiho, moj dragi gospod, takim podrobnostim morate v resnici posvečati svojo pozornost. Moj prijatelj Watson vam lahko pove, da sem vse jutro porabil za to vajo. To ni lahka stvar in zahteva krepke in vajene roke. Ta sunek pa je bil zadan s tako silo, da se je prednji del orožja zadrhl globoko v steno. Ali mislite, da je bil ta slabokrvni mladenič zmožen takega strahovitega napada? Ali je on človek, ki je po-

noči popival rum in vodo s Petrom Careyem? Ali je bil njegov profil, ki so ga dve noči pred videli na zastoru? Ne, ne Hopkins; neka druga in bolj močna oseba je, ki jo morate iskati.“

Detektivov obraz je postajal tekom Holmesovega govora daljši in daljši. Njegove nade in njegova častihlepnost, vse se je drobilo okoli njega. Vendar se ni hotel brez boja podati.

„Ne morete tajiti, mr. Holmes, da je bil Neligan v oni noči zraven. Knjiga to dokazuje. Po mojih mislih imam dovolj dokazov, da zadostim porotniško sodišče in tudi ako zamorete vi narediti luknjo v to zadevo. Poleg vsega tega, mr. Holmes, sem pa jaz položil svojo roko na svojega človeka. Kar se tiče te strašne osebe, kje pa je?“

„Skoro se mi dozdeva, da se nahaja na stopnicah,“ je dejal Holmes dostojanstveno. „Mislim, da bi bilo dobro, Watson, ako bi položil svoj revolver na mesto, kjer ga lahko takoj dosežeš.“ Vstal je ter položil pisan listek na stransko mizo. „Sedaj smo pripravljeni,“ je dejal.

Zunaj je bilo slišati govorjenje sirovih glasov, nato pa je mrs. Hudsonova odprla vrata in sporočila, da so vprašali trije možje po kapitanu Bazilu.

„Drugega za drugim jih spustite v sobo,“ je rekel Holmes.

Prvi, ki je vstopil, je bil majhen človek z rdečimi lici in puhasto sivo obstransko brado. Holmes je vzel pismo iz svojega žepa.

„Vaše ime?“ je vprašal.

„James Lancaster.“

„Mi je žal, Lancaster, toda imam jih dovolj. Tukaj je pol sovereigna za vaš trud. Sedaj pa stopite malo semkaj v to sobo in počakajte nekoliko minut.“

Drugi je bil dolg, suh človek, temnih las in bledih lic. Njegovo ime je bilo Hugh Pattins. Tudi on ni bil vzprejet; dobil je svojega pol sovereigna in naročilo, da malo počaka.

Tretji prosilec je bil človek znamenite zunanosti. Divji obraz je gledal izza okvira las in brade in dvojne drznih črnih oči se je svetilo iz gostih, dolgih obrvi. Pozdravil je in se postavil po mornarskem običaju ter vrtel svojo čepico v rokah.

„Vaše ime?“

„Patrick Cairns.“

„Harpunec?“

„Da, gospod. Šestindvajset voženj.“

„Iz Dundeeja morda?“

„Da, gospod.“

„In pripravljen odriniti na preiskovalni ladji?“

„Da, gospod.“

„Koliko plače?“

„Osem funtov na mesec.“

„Ali morete oditi takoj?“

„Kakor hitro dobim svojo opravo.“

„Imate svoje papirje?“

„Da, gospod.“ Izvlekel je zavoj obrabljenih, mastnih papirjev iz svojega žepa. Holmes jih je pregledal in mu jih zopet vrnil.

„Vi ste ravno človek, kakor ga potrebujem,“ je rekel. „Tamkaj na stranski mizi je pogodba. Ako jo podpišete, je vsa zadeva urejena.“

Mornar je stopil počasi preko sobe in prijel za pero.

„Ali naj tukaj podpišem?“ je vprašal ter se sklonil preko mize.

Holmes se je sklonil preko njegove rame in ga z obema rokama prijel za vrat.

„To zadostuje,“ je rekel.

Slišal sem glas jekla in rjojenje kakor razljučenega vola. V naslednjem trenutku sta se valjala Holmes in mornar skupaj po tleh. Vendar je bil tako močan človek celo tedaj, ko je imel že ročne vezi na členkih, ki mu jih je Holmes tako spretno nadel, da bi kmalu premagal mojega prijatelja, ako bi mu Hopkins in jaz ne prišla na pomoč. Šele ko sem mu pritisnil mrzlo cev revolverja na njegova senca, je končno spoznal, da je ves njegov upor zaman. Z vrvico smo mu zvezali njegove gležnje, nato pa skoro brez sape vstali.

„V rešnici vas moram prositi odpuščanja, Hopkins,“ je dejal Sherlock Holmes; „bojim se, da so vaša metena jajca mrzla. Vseeno vam bo pa ostali zajtrk toliko bolj teknil, posebno spričo misli, da ste dovedli svoj slučaj do zmagoslavnega konca, ali ne?“

Stanley Hopkins začudenja ni mogel izpregovoriti besedice.

„Ne vem, kaj bi rekel, mr. Holmes,“ je naпослед bleknil ves rdeč v obraz. „Meni se zdi, kakor da sem prav od početka samega sebe imel za norca. Sedaj šele razumem, kar bi ne smel nikoli pozabiti, da sem jaz učenec in vi mojster. Šele sedaj sprevidim, kaj ste storili, vendar ne vem, kako ste to storili in kaj pomeni.“

„No, no,“ je dejal Holmes dobre volje. „Vsi se učimo s pomočjo izkušnje in vaš nauk je to pot ta, da ne smete nikoli izpustiti alternative izpred oči. Vi ste se tako zagledali v mladega Neligana, da niste mogli posvetiti niti ene misli temu Patricku Cairnsu, pravemu morilcu Petra Careya.“

Hripavi glas je pretrgal naš pogovor.

„Glejte, gospod“, je dejal, „ne pritožujem se, ker ste na ta način ravnali z menoj, samo to bi želel, da bi imenovali stvari s pravim imenom. Pravite, da sem Petra Careya umoril, jaz pa pravim, da sem ga u b i l in to je ves razložek. Morda mi ne verujete, kar vam povem. Morda celo mislite, da vam bajke pripovedujem.“

„Nikakor ne,“ je dejal Holmes. „Dajte, da čujemo, kar veste povedati.“

„To je kmalu povedano in pri Bogu, vsaka beseda je resnica. Jaz sem poznal Petra Careya in ko je potegnil svoj nož, sem mu zadrhl harpuno skozi prsi, kajti vedel sem, da se je šlo za to, ali naj bo on mrtev ali jaz. Tako je

umrl. Vi lahko to imenujete umor. Na vsak način pa bom z vrvjo okoli vratu ravno tako kmalu umrl kakor od noža Petra Careya.“

„Kako ste pa tja prišli?“

„Povedati vam hočem vse od začetka. Samo postavite me malo, da bom lažje govoril. Bilo je leta 1883., ko se je zgodilo — meseca avgusta onega leta. Peter Carey je bil poveljnik ladje Sea Unicorn, jaz pa nadomestni harpunec. Na poti domov smo prišli z nasprotnimi vetrovi in ves teden trajajočim južnim viharjem iz ledu, ko smo naleteli na neko majhno ladjo, ki jo je vihar zagnal proti severu. Samo en človek je bil na njej — neki rojak. Mornarji so mislili, da se bo potopila, so zapustili ladjico in se obrnili proti norveškem obrežju. Mislim, da so vsi potonili. No, mi smo vzeli tega človeka na krov in on in kapitan sta imela dolge pogovore v kabini. Vsa prtljaga, ki smo jo z njim vred vzeli na našo ladjo, se je nahajala v pločevinasti škatli. Kolikor je meni znano, ni nihče nikoli omenil njegovega imena, drugo noč pa je izginil, kakor da bi ga nikoli ne bilo. Govorilo se je, da je ali sam skočil s krova ali pa je v viharju, ki smo ga imeli, sam padel v morje. Samo en človek je vedel, kaj se je zgodilo z njim in to sem bil jaz, kajti s svojimi lastnimi očmi sem videl kapitana, kako ga je zgrabil ter vrgel preko ograje v morje; to se je zgodilo za srednjo stražo v neki črni noči dva dni preden smo ugledali Shetlandski svetilnik.

„No, jaz sem obdržal zase, kar sem vedel, in čakal, kaj da pride iz tega. Ko smo prišli nazaj na Škotsko, je bila vsa stvar hitro potlačena in nihče ni ničesar več povpraševal. Neki neznanec je umrl po naključju in nihče ni imel vzroka po tem povpraševati. Kmalu za tem pa je Peter Carey zapustil morje in več let je trajalo, da sem mogel izvedeti, kje da se nahaja. Uganil sem, da je storil ono dejanje raditega, kar se je nahajalo v oni pločevinasti škatli in da bi mi sedaj lahko kaj plačal, ker sem dosedaj molčal.

„Njegovo bivališče sem izvedel od nekega mornarja, ki ga je srečal v Londonu, in podal sem se k njemu, da ga malo stisnem. Prvo noč je bil še precej pameten in mi je bil pripravljen dati toliko, da bi bil lahko tudi jaz za vedno prost morja. Dogovorila sva se, da dve noči pozneje stvar doženeva. Ko sem nato prišel, sem ga našel skoro popolnoma pijanega in jako zlobne volje. Sedela sva za mizo, pila in kramljala o starih časih, toda čim bolje je pil, tem manj mi je ugajal izraz njegovega obraza. Zagledal sem ono harpuno na steni in mislil sem si, da jo znam potrebovati, preden prideva do konca. Nato je kar naenkrat planil name, preklinjal in pljuval; umor mu je bil videti v očeh, v roki pa je držal velik nož. On ni imel časa, da bi ga potegnil iz nožnice in že sem ga jaz predrl s harpuno. Sveta nebesa, kako je zavpil! In njegov obraz me vedno straši ponoči. Kri je brizgala naokoli, jaz pa sem stal

tamkaj in malo počakal. Vse je bilo mirno; zato sem se zopet ojunačil. Ozrl sem se na okoli in tam na polici sem ugledal pločevinasto škatlo. Gotovo sem imel jaz ravno toliko pravice do nje kakor Peter Carey; raditega sem jo vzel s seboj in odšel iz koč. V svoji nespametnosti pa sem pustil na mizi mošnjo za tobak.

„Sedaj vam pa hočem povedati najbolj čuden del vse svoje zgodbe. Komaj sem stopil iz koč, ko sem slišal nekoga prihajati in se skriti med grmovjem. Neki človek se je priplazil in stopil v koč; komaj pa je položil svojo nogo vanjo, je zavpil, kakor da bi bil videl kakega duha in je bežal, kolikor so ga mogle nesti noge, dokler mi ni izginil izpred oči. Kdo je bil in kaj je hotel, to je več kakor vam morem jaz povedati. Jaz pa sem hodil kakih deset milj daleč, stopil v Tunbridge Well na vlak in tako došel v London.

„No, ko sem prišel do tega, da sem mogel pregledati škatlo, sem spoznal, da ni bilo nobenega denarja v njej, marveč sami papirji, ki pa se jih nisem upal prodati. V Črnem Petru sem izgubil svojo zaslombo in sem se nahajal v Londonu brez šilinga v žepu. Preostal mi je samo moj poklic. Videl sem one oglase o harpuncih in dobri plači; raditega sem se podal do ladjiskih agentov in oni so me poslali semkaj. To je vse, kar vem, in rečem še enkrat, ako sem jaz ubil Črnega Petra, mi je postava hvalo dolžna, kajti prihranil sem jim denar za laneno vrvico.“

„Jako jasno poročilo,“ je dejal Holmes, vstal in si zapalil svojo pipo. „Jaz mislim, Hopkins, da ne smete izgubljati niti trenutka, da popeljete svojega ujetnika na bolj varen kraj. Ta soba ni nič kaj primerna za celico in mr. Patrick Cairns zavzema malo prevelik del naše preproge.“

„Mr. Holmes“, je dejal Hopkins, „ne morem najti besedi, da bi vam izrekel svojo hvaležnost. Vendar niti sedaj ne razumem, kako ste dosegli ta uspeh.“

„Čisto enostavno raditega, ker sem imel to srečo, da sem bil od začetka na pravem sledu. Zelo mogoče je, da bi me ta zapisnik, ako bi bil vedel zanj, ravno tako drugam odvrnil moje misli kakor je vaše. Toda vse, kar sem slišal, je kazalo v eno smer. Čudovita moč, spretnost v rabi harpune, rum in voda, tobačnja mošnja iz kože morskega psa, navaden močan tobak — vse to je kazalo na mornarja, in sicer takega, ki je bil kitolovec. Prepričan sem bil, da so bile začetne črke ‚P. C.‘ slučajne in ne Peter Careyeve, ker je on le redkokdaj kadil in ker niste našli nobene pipe v njegovi sobi. Gotovo se spominjate, da sem vas vprašal, ali ste našli whisky in brandy v kabini. Dejali ste, da ste ga našli. Koliko je naših rojakov, ki bi pili rum, ko morejo dobiti ono drugo pijačo? Da, prepričan sem bil, da je bil to mornar.“

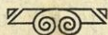
„In kako ste ga našli?“

„Moj dragi gospod, sedaj je postal problem zelo enostaven. Ako je bil mornar, je mogel biti

samo tak mornar, ki je bil z njim na ladji Sea Unicorn. Kolikor sem mogel izvedeti, se ni nikoli vozil s kako drugo ladjo. Tri dni sem porabil za to, da sem brzojavljaj v Dundee in čez te tri dni sem izvedel imena vseh mornarjev ladje Sea Unicorn leta 1883. Ko sem našel Patricka Cairnsa med harpunci, se je moja preiskava bližala svojemu koncu. Domneval sem, da je ta človek morda v Londonu in da bo želel za nekoliko časa zapustiti deželo. Raditega sem prebil nekoliko dni v East Endu, snoval arktiško ekspedicijo, obljubljal vabljive pogoje za harpunce, ki bi hoteli služiti pod kapitanom Bazilom — in glejte uspeh!"

„Čudovito!“ je vzkliknil Hopkins. „Čudovito!“

„Sedaj pa glejte, da kolikor kmalu mogoče dobite prostost za mladega Neligana,“ je dejal Holmes. „Priznati moram, da ga moram prositi odpuščenja. Pločevinasto škatlo mora dobiti nazaj, seveda vrednostni papirji, ki jih je Peter Carey prodal, so izgubljeni za vedno. Zunanaj je voz, Hopkins, tako da lahko odpeljete svojega ujetnika. Ako želite moje navzočnosti pri sodni obravnavi, bo moj naslov in oni Watsona nekje na Norveškem — podrobnosti pošljem kesneje.“

Vsebina.

	Stran
Prazna hiša.	3
Norwoodski stavbnik	38
Plesoči možički	75
Samotna kolesarica	114
Šola Priory.	146
Črni Peter	194

SHERLOCK HOLMESOVA VRNITEV

II. DEL

Spisal

Sir Arthur Conan Doyle.

Iz angleščine prevel J. M.

V Ljubljani 1912.

Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Sherlock, VI.

SHERLOCK
HOLMESOVA
VRNITEV

II. DEL

2. izd.

Dr. Arthur Conan Doyle

iz angleškega prevoda J. M.

Ljubljana 1912

izdano in založeno pri Založništvu dr. J. M. B. B. B.

Številka VI.

CHARLES AUGUSTUS MILVERTON.

Minulo je že nekaj let, odkar so se prigodili dogodki, o katerih poročam, in vendar jih le nerad omenjam. Še dolgo bi bilo nemogoče objaviti ta dejstva in tudi, ako bi se posluževal največje diskrecije; toda sedaj, ko pravica ne more več doseči glavne prizadete osebe, lahko povem z izpustitvijo nekaterih stvari to zgodbo na tak način, da ne bo nihče užaljen. Zgodba obsega dogodek, ki ga niti v karijeri mr. Sherlocka Holmesa, niti v moji ni najti enakega. Čitatelj naj blagovoli oprostiti, ako prikrijem čas ali katerokoli drugo podobno dejstvo, s pomočjo katerega bi lahko zasledil resnični dogodek.

Holmes in jaz sva bila nekega mrzlega zimskega večera na izprehodu in se vrnila okoli šeste ure domov. Ko je Holmes prižgal svetiljko, je njena svetloba padla na neko vizitko na mizi. Pogledal jo je, nato pa z vzklikom nejevolje vrgel na tla. Pobral sem jo in čital:

Charles Augustus Milverton
Appledore Towers

Agent.

Hampstead.

„Kdo je to?“ sem vprašal.

„Najhujši človek v Londonu,“ je odgovoril Holmes, ko se je usedel ter iztegnil noge proti ognju. „Ali je na drugi strani kaj napisano?“

Jaz sem jo obrnil.

„Pridem ob 6. 30. — C. A. M.“ sem čital.

„Hm! Potem bo v kratkem tukaj. Ali ne čutiš neki strah, nekako grozo, Watson, kadar stojiš pred kočami v zverinjaku ter opazuješ plazeče strupene živali, njihove smrtonosne oči in hudobne, ploščate obraze? Veš, ravno tak vtis naredi name Milverton. Tekom svojega življenja sem imel opravila s petdeset morilci, toda najslabši med njimi mi ni zbujal takega gnjeva kakor ta človek. In vendar se ne morem izogniti, da ne bi imel z njim opravila — da, on prihaja na moje povabilo.“

„Kdo pa je on?“

„Vse ti povem, Watson. On je kralj vseh izsiljevalcev. Nebo naj pomaga moškemu in še bolj ženski, kojih tajnost ali dobri glas je prišel Milvertonu v roke. S smejočim obrazom in s kamenitim srcem jih bo stiskal in stiskal, dokler jih popolnoma ne usuši. Ta človek je ženij po svojem načinu in prepričan sem, da bi v kakem drugem bolj solidnem poklicu izvrstno uspeval. Njegova metoda je takale: On skrbi za to, da je o njem znano, da plača zelo visoke vsote za pisma, ki kompromitujejo ljudi, ki so bogati ali zavzemajo odlično stopnjo v življenju. Tega blaga ne dobiva samo od izdajalskih služabnikov in služabnic, mar-

več pogostoma tudi od lopovov boljšega stanu, ki so si znali pridobiti zaupanje in naklonjenost zaupljivih žensk. Njegova roka ni skopa. Jaz n. pr. slučajno vem, da je plačal nekemu lakaju sedem funtov šterlingov za pisemce, ki je bilo dve vrstici dolgo, in posledica tega je bilo uničenje plemenite rodbine. Vse, kar se da takega prodati, pride k Milvertonu in v tem mestu je na stotine ljudi, ki preblede, kadar zaslišijo njegovo ime. Nihče ne ve, kam utegne poseči njegova roka, kajti on je zelo bogat in mnogo prelokav, da bi delal iz roke v usta. Dostikrat leta dolgo zadržuje svojo karto, nato pa jo izigra v trenutku, ko mu njegov drzni čin obeta največ dobička. Dejal sem, da je najslabši človek v Londonu in jaz te vprašam, kako more človek primerjati pretepača, ki v svoji vročerkvnosti pobije svojega tovariša s tem človekom, ki metodično ter preračunjeno muči dušo in živce samo v ta namen, da nasuje denarje v svoje že debelo napolnjene denarnice?“

Redkokdaj sem slišal svojega prijatelja govoriti s tako vnemo.

„Vendar“, sem dejal, „ali ga ne more doseči roka postave?“

„Tehnično, brez dvoma, toda praktično ne. Kako korist pa bi n. pr. imela ženska, ako bi ga spravila v ječo za nekoliko mesecev, ako bi pri tem na mestu sama sebe uničila? Njegove žrtve si ne upajo nazaj udariti. Ako bi kdaj izžemal kako nedolžno osebo, bi ga kaj

hitro imeli, toda on je premeten zlodej. Ne, ne, mi moramo najti druga sredstva, da mu pridemo do živega.“

„Zakaj pa prihaja sedaj semkaj?“

„Ker je neka odlična oseba izročila svoj žalostni slučaj v moje roke. In to je lady Eva Brackwell, najlepša debutantka zadnje sezije. Čez štirinajst dni se poroči z grofom Dovercourtom. Ta zlodej pa ima nekoliko nespametnih pisem v svojih rokah — nespametnih, Watson, nič hujšega — ki jih je pisala nekemu preprostemu, revnemu mlademu plemiču na deželi. Vendar bi zadostovali, da se poroka razdere. Milverton ima namen poslati pisma grofu, ako se mu ne plača velike vsote denarja. Meni je poverjena naloga sniti se z njim — in doseči najboljše pogoje, ki jih morem.“

V tem trenutku se je začul s ceste spodaj ropot. Ko sem pogledal dol skozi okno, sem opazil lepo dvoupreženo kočijo in svetle svetiljke so razsvetljevale dva krasna rjavca. Lakaj je odprl vrata in iz kočije je izstopil neki majhen, čokat človek v kosmatem astrahanskem plašču. Minuto pozneje je stal v sobi.

Charles Augustus Milverton je bil človek kakih petdeset let, z veliko, razumno glavo, okroglim, debelim, obritim obrazom, vednim hladnim nasmehom in dvoje bistrih sivih oči mu je svetilo izza širokih, z zlatom obrobjenih očal. Nekaj dobrohotnosti mr. Pickwicka je bilo na njegovi zunanosti, ki jo je kalila samo

neodkritosrčnost onega vednega nasmeha in svit onih nemirnih, ostrih oči. Njegov glas je bil tako mehak in gladek kakor njegov obraz, ko je stopil proti nama, iztegnil svojo debelo majhno roko ter mrmral svoje obžalovanje, ker naju že pri prvem obisku ni našel doma.

Holmes se ni zmenil za njegovo roko ter ga gledal z granitnim obrazom. Milvertonov nasmeh je postal večji; zmajal je z ramo, odložil svoj plašč, ga zelo oprezno zložil preko naslonjala nekega stola in se nato usedel.

„In ta gospod,“ je dejal ter zamahnil s svojo roko proti meni. „Ali je to diskretno? Ali je to prav?“

„Dr. Watson je moj prijatelj in družabnik.“

„Jako dobro, mr. Holmes. Samo v interesu vaše klijentinje sem protestiral. Cela zadeva je tako zelo delikatna —“

„Watson je že čul o njej.“

„Potem lahko preidemo takoj h kupčiji. Vi pravite, da delujete za lady Evo. Ali vas je pooblastila sprejeti moje pogoje?“

„Kaki so vaši pogoji?“

„Sedem tisoč funtov.“

„In alternativa?“

„Moj dragi gospod, mučno mi je govoriti o tem; toda ako ta vsota ne bo plačana do štirinajstega tega meseca, potem se poroka osemnajstega gotovo ne vrši.“ Njegov neznosni nasmeh je bil še bolj samozadovoljen kakor poprej.

Holmes je nekoliko časa pomišljal.

„Meni se vidi“, je dejal naposled, „da smatrate vso stvar preveč gotovo. Meni je seveda vsebina pisem znana. Moja klijentinja stori gotovo ono, kar ji nasvetujem. In jaz ji bom nasvetoval, da naj pove svojemu bodočemu soprogu vso zgodbo ter se zaupa njegovi velikodušnosti.“

Milverton se je nasmejal.

„Vi očitvidno ne poznate grofa,“ je rekel.

„Po zaničljivem izrazu Holmesovega obraza sem jasno videl, da ga je poznal.

„Kaj pa je tako hudega v onih pismih?“ je vprašal Holmes.

„Pisma so živahna — zelo pogumna,“ je odgovoril Milverton. „Lady je očarujoča dopisovalka. Vendar vas lahko zagotovim, da jih grof Dovercourt ne bo znal ceniti. Ker ste pa vi drugih misli, pustimo to na strani. To je samo kupčijska zadeva. Ako vi mislite, da je najboljša za vašo klijentinjo, da se ta pisma izroče grofu v roke, potem bi bili pač nespačetni, ako bi plačali tako veliko vsoto za to, da bi jih dobili zopet nazaj.“ Vstal je in vzel svoj plašč.

Holmes je bil prebledel od jeze in žalitve.

„Počakajte malo,“ je dejal. „Prehitro odhajate. Mi smo gotovo pripravljeni izogniti se vsakemu škandalu v tako delikatni zadevi.“

Milverton je zopet sedel v svoj stol.

„Prepričan sem bil, da boste vso stvar v tej luči videli,“ je rekel.

„Na drugi strani pa“, je nadaljeval Holmes, „lady Eva ni premožna. Zagotavljam vas, da bi dva tisoča funtov močno usušila njene vire in da vsota, ki ste jo vi imenovali, daleč presega vse njene moči. Raditega vas prosim, da zmanjšate svoje zahteve in da vrnete pisma za ceno, ki vam jo bom jaz narekoval in katera je — to vam zatrjujem — največja, ki jo morete dobiti.“

Milverton se je še bolj nasmehljajal in njegove oči so smešno pomežikovale.

„Znano mi je, da je resnica, kar pravite o njenih denarnih virih,“ je dejal. „Istočasno pa mi morate priznati, da je njena poroka zelo ugodna prilika, da se njeni sorodniki in prijatelji v njeno korist malo potrudijo. Morda se pomišljajo glede primerne poročnega darila. Naj jih zagotovim, da bi naredil ta mali zvitek pisem več veselja kakor vsa druga darila v Londonu.“

„To je nemogoče,“ je rekel Holmes.

„Moj Bog, moj Bog! Kolika nesreča!“ je vzkliknil Milverton ter vzel iz žepa debel zapisnik. „Jaz ne morem drugače, kakor da si moram misliti, da imajo ženske slabe svetovalce, ako se malo ne potrudijo. Poglejte tole!“ In pokazal je majhno pismo z grbom na zavitku. „Tole je last — no, morda ni posebno lepo, ako bi povedal ime do jutri zjutraj. Toda v tem času se bo nahajalo v rokah soproga one ženske. In vse to samo radi tega, ker ne more dobiti beraške vsote, ki bi jo dobila tekom ene

ure, ako bi hotela zamenjati svoje diamante s ponarejenimi. Kaka škoda! Dalje! Morda se spominjate nenadnega konca zaroke med miss Miles in polkovnikom Dorkingom? Samo dva dni pred poroko se je nahajalo v Morning Post kratko poročilo, da se je vse razdrlo. In čemu? Skoro neverjetno je, toda malenkostna vsota dvanajststo funtov šterlingov bi bila poravnala vso zadevo. Ali ni škoda? In sedaj najdem tukaj še vas, ki ste vendar razumen človek, ki barantate glede pogojev, ko se vendar gre za bodočnost in čast vaše klijentinje. Zelo se vam čudim, mr. Holmes.“

„Kar vam rečem, je resnica,“ je odgovoril Holmes. „Toliko denarja ni mogoče dobiti. Gotovo je bolje za vas, ako vzamete to znatno vsoto, ki vam jo ponujam, kakor pa da uničite karijero ženske, ki vam na noben način ne more koristiti.“

„V tem se motite, mr. Holmes. Razkritje bi mi neposredno zelo koristilo. Sedaj imam še kakih sedem ali osem drugih slučajev, ki ravno kar dozorevajo. Ako bi oni izvedeli, da sem z lady Evo strogo postopal, bi bili veliko bolj pristopni pameti. Ali razumete moje stališče?“

Holmes je planil s stola.

„Stopi za njega, Watson. Ne pusti ga iz sobe! Sedaj pa, gospod, pokažite nam, kaj imate v onem zapisniku.“

Milverton je urno skočil na stran in se postavil s hrbtom ob zid.

„Mr. Holmes, mr. Holmes,“ je dejal, obrnil prednji del svojega plašča ter pokazal kopito velikega revolverja, ki je štrlel iz notranjega žepa. „Pričakoval sem, da boste kaj originalnega storili. To pa se je že tako pogosto storilo in kakšno korist so imeli od tega? Zagotovim vas, da sem dobro oborožen in sem popolnoma pripravljen rabiti svoje orožje, ker vem, da bom imel postavo na svoji strani. Poleg tega se pa zelo motite, ako menite, da pri nesem ona pisma tukaj v zapisniku s seboj. Kaj tako neumnega bi pač nikdar ne storil. Sedaj pa, gospoda, jaz imam danes zvečer še eden ali dva razgovora in do Hampsteada je še dolga pot.“ Stopil je naprej, vzel svoj plašč, prijel za revolver ter se obrnil proti vratom. Zgrabil sem za stol, toda Holmes je zmajal z glavo in jaz sem ga zopet izpustil. Milverton se je priklonil, nasmejal, pomežikal in odšel iz sobe in nekoliko trenutkov pozneje smo čuli, kako so se zaprla vrata kočije in je voz od drdral dalje.

Nepremično je sedel Holmes pri kaminu; roke je zagrebal globoko v svoje hlačne žepe, njegova brada mu je slonela na prsih in njegove oči so bile uprte v žrjavico. Skoro pol ure je sedel tako tiho in nepremično. Nato pa je skočil pokonci podobno človeku, ki se je odločil za svojo stvar ter odšel v svojo spalnico. Malo pozneje je vesel mlad delavec s kopasto brado ponosno prižgal svojo lončeno pipo pri svetiljki, nato pa se podal dol na ulico. „En-

krat se že povrnem, Watson," je rekel in izginil v noč. Spoznal sem, da je začel boj proti Charlesu Augustu Milvertonu; vendar se mi ni niti sanjalo, kako čudno obliko je imel navzeti ta boj.

Nekaj dni je Holmes prihajal in odhajal v tej opravi, vendar nisem razen kratke opazke, da prebije ves čas v Hampsteadu in da ga ne trati, izvedel ničesar drugega od njega. Navsezadnje se je nekega neprijetnega, viharnega večera, ko je veter tulil in ropotal pri oknih, povrnil s svojega poslednjega pohoda, odložil preobleko, se usedel poleg ognja in se po svoji tihi navadi presrčno smejal.

„Ti bi gotovo ne dejal, da se ženim, Watson.“

„Ne, v resnici ne!“

„Zanimalo pa te bo slišati, da sem zaročen.“

„Moj dragi! Česti—“

„Z Milvertonovo hišno.“

„Moj Bog, Holmes!“

„Potreboval sem informacije, Watson.“

„Gotovo si šel predaleč, ali ne?“

„Korak je bil nad vse potreben. Jaz sem napeljevalec plinovih cevi, ki ima mnogo dela, ime mi je pa Eskott. Vsak večer sem šel z njo na izprehod in govoril z njo. Moj Bog, ti pogovori! Vendar sem pa izvedel vse, kar sem potreboval. Sedaj poznam Milvertonovo hišo prav tako dobro kakor dlan svoje roke.“

„Toda dekle, Holmes?“

Zmajal je z ramo.

„Človek ne more nič za to, moj dragi Watson. Izigrati moraš svoje karte kakor najbolj veš in znaš, ko se gre za toliko. Vendar me pa veseli, da imam sovražnega tekmeca, ki me izpodrine takoj, kakor hitro se malo umaknem. Kako krasna noč!“

„Ali ti ugaja tako vreme?“

„Prav pripravno je za moje namene. Watson, nocoj nameravam vlomiti v Milvertonovo sobo.“

Sapa mi je zastajala in zagomazelo mi je po vsem životu spričo teh besedi, ki jih je izrekel počasi in z odločnim glasom. Ravno tako kakor blisk ponoči v trenutku razsvetli vse stvari na širni pokrajini, se je meni na prvi pogled zdelo, da vidim vsako mogočo posledico takega dejanja — odkritje, zajetje, vse časti vredno življenje, ki se konča s sramoto in propastjo, moj prijatelj pa na milost in nemilost izročen odurnemu Milvertonu.

„Za božjo voljo, Holmes, pomisli vendar, kaj delaš?“ sem vzkliknil.

„Moj dragi, jaz sem vse dobro premislil. Nikoli nisem prenagel v svojih dejanjih in nikdar ne bi storil tako energičnih in v resnici tako nevarnih korakov, ako bi bili kaki drugi mogoči. Oglejmo si vso stvar bolj natančno. Kakor mislim, mi boš priznal, da se da dejanje moralno opravičiti, akoravno je tehnično kriminalno. Vlomiti v njegovo hišo ne pomeni nič več kakor siloma vzeti njegov zapisnik — torej dejanje, kakor si ga bil tudi ti pripravljen storiti, da mi pomagaš.

Nekoliko sem pomislil.

„Da,“ sem dejal nato, „moralčno se da opravičiti, dokler je naš namen edino, da se ne polastino nobenih drugih stvari, marveč samo onih, ki se jih poslužuje v nepostavne namene.“

„Tako je. Ker se da opravičiti z moralnega stališča, moram samo še vpoštevati vprašanje osebnega rizika. Gotovo pa se poštenjak ne more mnogo nato ozirati, kadar kaka ženska silno potrebuje pomoči.“

„Ti se nahajaš v takem varljivem položaju.“

„No, to je del rizika. Na drug način teh pisem ni mogoče dobiti nazaj. Nesrečna ženska nima denarja in drugih ljudi nima, na kogar bi se mogla zanesti. Jutri je poslednji dan postavljenega roka, in ako se nam v današnji noči ne posreči dobiti onih pisem v roke, bo ta lopov držal svojo besedo ter uničil njo. Raditega moram ali prepustiti svojo klijentinjo njeni usodi ali pa moram izigrati to karto. Med nama povedano, Watson, to je majhen boj med tem človekom Milvertonom in med menoj. Kakor si videl, je to njegova najboljša menjalna kupčija; toda spoštovanje do samega seba in moj dobri glas zahtevata, da se bojujem do konca.“

„No, meni se nič kaj ne dopada; vendar se mi zdi, da mora biti tako,“ sem rekel. „Kdaj odrineva?“

„Ti ne pojdeš z menoj.“

„Potem tudi ti ne pojdeš,“ sem dejal. „Zastavim ti svojo častno besedo — nikoli v svojem življenju je še nisem prelomil — da se popeljem naravnost na policijo in te izdam, ako mi ne dovoliš udeležiti se tega dogodka.“

„Ne moreš mi pomagati.“

„Kako pa veš to? Vsaj ne moreš naprej povedati, kaj se zna zgoditi. Sicer pa sem se jaz že odločil. Tudi drugi ljudje imajo spoštovanje do samega sebe in svoj dobri glas, ne samo ti.“

Holmes je bil nekoliko v zadregi, vendar se je njegov obraz kmalu razjasnil in potrkal me je po rami.

„No, no, moj dragi, pa naj bo tako. Dolga leta si deliva iste sobe in v resnici bi bilo imenitno, ako bi se vsa stvar končala s tem, da bi skupno delila isto celico. Znano ti je, Watson, da mi ni nič na tem, ako ti priznam, da sem vedno prepričan, da bi bil jaz izvrsten zločinec. Tukaj se mi nudi ugodna prilika v tej smeri! Glej!“ Vzel je iz nekega predala ličen majhen, usnjat zavoj in ko ga je odprl, se je prikazala cela vrsta svetlega orodja. „To je najboljša, najmodernejša vlomilska oprava z majhnim poniklanim drogom, steklom z diamantno špico, raznovrstnimi ključi in sploh z vsakim modernim napredkom, ki ga zahteva tek civilizacije. Tukaj je tudi moja svetiljka. Vse je v redu. Ali imaš kake tihe čevlje?“

„Imam čevlje za tennis s podplati iz gumijskega.“

„Izvrstno. In krinko?“

„Iz črne svile si jih lahko več naredim.“

„Jaz vidim, da imaš veliko naravno nadarjenost za te vrste stvari. Jako dobro. Ti narediš maske. Pred odhodom bova imela malo mrzle večerje. Sedaj je pol desetih. Ob enajstih se odpeljeva do Church Row. Odtod do Appledore Towers je četrť ure hoda. In pred polnočjo bova na delu. Milverton trdno spi in se poda točno ob pol enajstih spat. Ako imava količkaj sreče, sva ob dveh že nazaj s pismi lady Eve v žepu.“

Holmes in jaz sva se praznično oblekla, tako da bi ljudje mislili, da greva iz gledišča domov. V Oxford Streetu sva najela voz ter se peljala do neke hiše v Hampsteadu. Tukaj sva izplačala voz ter odrinila dalje ob robu goľjave; površnika sva imela dobro zapeta, kajti bilo je zelo mraz in veter je kar prepihaval.

„To je stvar, ki se je je treba oprezno lotiti,“ je dejal Holmes. „Te listine se nahajajo v železni shrambi v knjižnici tega človeka, knjižnica pa je predsoba njegove spalnice. Na drugi strani pa je on, kakor vsi podobni majhni in čvrsti ljudje, ki si privošćijo dobro življenje, človek, ki zelo trdno spi. Agata — tako je ime moji zaroćenki — mi ji rekla, da se služabništvo norćuje, ker ne more zbuditi gospodarja. On ima tajnika, ki mu je zelo vdan, in ki se ves dan ne gane iz knjižnice. To je vzrok, da greva ponoći tja. Dalje ima psa, ki hodi po vrtu. Poslednja dva večera sem se pozno sešel

z. Agato in ona psa vedno zapre, da morem varno prihajati in odhajati. Tole je hiša, ona velika sredi zemljišča. Skozi vrata — sedaj pa na desno med lavoriko. Mislim, da tukaj že lahko nadeneva svoji krinki. Kakor vidiš, ni nikjer nobene luči in vse se vrši izvrstno.“

S krinkami na obrazu sva se splazila k tihi, mračni hiši. Na eni strani se je nahajala nekaka veranda z več okni in nekoliko vrati.

„Tukaj je njegova spalnica,“ je zašepetal Holmes. „Ta vrata vodijo naravnost v knjižnico. Najpripravnejša bi bila za naju, vendar so zapahnjena in zaklenjena in napravila bi preveč šuma, če bi šla tukaj. Pojdiva na okoli. Tukaj je rastlinjak, ki vodi v vzprejemno sobo.“

Vrata so bila zopet zaklenjena, toda Holmes je odmaknil neko okroglo stekleno ploščo in od znotraj odklenil. Trenutek pozneje je zaprl zopet vrata za nama in midva sva postala v očeh postave zločinca. Gosti, topli zrak rastlinjaka in bogati, dušeci vonj eksotičnih cvetlic, nama je hušknil v obraz. Prijel me je v temi za roko ter me urno peljal mimo raznih rastlin, ki so se drgnile ob najina obraza. Holmes je imel to znamenito lastnost — ki jo je tudi skrbno gojil — da je videl v temi. Z eno roko je še vedno držal mojo, z drugo pa odprl neka vrata in jaz sem zadobil nekak nejasen občutek, da sva stopila v neko veliko sobo, v kateri je nekdo pred kratkim kadil smotko. Holmes pa je šel dalje med pohištvom, odprl

druge vrata in jih zopet zaprl za nama. Ko sem iztegnil svojo roko sem začutil na steni več sukenj in spoznal sem, da sva bila v hodniku. Šla sva še dalje in Holmes je kmalu odprl neka vrata na desni strani. Nekaj je švignilo mimo naju in močno sem se prestrašil; lahko pa bi se bil smejal, ko sem spoznal, da je bila le mačka. V tej novi sobi je gorel ogenj v kaminu in zopet je bilo v zraku polno dima. Na prstih je vstopil Holmes, čakal trenutek, da pridem oprezno za njim, nato pa je zelo tiho zaprl vrata. Nahajala sva se v Milvertovni knjižnici, kjer je portijera na drugi strani kazala vhod v njegovo spalnico.

Ogenj je bil precej velik in je razsvetljeval vso sobo. Blizu vrat sem videl svit električnega ključa, vendar ga ni bilo treba zavrteti, tudi ako bi bilo varno. Na eni strani kamina se je nahajala težka zavesa, ki je zakrivala okno s pomoli, ki sva ga videla od zunaj. Na drugi strani so se nahajala vrata, ki so držala na verando. Sredi sobe je stala miza, poleg nje pa vrtilni stol iz svetlega rdečega usnja. Na nasprotni strani se je nahajala velika omara za knjige s kipom boginje Atene na vrhu. V kotu med omaro za knjige in zidom je bila visoka, zelena denarna shramba in ogenj v kaminu je odseval od likanih medenih glavic na njeni površini. Holmes se je splazil k njej in si jo ogledal. Nato se je splazil k vratom spalnice, obstal in pozorno poslušal. Nobenega glasu ni bilo čuti od znotraj. Med

tem mi je prišlo na misel, da bi bilo pametno zagotoviti si odhod skozi zunanja vrata; radi tega sem jih ogledal. V moje veliko začudenje pa niso bila niti zaklenjena niti zapahnjena! Dotaknil sem se Holmesa za roko in obrnil je svoj zakrinkani obraz v to smer. Videl sem, kako se je zganil, kajti bil je ravno tako začuden kakor sem bil jaz.

„To mi ne ugaja,“ je zašepetal ter položil svoje ustnice tik na moje uho. „Ne morem si popolnoma tolmačiti tega. Na noben način pa ne smeva izgubljati časa.“

„Ali morem jaz kaj storiti?“

„Da; stoj pri vratih. Ako slišiš koga prihajati, zapahni jih od znotraj in potem lahko odideva, kakor sva prišla. Ako pridejo od druge strani, morava oditi skozi vrata, ako je delo dovršeno, ako pa ni, se lahko skrijeva za onimi zavesami pri oknu. Ali me razumeš?“

Prikimal sem in se vstopil k vratom. Moj prvi strah me je minul in čutil sem tako navdušenje za delo kakor niti tedaj, ko sva bila branitelja postave in ne zločina. Visoki cilj najine naloge, zavest, da je bila nesebična in viteška, lopovski značaj našega nasprotnika, vse je povečevalo najino strokovno zanimanje za to pustolovščino. Niti najmanj se nisem čutil krivega in sem se veselil najine nevarnosti. Z občudovanjem sem opazoval Holmesa, ki je odprl svoj zavoj s pripravami ter izbral svoje orodje mirno in znanstveno natančno kakor zdravnik, ki ima izvršiti kočljivo opera-

cijo. Vedel sem, da se je zelo zanimal za odpiranje železnih shramb in razumel sem njegovo veselje, ko je stal pred to zeleno in zlato shrambo, pred tem zmajem, ki je držal v svojih krempljih dobri glas toliko lepih žensk. Zavihal si je rokave ter vzel iz zavoja s pripravami dva svedra, en drog in več vetrihov. Jaz sem pa stal pri srednjih vratih pripravljen za vsak slučaj, akoravno si v svojih načrtih nisem bil čisto na jasnem, kaj naj bi storil, ako bi kdo prišel. Pol ure je delal Holmes z vso energijo; odložil je eno orodje, pobral drugo, z vsakim pa je ravnal spretno in varno kakor da bi bil kak izučen mehanik. Končno sem slišal nekak pok, široka zelena vrata so se odprla in iz svoje daljave sem videl znotraj več zavitkov papirjev, izmed katerih je bil vsak zvezan, zapečaten in napisan. Holmes je vzel enega izmed njih, vendar je bilo težko brati napis pri migljajočem svitu ognja; raditega se je poslužil svoje majhne svetiljke, ker je bilo preveč nevarno zasukati električni ključ, ko se je Milverton nahajal v sosednji sobi. Naenkrat sem ga videl kako je prenehal in pozorno poslušal; nato pa je kakor bi trenil zaprl vrata železne shrambe, vzel površnik, ki ga je bil odložil, pobasal svoje orodje v žepe ter skočil za zaveso; obenem pa je namignil meni, da bi isto storil.

Šele ko sem bil pri njem, sem čul kaj je vznemirilo njegove bistre čute. Někje v hiši je bilo slišati neki šum. Neka vrata so se za-

loputnila v daljavi. Nato je nastal iz zamolklega šuma umerjeni glas težkih korakov, ki so se hitro bližali. Prihajal je iz hodnika zunaj vrat. Pri vratih so prenehali. Vrata so se odprla. Slišati je bilo oster pok, ko je nekdo zavrtel električni ključ. Vrata so se zopet zaprla in ostri duh močne smotke je udaril nama v nos. Nato so se stopinje nadaljevale nekoliko korakov daleč od naju semintja, tjinsem. Naposled je zaškripal neki stol in stopinj ni bilo več. Nato je zarožljaj ključ v ključavnici in slišal sem šumenje papirjev.

Doslej si nisem upal pogledati ven, sedaj sem pa počasi odgrnil zaveso pred seboj in pokukal skozi. Po pritisku Holmesove rame ob mojo sem spoznal, da je tudi on gledal skozi. Ravno pred nama in skoro tik pri naju se je nahajal široki, zaokroženi hrbet Milvertonov. Jasno je bilo, da sva se midva popolnoma uračunala glede njegovega gibanja, da ga sploh še ni bilo v spalnici, pač pa je sedel v kadalni ali igralni sobi nekje na drugi strani hiše. Ravno pred nama se je nahajala njegova debela, osivela glava s svetlo plešo. Sedel je na stolu iz rdečega usnja, močno nazaj naslonjen, noge je imel iztegnjene, iz ust pa mu je štrlela dolga smotka. Nosil je napol vojaški jopič rdečkaste barve s črnim žametastim ovratnikom. V roki je držal neko veliko postavno listino, ki jo je malomarno čital ter pihal kolarje tobakovega dima v zrak. Njegovo mirno vedenje in zložni položaj nista obetala, da kmalu odide k počitku.

Čutil sem, kako je Holmesova roka prišla za mojo ter mi jo zagotavlja stisnila, kakor da bi hotel reči, da je položaj v njegovi moči in da je popolnoma miren. Jaz nisem dobro vedel, ali je videl, kar je bilo iz mojega stališča samo preveč očito, da niso bila namreč vrata shrambe popolnoma zaprta in da utegne Milverton vsak trenutek opaziti to okolnost. V duhu sem sklenil, da bi v tem slučaju nenadoma skočil naprej, mu vrgel svoj veliki plašč preko glave, ga zvezal, ostalo pa prepuštil Holmesu. Toda Milverton se ni ozrl kvišku. Njegova pozornost se je obračala na listino, ki jo je držal v roki; list za listom je obračal, ko je sledil besedam odvetnika. Mislil sem si, da bo vsaj tedaj odšel v svojo sobo, ko bo do konca prebral listino in pokadil svojo smotko. Toda preden je dokončal svoje opravilo, se je ves položaj popolnoma drugače zasukal in obrnil najine misli v čisto drugo smer.

Večkrat sem bil opazil, da je Milverton pogledal na uro in enkrat je z izrazom nepotrpežljivosti vstal in se zopet usedel. Vendar mi ni prišlo na misel, da bi utegnil imeti dogovorjen sestanek v tako pozni uri, dokler ni do mojih ušes došel šibek glas od verande. Milverton je odložil svoje papirje in nepremično sedel v svojem stolu. Glas se je začul še enkrat in kmalu nato se je slišalo rahlo trkanje na vratih. Milverton je vstal in jih odprl.

„No“, je dejal osorno, „skoro pol ure prepozno prihajate.“

To je bil torej vzrok, da vrata niso bila zaklenjena in da je Milverton toliko časa čul. V sobi se je začulo šumenje ženske obleke. Ko se je Milvertonov obraz ozrl v našo smer, sem zagrnil zaveso, sedaj sem jo pa oprezno zopet malo odgrnil. On se je zopet usedel na stol in smotka mu je nedostojno visela iz ust. Pred njim pa je stala v polnem svitu električne luči vitka, visoka, temna ženska s pajčolanom preko obraza in plaščem preko brade. Dihala je zelo hitro in vsa vitka postava se je tresla vsled velike razburjenosti.

„Veste,“ je dejal Milverton, „radi vas izgubim skoro ves nočen počitek. Nadejam se, da pokažete, da ste vredni tega. Ob drugem času niste mogli priti — e?“

Ženska je zmajala z glavo.

„No, ako niste mogli, pač niste mogli. Ako je grofica stroga gospodinja, imate sedaj priliko, da ji to poplačate. Moj Bog, dekle, čemu tako trepečete? Tako je prav! Le zberite svojo moč! Sedaj pa h kupčiji!“ Vzel je iz predala svoje mize neko pismo. „Vi torej pravite, da imate petero pisem, ki kompromitujejo grofico d'Albert. Vi jih želite prodati, jaz jih pa želim kupiti. Dotlej vse dobro. Preostaja nama samo še, da določiva ceno. Jaz bi seveda pisma preje rad videl. Ako so v resnici dobra — sveta nebesa, ali ste vi to?“

Ženska je odgrnila svoj pajčolan in odstranila plašč s svoje brade, ne da bi izpregovorila besedico. Teman, lep, izrazovit obraz je bil,

ki je stal pred Milvertonom, obraz z orlovim nosom, močnimi, črnimi obrvi, ki so senčile stroge, žareče oči, in z ravnimi nežnimi ustnicami, ki so se nevarno nasmehljale.

„Da, jaz sem“, je dejala, „ona ženska, koje življenje ste uničili.“

Milverton se je glasno zasmel, toda njegov glas se je tresel strahu. „Zelo trdovratni ste bili,“ je dejal. „Zakaj ste me primorali do takih korakov? Zagotavljam vas, da sam od sebe ne bi niti muhi nič žalega storil; toda vsak človek ima svojo kupčijo in kaj mi je preostajalo drugega? Ceno sem nastavlil prav primerno vašim sredstvom. Vi pa niste hoteli plačati.“

„In raditega ste poslali pismo mojemu so-progu in njemu — ki je bil najplemenitejši poštenjak, kar jih je kdaj živel, možak, ki mu niste bili nikoli vredni črevljev odvezati — njemu je počilo srce in umrl je. Spominjate se li one poslednje noči, ko sem prišla skozi ta vrata, ko sem vas prosila in rotila, da bi bili usmiljeni, vi pa ste se mi smejali v obraz, kakor se skušate smejati sedaj, ko vam vaše strahopetno srce ne more ubraniti, da ne bi vaše ustnice trepetale, kaj? Da, nikdar vam seveda ni prišlo na misel, da bi me še enkrat videli tukaj, toda ona noč me je naučila, kako se morem zopet sniti z vami med štirimi očmi, sama. No, Charles Milverton, kaj imate povedati?“

„Nikari ne mislite, da me morete ustrašiti,“ je dejal in vstal.“ Treba mi je samo povzdigniti svoj glas, ki prikliče moje služabnike, da vas primejo. Toda hočem se ozirati na vašo naravno jezo. Zapustite to sobo takoj kakor ste prišli in jaz ne porečem nič drugega.“

Ženska pa je mirno stala tamkaj; svojo roko je imela skrito v nedriju, na njenih drobnih ustnicah pa je igral isti smrtonosni smehlaj.

„Nobenega življenja ne boste več uničili, kakor ste ga meni. Nobenega srca ne boste več stiskali, kakor ste moje. Osvoboditi hočem svet strupene živali. Sprejmi tole, ti pes, in to! — in še to! — in še to! — in še to!“

Potegnila je majhen revolver in izstrelila naboj za nabojem v Milvertona, stoječ komaj dva koraka daleč od njega. Zgrudil se je naprej na mizo, divje pokašljeval in krčevito grabil med papirji. Nato se je opotekaje vzravnal pokonci, zadobil še eno kroglo ter se zvalil po tleh. „Umorila si me!“ je še zaklical in umolknil. Ženska ga je pozorno pogledala in zagrebla svojo peto v njegov navzgor obrnjeni obraz. Še enkrat je pogledala, vendar nobenega glasu ni dal več od sebe niti se ni premaknil. Čul sem ostro šumenje, nočni zrak je puhnil v zakurjeno sobo in maščevalka je izginila.

Nobeno vmešavanje od najine strani ne bi rešilo tega človeka pred njegovo usodo; ko pa je ženska poganjala kroglo za kroglo v Milvertona, sem hotel skočiti naprej, ko sem naenkrat

začul Holmesovo hladno roko nad svojo. Dobro sem razumel ves pomen tega krepkega, ovirajočega prijema — da to ni najina zadeva, da je pravica doletela lopova in da sva midva imela svoje dolžnosti in svoje cilje, ki jih ne smeva izpustiti izpred oči. Komaj je ženska odhitela iz sobe, je planil Holmes hitro in tiho k drugim vratom. Zavrtel je ključ v ključavnici. V istem hipu smo začuli glasove v hiši in hitre korake. Streli iz revolverja so zbudili služabništvo. Holmes pa je popolnoma hladnokrvno pohitel k železni shrambi, napolnil svoje roke s svežnji pisem ter jih vrgel v ogenj. Zopet in zopet je storil to, dokler shramba ni bila prazna. Nekdo je pritiskal na ključavnico in tolkel po vratih zunaj. Holmes se je urno ozrl okoli sebe. Pismo, ki je prineslo Milvertonu smrt, je ležalo vse okrvavljeno na mizi. Holmes ga je vrgel med goreče papirje. Nato je potegnil ključ iz zunanjih vrat, odšel za menoj skozi nje ter jih zaklenil zunaj. „Na to stran, Watson,“ je dejal. „Na tej strani lahko preplezava vrtno ozidje.“

Nikoli ne bi mislil, da se je moglo klicanje tako hitro razširiti. Ko sem se ozrl nazaj, je bila vsa hiša razsvetljena. Sprednja vrata so bila odprta in postave so hitele po poti, ki vodi do hiše. Na vrtu je bilo vse živo ljudi in eden izmed njih je glasno zakričal, ko naju je zagledal priti iz verande, in nama je bil takoj za petami. Videlo se je, da je Holmes dobro poznal ves kraj; kajti hitel je urno dalje med na-

sadi majhnih dreves, jaz mu takoj za petami, najurnejši zasledovalec pa sopihajoč za nama. Ozidje, ki je oviralo najino pot, je bilo šest čevljev visoko, toda midva sva skočila gor in čezenj. Ko sem bil jaz na vrhu, sem začutil roko onega človeka ob mojem gležnju. Vendar sem se ga oprostil in skočil na drugo stran. Padel sem na obraz med neko grmovje. Holmes pa mi je v hipu zopet pomagal na noge in skupno sva jo udarila preko prostrane goljave Hampstead Heath. Mislim, da sva tekla kake dve milj, ko se je Holmes navsezadnje ustavil in pozorno poslušal. Za nami je bilo vse popolnoma tiho. Iznebila sva se svojih zasledovalcev in bila na varnem.

D drugega dne po tem znamenitem dogodku, ki sva ga doživela, sva zjutraj zajtrkovala in kadila svojo jutranjo pipo, ko je prihitel v našo skromno sobo mr. Lestrade iz Scotland Yarda zelo resnega in svečanega obraza.

„Dobro jutro, mr. Holmes,“ je rekel, „dobro jutro. Ali vas smem vprašati, ako imate ravno sedaj kako posebno opravilo?“

„Ne tako posebnega, da bi vas ne poslušal.“

„Prišlo mi je na misel, da bi nam, ako nimate ravno posebnega opravila, morda hoteli pomagati pri zelo znamenitem slučaju, ki se je prigodil šele danes ponoči v Hampsteadu.“

„Moj Bog!“ je dejal Holmes. „Kaj pa se je zgodilo?“

„Umor — zelo dramatičen in znamenit umor. Znano mi je, kako zelo se zanimате za take stvari in kot veliko uslugo bom smatral, ako stopite dol do Appledore Towers ter nam pomagate s svojim svetom. Zločin ni navadne vrste. Nekoliko časa smo že opazovali tega mr. Milvertona, kajti — med nami povedano — bil je nekak lopov. Znano je o njem, da je imel pisma, ki jih je uporabljal za izžemanje raznih oseb. Morilci so vse te papirje sežgali. Nobene dragocenosti ne manjka in tako je verjetno, da so zločinci iz boljših stanov, ki so imeli le namen preprečiti družabna razkritja.“

„Zločinci!“ je rekel Holmes. „Torej več jih je bilo.“

„Da, dva sta bila. Skoro bi ju bili pri samem dejanju prijeli. Mi imamo njune stopinje, imamo njun popis, deset proti eni se more staviti, da ju bomo lahko zasledovali. Prvi je bil nekoliko preuren, drugega pa je podvrtnar skoro ujel in šele po kratkem boju je ušel. Bil je človek srednje postave, močne rasti — debelega vratu, primerne brade z brkami in masko črez oči.“

„To je precej nejasno,“ je dejal Sherlock Holmes. „Da, to bi bil lahko popis Watsona tukaj.“

„Res je tako,“ je dejal nadzornik zabavno. „Skoro bi bil popis Watsona.“

„Veste kaj, Lestrade, bojim se, da vam ne morem pomagati,“ je rekel Holmes. „Dejstvo je, da sem dobro poznal tega Milvertona, da sem ga smatral kot enega najbolj nevarnih

ljudi v Londonu, in da mislim, da so gotovi zločini, ki jim postava ne more blizu in ki zaraditega do gotove meje opravičujejo zasebno maščevanje. Ne, ugovarjanje nič ne pomaga. Sem se že odločil. Moje simpatije so bolj na strani zločincev kakor na strani žrtve in jaz se raditega nočem vmešavati v ta slučaj.“

Holmes ni vse jutro izpregovoril besedice o žaloigri, ki sva ji bila priča, vendar sem iz njegovega praznega pogleda in raztresenega vedenja spoznal, kakor da si skuša nekaj zopet poklicati v spomin. Sedela sva ravno pri kosilu, ko je nenadoma planil pokonci. „Pri Bogu, Watson; sedaj imam to!“ je vzkliknil. „Vzemi klobuk in pojdi z menoj!“ Odhitel je, kolikor je mogel hitro, po Baker Streetu in dalje po Oxford Streetu, dokler nisva skoro prišla do Regent Cirkusa. Tukaj se nahaja na levi strani okno neke prodajalne, ki je napolnjeno s slovitimi osebami in krasoticami dneva. Holmes je uprl svoje oči v eno izmed njih in ko sem sledil njegovemu pogledu, sem opazil sliko neke kraljevske in postavne lady v sijajni dvorni opravi z visoko diamantno tiaro na plemeniti glavi. Zrl sem ta nežni orlovski nos, značilne obrvi, ravna usta in okroglo, majhno brado pod njimi. Sapa mi je zastajala, ko sem bral staroslavno ime velikega plemenitaša in državnika, kojega žena je bila. Moje oči so se srečale s Holmesovimi, ki si je položil prst na usta, ko sva se obrnila od okna.

ŠESTERI NAPOLEONI.

Nič nenavadnega ni bilo, ako se je mr. Lestrade iz Scotland Yarda časih zvečer oglasil pri naju in njegovi obiski so bili Sherlock Holmesu dobro došli, kajti tako je mogel biti v stiku z vsem, kar se je godilo na glavni policijski postaji. V povračilo za novice, ki jih je donášal Lestrade, pa je bil Holmes vedno pripravljen pozorno poslušati podrobnosti vsakega slučaja, s katerim je imel detektiv opravila in je mogel sempatja podati brez vsakega aktivnega vmešavanja kak migljaj ali nasvet na podlagi svojega ogromnega znanja in izkušenj.

Ta večer je Lestrade govoril o vremenu in časnikih. Zatem pa je utihnil in zamišljeno puhhal svojo smotko. Holmes ga je pozorno ogledoval.

„Ali se je kaj posebnega zgodilo?“ je vprašal.

„Oh ne, mr. Holmes, ničesar zelo posebnega.“

„Povejte mi vso stvar.“

Lestrade se je nasmejal.

„Veste, mr. Holmes, nobenega zmisla ni ma tajiti, da se je v resnici nekaj zgodilo.

In vendar je tako malenkostna zadeva, da sem se obotavljal nadlegovati vas z njo. Brez dvoma pa je zelo čudna, dasi je malenkostna, vem, da se zanimате za vse, kar ni navadnega. Vendar spada po mojih mislih bolj v dr. Watsonovo področje kakor v vaše.“

„Bolezen?“ sem dejal.

„Blaznost, na vsak način. Prav čudna blaznost. Gotovo ne mislite, da bi dandanes živel kak človek, ki bi gojil toliko sovraštvo do Napoleona I., da bi razbil vsako soho njegovo, ki bi jo utegnil videti.“

Holmes se je naslonil nazaj na stol.

„To ni moja zadeva,“ je dejal.

„Tako je. Dejal sem že. Ako pa ta človek postane vlomilec, da bi razbijal kipe, ki niso njegovi, potem stvar ne spada v področje zdravnika, marveč policije.“

Holmes se je usedel zopet pokonci.

„Vlom! To je že bolj zanimivo. Povejte mi podrobnosti.“

Lestrade je vzel iz žepa svoj uradni zapisnik ter si s pomočjo nekaterih zabeležk osvežil spomin.

„O prvem slučaju smo dobili poročilo pred štirimi dnevi,“ je dejal. „Zgodil se je v delavnici Morseja Hudsona, ki prodaja slike in kipe na Kenington Roadu. Pomočnik je za trenutek odšel iz sprednjega dela delavnice, ko je nenkrat začul ropot in ko je pohitel zopet nazaj, je našel mavčev kip Napoleona, ki je stal z nekaterimi drugimi umetninami na prodajalni

mizi, na tleh in razbit na tisoč kosov. Planil je na ulico, toda akoravno so nekateri mimo-idoči trdili, da so videli nekega človeka pri-teči iz prodajalne, vendar ni mogel niti videti nikogar niti najti nobenega sredstva, da bi mogel dobiti lopova. Videti je bilo, da je to eno onih brezmiselnih dejanj hooliganizma, ki se prigode od časa do časa in kot tako se je sporočilo stražniku dotičnega okrožja. Mavčni kip je bil vreden samo nekaj šilingov in vsa zadeva je bila očitvidno preotročja za vsako posebno preiskovanje.

„Drugi slučaj pa je bil bolj resen in bolj čuden. Zgodil se je šele v današnji noči.

„Na Kenington Roadu in nekaj sto korakov od Hudsonove delavnice živi dobro znani zdravnik dr. Barnicot po imenu, ki ima eno največjih praks na južni strani reke Temze. Njegovo stanovanje in glavna odinacijska soba sta na Kenington Roadu, vendar ima nekako podružnico, združeno z lekarno, na Lower Brixton Roadu, kake dve milji daleč. Ta dr. Bernicot je navdušen občudovalec Napoleona in njegova hiša je polna knjig, slik in raznih spominov na francoskega cesarja. Nedavno je kupil od Morseja Hudsona dva mavčna posnetka slovite Napoleonove glave, delo francoskega kiparja Devina. Eno teh soh je postavil v dvorani svoje hiše na Kenington Roadu, drugo pa na kaminu v podružnici na Lower Brixton Roadu. No, ko je dr. Barnicot prišel danes, zjutraj dol, se je močno začudil, ko je

našel, da so ponoči vlomili v njegovo hišo, da da pa niso ničesar vzeli razen sohe iz dvorane. Soha je bila odnešena in z veliko silo zagnana ob vrtni zid, kjer so našli njene kose.“

Holmes si je mel roke.

„To je v resnici nekaj čisto novega,“ je rekel.

„Se mi je zdelo, da vam bo ugajalo. Vendar še nisem pri koncu. Dr. Barnicot je moral priti v svojo podružnico ob dvanajstih in lahko si predstavljate njegovo začudenje, ko je prišel tja in spoznal, da so odprli ponoči okno in da so razbiti kosi njegove druge sohe ležali raztreseni po vsej sobi. Razbita je bila na atome na kraju, kjer je stala. V nobenem teh dveh slučajev ni bilo znamenja, ki bi nam moglo podati kako sled glede zločinca ali blaznika, ki je storil to dejanje.. No, mr. Holmes, sedaj imate dejstva.“

„Posebna so, da ne rečem čudovita,“ je odgovoril Holmes. „Ali vas smem vprašati, če sta bili sohi, ki sta bili razbiti v dr. Barnicotovi sobi, ravno taki posnetki kakor oni, ki je uničen v delavnici Morseja Hudsona?“

„Narejeni sta po istem modelu.“

„To dejstvo mora spričevati proti teoriji, da vpliva na človeka, ki jih razbija, kako splošno sovraštvo do Napoleona. Ako se vpošteva, koliko sto kipov velikega cesarja se nahaja v Londonu, potem se pač ne more domnevati tako naključje, da bi kaki zmeden ikonoklast slučajno začel pri treh posnetkih istega kipa.“

„No, tudi jaz sem bil teh misli,“ je dejal Le-strade. „Nadalje pa je ta Morse Hudson dobavitelj kipov v onem delu Londona in da so bili ti trije edini, ki jih je že več let imel v svoji delavnici. Z ozirom na to je zelo verjetno, da so bili ti trije kipi edini v onem delu mesta, akoravno se nahaja v Londonu več sto Napoleonovih kipov, kakor pravite. Raditega je mogoče, da je kak krajevni norec začel z njimi. Kaj pa vi pravite k temu, dr. Watson?“

„Dejanja monomanije nimajo nobene meje,“ sem odgovoril. „Tu je pogoj, ki so ga francoski psihologi nazvali *idée fixe*, ki utegne biti po svojem značaju malenkosten, ki pa ga spremlja popolno zdravje v vsakem drugem oziru. Človek, ki je mnogo bral o Napoleonu ali je morda za časa velike vojske zadobil kako dedno rodbinsko škodo, si utegne prav lahko ustvariti tako *idée fixe* in izvršiti pod njenim vplivom vsakojako fantastično dejanje.“

„To ne bo zadostovalo, moj dragi Watson,“ je dejal Holmes ter zmajal z glavo; „kajti nobena množina te *idée fixe* ne bi mogla omogočiti tvojemu zanimivemu monomanu najti, kje da se nahajajo ti kipi.“

„No, kako si pa ti to tolmačiš?“

„Jaz tega niti ne poizkusim. Omenil bi samo, da je v ekscentričnih dejanjih tega gospoda neka gotova metoda. Tako n. pr. je bil v dr. Barnicotovi dvorani, kjer bi utegnil vsak glas zbuditi družino, kip zunaj razbit, medtem ko je bil v podružnici, kjer je bilo manj ne-

varnosti, razbit na mestu, kjer je stal. Vsa zadeva je videti neznasko malenkostna in vendar si ne upam ničesar imenovati malenkostno, ako se spomnim na to, da so imeli nekateri mojih najbolj klasičnih slučajev najmanj obetajoč začetek. Gotovo se še spominjaš, Watson, kako sem najprej postal pozoren na strašno zadevo družine Abernetty po globočini, kako se je nekega vročega dne peteršilj potopil v sirovo maslo. Raditega se ne morem smejati nad vašimi tremi razbitimi kipi, Lestrade, in zelo vam bom hvaležen, ako me obvestite o vsakem novem pojavu v tako čudni vrsti dogodkov.“

Pojav, katerega je moj prijatelj prosil, je prišel hitreje in v neskončno bolj tragični obliki kakor si je mogel misliti. Naslednjega jutra sem se ravno oblačil v svoji sobi, ko se je začelo trkanje in vstopil je Holmes z brzojavko v roki. Glasno jo je prečital:

„Pridite takoj na št. 131 Pitt Street, Kenington. — Lestrade.“

„Kaj pa ima?“ sem vprašal.

„Ne vem — mogoče je to in ono. Zdi se mi pa, da bo nadaljevanje zgodbe s kipi. V tem slučaju je preložil naš prijatelj razdiralec soh svoje delovanje v drug del Londona. Kava stoji na mizi, Watson, pred vrati zunaj pa že čaka voz.“

V pol ure sva dospela v Pitt Street, mirno, majhno ulico ravno poleg ene najživahnejših v londonskem mestu. Št. 131 je bilo eno izmed cele vrste prijaznih in nadvse neromantiških

poslopij. Ko sva se pripeljala do tja, sva našla pred ograjo pred hišo radovedno množico ljudi. Holmes je zažvižgal.

„Pri Bogu! najmanj poskušen umor. Ničesar manjšega ne zadrži londonskega dečka-sla. Nasilno dejanje je označeno v okroglih rame-nih in iztegnjenim vratu onega človeka tam. Kaj pa je to, Watson? Vrhne stopnice so izplaknjene, ostale pa suhe. Na vsak način dovolj stopinj! No, tukaj je Lestrade pri oknu spredaj in kmalu bova vedela vse, kar se je zgodilo.“

Uradnik je naju sprejel z zelo resnim obrazom ter naju popeljal v sprejemno sobo, kjer je neki zelo nepočesan in razburjen postaren človek hodil gorindol. Predstavil nam ga je kot lastnika hiše — mr. Horace Harker, član Osrednje časninarske zveze.

„Zopet je ta zadeva s kipi,“ je dejal Lestrade. „Snoči ste se očitvidno zelo zanimali za to stvar, mr. Holmes, raditega sem si mislil, da vas bo veselilo biti navzočen sedaj, ko se je vsa zadeva mnogo resnejše zasukala.“

„Kako pa se je zasukala?“

„Do umora je prišlo. Mr. Harker, prosim vas, ali bi bili tako prijazni ter povedali tema gospodoma vse, kar se je zgodilo?“

Človek v ponočni obleki se je obrnil proti nama z zelo melanholiškim obrazom.

„Nekaj izrednega je to“, je rekel, „da sem vse svoje življenje nabiral novice drugih ljudi, sedaj pa, ko se je res prava novica zgodila

v moji hiši, sem tako zmeden, da ne morem niti dveh besedi spraviti skupaj. Ako bi bil prišel semkaj kot časnikar, bi jaz sam izpraševal ljudi in bi imel dva stolpca v vsakem večernem listu. Tako pa moram zopet in zopet pripovedovati vso zgodbo različnim ljudem, sam pa je ne morem uporabiti. Vendar, mr. Sherlock Holmes, čul sem že o vas in ako bi mogli samo pojasniti to čudno zadevo, bom poplačan za svoj trud, ko vam povem to zgodbo.“

Holmes se je usedel in poslušal.

„Zdi se mi, da se mi, da se vse skupaj suče okoli tega Napoleonovega kipa, ki sem ga nekako pred štirimi meseci kupil ravno za tole sobo. Dobil sem ga poceni pri bratih Harding, druga hiša od postaje High Street. Velik del svojega časnikarskega dela opravljam ponoči in pogosto pišem prav do ranega jutra. Tako tudi danes. Sedel sem v svoji sobici, ki se nahaja v gornjem nadstropju zadaj, nekako okoli tretje ure, ko se mi je zazdelo, da sem slišal spodaj neke glasove. Poslušal sem, vendar se niso ponovili in iz tega sem sklepal, da so prihajali od zunaj. Kar naenkrat pa začujem kakih pet minut pozneje strašen krik — tako grozovit krik, mr. Holmes, kakor ga še nikoli nisem slišal. Zvenel mi bo v ušesih, dokler bom živel. Kakor okamenel od groze sem sedel nekaj trenutkov. Nato sem pograbil ogrebalo in se podal navzdol. Ko sem došel do semkaj, sem našel okno na stežaj odprto in naenkrat opazil,

da je kip izginil s kamina. Zakaj bi vlomilec jemal tako stvar, to presega mojo pamet, kajti kip je bil samo iz mavca in brez vsake prave vrednosti.

„Lahko se sami prepričate, da more vsakdo, ki gre skozi odprto okno, z dolgim korakom doseči stopnice pred vrati. Jasno je bilo, da je vlomilec to storil, raditega sem stopil okoli in odprl vrata. Ko sem stopil v temo, bi bil skoro padel nad nekim mrtvim človekom, ki je ležal tamkaj. Pohitel sem nazaj iskat luči in tamkaj je ležal ubogi človek z veliko rano v vratu, okolinokoli pa polno krvi. Ležal je na hrbtu, kolena je imel skrčena in usta na strahovit način odprta. Vedno ga bom videl v sanjah. Ravno sem imel še časa zažvižgati na svojo policijsko piščalko, potem pa sem se moral onesvestiti, kajti zavedel se nisem, dokler nisem videl policaja stati v sobi.“

„No, in kdo je umorjen?“ je vprašal Holmes.

„Ničesar ni, kar bi utegnilo pojasniti, kdo da je,“ je dejal Lestrade. „Truplo boste videli v mrtvašnici, toda do sedaj nismo še ničesar ukrenili z njim. Velik človek je, zagorelega obraza, zelo močan in ne več kakor trideset let star. Oblečen je borno, vendar ni videti, da bi bil delavec. Nož z roženim ročajem je ležal v luži krvi poleg njega. Ni mi znano, ali je to orožje, s katerim je bilo dejanje izvršeno, ali je bilo last umorjenca. Na njegovi obleki ni bilo nobenega imena, in v njegovih žepih ničesar razen enega jabolka, nekoliko vrvic,

načrta Londona za en šiling in ene fotografije. Evo je.“

Očividno je bila narejena s pomočjo majhnega fotografskega aparata. Predstavljala je živahnega, opičastega človeka izrazovitega obraza, z gostimi obrvi in spodnji del obraza mu je štrlel naprej kakor gobec kakega pavijana.

„In kaj se je zgodilo s kipom?“ je vprašal Holmes, ko si je skrbno ogledal sliko.

„Ravno pred vašim prihodom smo dobili sporočilo o njem. Našli so ga v sprednjem delu vrta neke prazne hiše na Campaen House Road. Razbit je bil na kose. Sedaj grem tja, da si ga ogledam. Ali greste tudi vi?“

„Gotovo. Samo malo naj se ozrem še tukaj.“ Pregledal je okno in preprogo. „Ta človek je ali imel zelo dolge noge ali pa je bil zelo spreten,“ je dejal. „Z ozirom na arejo¹ ni bilo tako lahko doseči to okno in ga odpreti. Odhod je bil seveda primeroma lahek. Ali greste tudi vi z nami, mr. Harker, da si ogledate ostanke svojega kipa?“

Neutolažljivi časnikar se je bil usedel k pisalni mizi.

„Poskusiti moram, da nekaj napišem o tem“, je dejal, „akoravno ne dvomim, da so prve izdaje večernih listov že izšle s podrobnimi poročili. Tako srečo imam pač! Gotovo se spominjate, ko se je v Doncastru podrl gledalni oder. No, jaz sem bil edini časnikar, na njem

¹ Poglobljeni prostor med hodnikom in kletjo (pritičjem), da ima poslednja več zraka in svetlobe.

in moj časopis je bil edini, ki ni imel nobenega poročila o nesreči, kajti mene je preveč pretresla, da bi mogel kaj napisati o njej. In sedaj pridem zopet prepozno s svojim poročilom o umoru, ki se je zgodil na stopnicah moje hiše.“

Ko mo odhajali iz sobe, smo slišali škripanje peresa, ki je hitelo preko papirja.

Mesto, kjer so našli kosce razbitega kipa, je bilo samo nekoliko sto korakov daleč. Prvič so sedaj naše oči zrle na to soho velikega cesarja, ki je baje povzročil tako divjo in uničevalno sovraštvo v glavi neznanca. Njegovi razbiti kosi so ležali po travi raztreseni. Holmes je pobral nekatere izmed njih in jih skrbno ogledoval. Iz njegovega pozornega obraza in njegovega smotrovitega obnašanja sem sklepal, da je naposled dobil neko sled.

„No, je vprašal Lestrade.

Holmes je zmajal z ramami.

„Dolga pot je še pred nami,“ je rekel. „In vendar — in vendar — no, sedaj imamo nekaj namigljajev, na podlagi katerih lahko delujemo. Posest te malenkostne sohe je bila v očeh tega čudnega zločinca več vredna kakor človeško življenje. To je ena točka. Dalje je tukaj čudno dejstvo, da je ni razbil v hiši ali takoj poleg hiše, ako je bilo razbijanje njegov edini namen.“

„Pregnalo in nagnalo ga je srečanje tega drugega človeka. Gotovo še vedel ni, kaj je delal.“

„No, to je precej verjetno. Vendar želim, da bi obrnili svojo pozornost posebno na lego te hiše sredi vrta, kjer je razbil kip.“

Lestrade se je ozrl okoli sebe.

„Hiša je prazna in tako je vedel, da ga na vrtu nihče ne bo motil.“

„Da, vendar dalje gori ob cesti stoji še druga prazna hiša, mimo katere je moral iti, preden je došel do semkaj. Zakaj ni tamkaj razbil kipa, posebno ker je bilo vendar očito, da je z vsakim korakom naraščala nevarnost, da koga sreča?“

„Jaz ne morem tega razumeti,“ je rekel Lestrade.

Holmes pa je pokazal na poulično svetiljko nad našimi glavami.

„Tukaj je lahko videl, kar je storil, tamkaj pa ne. To je vzrok.“

„Pri Bogu! Res je tako!“ je dejal detektiv. „Sedaj mi pride tudi na misel, da je bil dr. Bar-nicotov kip razbit ne daleč od njegove rdeče svetiljke. No, mr. Holmes, kaj pa počnemo s tem dejstvom?“

„Da si ga zapomnimo — dobro zapomnino. Morda pridemo pozneje do kake stvari, ki se bo nanašala na to. Kakšne korake pa nasvetujete sedaj, Lestrade?“

„Najbolj praktična pot je po mojih mislih ta, da doženemo identiteto tega mrtveca. To ne bo posebno težavno. Ko bomo dognali, kdo da je in kdo so njegovi zavezniki, bomo tudi kmalu izvedeli, kaj je v zadnji noči delal v

Pitt Streetu in kdo je bil oni človek, s katerim se je sešel in ki ga je umoril na stopnicah mr. Horace Harkerjeve hiše. Ali ne mislite tudi vi tako?"

„Brez dvoma; in vendar to ni popolnoma oni način, kakor bi se jaz približal temu slučaju.“

„Kaj bi pa potem vi storili?"

„O, nikdar se ne pustite v nobenem oziru vplivati od mene! Jaz bi nasvetoval, da hodite vi po svoji poti, jaz pa zopet po svoji. Pozneje lahko dognano primerjava in drug bo pomagal drugemu.“

„Jako dobro,“ je dejal Lestrade.

„Ako se povrnete nazaj v Pitt Street, obiščite mr. Horaca Harkerja. Sporočite mu, da sem že popolnoma na jasnem in da je gotovo, da je bil snoči nevaren morilski blaznik v njegovi hiši. To bo zelo koristno za njegov članek.“

Lestrade je začuden gledal.

„Vi vendar tega ne mislite resno, ali ne?"

Holmes se je nasmejal.

„Ali ne? No, morda ne mislim. Prepričan pa sem, da bo zanimalo mr. Horaca Harkerja in naročnike Osrednje časnikarske zveze. Sedaj, Watson, pa mislim, bi bilo dobro, da bi spoznala, da imava dolgotrajno in precej težavno delo pred seboj. Veselilo me bo, Lestrade, ako bi mogli stvari tako urediti, da bi se sešli ob šestih v Baker Streetu. Dotlej bi pa rad imel tole fotografijo pri sebi, ki so jo našli v žepu umorjenca. Mogoče je, da vas bom pro-

sil spremstva in pomoči na nekem malem pohodu, ki ga bomo naredili danes zvečer, ako se izkaže, da je veriga mojih sklepov prava. Dotlej pa z Bogom in veliko srečo!"

Sherlock Holmes in jaz sva odšla do High Streeta, kjer sva se ustavila v prodajalni bratov Harding, kjer je bil kip kupljen. Mlad pomočnik nam je povedal, da mr. Harding do opoldne ne bo doma in da je on sam novinec, ki nam ne more dati nobenega poročila. Na Holmesovem obrazu je bilo videti razočaranje in nejevoljo.

„Da, da, Watson, ne smemo pričakovati, da bo vse šlo po naši volji,“ je dejal naposled. „Popoldan se morava vrniti, ako mr. Hardinga ne bo do tega časa domov. Gotovo si že prišel do spoznanja, da skušam slediti tem kipom do njihovega izvira, da bi se prepričal, ali ni morda tamkaj kaj posebnega, kar bi moglo pojasniti njihovo znamenito usodo. Pojdiva do mr. Morsa Hudsona na Kenington Roadu, da vidiva, ako more on nekoliko razjasniti ta problem.“

Po enourni vožnji sva dospela do zavoda prodajalca slik. Bil je majhen, čvrst možak rdečega obraza in živahnega obnašanja.

„Da, gospod. Prav na moji prodajalniški mizi,“ je dejal. „Čemu plačujemo razne davke, v resnici ne vem, ako more vsak lopov priti v hišo in razbijati lastnino. Da, gospod, jaz sem tisti, ki je dr. Barnicotu prodal njegova dva kipa. Sramota, gospod! Nihilistična zarota, ka-

kor si jaz mislim. Samo anarhist bi hodil okoli ter razbijal kipe. Rdeči republikanci, tako jih jaz imenujem. Od koga sem dobil kipe? Ne uvidevam, kaj ima to opraviti z vso zadevo. No, ako pa že v resnici hočete vedeti, vā̄m povem, da sem jih dobil od tvrdke Gelder & Co., Church Street, Stepney. Dobro znana tvrdka je to, ki je že dvajset let stara. Koliko sem jih imel? Tri — dva in eden so trije — dva doktor Barnicotova in enega, ki so ga pri belem dnevu v moji prodajalni razbili. Ako poznam to fotografijo? Ne, ne poznam je. Da, poznam tega človeka vseeno. No, to je Beppo. No, on je bil nekak akordni delavec, ki je opravljal razna potrebna dela v prodajalni. Znal je nekoliko klesati in zlatiti okvire in razne druge stvari. Ta človek je šel od mene minoli teden in od tedaj nisem ničesar več čul o njem. Ne, ni mi znano, odkod je prišel in kam je šel. Dokler je bil pri meni, nisem imel ničesar proti njemu. Odšel je dva dni prej, ko je bil kip razbit.“

„No, to je vse, kar smo mogli upati, da izvemo od Morsa Hudsona,“ je dejal Holmes, ko sva odšla iz prodajalne. „Ta Beppo je skupni činitelj bodisi v Kenningtonu, bodisi v Kensingtonu, raditega se je ta dolga pot izplačala. Sedaj, Watson, pa pojdiva do tvrdke Gelder & Ko. v Stepneyu, kjer se nahaja vir teh kipov. Čudil se bom, ako tamkaj ne dobiva nobene pomoči.“

Brzo sva se vozila skozi elegantni London, hotelski London, glediški London, književni

London, trgovski London in končno pomorski London, dokler nisva dospela do nekega obmorskega mesta kakih stotisoč duš, kjer mrgoli vse polno izgnancev iz Evrope. In tukaj sva v neki široki ulici — nekdam bivališče bogatih londonskih trgovcev — našla kiparsko tvrdko, ki sva jo iskala. Zunaj se je nahajalo precejšnje dvorišče polno nagrobnih in drugih spomenikov. Vodja, velik, svetlolas Nemec naju je prijazno sprejel ter dal točen odgovor na vsa Holmesova vprašanja. Pogled v knjige je pokazal, da so naredili stotine posnetkov po marmornati kopiji Devinove glave Napoleona, da so bili oni trije, ki so bili nekako pred enim letom poslani Morsu Hudsonu polovica skupine šestero kipov, izmed katerih so bili ostali trije poslani bratom Harding v Kensingtonu. Nobenega vzroka ni, zakaj bi bila ta šestorica različna od ostalih posnetkov. Ni vedel povedati nobenega vzroka, zakaj bi jih kdo hotel razbijati — da, kar zasmel se je spričo te misli. Prodajali so jih na debelo po šest šilingov, nadrobni prodajalec pa je lahko dobil zanj dvanajst in še več. Posnetek je bil povzet v dveh oblikah od vsake strani obraza in nato so dali ta dva profila skupaj, da so dobili cel kip. Delo so navadno izvrševali Italijani v ravno tej sobi, v kateri smo se nahajali. Ko so bili kipi dovršeni, so bili postavljeni na mizo v hodniku, da se posuše, pozneje pa so jih dejali v skladišče. To je bilo vse, kar nama je mogel povedati.

Ko sem mu pa pokazal sliko, je naredila fotografija znamenit vtis na vodjo. Obraz mu je zardel od jeze in njegovo čelo se je nagubanjilo nad njegovimi modrimi tevtonskimi očmi.

„O, ta lopov!“ je vzkliknil. „Da, zares, prav dobro ga poznam. Naš zavod je bil vedno čislán in spoštovan, in edinokrat, ko smo imeli policijo v hiši, se je zgodilo prav radi tega človeka. Sedaj je že več kakor leto dni tega. Na ulici je z nožem zabodel nekega drugega Italijana, na to je prišel semkaj v zavod, policija pa za njim in tukaj so ga prijeli. Beppo mu je bilo ime — njegovega drugega imena nisem nikoli poznal. Prav se mi godi, ker sem najel človeka s takim obrazom. Sicer pa je bil dober delavec — eden najboljših.“

„Koliko je dobil plače?“

„No, možak je živel in čez leto dni odšel. Nobenega dvoma nimam, da je sedaj brez službe. Tukaj se nikoli več ni upal prikazati. Pri nas imamo nekega njegovega bratranca in, mislim, da bi vam ta mogel povedati, kje da je sedaj.“

„Ne, ne,“ je vzkliknil Holmes, „niti ene besede nasproti bratrancu — niti ene besede, prosim vas. Zadeva je zelo važna in čim dalje prodiram vanjo, tem bolj važna se zdi, da postaja. Ko ste gledali v svoji knjigi o teh posnetkih, sem opazil, da je v nji napisan datum 3. junij lanijskega leta. Ali mi morete povedati čas, kdaj je bil Beppo aretiran?“

„Nekako približno bi vam lahko povedal s pomočjo plačilnega seznamka,“ je odgovoril vodja. „Da,“ je nadaljeval, ko je prelistal nekoliko strani, „zadnjikrat je prejel plačo dne 20. maja.“

„Hvala vam,“ je rekel Holmes. „Mislim, da mi ni več treba uporabljati vašega časa in potrpežljivosti.“ Ko sva ga še enkrat zaprosila, da naj nikomur ničesar ne omeni o najinem poizvedovanju, sva se zopet obrnila proti zapadu.

Bilo je že pozno popoldne, ko nama je bilo mogoče zaužiti malo kosilo v nekem restavrantu. Neki časnik pri vhodu je oznanjal z velikimi črkami: „Zločin v Kensingtonu. Norec izvršil umor“, in vsebina časnika je pričala, da se je mr. Horacu Harkerju končno posrečilo dati svoje poročilo v tisk. Dva stolpca strani sta obsegala senzacionalno in bujno poročilo o vsem dogodku. Holmes ga je uprl ob stojalce za olje in jesih in ga med jedjo čital. Enkrat ali dvakrat se je nasmehnil.

„Vse je dobro, Watson,“ je dejal. „Poslušaj tole: ‚Zadovoljstvo navdaja človeka, ko ve, da vlada eno samo mnenje glede tega slučaja, posebno ker sta mr. Lestrade, eden najbolj izkušenih članov policije, in mr. Sherlock Holmes, dobroznani strokovnjak, prišla do zaključka, da izvira ta čudovita vrsta dogodkov, ki so se tako tragično končali, iz blaznosti in niso bili izvršeni z zlobnim namenom. Samo duševna zmedenost more raztolmačiti ta de-

janja. 'Časnikarstvo veš, Watson, je zelo dragocena ustanova, samo ako veš kako jo uporabiti. Ako si končal, pojdeva sedaj zopet nazaj v Kensington, da vidiva, kaj nama ima vodja bratov Harding povedati o vsej zadevi.'

Ustanovnik te velike tvrdke je bil majhen pa energičen in živahen človek, zelo uren in gibčen, bistre glave in dobrega jezika.

„Da, da, bral sem že o vsej stvari v večernih listih. Mr. Horace Harker je naš odjemalec. Kipe smo mu oddali pred nekoliko meseci. Tri take kipe smo naročili pri tvrdki Gelder & Ko. iz Stepneya. Sedaj so že vsi razprodani. Komu? O, mislim, da nam bo s pomočjo naših knjih prav lahko mogoče povedati. Da, tukaj imamo napisano. Enega smo prodali, kakor vidite, mr. Harkerju, enega mr. Joziji Brownu v Laburnum Lodge, Laburnum Vale, Chiswick, enega pa mr. Sandefordu na Lower Grove Road, Reading. Ne, tega obraza nisem nikoli videl, ki ga mi kažete na tej fotografiji. Človek ga težko pozabi — ali ne, gospod? — kajti gršega skoro nikoli nisem videl. Ako imamo kaj Italijanov med delavci? Da, imamo jih nekoliko. Lahko pogledate v to knjigo, ako želite. Nobenega posebnega vzroka nimamo paziti na to knjigo. Da, da, zelo čudna zadeva je to, in nadejam se, da mi sporočite, ako bi pri svojem preiskovanju kaj novega izvedeli.“

Holmes je med pripovedovanjem mr. Hardinga napisal več opazk in videl sem, da je bil popolnoma zadovoljen s tem, kakor se je vsa

zadeva zasukala. Vendar ni izpregovoril drugega kakor to, da prideva prepozno na dogovorjeni sestanek z Lestradam, ako se ne požuriva. In v resnici, ko sva dospela do Baker Streeta, je bil detektiv že tamkaj, kjer je v mrzlični nepotrpežljivosti korakal po sobi gorindol. Njegov pomenljivi pogled je kazal, da njegovo delo ni bilo zaman.

„No?“ je vprašal. „Ste imeli kaj sreče, mr. Holmes?“

„Zelo veliko sva imela dela in ne povsem zaman,“ je začel moj prijatelj. „Obiskala sva obadva nadrobna prodajalca in izdelovatelja na debelo. Sedaj lahko sledim vsakemu kipu prav od početka.“

„Kipu!“ je vzkliknil Lestrade. „Da, da, vi imate svoje lastne metode, mr. Sherlock Holmes, in jaz ne smem ničesar reči proti njim. Vseeno pa mislim, da sem več dosegel s svojim delom nego vi. Dognal sem identiteto umorjenega.“

„Kaj mi poveste!“

„In našel vzrok zločina!“

„Izvrstno!“

„Imamo nadzornika, ki je specialist kar se tiče Saffron Hilla in italijanskega dela mesta. No, ta mrtvec je imel okoli vratu neko katoliško svetinjo in z ozirom nanjo in na barvo njegovega obraza sem prišel na misel, da utegne biti z juga. Nadzornik Hill ga je spoznal, kakor hitro ga je ugledal. Njegovo ime je Pietro Venucci iz Neapolja in je eden največjih ju-

nakov z nožem v Londonu. V zvezi je z mafijo, ki je — kakor vam je znano — skrivna politična družba, ki z umori izvaja svoje odredbe. Drugi človek je najbrže tudi Italijan in član mafije. Na en ali drugi način je prelomil njene postave. Morda je fotografija, ki smo jo našli v njegovem žepu, prav oni človek, tako da ne bi mogel zabosti napačnega človeka. On zalezuje tega človeka, ga vidi vstopiti v neko hišo, čaka zunaj nanj, v boju pa sam dobi smrtno rano. Kaj pravite k temu, mr. Sherlock Holmes?“

Holmes je pritrjevalno zaploskal s svojimi rokami.

„Izvrstno, Lestrade, izvrstno!“ je zaklical. „Vendar popolnoma pogrešam vaša izvajanja glede razbijanja kipov.“

„Kipov! Nikoli si ne morete izbiti teh kipov iz glave! Končno to ni nič; malenkostna tatvina, šest mesecev največ. Umor je, ki ga pravzaprav preizkušamo in povem vam, da sem zbral že skoro vse niti v svojih rokah.“

„In kaj se zgodi sedaj?“

„To je popolnoma enostavno. S Hillom pojdem dol v italijanski del mesta ter poiščem človeka, kojega sliko smo našli, ter ga primem zaradi umora. Ali greste z nami?“

„Mislim, da ne. Po mojih mislih pridemo lahko bolj enostavno do konca. Popolnoma gotovo seveda ne morem reči, ker je vse odvisno — da, vse je odvisno od činitelja, ki se nahaja popolnoma izven obsega naših moči. Vseeno

pa imam mnogo nade — da, stavim dve proti eni — ako greste drevi z nama, da mi bo mogoče pomagati vam, da ga primete.“

„V italijanskem delu mesta?“

„Ne; po mojih mislih je Chiswick oni naslov, kjer ga bomo najprej dobili. Ako greste drevi z menoj v Chiswick, Lestrade, vam obljubljam, da grem jutri z vami v italijanski del mesta, vsaj se z odlogom enega dne ne naredi nič škode. Sedaj pa mislim, da nam bo malo spanja zelo koristilo, kajti pred enajsto uro ne nameravam oditi in ni nemogoče, da se vrnemo šele zjutraj. Večerjali boste z nami, Lestrade, po večerji pa ste dobro došli na mojem divanu prav do tedaj, ko pride čas, da odrinemo. Medtem me bo pa zelo veselilo, Watson, ako bi hotel poklicati ekspresnega sla, kajti odposlati moram neko pismo in važno je, da odide takoj.“

Holmes je ves večer brskal med kupi starih časnikov, s katerimi je bila napolnjena ena naših shramb. Ko je končno prišel zopet nazaj, je bilo videti zmagoslavje v njegovih očeh, vendar ni izpregovoril proti nobenemu izmed naju o uspehu svojega preiskovanja. Kar se mene tiče, sem sledil stopnjo za stopnjo metodam, s katerimi je zasledoval različne ovinke tega zamotanega slučaja, in akoravno še nisem mogel videti cilja, ki ga je upal doseči, sem vseeno jasno spoznal, da je Holmes pričakoval, da bo ta čudoviti zločinec poiskal še ostala dva kipa, izmed katerih se je eden nahajal v

Chiswicku, kakor se spominjam. Brez dvoma je bil namen naše poti prijeti ga prav pri dejanju samem, in občudovati sem moral premetenost svojega prijatelja, ko je objavil v večernem listu popolnoma nepravo sled, tako da je mogel zločinec misliti, da sme nekaznovan nadaljevati svoja dejanja. Raditega se nisem prav nič začudil, ko je Holmes nasvetoval, da bi bilo dobro, ako bi vzel svoj revolver s seboj. On sam pa je vzel nabasano kratko lovsko puško, ki mu je bila najljubše orožje.

Ob enajstih se je ustavil pred hišo voz in z njim smo se peljali do nekega mesta na drugi strani Hammersmithovega mosta. Tukaj smo naročili vozniku, naj nas počaka. Po kratki poti smo dospeli do neke samotne ceste, na kateri so stale sredi svojih zemljišč prijazne hiše. Pri svitu ulične svetiljke smo čitali na eni izmed njih ime: „Laburnum Villa“. Stanovalci so se očitvidno že podali k počitku, kajti vse je bilo popolnoma temno, samo polokroglo okno nad vežnimi vrati je bilo svetlo in razširjalo meglen polukrog po vrtni stezi. Lesena ograja, ki je ločila vrt od ceste, je metala gosto črno senco na notranjo stran in tukaj smo se poskrili.

„Bojim se, da boste morali dolgo čakati,“ je zašepetal Holmes. „Vendar pa smo lahko hvaležni našim zvezdam, da ne dežuje. Po mojih mislih ne smemo kaditi, da bi si krajšali čas. Na vsak način pa stavim dve proti eni, da bomo nekaj dobili kot plačilo za svoj trud.“

Pokazalo pa se je, da naša straža ni tako dolgo trajala, kakor se je bal Holmes in se je končala na nenaden in zelo čuden način. Naenkrat, ne da bi mi slišali prej kak glas, so se odprla vrtna vrata in neka gibčna, temna postava je hitela po vrtni stezi tako urno in naglo kakor opica. Proti luči nad vrati smo videli neko senco iti mimo in izginiti v temni senci hiše. Nato je nastal dolg premor, tako da smo zadržavali svojo sapo, nato pa je zadonelo na naša ušesa rahlo škripanje. Okno se je odprlo. Šum je prenehal in zopet je zavladala dolga tišina. Prišlec se je bil podal v hišo. Naenkrat smo videli v sobi svit svetiljke. Kar je iskal, očitvidno ni bilo tamkaj, kajti zasvetilo se je v drugi sobi in nato zopet v drugi.

„Pojdimo k odprtemu oknu. Ko spleza venkaj, ga pa primemo,“ je zašepetal Lestrade.

Preden pa smo se mogli geniti, se je prišlec zopet prikazal. Ko je prišel na svetlo, smo videli, da je nosil nekaj belega pod pazduho. Plašno se je oziral naokoli. Tišina na zapuščeni ulici ga je navdala s pogumom. Obrnil je hrbet proti nam, položil svoje breme na tla, toda že v naslednjem trenutku se je začul glasen tresk, ki mu je sledilo škrobotanje. Tako vnet je bil možak za svoje delo, da ni slišal naših stopinj, ko smo se plazili preko trate. Kakor tiger mu je skočil Holmes na hrbet, trenutek pozneje pa sva ga Lestrade in jaz zgrabila za roke ter ga uklenila. Ko smo ga obrnili, sem ugledal oduren, bled obraz z divjimi potezami, ki je

srepo zrl v nas, in na mestu sem vedel, da je bil naš ujetnik oni človek, ki je bil naslikan na fotografiji.

Toda Holmes se ni brigal za tega našega ujetnika. Čepeč na stopnicah je z največjo skrbnostjo pregledoval ono, kar je oni človek prinesel iz hiše. Napoleonov kip je bil to, podoben onemu, ki smo ga videli onega jutra in ki je bil podobno razbit. Skrbno je postavil Holmes vsak kosec k luči, vendar vsi so bili med seboj več ali manj enaki. Ko je ravno dovršil svoje pregledovanje, so se odprla vrata in prikazal se je lastnik hiše, jovialna, okroglasta postava.

„Mr. Jozija Brown, kaj ne?“ je dejal Holmes.

„Da, gospod, in ste brez dvoma mr. Sherlock Holmes, ali ne? Vaše pismo, ki ste mi ga poslali po ekspresnem slu, sem prejel in storil prav tako kakor ste mi naročili. Zaklenili smo vsa vrata odznotraj in čakali kaj pride. No, prav iz srca me veseli, da ste ujeli tega lopova. Nadejam se, gospodje, da stopite malo v hišo ter se pokrepčate.“

Ker pa je Lestrade želel spraviti svojega možaka na varno, smo že čez nekoliko minut poklicali svojega voznika in se vsi štirje odpeljali proti Londonu. Naš ujetnik ni hotel izpregovoriti besedice, pač pa je začuden gledal izpod svojih razmršenih las, in enkrat, ko se mu je moja roka zdela dovolj blizu, jo je popadel kakor lačen volk. Na policijski postaji smo ostali še toliko časa, da smo izvedeli, da

so našli pri telesni preiskavi samo nekoliko šilingov in dolg nož z nožnico; in na ročaju tega noža so bili obilni sledovi sveže krvi.

„Je že vse v redu,“ je dejal Lestrade, ko smo se ločili. „Hill dobro pozna vso to gospodo in mu bo kmalu dal ime. Spoznali boste, da je bila moja teorija o mafiji pravilna. Sicer sem vam pa vso hvalo dolžen, mr. Holmes, za ta strokovnjaški način, kako ste položili svojo roko nanj. Vendar še ne razumem vsega popolnoma.“

„Bojim se, da je ura nekoliko prepozna za pojasnila,“ je rekel Holmes. „Vrhutega imamo tukaj še eno ali dve malenkosti, ki še nista dokončani, in je dalje to slučaj, ki je vreden, da se ga privede prav do konca. Ako pridete jutri ob šestih zopet k meni, mislim, da mi bo mogoče dokazati, da celo sedaj ne razumete vsega pomena te zadeve, ki ima več potez na sebi, ki jo delajo v zgodovini zločinov povsem izvirno. Ako ti bom prihodnjič dovolil, Watson, da zopet objaviš nekoliko mojih malih problemov, vidim v duhu že naprej, da boš poživil svoje strani s poročilom o čudnem gogodku z Napoleonovimi kipi.“

Ko smo se naslednjega večera zopet sešli, je imel Lestrade mnogo podatkov glede našega ujetnika. Njegovo krstno ime je bilo Beppo, priimek pa je bil neznan. Bil je dobro poznan ničvrednež med italijansko naselbino. Nekdaj je bil spreten kipar in se je pošteno preživljal; pozneje pa je zašel na slaba pota in je bil že

dvakrat v ječi, enkrat radi majhne tatvine, enkrat pa, kakor smo že slišali, ker je zabodel sorojaka. Angleščino je prav dobro govoril. Vzroki, zakaj da je razbijal kipe, so bili še vedno neznani, in on ni hotel dati nobenega odgovora v tej zadevi. Policija pa je dognala, da je mogoče, da so bili ti kipi narejeni od njegovih lastnih rok, posebno ker je pri tvrdki Gelder & Ko. opravljal taka dela. Akoravno je bila nama s Holmesom mnogo tega že znana, je Holmes vseeno z vljudno pozornostjo poslušal njegovo poročilo. Jaz pa, ki sem ga tako dobro poznal, sem jasno videl, da so bile njegove misli vse drugače, in pod njegovo masko sem odkril neki nemir in pričakovanje. Na posled se je zganil v svojem stolu in njegove oči so se zaiskrile. Nekdo je bil pozvonil. Minuto pozneje smo slišali korake na stopnicah in neki postaren, rdečeličen možak z osivelo obstransko brado je stopil v sobo. V desnici je nosil staromodni kovčeg, ki ga je postavil na mizo.

„Ali je mr. Sherlock Holmes tukaj?“

Moj prijatelj se je priklonil in nasmejal. „Mr. Sandeford iz Readinga, kaj ne?“

„Da, gospod. Bojim se, da prihajam malo pozno. Toda vlaki so tako počasni. Pisali ste mi glede kipa, ki se nahaja v moji posesti.“

„Tako je.“

„Tukaj imam vaše pismo. Pišete mi: „Jaz bi rad imel kopijo Devinovega Napoleona in sem

pripravljen plačati deset funtov šterlingov za ono, ki se nahaja v vaši posesti. Ali je res?"

„Gotovo.“

„Vaše pismo me je zelo iznenadilo, kajti nisem si mogel misliti, kako je vam znano, da imam jaz tako stvar.“

„Prav lahko ste bili iznenadeni, vendar je pojasnitev prav preprosta. Mr. Harding od tvrdke bratov Harding mi je povedal, da so vam prodali zadnji izdelek, in on mi je dal vaš naslov.“

„Oh, tako je torej! Ali vam je tudi povedal, koliko sem mu dal zanj?"

„Ne, ni mi povedal.“

„No, jaz sem pošten človek, akoravno nisem posebno bogat. Za kip sem dal samo petnajst šilingov in to, mislim, morate vedeti, preden vzamem od vas deset funtov.“

„Bodite prepričani, ta skrb vam dela vso čast, mr. Sandeford. Toda ker sem povedal ono ceno, imam tudi namen pri njej ostati.“

„No, to je prav lepo od vas, mr. Holmes. Kip sem prinesel s seboj, kakor ste me prosili. Tukaj je!“ Odprl je svoj kovčeg in čez nekoliko trenutkov smo videli na naši mizi popolno podobo onega kipa, ki smo ga že nekolikokrat videli v koscih.

Holmes je vzel iz žepa denarnico in položil bankovec za deset funtov na mizo.

„Bodite tako prijazni, mr. Sandeford, in podpisite v navzočnosti teh prič tale papir. Na

njem se nahaja samo izjava, da odstopate meni vsako mogočo pravico, ki ste jo imeli do tega kipa. Veste, jaz sem metodičen in človek nikoli ne ve, kaj se zgodi pozneje. Hvala lepa, mr. Sandeford; tukaj je vaš denar in sedaj vam želim lahko noč.“

Ko je naš obiskovalec odšel, se je Sherlock Holmes naenkrat tako izpremenil, da sva ga začudena gledala. Najprej je vzel iz nekega predala čisto bel prt ter ga razgrnil po mizi. Nato je na sredo tega prta postavil kip. Končno je vzel svojo kratko palico in je udaril Napoleona močno po glavi. Kip se je razsul na kosce in Holmes se je željno sklonil nad njimi. V naslednjem trenutku je z glasnim krikom veselja vzdignil en kos, v katerem je tičala neka okrogla, temna stvar kakor češplja v češpljevem kolaču.

„Gospodje“, je rekel, „dovolite mi, da vam predstavljam sloviti črni biser rodbine Borgia.“

Lestrade in jaz sva za trenutek nemo sedela tamkaj, nato pa začela naenkrat spontano ploskati. Rdečica je zalila bleda Holmesova lica in priklonil se je proti nama kakor mojstrski igralec, ko sprejema pohvalo poslušalcev. V podobnih trenutkih se je zgodilo, da je prenehal biti nekak razmišljujoč stroj ter je pokazal svojo človeško ljubezen za občudovanje in ploskanje. Ista čudno ponosna in rezervirana narava, ki se je nejevoljno obračala od splošne priljubljenosti, je bila zmožna biti prav do svo-

jih globočin ginjena vsled spontanega začudenja in pohvale prijatelja.

„Da, gospodje“, je dejal, „to je najslavitejši biser, kar jih je na svetu in meni je bila dana dobra sreča, da sem ga z združeno verigo induktivnih sklepov sledil od spalnice princa Colonne v hotelu Dacre, kjer je se bil izgubil, prav do notrajnosti tega Napoleonovega kipa, poslednjega izmed šestero drugih, ki jih je naredila tvrdka Gelder & Ko. v Stepneyu. Gotovo se spominjate, Lestrade, koliko senzacijo je vzbudila izguba tega dragocenega dragulja in kako se je londonska policija zaman trudila, da bi ga našla. Tudi mene so poklicali na pomoč, vendar nisem mogel ničesar pomagati. Sumnja je letela na hišno princezinje, ki je bila Italijanka, in je bilo dokazano, da je imela v Londonu brata, vendar se nam ni posrečilo dokazati nobene zveze med njima. Hišni je bilo ime Lucretia Venucci in v mojem srcu ni nobenega dvoma, da je bil ta Beppo oni človek, ki je dve noči prej umoril njenega brata. Ogle dal sem si med starimi časniki razne podatke in iz teh sem spoznal, da je biser izginil dva dni prej, preden so prijeli Beppa radi nekega nasilnega dejanja — ki se je zgodilo v prostorih tovarne Gelder & Ko. prav v onem času, ko so izdelovali te kipe. Sedaj jasno vidite, kako so sledili dogodki drug drugemu, akoravno jih seveda vidite v obratnem redu, kakor so se pokazali meni. Beppo je imel ta biser. Morda ga je Pietru ukradel, morda je bil tudi Pietro

zaveznik, morda pa tudi posredovalec med Pietrom in njegovo sestro. Kaj je pravo, nima za nas nobenega pomena.

„Poglavitno dejstvo je, da je on imel biser in v onem trenutku, ko ga je imel pri sebi, ga je zasledovala policija. Obrnil se je proti tovarni, kjer je delal, in vedel je, da ima le malo minut časa, da skrije ta neznansko dragoceni plen, ki bi ga drugače našli pri njem, ko bi ga preiskali. V hodniku se je sušilo šest mavčnih kipov Napoleona. Eden izmed njih je bil še mehak. V trenutku je naredil Beppo, ki je bil spreten delavec, luknjo v mokrem mavcu, vtaknil vanjo biser in jo z nekoliko dotikljaji zopet zadelal. Čudovito skrivališče je bilo to. Nihče ga ni mogel najti. Toda Beppo je bil obsojen na eno leto ječe in med tem časom so se kipi raznesli po vsem Londonu. V katerem izmed njih se je nahajal njegov zaklad, ni vedel. Samo s tem, da jih razbije, ga je mogel najti. Ako bi jih samo pretresel, bi ne izvedel ničesar, kajti ker je bil mavec moker, je bilo verjetno, da se ga bo biser prijel — kakor se je v resnici tudi zgodilo. Vendar Beppo ni obupal in je nadaljeval svoje iskanje s precejšnjo iznajdljivostjo in vztrajnostjo. S pomočjo bratranca, ki dela pri tvrdki Gelder & Ko. je izvedel imena onih tvrdk, ki so pokupile kipe. Posrečilo se mu je dobiti delo pri Morsu Hudsonu in na ta način je našel tri izmed njih. Bisera ni bilo v njih. Nato je s pomočjo kakega italijanskega delavca izvedel, kam da so šli ostali trije

kipi. Prvi je bil pri Harkerju. Tamkaj ga je zasledil njegov zaveznik, ki je delal Beppa odgovornega za izgubo bisera; nastal je boj med njima in on ga je zabodel.“

„Ako je bil oni njegov zaveznik, čemu pa je potem nosil njegovo fotografijo s seboj?“ sem vprašal.

„Da bi ga prej našel, ako bi bilo treba kako tretjo osebo vprašati po njem. To je vendar očividni vzrok. No, po umoru sem domneval, da Beppo ne preneha s svojimi dejanji, marveč da jih pospeši. Seveda nisem mogel reči, da ni našel bisera v Harkerjevem kipu. Tudi nisem sigurno sklepal, da je bil to biser, očito pa je bilo, da je nekaj iskal, ker je nesel kip mimo drugih hiš, da bi ga razbil na vrtu, ki ga je razsvetljevala svetiljka. Ker je bil Harkerjev kip eden izmed treh, je bila možnost — prav kakor sem vam dejal — dve proti eni proti temu, da se nahaja biser v njem. Ostala sta še dva kipa in jasno je bilo, da se bo najprvo lotil onega v Londonu. Opozoril sem prebivalce te hiše, da preprečim še drugo žaloigro, in mi smo se podali tja z najboljšim uspehom. V tem času sem pa že kot gotovo vedel, da sledimo biseru Borgia. Ime umorjenega je zvezalo oba dogodka. Preostal je samo še en kip — oni v Readingu — in biser je moral biti v njem. V vaši navzočnosti sem ga kupil od lastnika — in tamkaj leži sedaj.“

Molče smo sedeli nekoliko časa.

„Veste“, je dejal Lestrade, „videl sem vas delovati v precej slučajih, mr. Holmes, vendar ne vem, da bi bil videl med njimi bolj dovršenega kakor je ta. Mi v Scotland Yardu nismo prav nič ljubosumni na vas. Ne, gospod, marveč prav ponosni smo na vas in ako pridete jutri dol k nam, sem prepričan, da ne bo niti enega od najstarejšega nadzornika prav do najmlajšega stražnika, ki vam ne bi z veseljem stresel roke.“

„Hvala vam!“ je dejal Holmes. „Hvala vam!“ In ko se je obrnil v stran, se mi je zdelo, da je bil ginjen kakor še nikoli. Trenutek pozneje je bil zopet stari hladnokrvni praktični mislec. „Položi biser v železno shrambo, Watson,“ je rekel, „in prinesi zapiske o slučaju ponarejalcev Conk-Singleton. Z Bogom, Lestrade. Ako boste zopet imeli kak majhen problem, me bo zelo veselilo, da vam podam enega ali dva migljaja glede razrešitve, ako mi bo le mogoče.“

TRIJE DIJAKI.

Bilo je leta 1895., ko je cela vrsta dogodkov, ki mi jih ni potreba omenjati, povzročila, da sva s Sherlock Holmesom prebila nekoliko tednov v enem naših velikih vseučiliščnih mest. In v tem času se je pripetil majhen, toda poučen dogodek, ki ga hočem povedati. Samoposebi se razume, da bi bilo naštevande vsake podrobnosti, s pomočjo katere bi čitatelj mogel spoznati visoko šolo ali zločinca, neumestno in žaljivo. Najbolje je, ako se pusti, da se tak mučen škandal potlači in pozabi. S primerno diskrecijo pa je mogoče vseeno popisati ves dogodek, posebno ker jasno osvetljuje nekatere onih zmožnosti, radi katerih je slovel moj prijatelj. V svojem poročilu bom skušal izogniti se vsakemu izrazu, s pomočjo katerega bi se dalo omejiti dogodek na kak gotov kraj, ali podati kakršenkoli namigljaj glede prizadetih oseb.

V onem času sva stanovala v meblovanem stanovanju blizu neke knjižnice, kjer je Sherlock Holmes vodil nekatera težavna raziskovanja o starih angleških ustavnih listinah — raziskovanja, ki so privedla do tako znamenitih uspehov, da jih morda navedem v enem svojih

prihodnjih poročil. In tukaj je naju nekega večera obiskal neki znanec, mr. Hilton Soames, varuh in učitelj v College of St. Luke's. Mr. Soames je bil visok, suh človek nervoznega in razburljivega značaja. Znano mi je bilo, da je bilo njegovo obnašanje vedno nemirno, pri tej posebni priložnosti pa je bil tako zelo razburjen, da je bilo očito, da se je moralo nekaj zelo nenavadnega prigoditi.

„Nadejam se, mr. Holmes, da mi lahko odstopite nekoliko ur svojega dragocenega časa. V našem Collegu smo imeli zelo mučen dogodek, in jaz bi v resnici ne vedel, kaj mi je storiti, ako bi na srečo vas ne bilo v našem mestu.“

„Jaz imam ravno zelo mnogo dela in ne želim, da bi me kaj odvrčalo od njega.“ je odgovoril moj prijatelj. „Veliko ljubše bi mi bilo, ako bi policijo poklicali na pomoč.“

„Ne, ne, moj dragi gospod; to je popolnoma nemogoče. Kakor hitro se pokliče postavo na pomoč, se je ne more več ustaviti; to pa je ravno eden onih slučajev, radi katerega je z ozirom na ugled Collega nad vse potrebno, da se izognemo javnemu škandalu. Vaša diskrecija je ravno tako dobro znana kakor vaše zmožnosti in vi ste edini človek na svetu, ki mi zamore pomagati. Prosim vas, mr. Holmes, da storite, kar morete.“

Slaba volja mojega prijatelja se ni zboljšala, odkar je bil oropan domačnosti v Baker Streetu. Brez svojih knjig, svojih kemikalij in s svojim

domačim neredom je bil neprijazen človek. Neprijazno je zmajeval z ramo, ko je naš obiskovalec v naglih besedah in razburjeno pripovedoval svojo zgodbo.

„Povedati vam moram, mr. Holmes, da je jutri prvi dan za izpraševanje za Fortesenevo stipendijo. Jaz sem eden izpraševalcev. Moj predmet je grščina in ena prvih nalog je, da kandidat prestavi precejšen del izbranega berila iz grščine, ki ga še nikoli ni videl. To berilo se tiska na izpraševalni poli in samoposebi je umevno, da bi bilo za kandidata neznanse vrednosti, ako bi se mogel vnaprej pripraviti. Raditega se ukrene vse potrebno, da ostane to berilo tajno.

„Danes okoli treh popoldne so prišli prvi odtiski iz tiskarne. Vaja obsega pol poglavja iz Tukidida. Jaz sem jih moral zelo natančno prebrati, ker mora biti tekst popolnoma pravilen. Ob polpetih moja naloga še ni bila dovršena. Ker sem pa obljubil priti ob tej uri k svojemu prijatelju na čaj, sem pustil odtiske na svoji pisalni mizi. Odsoten sem bil nekoliko več kakor eno uro.

Znano vam je, mr. Holmes, da so vrata našega Collega dvojna — ena zelenkasto prevlečena znotraj in druga težka hrastova zunaj. Ko sem se približal svojim zunanjim vratom, sem se začudil, ko sem videl v njih ključ. Za trenutek sem mislil, da sem svojega lastnega pustil tamkaj, ko pa sem potipal v žep, sem spoznal, da je v njem. Edini duplikat, ki je

obstojal, kolikor je bilo meni znano, je bil last mojega služabnika Bannistra, človeka, ki je že več kakor deset let oskrboval mojo sobo in ki je popolnoma pošten in zanesljiv. Spoznal sem, da je bil ključ v resnici njegov, da je prišel v sobo vprašat, ako želim čaja in da je postopal zelo brezskrbno, ko je pustil ključ v vratih, ko je prišel zopet iz šobe. V mojo sobo je moral priti samo malo minut pozneje, ko sem jaz odšel. Njegova pozabljivost glede ključa bi bila ob drugi priliki brez pomena, tega dne pa je imela vsega obžalovanja vredne posledice.

„Kakor hitro sem pogledal na mizo, sem spoznal, da je nekdo brskal med mojimi papirji. Odtiski so obstojali iz treh dolgih papirjev. Pustil sem bil vse skupaj. Sedaj sem pa spoznal, da je eden izmed njih ležal na tleh, eden je bil na stranski mizi blizu okna, tretji pa na mestu, kjer sem ga pustil.“

Holmes se je sedaj prvikrat premaknil.

„Prva stran na tleh, druga na oknu in tretja na kraju, kjer ste jo pustili,“ je ponavljal.

„Tako je, mr. Holmes. Čudim se vam. Kako morete vendar to vedeti?“

„Prosim, nadaljujte svoje zelo zanimivo poročilo.“

„Za trenutek sem si mislil, da si je Bannister dovolil to neodpušljivo prostost, da si je ogledal moje papirje. On je pa z vso resnostjo tajil in jaz sem prepričan, da je govoril resnico. Mogoče je bilo torej, da je nekdo šel mimo, ugledal ključ v vratih, ko je vedel, da sem

jaz izvun hiše in je stopil v sobo, da si ogleda moje papirje. Gre se za precejšno vsoto denarja, kajti štipendija je zelo velika in mogoče je, da se brezvesten človek poda v nevarnost, da bi dobil prednost pred svojimi tovariši.

„Bannister je bil ves razburjen spričo tega dogodka. Skoro onesvestil se je, ko smo spoznali, da je imel nekdo opravila s papirji. Dal sem mu malo brandyja ter ga pustil na stolu, medtem ko sem sam skrbno pregledal sobo. Kmalu sem našel, da je pustil vlomilec še druge sledove za seboj. Na mizi pri oknu se je nahajalo več odrezkov svinčnika, ki ga je nekdo špičil. Tamkaj je ležala tudi odlomljena špica. Očividno je lopov v veliki naglici prepisaval papirje, zlomil svoj svinčnik in bil tako primoran nanovo ga ošpičiti.“

„Izvrstno!“ je dejal Holmes, ki je postal dobre volje, ko je zgodba vzbujala v vedno večji meri njegovo pozornost. „Sreča vam je bila mila.“

„To ni bilo vse. Imam novo pisalno mizo, prevlečeno s finim rdečim usnjem. Pripravljen sem priseči, in ravno tako trdi Bannister, da je bila gladka in neumazana. Sedaj sem pa našel na njej razločen kake tri palce dolg vrez — ne samo praska, marveč očiten vrez. In ne samo to; na mizi sem dalje našel majhno kroglico črne prsti ali ilovice, z majhnimi lisami, ki so bile podobne žaganju. Prepričan sem, da je vsa ta znamenja pustil za seboj človek, ki je vzel moje papirje. Nikjer pa ni bilo nobenih

stopinj ali drugih znamenj, da bi mogli dognati njegovo identiteto. Bil sem pri koncu s svojo pametjo, ko mi je naenkrat prišla srečna misel, da se nahajate vi v našem mestu in tako prihajam naravnost k vam, da položim vso zadevo v vaše roke. Prosim, pomagajte mi, mr. Holmes! Moja zadrega je očita. Ali moram najti onega človeka ali pa se mora izpit preložiti, dokler ne pripravimo novih nalog; in ker se to ne more zgoditi brez navedenega vzroka, bo nastal strašen škandal, ki bo vrgel svojo senco ne samo na College, marveč tudi na vso univerzo. Pred vsem želim, da bi se vsa zadeva tiho in diskretno poravnala.“

„Veselilo me bo, ako si jo bom mogel natančneje ogledati ter vam dati svoj svet,“ je dejal Holmes, vstal ter ogrnil površnik. „Ta slučaj ni povsem nezanimiv. Ali vas je kdo obiskal v vaši sobi, potem ko so odtiski prišli k vam?“

„Da; mladi Daulat Ras, dijak iz Indije, ki živi v istem nadstropju, je prišel k meni, da me povpraša po nekaterih malenkostih glede izkušnje.“

„Za katero se je oglasil?“

„Da.“

„In papirji so bili na vaši mizi?“

„Kolikor se spominjam, so bili zaviti skupaj.“

„Ali pa se jim je moglo poznati, da so odtiski?“

„Mogoče.“

„Ni bilo nikogar drugega v vaši sobi?“

„Ne.“

„Ali je kdo vedel, da bodo oni odtiski tamkaj?“

„Nihče razen tiskarja.“

„Ali je ta Bannister vedel?“

„Ne, gotovo ne. Nihče ni vedel.“

„Kje se nahaja sedaj Bannister?“

„Zelo slabo se je počutil, ubogi človek. Pustil sem ga na stolu, kamor se je zgrudil. Jaz sem tako zelo hitel, da bi prišel preje do vas.“

„Ali ste pustili svoja vrata odprta?“

„Najprej sem zaklenil papirje.“

„Potem je stvar taka, mr. Soames: ako ni ta indijski dijak v zvitku spoznal odtiskov, potem je moral oni človek, ki je imel z njimi opravila, priti popolnoma slučajno do njih, ne da bi vedel, da so se nahajali tamkaj.“

„Tudi meni se tako zdi.“

Holmes se je zagonetno nasmehnil.

„No,“ je dejal, „pojdimo tja. Ni slučaj zate, Watson, duševni, ne fizični. Dobro, ako hočeš pa pojdi. Sedaj, mr. Soames, sem vam pa na uslugo!“

Soba našega klijenta je bila po dolgem, nizkem, omreženem oknu v zvezi s starodavnim, z mahom obrastlim dvorom starega Collega. Gotiška, obokana vrata so vodila do izhojenih kamenitih stopnic. V pritličju se je nahajala varuhova soba. Zgoraj so bili trije dijaki, vsak v svojem nadstropju. Mračilo se je že, ko smo dospeli do prizorišča našega problema. Holmes se je ustavil in resnobno ogledoval okno. Nato

se mu je približal, stopil na prste, iztegnil vrat ter pogledal v sobo.

„Skozi vrata je moral priti. Razen ene šipe ni nobene druge odprtine,“ je dejal naš učeni vodnik.

„Moj Bog!“ je dejal Holmes in se čudno nasmejal, ko je pogledal na našega tovariša. „No, ako tukaj ne moremo ničesar izvedeti, je najbolje, ako gremo noter.“

Predavatelj je odklenil vrata ter naju potisnil v sobo. Holmes je začel preiskovati preprogo, midva pa sva čakala pri vhodu.

„Bojim se, da tukaj ni nobenih znakov,“ je dejal. „Človek se jih more komaj nadejati, ko je vreme tako suho. Zdi se, da je vaš služabnik že zopet popolnoma dober. Pustili ste ga na stolu, pravite. Na katerem stolu pa?“

„Tamkaj pri oknu.“

„Že vidim. Blizu te male mize. Sedaj pa že lahko stopite v sobo. Oglejmo si najprej to malo mizico. Seveda je popolnoma jasno, kaj se je zgodilo. Oni človek je vstopil ter vzel papirje polo za polo s srednje mize. Nato jih je ponesel tja k mizici pri oknu, kajti tukaj je lahko videl vsakogar, ki bi prišel čez dvorišče in tako lahko pobegnil.“

„Resnica je, da ne bi mogel,“ je dejal Soames, „kajti prišel sem skozi stranska vrata.“

„Oh, to je dobro! No, na vsak način je pa oni to misel imel. Dajte, da vidim one tri odtiske. Nobenega odtisa kakega prsta — nobenega! No, najprej je ponesel tja prvi odtisk ter

ga prepisal. Koliko časa vzame to, ako se uporabi vsako mogočo okrajšavo? Četrť ure, nič manj. Nato ga je odložil ter vzel drugega. Bil je ravno sredi svojega dela, ko ga je vaš povratek nagnal, da se je zelo hitro umaknil — zelo hitro, kajti ni imel časa, da bi položil papirje zopet na njihovo prvotno mesto. Ali niste slišali nobenih hitrih korakov na stopnicah, ko ste stopili skozi zunanja vrata?“

„Ne, tega ne morem reči.“

„No, oni je pisal s tako naglico, da je zlomil svoj svinčnik in ga je moral zopet ošpičiti, kakor vidite. To je nekaj zanimivega, Watson. Svinčnik ni bil navadne vrste. Imel je nekako običajno velikost in je bil mehak; zunanja barva je bila temnomodra, ime izdelovatelja je bilo vtisnjeno s srebrnimi črkami in preostali kos je bil samo nekako poldrugi palec dolg. Poiščite tak svinčnik, mr. Soames, in dobili ste svojega človeka. Ako še pristavim, da ima velik in precej neoster nož, imate eno pomoč več.“

Mr. Soames je bil nekoliko iznenaden vsled tolike množine informacij. „Lahko sledim drugim okolnostim,“ je dejal, „toda v tej dolgi zadevi pa v resnici —“

Holmes mu je pokazal majhen odrezek svinčnika s črkama N N za njima pa prazen prostor.

„Ali vidite tole?“

„Ne, bojim se, da celo sedaj —“

„Watson, jaz sem ti vedno delal krivico. So pa še drugi. Kaj more pomeniti ta N N? To je konec neke besede. Znano vam je, da je Jo-

hann Faber najbolj pogosto ime med izdelovalci. Ali ni sedaj jasno, da je svinčnika preostalo samo toliko, kolikor ga navadno zavzema beseda Johann?“ Obrnil je malo mizo postrani proti električni luči. „Nadejal sem se, da najdem kake sledove na njeni površini, ako je bil papir tenak, na katerem je pisal. Ne, ničesar ne vidim. Po mojih mislih ne moremo tukaj ničesar več dognati. Ta mala kroglica je, kakor mislim, ona črna, testena masa, o kateri ste govorili. Približno piramidalne oblike in izdolbena, kakor vidim. Zdi se, da so kosci žaganja v njej, prav kakor ste povedali. Moj Bog, to je zelo zanimivo. In vrez — popolno pretrganje, da. — Začel se je s tenko prsko in se končal z nazobčano luknjo. Zelo sem vam hvaležen, mr. Soames, ker ste obrnili mojo pozornost na to dejstvo. Kam pa vodijo tale vrata?“

„V mojo spalnico.“

„Ali ste bili kaj v njej, odkar se je to zgodilo?“

„Ne, podal sem se naravnost k vam.“

„Rad bi si jo malo ogledal. Kako krasna, staromodna soba! Morda boste tako prijazni ter počakali toliko časa, da preiščem tla. Ne, ničesar ne vidim. Kaj pa s tole zaveso? Aha, vi obešate za njo svojo obleko. Ako bi bil kdo primoran skriti se v tej sobi, je moral tukaj storiti, kajti postelja je prenizka, garderoba pa preozka. Tukaj ni nikogar, kakor mislim.“

Ko je Holmes odgrnil zaveso, sem po njegovi strogosti in živahnosti opazil, da je bil

pripravljen za vsak slučaj. Za zaveso morda ni bilo ničesar drugega kakor tri ali štiri obleke, ki so visele na kljukah. Holmes se je obrnil in se naenkrat priklonil do tal.

„Halo! Kaj pa je to?“ je dejal.

Bila je majhna piramida neke črne, lepilo podobne tvarine, popolnoma podobna oni na mizi v drugi sobi. Holmes jo je pri svitu električne luči položil na svojo odprto dlan.

„Zdi se, da je pustil vaš obiskovalec sledove v vaši spalnici kakor tudi v prejšnji sobi, mr. Soames.“

„Česa je iskal tukaj?“

„Po mojih mislih je to dovolj jasno. Vi ste se vrnili po nepričakovanem potu in tako vas je začutil, ko ste bili že tik pri vratih. Kaj je mogel storiti? Pobral je vse, kar bi ga utegnilo izdati in pohitel v vašo spalnico, da se skrije.“

„Moj Bog, mr. Holmes, ali hočete s tem reči, da sva imela tega človeka ves čas, ko sem govoril z Bannistrom v tej sobi, ujetega, samo ako bi bila vedela?“

„Tako sklepam jaz.“

„Gotovo je še kaj drugega mogoče, mr. Holmes. Ni mi jasno, ako ste si ogledali okno moje spalnice.“

„Omreženo, svinčeni okviri, tri različna okna, eno na tečajih in dovolj veliko, da more človek skozi.“

„Prav tako. In skozi njega se vidi v neki kot na dvorišču, ki je tako deloma vidno. Oni člo-

vek je morda tukaj vstopil, pustil sledove za seboj, ko je šel skozi spalno sobo in končno, ko je našel vrata odprta, pobegnil po tej poti.“

Holmes je nepotrpežljivo zmajal z glavo.

Bodimo praktični,“ je dejal. „Dejali ste, da so trije dijaki, ki rabijo te stopnice in hodijo mimo vaših vrat, ali ne?“

„Da.“

„In ali so se vsi priglasili za to izkušnjo?“

„Da.“

„Ali imate kak vzrok sumiti enega izmed bolj kakor druge?“

Soames se je obotavljal.

„To je zelo kočljivo vprašanje,“ je rekel.

„Človek ne izreka rad sumničenj, kjer ni nobenih dokazov.“

„Dajte, da čujemo sumnje. Po dokazih se že jaz ogledam.“

„No, popisati vam hočem v malo besedah značaj teh treh mož, ki prebivajo v teh sobah. Spodnji se imenuje Gilchrist, izvrsten dijak in atlet; igra v Rugby teamu in cricketskem teamu za College in je prejel odlikovanje za dirko z ovirami in dolgi skok. Fin, možat človek je. Njegov oče je bil sloviti Sir Jabez Gilchrist, ki je na turfu uničil samega sebe. Moj dijak je ostal zelo reven, vendar je marljiv in delaven. On bo dobro napredoval.“

„V drugem nadstropju stanuje Daulat Ras iz Indije. Ta je miren, nedoumen človek, kakor so večinoma Indijci. Zelo je dober pri delu,

akoravno je grščina njegova slaba stran. Vztrajen je in metodičen.

„Na vrhu se nahaja Miles Mc Laren. Krasen človek je, kadar se mu poljubi delati — ena najbistrejših glav vsega vseučilišča, toda on je svojeeglaven, razsipen in brez pravega značaja. Prvo leto bi bil radi nekega škandala pri kartah kmalu izključen. Ves ta tečaj je lenaril in mora s strahom pričakovati izkušnje.“

„Torej on je tisti, ki ga sumite?“

„Tega ravno ne morem reči. Toda med temi tremi ima on najmanj upanja.“

„Tako je. Sedaj pa mr. Soames, si oglejmo vašega služabnika Bannistra.“

Bannister je bil majhen človek bledega, obritega obraza in sivih las ter je imel kakih petdeset let. Še vedno je trpel vsled nenadnega vznemirjenja njegovega mirnega življenja. Njegov debeli obraz je bil videti nervozen in njegovi prsti niso mogli biti mirni.

„Mi preiskujemo ono nesrečno zadevo, Bannister,“ je dejal njegov gospodar.

„Da, gospod.“

„Slišal sem, da ste pustili svoj ključ v vratih, kaj ne?“ je dejal Holmes.

„Da, gospod.“

„Ali se vam ne zdi to nekaj izrednega, ako storite kaj takega ravno onega dne, ko so se nahajali ti papirji v sobi?“

„To je bilo zelo obžalovanja vredno, gospod. Vendar sem ob priliki že isto storil.“

„Kdaj ste prišli v sobo?“

„Bilo je okoli polpetih. Ob tem času pije mr. Soames čaj.“

„Kako dolgo ste ostali v sobi?“

„Ko sem opazil, da ga ni doma, sem takoj odšel.“

„Ali ste si ogledali one papirje na mizi?“

„Ne, gospod; gotovo ne.“

„Kako pridete do tega, da pustite ključ v vratih?“

„V roki sem imel ploščad s čajem. Mislil sem priti nazaj po ključ. Potem sem pa pozabil nanj.“

„Ali imajo zunanja vrata ključavnico z vzmetom?“

„Ne, gospod.“

„Torej so bila ves čas odprta?“

„Ako je bil kdo v sobi, ali je mogel potem oditi iz nje?“

„Da, gospod.“

„Ko se je mr. Soames povrnil ter vas poklical, ste bili zelo vznemirjeni, ali ne?“

„Da, gospod. Kaj takega se ni prigodilo tekom vseh dolgih let, ko bivam tukaj. Skoro omedlel sem, gospod.“

„Slišal sem nekaj takega. Kje pa ste stali, ko vam je začelo slabo prihajati?“

„Kje sem bil, gospod? No, tukaj, blizu vrat.“

„To je čudno, posebno ker ste se potem usedli tam na oni stol blizu kota. Zakaj pa ste šli mimo teh drugih stolov?“

„Ne vem, gospod. Vseeno mi je bilo, kje da sem se usedel.“

„Jaz v resnici mislim, da ne ve mnogo o tem, mr. Holmes. Videlo se je, da mu je slabo — bil je kakor duh.“

„Ali ste tukaj ostali, ko je vaš gospodar odšel?“

„Samo eno minuto ali dve. Nato sem zaklenil vrata in se podal v svojo sobo.“

„In koga sumite vi?“

„Oh, tega si ne upam reči, gospod. Po mojih mislih ni gentlemena na tej univerzi, ki bi bil zmožen okoristiti se na ta način. Ne, gospod, tega ne verujem.“

„Hvala vam, to zadostuje,“ je dejal Holmes. „Oh, še eno besedo. Ali ste s kako besedo omenili nasproti tem trem gospodom, ki jih oskrbujete, da nekaj ni v redu?“

„Ne, gospod, niti besedice.“

„Ali niste morda videli koga izmed njih?“

„Ne, gospod.“

„Sedaj, mr. Soames, pa pojdimo malo na dvorišče, ako vam drago.“

Tri rumene štirioglate luči so se svetile v temi nad nami.

„Vaši trije ptički se nahajajo vsi v svojem gnezdu,“ je dejal Holmes ter pogledal kvišku. „Halo! Kaj pa je to? Eden izmed njih je videti precej nemiren.“

Bil je Indijec, kojega temna senca se je prikazala naenkrat na zastoru. Hodil je naglo po sobi gorindol.

„Jaz bi si jih rad malo ogledal,“ je dejal Holmes. „Ali je to mogoče?“

„Nič težavnega,“ je odgovoril Soames. „Te sobe so najstarejše v vsem Collegu in nič ne navadnega ni, da si jih obiskovalci ogledajo. Pojdimo, jaz vas osebno peljem.“

„Nobenega imena, prosim,“ je dejal Holmes, ko smo potrkali na Gilchristova vrata. Velik, vitek mladenič jih je odprl ter nas pozdravil, ko je slišal, po kaj da smo prišli. V sobi se je nahajalo nekaj v resnici redkih kosov srednjeveške domače arhitekture. Eden je Holmesu tako dopadel, da ga je po vsej sili hotel narisati v svoj zapisnik; pri tem je zlomil svoj svinčnik, si moral izprositi drugega pri našem obiskovalcu in naposled si je izposodil še nož, da si ošpiči svojega. Isti čudni dogodek se mu je pripetil tudi v sobah Indijca — bil je majhen, molčeč, krivonos človek, ki nas je po strani pogledoval in bil vidno vesel, ko so bile Holmesove arhitektonične študije pri koncu. Nisem mogel opaziti, da bi Holmes v enem teh dveh slučajev zadel na sled, ki jo je iskal. Šele pri tretjem je bilo videti, da naš obisk ni dobro došel. Vrata se niso hotela odpreti na naše trkanje in samo cel tok srditih besedi se je čul izza njih. „Meni je vseeno, kdo ste. Lahko greste k zlodeju, ako hočete!“ je grmel srditi glas. „Jutri je izkušnja in jaz se ne dam motiti od nikogar.“

„Sirov človek,“ je dejal naš vodnik ves rdeč od jeze, ko smo odhajali po stopnicah. „Seveda, on ni vedel, da sem jaz trkal, toda na-

vzlic temu je njegovo obnašanje zelo nevljudno in v teh okoliščinah precej sumljivo.“

Holmesov odgovor je bil nekam čuden.

„Ali mi morete natanko povedati, kako velik je?“ je vprašal.

„V resnici, mr. Holmes, tega ne morem povedati. Večji je kakor Indijec, vendar ne tako velik kakor Gilchrist. Mislim pa, da meri kakih pet čevljev šest palcev.“

„To je zelo važno,“ je rekel Holmes. „Sedaj, mr. Soames, vam pa želim lahko noč.“

Naš vodnik je začuden in nejevoljen glasno vzkliknil. „Moj Bog, mr. Holmes, vi me vendar ne boste tako meni nič tebi nič zapustili? Zdi se, da ne pojmite vsega položaja. Jutri je izkušnja. Jaz pa moram že danes kaj določnega ukreniti. Jaz ne morem pripustiti, da se vrši izkušnja, ako se je s temi papirji tako godilo. Situacija se mora dognati.“

„Pustiti jo morate kakor je. Jutri zjutraj se zgodaj zopet oglasim, da malo pobrbljava o tej zadevi. Mogoče je, da mi bo tedaj mogoče povedati, kaj bi kazalo ukreniti. Medtem pa ne izpremenite ničesar — prav ničesar.“

„Jako dobro, mr. Holmes.“

„Bodite popolnoma mirni. Gotovo je, da najdemo kako pot iz vaših težkoč. Ono črno tvarino vzamem s seboj in ravno tako svinčnikove odrezke. Z Bogom!“

Ko sva se nahajala v temi na dvorišču, sva se zopet ozrla kvišku. Indijec je še vedno hodil

po sobi gorindol. Ostalih dveh pa ni bilo videti.

No, Watson, kaj pa ti misliš o tej stvari?“ je vprašal Holmes, ko sva dospela na glavno ulico. „Majhna domača igrača — čisto navaden trik, ali ne? Tukaj imaš tri mladeniče. Eden izmed njih mora biti. Izberi si svojega. Kate-rega si si izbral?“

„Onega na vrhu, ki tako grdo govori. On je človek, ki je najslabše popisan. In vendar je bil ta Indijec tudi premeten. Čemu bi hodil ves čas po sobi?“

„Na tem ni ničesar. Mnogo jih tako ravna, kadar se hočejo učiti na pamet.“

„Jako čudno nas je pogledoval.“

„Tudi ti bi tako storil, ako bi cela jata tujcev prišla k tebi, ko bi se pripravljaj za izpit, ki bi se imel vršiti naslednjega dne in je bil vsak trenutek veliko vreden. Ne, v tem jaz ne vidim ničesar. Tudi svinčniki in nožje — vse je bilo v redu. Toda ta človek mi v resnici daje misliti.“

„Kdo?“

„No, služabnik Bannister. Kakšno ulogo igra on pri vsej stvari?“

„Name je naredil vtis popolnega poštenjaka.“

„Ravno tako tudi name. To je ravno zagonetno. Čemu bi popolnoma pošten človek —, no, tukaj imamo veliko prodajalno pisalnih potrebščin. Začnimo tukaj z našimi poizvedovanji.“

V mestu so bile samo štiri nekoliko večje prodajalne pisalnih potrebščin in v vsaki je Holmes zahteval svinčnik, podoben onemu, ki smo našli njegove odrezke. Vsi so dejali, da ga lahko naroče, vendar da jih nimajo v zalogi. Moj prijatelj ni bil videti potrta radi tega nespeha, samo vdan je zmajal z ramo.

„To ni dobro, moj dragi Watson. Ta najboljša in edina končna sled se je izkazala ničeva. Sicer pa ne dvomim, da bi ne mogla zgraditi zadostnega slučaja brez nje. Presneto, moj dragi! Devet je že skoro ura in naša gospodinja je nekaj govorila o zelenem grahu ob pol osmih. Kar se tiče tvojega večnega tobaka, Watson, in tvoje nerednosti pri jedi, moram povedati, da pričakujem, da nas boš moral zapustiti in da bom jaz deležen tvoje nesreče — vendar ne prej, preden ne rešimo problema tega nervoznega varuha, brezskrbnega služabnika in treh podvzetnih dijakov.“

Holmes onega dne ni več omenil te zadeve, dasi je dolgo časa zamišljen sedel po naši pozni večerji. Ob osmih zjutraj je prišel v mojo sobo, ravno ko sem dovršil svojo toaleto.

„No, Watson,“ je dejal, „čas je, da greva dol v College sv. Luke. Ali greš lahko brez zajtreka?“

„Gotovo.“

„Soames bo v strašni stiski, dokler mu ne poveva kaj gotovega.“

„Ali mu imaš kaj gotovega povedati?“

„Mislim, da.“

„Ali si si ustvaril kak sklep?“

„Da, moj dragi Watson, razrešil sem to skrivnost.“

„Kakšne nove dokaze pa si dobil?“

„Aha! Nisem zaman zlezel iz postelje ob neprimerni šesti uri. Dve uri sem težko delal in naredil najmanj pet milj dolgo pot, da morem nekaj pokazati. Poglej tole!“

Iztegnil je roko. Na dlani so se nahajale tri majhne piramide iz črne, testnate ilovice.

„Holmes, včeraj si vendar imel samo dve!“

„Eno pa sem dobil danes zjutraj. Lep dokaz za to, da odkjer je št. 3, od tam sta tudi št. 1 in 2. Kaj praviš k temu, Watson? No, pojdemo k našemu prijatelju Soamesu, da ga rešimo vseh muk.“

Nesrečni varuh je bil v zares usmiljenja vrednem stanju, ko sva ga našla v njegovem stanovanju. V malo urah so se imele pričeti izkušnje, on pa je bil še vedno v dilemi, ali naj ves dogodek objavi ali pa naj pripusti, da bi se krivec poganjal za dragoceno štipendijo. Bil je tako zelo vznemirjen, da skoro ni mogel stati pokonci. Ko je vstopil Holmes, je razprostrl svoji roki ter mu planil nasproti.

„Hvala Bogu, da ste prišli! Bal sem se že, da ste obupali nad vso stvarjo. Kaj naj storim? Ali naj se izkušnja vrši?“

„Da, vrši naj se na vsak način.“

„On ne sme kompetirati.“

„Toda ta lopov — —?“

„Ali veste, kdo je?“

„Mislim, da. Ako naj ta zadeva ne postane javna, potem si moramo dati neko gotovo oblast ter sestaviti majhno zasebno sodišče. Vi tamkaj, ako vam drago, mr. Soames, Watson, ti bodi tukaj! Jaz pa se usedem na naslanjač v sredi. Po mojih mislih smo sedaj dovolj imponujoči, da navdamo krivca s strahom. Bodite tako prijazni ter pozvonite!“

Bannister je vstopil in se spričo našega sodnijskega vedenja začuden in prestrašen zganil.

„Bodite tako prijazni ter zaprite vrata,“ je dejal Holmes. „Sedaj, Bannister, pa bodite še tako dobri ter nam povejte popolno resnico o včerajšnjem dogodku.“

Služabnik je prebledel kakor zid.

„Vsaj sem že vse povedal, gospod.“

„Nimate ničesar pridejati?“

„Prav ničesar, gospod.“

„No, potem vam moram malo spomin osvežiti. Ko ste se včeraj usedli na oni stol, ali niste storili tega v ta namen, da bi skrili kako stvar, ki bi mogla pričati, kdo je bil v sobi?“

Bannister je prebledel kakor smrt.

„Ne, gospod; gotovo ne.“

„No, to sem samo tako rekel,“ je dejal Holmes prijazno. „Odkrito priznavam, da mi je nemogoče to dokazati. Vseeno pa se mi zdi zelo verjetno, ker ste v onem trenutku, ko je

mr. Soames obrnil svoj hrbet v stran, izpustili onega človeka, ki se je skrival v oni spalnici.“

Bannister je lizal svoje suhe ustnice.

„Nobenega človeka ni bilo tukaj, gospod.“

„Oh, to je škoda, Bannister. Prav do sedaj ste morda govorili resnico, sedaj pa vem, da ste lagali.“

Njegov obraz je postal naenkrat uporen.

„Nikogar ni bilo, gospod.“

„Pojdite, pojdite, Bannister!“

„Ne, gospod; prav nikogar ni bilo.“

„V tem slučaju nam ne morete ničesar več povedati. Bodite tako prijazni ter ostanite v sobi. Vstopite se tja poleg vrat spalnice. Sedaj, mr. Soames, vas pa prosim, da bi bili tako zelo prijazni ter stopili gor do mladega Gilchrista ter ga povabili, da gre malo z vami.“

Trenutek pozneje se je vrnil varuh in z njim dijak. Bil je človek lepe postave, velik, gibčen, živahen, skakajočih korakov in prijaznega, odkritosrčnega obraza. Njegove vznemirjene oči so pogledale drugega za drugim in so se končno z očito nejevoljo ustavile na Bannistru.

„Zaprite, prosim, vrata,“ je rekel Holmes. „No, mr. Gilchrist, mi smo tukaj popolnoma sami in nikomur ni nikoli treba izvedeti niti ene besedice tega, kar se godi med nami. Bodimo raditega popolnoma odkritosrčni drug proti drugemu. Radi bi vedeli, mr. Gilchrist, kako ste vi kot pošten človek mogli sploh zakriviti tako dejanje kakor ste ga včeraj?“

Nesrečni mladenič je stopil korak nazaj in srdito karajoče pogledal Bannistra.

„Ne, ne, mr. Gilchrist, gospod; jaz nisem zini niti besedice — niti besedice!“ je zaklical služabnik.

„Ne, niste, pač pa ste jo sedaj,“ je rekel Holmes. „Sedaj, po Bannistrovih besedah lahko spoznate, da je vaš položaj brezupen in da je edina možnost rešitve v tem, da odkrito priznate resnico.“

Za trenutek je skušal Gilchrist z vzdignjeno roko premagati svojo notranjo razburjenost. V naslednjem pa se je zgrudil poleg mize na kolena, zagrebel svoj obraz v rokah in začel strastno ihteti.

„Pojdite, pojdite,“ je rekel Holmes prijazno; „človeško je motiti se in tako vas nihče ne more imenovati zakrknjenega zločinca. Morda vam bo lažje, ako bi jaz povedal mr. Soamesu kaj se je zgodilo, ako bi pa ne imel prav v kakem oziru, me lahko prekinete. Ali naj storim to? No, no, ni treba odgovarjati. Poslušajte ter pazite, da vam ne naredim kake krivice.“

„Od onega trenutka, mr. Soames, ko ste mi povedali, da nihče, niti Bannister, ni mogel vedeti, da so se nahajali oni papirji v vaši sobi, je začel ves slučaj v moji glavi navzemati določno obliko. Tiskarja smo seveda lahko pustili pri miru. Ta bi lahko v svoji pisarni pregledal papirje. Tudi o Indijcu nisem ničesar sumil. Ako so bili odtiski zaviti skupaj v zvi-

tek, ni mogel vedeti, kaj da so. Enako pa ni bilo mogoče misliti, da bi se moglo prigoditi tako naključje, da bi se kak človek drznil stopiti v sobo in da so slučajno ravno tega dne ležali papirji na mizi. To sem ovrgel. Oni človek, ki je vstopil, je vedel, da se nahajajo papirji tamkaj. Kako pa je vedel zanje?

„Ko sem se približal vaši sobi, sem si ogledal okno. Zabavali ste me, ko ste menili, da je po mojih mislih mogoče, da bi kdo ob belem dnevu spričo vseh onih nasprotiležečih sob si-loma vlomil skozenj. Taka misel je bila nespametna. Jaz sem samo premeril, kako velik bi moral biti človek, da bi mimogredoč mogel videti, kakšni papirji so bili na oni mizi. Jaz merim šest čevljev, vendar tega nisem mogel storiti brez napora. Noben človek, ki je manjši, bi tega ne mogel storiti. Kakor vidite, sem imel precej vzroka misliti, da je oni izmed vaših treh dijakov, ki je bil nenavadno velik, najbolj zaslužil, da ga opazujete.

„Stopil sem v sobo ter vam povedal svoje misli glede stranske mize. S srednjo mizo nisem mogel ničesar storiti, dokler mi niste pri svojem popisu Gilchrista omenili, da je skakalec na daljavo. Tedaj mi je bilo v trenutku vse jasno; treba mi je bilo samo nekoliko dokazov, ki bi me potrdili v moji sodbi, in teh sem si kmalu pridobil.

„Zgodilo se je namreč tole: Ta mladi človek je bil popoldne na atletskem vežbališču, kjer

se je vežbal v skoku. Prišel je domov s svojimi skakalnimi čevlji na nogah, ki imajo, kakor vam je znano, nekoliko močnih špic. Ko je šel mimo vašega okna, je vsled svoje velikosti videl one odtiske na vaši mizi ter sklepal, kaj da morejo biti. Ničesar se ne bi zgodilo, ako ne bi na poti mimo vaših vrat opazil ključa, ki ga je vaš služabnik v svoji pozabljivosti pustil tamkaj. Prevzela ga je nenadna želja, da bi stopil v sobo ter se prepričal, ali so bili v resnici oni odtiski. Pri tem ni bilo ničesar nevarnega, ker se je mogel vsak čas izgovarjati, da je pogledal v sobo, samo da bi vas nekaj vprašal.

„No, ko je videl, da so bili v resnici odtiski, tedaj ga je izkušnjava premagala. Položil je svoje čevlje na mizo. Kaj pa je bilo ono, kar ste položili na oni stol pri oknu?“

„Rokavice,“ je odgovoril mladenič.

Holmes je zmagoslavno pogledal Bannistra.

„Položil je svoje rokavice na stol, in vzel odtiske polo za polo, da jih prepíše. Mislil si je, da se mora varuh vrniti skozi glavna vrata in da bi ga lahko videl. Kakor pa vemo, se je vrnil skozi stranska vrata. Naenkrat ga je zaslišal prav pri svojih vratih. Ubežati ni bilo nikjer mogoče. Pozabil je na svoje rokavice, pobral pa je svoje čevlje ter planil v spalnico. Kakor vidite, je praska na mizi na eni strani majhna, vendar pa postaja vedno globlja v smeri proti vratom spalnice. To nam že samoposebi zadostuje v dokaz, da je vlekel čevlje v

ono smer in da se je krivec tja zatekel. Zemlja okoli ene špice je ostala na mizi, okoli druge pa je odpadla ter padla v spalnici na tla. Pristavim naj še, da sem šel danes zjutraj na atletsko vežbališče, videl, da uporabljajo v skakalni jami ono testeno črno ilovico in žaganje ali kaj podobnega, s katerim jo posujejo, da atletu ne zdrči. Ali sem povedal resnico, mr. Gilchrist?"

Dijak je vstal.

„Da, gospod, res je tako,“ je rekel.

„Moj Bog, ali nimate ničesar več pridejati?“ je vzkliknil Soames.

„Da, gospod, toda ta sramota me je premočno pretresla. Tukaj imam pismo, mr. Soames, ki sem vam ga napisal sredi te nemirne noči. To se je zgodilo poprej, preden sem vedel, da je moj greh razkrit. Tukaj je, gospod. Videli boste, da sem pisal v njem: „Sklenil sem, da se ne udeležim izkušnje. Dobil se na ponudbo uradniško mesto pri Rhodezijski policiji in tako namerjam takoj oditi v južno Afriko.“

„V resnici me veseli slišati, da niste imeli namena okoristiti se s svojim nelepim dobičkom,“ je rekel Soames. „Vendar zakaj ste izpremenili svoj namen?“

Gilchrist je pokazal na Bannistra.

„Tamkaj je človek, ki me je poslal na pravo pot,“ je rekel.

„Sedaj pa še vi, Bannister,“ je rekel Holmes. „Iz tega, kar sem povedal, vam bo jasno, da

ste samo vi mogli izpustiti tega mladeniča iz sobe, ker ste vi v sobi ostali in ste morali zakleniti vrata, ko ste odšli. Neverjetno je, da bi pobegnil skoz okno. Ali ne bi hoteli pojasniti poslednjo točko te skrivnostne zadeve ter nam še navedli vzrok za svoje dejanje?"

„Stvar je popolnoma preprosta, samo ako bi bila vam znana; toda pri vsej svoji premetenosti tega niste mogli vedeti. Bili so časi, gospod, ko sem bil kletar pri starem sir Jabezu Gilchristu, očetu tega mladega gospoda. Po njegovi propasti sem prišel v College za služabnika, vendar nisem nikoli pozabil na svojega nekdanjega gospodarja, akoravno je bil nesrečen. Čuval sem radi nekdanjih časov njegovega sina, kakor sem le mogel. Veste, gospod, ko sem prišel včeraj v to sobo, ko sem bil poklican, je bilo prvo kar sem videl, mr. Gilchristove rokavice na onem stolu. Dobro sem poznal te rokavice in vedel sem, kaj pomenijo. Ako bi jih mr. Soames videl, bi bilo vse izgubljeno. Raditega sem se zgrudil na oni stol in ničesar bi me ne spravilo z njega, dokler ne bi mr. Soames odšel. Nato je pa prišel mladi moj gospodar iz one sobe, ki sem ga zibal nekdanj na svojih kolenih ter mi vse priznal. Ali ni bilo nekaj naravnega, gospod, da sem ga jaz rešil in li ni bilo prav tako nekaj naravnega, da sem govoril proti njemu, kakor bi bil govoril njegov rajnki oče ter mu pojasnil, da se s takim dejanjem ne more okoristiti? Ali mi morete kaj takega šteti v zlo, gospod?"

„Ne, v resnici ne,“ je dejal Holmes presrčno in skočil pokonci. „No, mr. Soames, mislim, da smo razvozljali vaš mali problem; doma naju čaka majhen zajtrek. Pojdi, Watson! Kar se pa vas tiče, gospod, se nadejam, da vas čaka v Rhodeziji nekaljena sreča. To pot ste nekoliko nizko padli. Pokažite, da vidimo v bodočnosti, kako visoko se morete povzpeti!“

20

ZLATI NAOČNIKI.

Kadar se ozrem na tri mogočne zvezke rokopisov, ki popisujejo najino delo za leto 1894., moram priznati, da mi je zelo težko izbrati med toliko obilico gradiva takih slučajev, ki so sami posebi zelo zanimivi in ki obenem primerno osvetljujejo one posebne zmožnosti, radi katerih je slovel moj prijatelj. Ko prebiram one strani, nahajam zapiske o odurni zgodbi o rdeči pijavki in strašni smrti bankirja Crosbyja. Dalje je tukaj tudi poročilo o Addletonski tragediji in o čudni vsebini starodavnega britskega grobišča. V to dobo spada tudi sloviti slučaj Smith-Mortimer glede nasledstva in istotako zasledovanje in zajetje boulevardskega morilca Hureta — delo, ki je pridobilo Holmesu lastnoročno zahvalno pismo francoskega predsednika in red častne legije. Vsak izmed teh slučajev bi nam podal zanimivo povest, vendar sem vobče mnenja, da nobeden izmed njih ne vsebuje toliko posebnih, zanimivih okoliščin kakor epizoda, ki se je prigodila v Yoxley Old Placu, ki obsega ne samo obžalovanja vredno smrt mladega Willoughby Smitha, marveč tudi one iz tega izvirajoče okoliščine, ki tako čudno osvetljujejo vzroke zločina.

Bilo je v neki divji, vihar ni noči koncem novembra. Holmes in jaz sva ves večer molče sedela; on se je s pomočjo mogočnega povečevalnega stekla trudil razrešiti ostanke izvirnega napisa na nekem palimpsestu, jaz pa sem se poglobil v neko novo razpravo o ranocelnistvu. Zunaj je veter tulil po Baker Streetu, dež pa je silovito udarjal ob okna. Čudno se je zdelo človeku, da občuti železno roko narave prav v osrčju velikanskega mesta, kjer se na vse strani razprostira delo človeških rok kakih deset milj daleč, in da si mora biti svest, da orjaškim naravnim silam ves London ni nič več nego mravljišča na polju. Stopil sem k oknu ter pogledal na zapuščeno ulico. Semintja so svetiljke razsvetljevale blatno ulico in svetli tlak. Od Oxford Streeta je prihajal en sam voz.

„Veš, Watson, jako dobro je, da nama v tej noči ni treba od doma,“ je dejal Holmes, položil povečevalno lečo na mizo in zvit palimpsest skupaj. „Za danes sem dovolj naredil. Zelo utrudljivo delo za oči je to. Kolikor sem dozdaj dognal, ni drugega kakor poročilo nekega opata iz druge polovice petnajstega stoletja. Halo! Halo! Kaj pa je to?“

Sredi tuljenja vetra se je začulo peketanje konjskih kopit in dolgo škripanje koles, ki so se drgnila ob zavoro. Voz, ki sem ga bil jaz videl, se je ustavil pred našimi vrati.

„Česa želi?“ sem zaklical, ko sem nekoga videl stopiti iz voza.

„Želi? Naju želi. Midva, moj ubogi Watson, pa potrebujeva plaščev, kravat in galoš, sploh vsakega pripomočka, s katerim se bojuje človek proti vremenu. Vseeno počakaj še malo! Voz je zopet odšel! Še imamo upanje. Ako bi hotel, da bi šla z njim, bi ga bil obdržal. Teci dol, moj dragi, ter odpri vrata, kajti vsi čednostni ljudje so že davno v postelji.“

Ko je padla luč naše vežne svetiljke na našega obiskovalca, sem ga brez težave spoznal. Bil je mladi Stanley Hopkins, mnogo obetajoč detektiv, za katerega je pokazal Holmes že večkrat veliko zanimanje.

„Ali je doma?“ je vprašal željno.

„Le noter, moj dragi,“ se je začul Holmesov glas od zgoraj. „Nadejam se, da nimate z nama nobenih slabih namenov v taki noči kakor je ta.“

Detektiv je prišel po stopnicah navzgor in naša svetiljka je odsevala na njegovem nepremočnem plašču. Pomagal sem mu sleči se, Holmes pa je ogrebal ogenj v kaminu.

„Sedaj, moj dragi Hopkins, se pa malo ogrejte,“ je rekel. „Tukaj imate smotko, doktor pa ima pripravljeno vrelo vodo in limono, kar je zelo dobro zdravilo za tako noč. Nekaj važnega mora biti, da ste prišli v takem viharju semkaj.“

„Res je tako, mr. Holmes, prav hud popoldan sem imel danes, to vam povem. Ali ste čitali v zadnjih izdajah časnikov o slučaju v Yoxleyu?“

„Najzadnjeje, s čimer sem se danes pečal, je iz petnajstega stoletja.“

„No, bilo je samo kratko poročilo in vrh tega še popolnoma napačno; raditega niste mnogo izgubili. Pod svojimi nogami nisem pustil trave rasti. Dol v Kentu se je zgodilo, sedem milj od Chatama in tri od železnice. Brzjavo so pome ob četrto na štiri in v Yoxley Old Place sem došel ob petih; tamkaj sem vso stvar preiskal, sem bil s poslednjim vlakom zopet v Charing Crossu in odtod naravnost k vam.“

„In to, kaj neda, pomeni, da si niste popolnoma na jasnem glede tega slučaja?“

„To pomeni, da ne morem z njim ničesar začeti. Kolikor morem spoznati, je zadeva tako zamotana kakor še v nobenem slučaju, kar sem jih kdaj imel, in vendar se mi je zdela izpočetka tako preprosta, da se človek ne bi mogel motiti. Nobenega motiva ni, mr. Holmes. To je, kar me pripravlja v zadrego — nobenega motiva ne morem najti. Neki človek je mrtev — tega ni moči tajiti — toda nikjer ni videti nobenega vzroka, čemu bi mu kdo hotel kaj žalega storiti.“

Holmes si je prižgal smotko in se naslonil nazaj.

„Dajte, da čujemo vso stvar,“ je rekel.

„Dejstva so precej jasna,“ je dejal Stanley Hopkins. „Edino to bi rad vedel, kaj pomenijo. Stvar je pa takale, kolikor sem jo mogel

dognati. Pred nekaj leti se je naselil v tem Yoxley Old Placu neki postaren človek, ki je povedal, da mu je ime profesor Coram. Bil je bolehav človek, ki je polovico dneva preležal v postelji, drugo polovico pa se vlačil ob palici okoli hiše ali pa ga je vozil vrtnar po vrtu. Ona peščica sosedov, ki so ga obiskovali, so ga precej radi imeli in bil je na glasu zelo učenega človeka. Njegovo gospodinjstvo sta vodili postarna hišna mrs. Marker in dekla Susana Tarlton. Te dve sta bili pri njem prav od njegovega prihoda in videti je, da sta izvrstni ženski. Profesor piše neko učeno knjigo in nekako pred letom dni se mu je zdelo potrebno najeti si tajnika. S prvima dvema ni bil zadovoljen, tretji pa, mr. Willoughby Smith, zelo mlad človek, naravnost z univerze, pa je bil kakor nalašč človek, ki ga je potreboval. Njegovo delo je obstojalo v tem, da je pisal ves dopoldan, kar mu je profesor narekoval; zvečer pa je navadno iskal razna mesta in stvari, ki so se nanašale na delo naslednjega dne. Ta Willoughby Smith ni bil slabo popisani niti kot deček v Uppinghamu niti kot mladenič v Cambridgu. Videl sem njegova spričevala in od početka je bil dostojen, miren, delaven človek brez vsake slabe lastnosti. In vendar je ta človek danes zjutraj našel svojo smrt v profesorjevi knjižnici in to v takih okoliščinah, iz katerih se more sklepati edino na umor.“

Veter je tulil in žvižgal pri oknih. Holmes in jaz sva se primaknila bliže k ognju, mladi

nadzornik pa je počasi in točko za točko razvijal svojo čudno povest.

„Ako bi vso Angleško preiskali,“ je dejal, „ne vem, da bi mogli najti bolj samotno hišo kakor je ta, ali bolj prosto vseh zunanjih vplivov. Tedni so dostikrat minili in nihče izmed njih ni šel skoz vrtna vrata. Profesor je bil zatopljen v svoje delo in ni bil za nobeno drugo stvar na svetu. Mladi Smith ni v sosesčini nikogar poznal in je živel precej tako kakor njegov gospodar. Ženski nista imeli ničesar, kar bi ji odvracalo od hiše. Vrtnar Mortimer, ki vozi profesorja okoli, je star vojaški penzionist — veteran iz krimske vojske in izvrstnega značaja. On ne stanuje v hiši, marveč v majhni hišici, obstoječi iz treh sob, na drugem koncu vrta. To so edine osebe, ki so v Yoxley Old Placu. Vrtna vrata so kakih sto korakov od glavne ceste, ki vodi iz Londona v Chatam. Odpirajo se s pomočjo kljuke in ničesar se ne nahaja, kar bi branilo komurkoli vstop.

„Podati vam hočem sedaj izpoved Suzane Tarlton, ki je edina oseba, ki more nekaj gotovega povedati o vsej stvari. Bilo je dopoldne med enajsto in dvanajsto uro. V tem času je ona obešala zastore v gorenji prednji sobi. Profesor Coram je bil še vedno v postelji, kajti on redkokdaj vstane, ako je vreme slabo. Hišna je imela zadaj v hiši svoje opravilo. Willoughby Smith je bil v svoji spalnici, ki mu služi tudi kot navadna soba; toda dekla ga je tem trenutku slišala, kako je šel po hodniku

ter se podal v knjižnico, ki se nahaja tik pod njegovo sobo. Ona ga sicer ni videla, vendar pravi, da se po njegovih hitrih, trdih stopinjah ni mogla motiti. Ni slišala, da bi se zaprla vrata spodaj, pač pa je slišala eno ali dve minuti pozneje strašen krik v sobi spodaj. Divji, hripav krik je bil to, ki je bil tako čuden in nenavaden, da ni mogel prihajati niti od moškega niti od ženske. V istem trenutku je nekaj težkega padlo na tla, tako da se je vsa hiša stresla, nato pa je bilo zopet vse tiho. Dekla je bila za trenutek kakor okamenela, ko pa je zadobila svoj pogum, je pohitela po stopnicah navzdol. Vrata knjižnice so bila zaprta in ona jih je odprla. V sobi je ležal mladi Willoughby Smith na tleh. Izpočetka ni videla nobene rane, ko pa ga je hotela vzdigniti, je opazila, da mu teče kri izpod vratu. Prodrla ga je zelo majhna toda zelo globoka rana, ki je prerezala veliko žilo. Orodje, s katerim je bila ta rana prizadejana, je ležalo na preprogi poleg njega. Bil je eden onih majhnih nožev, ki jih nahajamo na staromodnih pisalnih mizah in ki imajo slonokoščen držaj in trdo klino. Bil je kos oprave s profesorjeve lastne pisalne mize.

„Izprva je dekla mislila, da je bil mladi Smith že mrtev, ko pa ga je nekoliko poškopila z vodo, je odprl za trenutek oči. ‚Profesorica‘, je zamrmral, ‚ona je bila.‘ Dekla je pripravljena priseči, da je slišala prav te besede. Obupno se je trudil, da bi povedal še nekaj

drugega in je vzdignil roko. Nato pa se je zgrudil mrtev na tla.

„Medtem je prišla tudi hišna, vendar prepozno, da bi tudi ona slišala poslednje besede umirajočega. Pustila je Suzano pri mrtvecu, sama pa odhitela v profesorjevo sobo. Strašno razburjen je sedel v svoji sobi, vsaj je čul dovolj, kar ga je moglo prepričati, da se je moralo nekaj strašnega prigoditi. Mrs. Parker je pripravljena priseči, da je bil profesor še vedno v svojem nočnem oblačilu; bilo mu je namreč nemogoče opraviti se brez pomoči Mortimerja, ki je imel naročilo priti ob dvanajstih k njemu. Profesor pravi, da je slišal oni krik iz daljave, da pa ne ve ničesar več. On si ne ve tolmačiti poslednjih besedi mladeniča, pač pa misli, da so bile izrečene v blodnji. Po njegovih mislih Willoughby Smith ni imel sovražnika na vsem svetu, ter ne ve navesti nobenega vzroka za zločin. Njegovo prvo dejanje je bilo, da je poslal vrtnarja Mortimerja po policijo. Malo pozneje je glavni stražnik poslal pome. Ničesar niso premaknili, dokler nisem jaz prišel tja in izdali so strogo povelje, da ne sme nihče hoditi po potih, ki vodijo do hiše. Bila je krasna prilika za vaše teorije, mr. Sherlock Holmes. V resnici ničesar ni manjkalo.“

„Izvemši mr. Sherlock Holmes!“ je dejal moj tovariš in se nekoliko porogljivo nasmejal. „No, pripovedujte dalje. Kaj ste pa vi naredili z vsem tem?“

„Pred vsem vas moram prositi, mr. Holmes, da si ogledate ta preprosti načrt, ki vam poda neko splošno sliko o položaju profesorjeve knjižnice in raznih drugih točk, ki pridejo v poštev. V veliko korist vam bo pri mojem pripovedovanju.“

Razvil je preprosti načrt ter ga položil Holmesu na kolena. Jaz sem vstal, stopil za Holmesa ter si ga ogledoval preko njegovih ramen.

„Zelo preprost je seveda ter obsega samo one točke, ki se mi zde važne in bistvene. Ostalo boste pozneje videli sami. Vzemimo pred vsem, da je morilec prišel v hišo, kako je prišel tja? Brez dvoma po vrtni poti skozi zadnja vrata, odkjer se pride naravnost v knjižnico. Vsaka druga pot bi bila zelo komplicirana. Po tej poti je moral tudi oditi, kajti izmed ostalih dveh izhodov iz sobe je bil eden zaprt po Suzani, ko je hitela po stopnicah navzdol, drugi pa je držal naravnost v profesorjevo spalnico. Raditega sem takoj obrnil vso pozornost na vrtno pot, ki je bila namočena vsled dežja ter bi bilo gotovo mogoče videti vsako stopinjo.

Moje preiskovanje pa je pokazalo, da imam opraviti s previdnim in izkušenim zločincem. Na poti ni bilo najti nobenih stopinj. Nad vsak dvom pa je bilo vzvišeno, da je nekdo šel po travnatem robu, ki obrobja pot in da je šel tamkaj z namenom, da ne zapusti nobenih sledov za seboj. Ničesar nisem mogel najti, kar bi bilo podobno razločnemu odtisku, pač pa je

bilo očito, da je bila trava pohojena in da je brez dvoma nekdo hodil tamkaj. To je pa mogel biti edino morilec, ker onega jutra ni bilo tamkaj niti vrtnarja niti koga drugega in ker je šele ponoči deževalo.“

„Trenutek,“ je dejal Holmes. „Kam pa pelje ta steza?“

„Na cesto.“

„Kako je dolga?“

„Kakih sto korakov.“

„Tam, kjer pelje pot skozi vrata, ste gotovo mogli najti sledove, ali ne?“

„Na nesrečo je bila pot tamkaj tlakana z opeko.“

„No, pa na cesti sami?“

„Tudi ne, vse je bilo shojeno v blato.“

„No, no! Dobro; ali so kazale one stopinje na travi na prihod ali odhod?“

„To je bilo nemogoče povedati. Niti enega jasnega odtiska ni bilo nikjer.“

„Velika ali majhna noga?“

„Tega ni bilo mogoče razločiti.“

Holmes je nepotrpežljivo vzkliknil.

„Sedaj lije kakor iz škafa in vihar divja že dalje časa,“ je dejal. „Sedaj bo težje preiskati stopinje kakor čitati oni palimpsest. Da, da, ne da se pomagati. Kaj ste pa storili potem, Hopkins, ko ste se prepričali, da niste ničesar dognali?“

„Mislim, da sem precej dognal, mr. Holmes. Vedel sem, da je nekdo prišel v hišo previdno in od zunaj. Nato sem preiskoval hodnik. Po-

grnjen je s preprogo iz kokosovine in nikjer ni bilo videti nobenega vtiska. Po hodniku sem dospel v knjižnico samo. Ta je le malo opravljena soba. Glavni predmet je velika pisalna miza s stoječim predalnikom. Ta predalnik obsega dve vrsti predal, med katerima se nahaja majhna polica. Predali so bili odprti, polica pa zaklenjena. Zdi se, da so bili predali vedno odprti in v njih se ni nahajalo ničesar vrednostnega. V polici je bilo nekaj važnih papirjev, vendar ni bilo nikjer nobenega znamenja, da bi jih imel kdo v roki in profesor me zagotavlja, da ničesar ne manjka. Gotovo je, da se ni izvršil noben rop.

„Sedaj prihajam do trupla mladeničevega. Našli so ga blizu te mize, in sicer ravno na levi strani, kakor je označeno na načrtu. Rana se je nahajala na desni strani vratu, je bila zadana od zadaj, tako da je skoro nemogoče, da bi si jo bil sam prizadejal.“

„Razen, ako je padel na nož,“ je rekel Holmes.

„Tako je. Tudi meni je prišlo to na misel. Vendar smo našli nož nekaj čevljev daleč od trupla, tako da je to nemogoče. Potem imamo seveda tudi besede umirajočega. In končno smo našli ta zelo važen kos dokaza, ki smo ga dobili v desnici mrtveca.“

Pri teh besedah je izvlekel Stanley Hopkins majhen papirnat zavoj. Razvil ga je ter vzel iz njega zlate naočnike, na katerih sta bila dva odtrgana konca črne svilnate vrvic. „Wil-

loughby Smith je imel izvrstne oči," je pristavil. „Nobenega dvoma ni, da je bilo tole strgano z morilčevega obraza.“

Sherlock Holmes je vzel naočnike v roke in jih z največjo pazljivostjo in zanimanjem ogledoval. Nato si jih je nataknil na nos, skušal brati z njihovo pomočjo, stopil k oknu ter gledal po cesti navzgor; nato jih je pri polni svetlobi natančno ogledoval in se končno nasmejal, se usedel k mizi, napisal nekoliko vrstic na kos papirja ter ga porinil proti Stanleyu Hopkinsu.

„To je vse, kar morem za vas storiti," je rekel. „Morda vam kaj koristi.“

Začuden detektiv je glasno prečital napisano, namreč:

Išče se ženska dobrega stanu in dobro oblečena. Ima znamenito debel nos in oči, ki se nahajajo na obeh straneh prav blizu njega. Ima dalje nagubano čelo in najbrže zaokroženo ramo. Razne okoliščine kažejo, da je tekom poslednjih mesecev šla najmanj dvakrat k optiku. Ker so njeni naočniki zelo močni in ker optikov ni posebno veliko, tudi ne bo posebno težko najti jo.

Holmes se je smejal Hopkinsovemu začudenju, ki se je moral izražati na njegovem obrazu.

„Moji sklepi so zelo preprosti in enostavni," je rekel. „Težko mi je navesti kako stvar, ki bi nudila sklepanju lepše polje kakor naočniki, posebno pa taki, kakor so tile. Ti naočniki so last ženske, kakor sklepam iz njihove zunanjo-

sti in tudi iz besedi umirajočega. Da je ugledna oseba in dobro opravljena, je razvidno iz tega, ker so narejena lepo v zlatu in ni verjeti, da bi bil človek, ki nosi take naočnike, v drugih ozirih nemaren. Spoznali boste, da je mostič preširok za vaš nos, in to spričuje, da je bil nos te ženske na temelju precej širok. Take vrste nos je navadno majhen in štorast, vendar pa se nahaja dovolj izjem, tako da ne morem biti dogmatičen ali da bi mogel vztrajati, pri tej točki svojega popisa. Moj obraz je ozek in vendar sem spoznal, da ne morem dobiti svojih oči v sredo ali blizu srede teh naočnikov. Radi tega morajo biti oči te ženske prav blizu nosu na obeh straneh. Našel boš, Watson, da so stekla obokla in nenavadno močna. Ženska, ki je bila vse svoje življenje tako zelo kratkovidna, mora gotovo imeti fizične znake takega pogleda, ki se pojavljajo na čelu in ramah.“

„Da,“ sem dejal, „vsakega tvojih dokazov lahko razumem. Priznati pa moram, da ne morem razumeti, kako prideš do dvakratnega obiska pri optiku.“

Holmes je vzel naočnike v roke.

„Kakor vidiš“, je rekel, „je mostič podložen s tankima kosoma probkovine, da se zmanjša pritisk na nos. En kos te probkovine je obledel in precej obrabljen, drugi pa je nov. Očividno je eden odpadel, tako da so ga morali nadomestiti z novim. Dejal bi, da starejši izmed obeh ni bil tamkaj dalj kakor nekaj mesecev. Obadava pa sta enako velika in iz

tega sklepam, da je šla ženska v isti zavod po drugega.“

„Pri Bogu, čudovito je to!“ je vzkliknil Hopkins začuden. „Ako se zmislim, da sem imel vse te dokaze v rokah in nisem ničesar vedel o njih! Vendar pa sem imel namen povpraševati pri londonskih optikih.“

„Gotovo bi to storili. Ali nam imate še kaj povedati o tem slučaju?“

„Ničesar, mr. Holmes. Jaz mislim, da veste ravno toliko kakor jaz — in morda še več. Poizvedovali smo po vsaki tuji osebi, ki so jo videli na cesti ali na železniški postaji. Vendar nismo ničesar izvedeli. Kar pa popolnoma presega moje moči, je popolno pomanjkanje namena tega umora. Nihče ne more navesti niti sence takega nagiba.“

„Jaz vam potem ne morem pomagati. Sicer pa se mi zdi, da želite, da prideva jutri z vami, ali ne?“

„Ako vas ne prosim preveč, mr. Holmes. Ob šestih zjutraj odide vlak iz postaje Charing Cross proti Chatamu in v Yoxley Old Placu bom med osmo in deveto uro.“

„Potem gremo s tem vlakom. Vaš slučaj ima v resnici nekaj zelo zanimivih znakov in veselilo me bo, ako si ga morem nekoliko поблиže ogledati. No, sedaj je pa že skoro ena po polnoči; raditega je najbolje, ako se podamo za nekoliko ur k počitku. Nadejam se, da boste dobro spali tam na divanu pred kaminom. Zju-

traj pred odhodom pa prižgem svetiljko in vam dam čašo kave.“

Naslednjega dne je bilo konec viharja, vseeno pa je bilo mrzlo jutro, ko smo odrinili na svojo pot. Mrzlo zimsko solnce je vzhajalo nad pustimi močvarami reke Temze in njenim prostranim, mračnim medrečjem; ves ta prizor me vedno spominja na zasledovanje otočana iz Adamanov v prvih dneh najine karijere. Po dolgi in dolgočasni vožnji smo izstopili na neki majhni postaji, ki je bila nekaj milj oddaljena od Chathama. Medtem ko so v krčmi vpregali konja za naš voz, smo hitro zaužili svoj zajtrek, in ko smo naposled dospeli do Yoxley Old Placa, smo bili dobro pripravljeni za delo. Pri vrtnih vratih nas je vzprejel stražnik.

„No, Wilson, kaj novega?“

„Ne, gospod, ničesar.“

„Nobenega poročila o kaki tuji osebi?“

„Ne, gospod. Dol na postaji pravijo, da včeraj ni niti prišla niti odšla kaka tuja oseba.“

„Ali ste povpraševali po krčmah in stanovanjih?“

„Da, gospod; nobenega ni, ki ga ne bi obiskali.“

„No, do Chathama ni dolga pot. Vsakdo lahko ostane tamkaj ali vzame vlak, ne da bi ga opazili. Tukaj je ona vrtna pot, o kateri sem govoril, mr. Holmes. Dam vam svojo besedo, da včeraj ni bilo niti enega sledu na njej.“

„Na kateri strani pa so se nahajale stopinje na travi?“

„Na tej strani, gospod. Na tem ozkem travnatem pasu med potjo in cvetlično gredo. Sedaj ne morem več videti sledov, včeraj pa so bili zelo razločni.“

„Da, da; nekdo je hodil tukaj,“ je dejal Holmes ter se sklonil preko travnatega roba. „Naša ženska je morala oprezno stopati, kajti na eni strani bi pustila sledove na stezi, na drugi pa še bolj razločne na mehki gredi; ali ni res?“

„Da, gospod, prav hladnokrvna je morala biti.“

Holmes je pozorno pogledal.

„Dejali ste, da je morala po tej poti tudi oditi, kajneda?“

„Da, gospod, nobene druge ni.“

„Po travnatem robu?“

„Gotovo, mr. Holmes.“

„Hm! To delo je bilo zelo znamenito — zelo znamenito. No, zdi se mi, da smo z vrtno stezo pri kraju. Pojdimo dalje. Ta vrtna vrata so običajno odprta, ali ne? Potem tej obiskovalki ni bilo treba drugega, kakor kar vstopiti. Umora ni imela namena izvršiti, kajti sicer bi se bila preskrbela s kakim orožjem ter se ne bi bila poslužila onega noža s pisalne mize. Prišla je v ta hodnik, ne da bi na preprogi iz kokosovine pustila za seboj sledove. Nato je bila v tej knjižnici. Kako dolgo je bila tamkaj? Nobe-nega pripomočka nimamo, da bi to presodili.“

„Ne več kakor nekoliko minut, gospod. Pozabil sem vam povedati, da je bila hišna mrs.

Marker pred kratkim tamkaj in pospravljala po sobi — ona pravi, nekako pred četrto ure.“

„No, to nam daje neko mejo. Naša ženska vstopi v to sobo in kaj stori? Ona se poda tja k pisalni mizi. Čemu? Ne radi stvari v pre-dalih. Ako bi se nahajalo tamkaj kaj vrednost-nega, bi jih gotovo zaklenili. Ne, prišla je radi neke stvari v pisalniku. Halo! Kaj pa ta praska na njem? Posveti mi malo z vžigalico, Watson. Zakaj mi pa niste o tem ničesar povedali, Hopkins?“

Znak, ki ga je ogledoval, se je začel na medenovini na desni strani ključavnice, in je bil kake štiri palce dolg ter je odkrušil povlak.

„Videl sem ga, mr. Holmes, toda znano vam je, da je okoli ključavnične luknje vedno najti takih prask.“

„Ta je sveža, popolnoma sveža. Poglejte, kako se med sveti, kjer je zarezana. Stara praska pa bi bila iste barve kakor ostala površina. Oglejte si jo skozi mojo povečevalno lečo. Na vsaki strani brazde se nahaja tudi povlak kakor zemlja ob razoru. Ali je mrs. Marker tukaj?“

Neka postarna ženska žalostnega obraza je stopila v sobo.

„Ali ste obrisali tukaj včeraj prah?“

„Da, gospod.“

„Ali ste videli to prasko?“

„Ne, gospod, nisem.“

„Prepričan sem, da je niste, kajti omelo bi ta prah povlaka pometlo. Kdo ima ključ od tega pisalnika?“

„Profesor ga ima na svoji urni verižici.“

„Ali je ključ navaden?“

„Ne, gospod; poseben ključ je.“

„Jako dobro. Mrs. Marker, lahko odidete. Stvar napreduje. Naša ženska vstopi v sobo, se približa pisalniku in ga odpre ali poizkusi odpreti. Pri tej priči vstopi mladi Willoughby Smith. Ker hoče v naglici odmakniti ključ, naredi to prasko na vratih. On jo prime, ona pa zgrabi najbližjo stvar, ki je bila slučajno ta nož, ter zamahne z njim proti njemu, da bi jo izpustil. Udarec pa je usodepoln. On pade, ona pa pobegne bodisi z onim predmetom, po katerega je prišla, ali pa brez njega. Ali je Suzana tukaj? Ali je mogel kdo oditi skoz ta vrata potem, ko ste vi slišali oni krik, Suzana?“

„Ne, gospod, to je nemogoče. Preden bi prišla dol, bi videla vsakega človeka v hodniku. Poleg tega se vrata tudi niso odprla, ker bi to slišala.“

„To določuje izhod. Potem je ženska brez dvoma odšla po oni poti, po kateri je prišla. Kaj ne, ta drugi hodnik vodi do profesorjeve sobe? Na to stran ni nobenega izhoda, kajne-da?“

„Ne, gospod.“

„Potem pojdemo tja in se seznanimo s profesorjem. Halo, Hopkins! To je zelo važno,

v resnici zelo važno. Tudi profesorjev hodnik je pogrnjen s preprogo iz kokosovine.“

„No, gospod, kaj pa za to?“

„Ali ne vidite nobene zveze z našim slučajem? No, no, ne bom obstajal pri tem. Brez dvoma nimam prav. In vendar se mi zdi tako pomenljivo. Pojdite z menoj ter me predstavite.“

Odšli smo po hodniku, ki je bil ravno tako dolg kakor oni, ki je držal na vrt. Na koncu se je nahajalo nekaj stopnic, vrhu njih pa vrata. Naš vodnik je potrkal in kmalu nato smo stali v profesorjevi sobi.

Bila je precej velika soba, obdana z neštevilnimi knjigami, ki so bile vzete s polic ter ležale v kupih po kotih ali pa bile zložene ob vznožju polic. Postelja se je nahajala sredi sobe, v njej pa je sedel, podpiran od blazin, lastnik hiše. Redkokdaj sem videl bolj znamenito osebo. Suh in orlovski obraz je bil, ki je bil obrnjen proti nam ter nas gledal z bistrimi, temnimi očmi, ki so se nahajale v globokih jamicah pod gostimi obrvi. Njegovi lasje in brada so bili popolnoma sivi, edino brada je bila okoli ust čudno rumenkasta. Cigareta je gorela sredi sivih las in zrak v sobi je bil nasičen s tobakovim dimom. Ko je iztegnil roko proti Holmesu, sem opazil, da je bila tudi ona rumena od nikotina.

„Kadite, mr. Holmes?“ je dejal v izbrani angleščini z nekim čudnim pretiranim naglasom. „Prosim, vzemite si cigareto. In vi, go-

spod? Lahko vam jih priporočam, kajti dela jih nalašč zame Jonides iz Aleksandrije. Pošilja mi jih po tisoč kosov in žal mi je, da moram priznati, da si moram vsakih štirinajst dni novih naročiti. Slabo, gospod, zelo slabo, toda star človek ima malo zabave. Tobak in moje delo — to je vse veselje, ki ga še imam.“

Holmes si je zapalil cigareto in si ogledoval sobo.

„Tobak in moje delo, sedaj pa samo tobak,“ je vzkliknil starec. „Oh, kako usodepolno prekinjenje. Kdo bi se nadejal take katastrofe? Tako častivreden mladenič! Zagotavljam vas, da je bil po malo mesecev trajajoči vaji občudovanja vreden pomočnik. Kaj mislite vi o tej zadevi, mr. Holmes?“

„Nisem si še ustvaril svoje sodbe.“

„Prav hvaležen vam bom, ako morete razjasniti to temo okoli nas. Za ubogega knjižnega črva in bolehnega človeka kakor sem jaz je tak udarec usodepoln. Zdi se mi, kakor da sem izgubil zmožnost misliti. Toda vi ste mož dejanja — možak, ki se peča s takimi zadevami. To je del vsakdanje rutine vašega življenja. V vsakem slučaju si znate ohraniti hladnokrvnost. V resnici smo srečni, da vas imamo na svoji strani.“

Medtem ko je profesor govoril, je hodil Holmes po eni strani sobe gorindol. Opazil sem, da je nenavadno hitro kadil. Jasno je bilo, da so se mu sveže aleksandrijske cigarete prikupile kakor našemu prijatelju profesorju.

„Da, gospod, uničujoč udarec je to,“ je nadaljeval starec. „Oni kup papirja na stranski mizi tamkaj je moj magnum opus. Obsega pa analizo listin, ki so jih doslej našli v koptiških samostanih v Siriji in Egiptu, delo, ki bo mogočno vplivalo na iste temelje razodete vere. Ker je moje zdravje zelo slabo, ne vem, ako mi bo kdaj mogoče dokončati to delo, posebno ker sem izgubil svojega pomočnika. Moj Bog, mr. Holmes, vi kadite še hitreje kakor jaz.“

Holmes se je nasmejal.

„Jaz se spoznam v tej zadevi,“ je dejal ter vzel še eno — že četrto — cigareto in škatle ter jo prižgal ob ostanku prejšnje. „Ne bom vas nadlegoval z dolgim izpraševanjem, profesor Coram, posebno ker sem slišal, da ste bili za časa zločina v postelji in nê morete ničesar vedeti o vsej stvari. Samo tole bi vas vprašal: kaj, mislite, je ta ubogi človek hotel reči s svojimi besedami: ‚Profesorica — ona je bila‘.“

Profesor je zmajal z glavo.

„Suzana je kmetsko dekle,“ je dejal, „in neverjetna abotnost teh ljudi vam je znana. Po mojih mislih je ubogi človek mrmral kake delirične besede brez vsake zveze, ona pa jih je potem združila v to brezpomembno sporočilo.“

„Razumem. Vi si torej ne morete raztolmačiti te žaloigre?“

„Morda je nezgoda, morda — jaz omenim to samo med nami — samomor. Mladi ljudje

imajo svoje skrivne težave — morda kaka srčna zadeva, ki nam je bila neznana. To je bolj verjetno kakor pa umor.“

„Toda naočniki?“

„Ah! Jaz sem samo učenjak — človek sanj. Ne morem si tolmačiti praktičnih stvari življenja. Vseeno pa nam je znano, moj prijatelj, da navzamejo ljubezenske oblike časih čudne oblike. Na vsak način pa vzemite še eno cigareto. Pahljača, rokavice, naočnike — Bog ve kakšne stvari utegne držati kot zastavo ali zaklad v roki človek, ko naredi konec svojemu življenju. Ta gospod pripoveduje o stopinjah v travi, toda navsezadnje se človek prav lahko moti o takih stvareh. Kar se noža tiče, ga je morda nesrečnež sam vrgel proč, ko se je zgrudil. Morda govorim kakor otrok, vendar se meni zdi, da je ta Willoughby Smith po svoji lastni roki našel svoj konec.“

Zdelo se je, kakor da je na Holmesa močno vplivala ta teorija; še nadalje je nekoliko časa hodil gorindol; bil je zatopljen v premissljevanje in je kadil cigarete drugo za drugo.

„Povejte mi, profesor Coram,“ je dejal naposled, „kaj se nahaja v omarici onega pisalnika?“

„Ničesar, kar bi moglo tatu koristiti. Rodbinske listine, pisma moje uboge žene, diplome univerz, ki so me počastile. Tukaj je ključ. Sami si lahko ogledate vse.“

Holmes je vzel ključ in ga za trenutek gledal. Nato ga je dal nazaj.

„Ne; težko da mi bo koristil,“ je rekel. „Bolje bo, da pojdem dol v vaš vrt ter si vso stvar dobro premislim. Nekaj je, kar govori za teorijo samomora, kakor ste jo razvili. Prosim vas moramo oprostjenja, ker smo se vam vsilili, profesor Coram, in dam vam svojo besedo, da vas prav do po kosilu ne bomo nadlegovali. Ob dveh pa pridemo zopet ter vas obvestimo o vsem, kar se je morda medtem prigodilo.“

Holmes je bil nekam čudno razmišljen in nekoliko časa smo molče hodili po vrtu gorindol.

„Ali imaš kako sled?“ sem vprašal naposled.

„To je odvisno od onih cigaret, ki sem jih kadil,“ je rekel. „Mogoče je, da se zelo motim. Cigarete mi pokažejo.“

„Moj dragi Holmes,“ sem vzkliknil, „kako vendar —“

„No, no, to smeš sam preiskati. Ako pa ne, ni nobene škode. Seveda mi imamo potem še vedno optika, da se zatečemo k njemu, toda jaz jo vedno udarim po bližnici, samo ako jo morem dobiti. Ah, tukaj je mrs. Marker! Dovolite, da se kakih pet minut z njo zabavam.“

Morda sem že omenil, da se je znal Holmes — kadar se mu je zljubilo — zelo prikupiti pri ženskah in da se je kmalu z njimi zaupno razgovarjal. V polovici označenega časa se je tako

prikupil pri hišni, da je govoril z njo, kakor da bi bila že stara znanca.

„Da, mr. Holmes, prav tako je, kakor pravi, gospod. On kadi nekaj strašnega. Ves dan in dostikrat tudi vso noč, gospod. Časih vidim zjutraj to sobo — veste, gospod, vi bi mislili, da je londonska megla. Ubogi mladi mr. Smith, tudi on je kadil, vendar ne tako kakor profesor. Njegovo zdravje — no, jaz ne vem, v koliko je človek bolj ali manj zdrav radi kajenja.“

„Ah!“ je dejal Holmes, „toda kajenje uničuje dober tek.“

„Mislim, da profesor skoro nič ne jé, kali?“

„No, to je različno. Toliko lahko rečem o njem.“

„Stavim, da danes zjutraj ni pokusil zajtreka in da se po vseh teh cigaretah, ki sem ga videl pokaditi jih, ne bo dotaknil kosila.“

„No, tukaj pa nimate prav, gospod, kajti slučajno je danes zelo veliko pojedel pri zajtreku. Ne vem se spominjati, da bi kdaj več zaužil in za kosilo si je naročil lepo porcijo kotletov. Jaz se sama čudim, kajti, odkar sem včeraj stopila v ono sobo ter videla mladega mr. Smitha ležati na tleh, nisem mogla niti pogledati jedi. No, na svetu so različni ljudje in profesor si ni dal pokvariti svojega dobrega teka.“

Dopoldne sva pohajala po vrtu. Hopkins je šel v vas, da si ogleda nekatere govorice o neki tuji ženski, ki so jo prejšnjega jutra vi-

deli otroci na Chathamski cesti. Kar se pa mogočega prijatelja tiče, je bilo videti, kakor da bi ga bila vsa običajna energija zapustila. Nikoli ga nisem videl tako malodušno ravnati v kakem slučaju. Celo novice niso mogle vzbuditi posebnega zanimanja, ki jih je prinesel Hopkins, ki je poročal, da je našel one otroke in da so oni v resnici videli neko žensko, ki je bila popolnoma podobna oni Holmesovega popisa in ki je nosila naočnike. Nekoliko bolj pozoren je bil, ko je Suzana, ki nam je stregla pri kosilu, prostovoljno povedala, da je šel mr. Smith včeraj zjutraj na izprehod in da se je povrnil komaj pol ure poprej preden se je zgodila žaloigra. Tudi jaz nisem mogel uvideti pomena tega malega dogodka, vendar sem razločno videl, da ga je Holmes vpletel v svojo splošno sodbo, ki si jo je ustvaril. Naenkrat pa je planil s svojega stola ter pogledal na uro. „Dve je že, gospoda,“ je rekel. „Sedaj pa moramo gor k profesorju, da uravnamo vso stvar.“

Starec je ravno pokosil in prazni krožnik je v resnici pričal o dobrem teku, ki mu ga je pripisovala hišna. V resnici je bila čudovita njegova postava, ko je obrnil svojo sivo grivo in svoje žareče oči proti nam. Večna cigareta mu je gorela v ustih. Bil je že opravljen in je sedel v naslanjaču poleg ognja.

„No, mr. Holmes, ali ste že razrešili to skrivnostno zadevo?“ Pokazal je na veliko škatlo cigaret, ki je stala na mizi poleg njega. Hol-

mes je v istem trenutku iztegnil svojo roko in tako sta vrgla škatlo z mize. Eno ali dve minuti smo bili vsi na kolenih ter pobirali cigarete na vseh koncih in krajih. Ko smo zopet vstali, sem opazil, da so se Holmesu oči žarele in lica zardela. Samo v kritičnih trenutkih sem videl te bojne znake.

„Da,“ je rekel, „razrešil sem jo.“

Stanley Hopkins in jaz sva ga začudena pogledala. Nekaj kakor roganje je bilo videti na suhem obrazu starega profesorja.

„Ali res! V vrtu?“

„Ne, tukaj.“

„Tukaj! Kdaj pa?“

„V tem trenutku.“

„Gotovo se šalite, mr. Sherlock Holmes. Vi me silite, da vam povem, da je to preresna stvar, da bi z njo tako postopali.“

„Skoval in preskusil sem vsak člen svoje verige, profesor Coram, in prepričan sem, da je dobra. Kakšni so vaši nagibi ali kako ulogo pravzaprav igrate v tej čudni zadevi, tega mi še ni mogoče povedati. Črez nekaj minut pa bom morda slišal iz samih vaših ust. Za sedaj pa hočem v vaše dobro rekonstruirati, kar se je zgodilo, tako da boste vedeli, kaj mi imate še povedati.

„Včeraj je neka ženska prišla v vašo knjižnico. Prišla je z namenom, da se polasti gotovih listin, ki so se nahajale v vašem pisalniku. Imela je svoj lastni ključ. Imel sem pri-

liko ogledati si vašega in na njem nisem našel onega malega opraska, ki ga je naredila praska po povlaku. Vi torej niste bili sokrivec in ona je prišla, kolikor morem sprevideti, brez vaše vednosti, da vas oropa.“

Profesor je puhnil oblak dima v zrak.

„To je kaj zanimivo in poučno,“ je rekel. „Ali imate še kaj pristaviti? Ker ste tako daleč sledili tej ženski, gotovo tudi lahko poveste, kaj se je z njo zgodilo.“

„Skušal bom to storiti. Pred vsem pa jo je zgrabil vaš tajnik in ona ga je zabodla, da je mogla pobegniti. To katastrofo smatram kot nesrečno naključje, kajti prepričan sem, da ženska ni imela namena prizadejati tako usodepolno rano. Morilec ne pride nikdar neoborožen. Prestrašena vsled svojega dejanja je hitela od prizorišča nesreče. Na svojo nesrečo pa je pri tem boju izgubila svoje naočnike in ker je bila zelo kratkovidna, je bila brez njih brez vse pomoči. Tekla je po hodniku, o katerem je mislila, da je oni, po katerem je prišla — oba dva sta bila pogrnjena s preprogami iz kokosovine — in prepozno je že bilo, ko je spoznala, da je šla po nepravem hodniku in da ji je pot zaprta za njo. Kaj ji je bilo storiti? Nazaj ni mogla. Ostati tamkaj, kjer se je nahajala, tudi ni mogla. Morala je dalje. In ona je šla dalje. Šla je po nekih stopnicah, odprla neka vrata in stopila v vašo sobo.“

Starec je z odprtimi usti debelo gledal Holmesa. Začudenje in strah je bilo videti na nje-

govem izrazitem obrazu. Sedaj pa je prisiljeno zmajal z ramo in se neodkritosrčno nasmejal.

„To je vse prav lepo, mr. Holmes,“ je rekel. „Toda vaša sijajna teorija ima samo eno napako. Jaz sam sem bil v svoji sobi in je nisem ves dan zapustil.“

„To mi je znano, profesor Coram.“

„In vi hočete trditi, da sem jaz ležal na tej postelji in nisem ničesar videl, ko je ženska stopila v mojo sobo.“

„Tega nisem nikdar rekel. Vi ste vse to videli. Vi ste govorili z njo. Ste jo spoznali. Pomagali, da je utekla.“

Zopet se je profesor glasno zagrohotal. Vstal je sedaj in oči so se mu svetile kakor ogenj.

„Vi ste blazni!“ je zavpil. „Vi govorite brezumno. Jaz sem ji pomagal uteči? Kje pa je sedaj?“

„Ona je tamkaj,“ je rekel Holmes in pokazal na visoko polico za knjige v kotu.

Videl sem, kako je starec vrgel svoje roke kvišku, strašen krč je zvijal njegov obraz, nato pa se je zgrudil v svoj stol. V istem trenutku se je polica, na katero je Holmes pokazal, zavrtela na svojih tečajih in v sobo je planila neka ženska.

„Prav imate,“ je zakričala s čudnim tujim glasom. „Prav imate! Tukaj sem!“

Bila je umazana od prahu in pajčevine, ki jo je dobila na stenah svojega skrivališča. Tudi

njen obraz je bil umazan; sicer pa nikoli ni bil lep, kajti imela je vse one fizične znake, kakor jih je napovedal Holmes, in poleg tega še dolgo in trdovratno brado. Radi svoje naravne kratkovidnosti in z ozirom na to, ker je nenadoma prišla iz teme na svetlo, je obstala tamkaj kakor omamljena ter se ozirala naokoli, da bi videla, kje in kdo da smo. In vendar je bilo navzlic vsem tem nelepim znakom nekaj neustrašenega v njeni kljubovalni bradi in visoko vzdignjeni glavi, kar je navdajalo človeka s spoštovanjem in občudovanjem. Stanley Hopkins je položil roko na njeno ramo ter jo proglasil kot svojo ujetnico; ona pa ga je potisnila na stran rahlo in vendar z imponujočim dostojanstvom, ki se mu je moral pokoriti. Starec je ležal na svojem stolu; njegov obraz mu je utripal in zamišljeno je zrl nanjo.

„Da, gospod, vaša ujetnica sem,“ je rekla. „Iz svojega skrivališča sem mogla slišati vse, kar se je govorilo, in jaz vem, da ste dognali resnico. Jaz priznam vse. Jaz sem umorila onega mladega človeka. Vendar imate prav, ko trdite, da se je zgodilo samo po naključju. Jaz nisem niti vedela, da je bil to nož, kar sem držala v svoji roki, kajti v svojem obupu sem zgrabila na mizi kar mi je ravno prišlo v roke ter sem udarila proti njemu, da bi me izpustil. Vse je resnica, kar sem vam sedaj povedala.“

„Madam,“ je rekel Holmes, „jaz sem prepričan, da je to resnica. Bojim pa se, da se ne počutite dobro.“

Strašno je prebledela in pod umazanim prahom na svojem obrazu je bila videti še bolj strašna. Usedla se je na stran postelje, nato pa je nadaljevala.

„Samo malo časa mi še preostaja,“ je rekla, „vendar bi vam vseeno rada povedala vso resnico. Jaz sem žena tega moža. On ni Anglež. Rus je. Njegovega imena vam ne povem.“

Sedaj se je starec prvikrat zganil. „Bog te blagoslovi, Ana!“ je vzkliknil. „Bog te blagoslovi!“

Pogledala je z izrazom največjega zaničevanja v smeri proti njemu. „Čemu bi se tako krčevito oprijemal svojega nesrečnega življenja, Sergij?“ je rekla. „Mnogo zla je naredilo mnogoterim, dobrega pa nikomur — niti tebi samemu. Vendar ne pristojta mi pretrgati šibko nit tvojega življenja, preden bi se Bogu dopadlo. Jaz imam že dovolj na svoji duši odkar sem prestopila prag te proklete hiše. Vendar jaz moram govoriti, sicer bo prepozno.“

„Povedala sem vam, gospoda, da sem žena tega človeka. On je bil petdeset let star, jaz pa neumno dekle dvajsetih let, ko sva se poročila. Bilo je v nekem mestu na Ruskem, kjer se nahaja vseučilišče — imena nočem povedati.“

„Bog te blagoslovi, Ana!“ je zopet zamrmral starec.

„Bili smo reformatorji — revolucionarji — nihilisti, da veste. On in jaz in še mnogo dru-

gih. Nato so prišli slabi časi; neki policijski uradnik je bil umorjen; mnogo jih je bilo prijetih; potrebovali so dokazov in da bi si rešil svoje lastno življenje in zadobil veliko nagrado, je moj mož izdal svojo ženo in svoje tovariše. Da, z ozirom na njegovo priznanje so nas prijeli. Nekateri izmed nas so prišli na vislice, drugi v Sibirijo. Jaz sem bila med temi poslednjimi, toda nisem bila obsojena za vse življenje. Moj mož se je podal s svojim na tako slab način pridobljenim premoženjem semkaj na Angleško in je živel v miru; vedel pa je dobro, da ne bi minul teden dni, ko bi se zgodila pravica, ako bi zveza vedela, kje da se nahaja.“

Starec je iztegnil svojo tresočo roko ter si vzel cigareto. „V tvojih rokah sem, Ana,“ je rekel. „Vedno si mi bila dobra.“

„Vendar še nisem povedala viška njegovega lopovstva!“ je ona nadaljevala. „Med našimi tovariši v zvezi je bil eden, ki je bil prijatelj mojega srca. Bil je plemenit, nesebičen, ljubeč — vse, kar moj mož ni bil. Sovražil je vsako nasilje. Vsi smo bili krivi — ako je to kaka krivda — vendar on ni bil. V svojih pismih mi je vedno odsvetoval od take poti. Ta pisma bi ga bila rešila. Ravno tako bi ga bil rešil moj dnevnik, v katerem sem od dneva do dneva zapisavala svoja čutila do njega in najine nazore. Moj mož jih je našel in obdržal oboje, pisma in dnevnik. Skril jih je in se prizadeval, da bi uničil življenje tega mladega človeka.“

To se mu ni posrečilo, pač pa je bil Aleksij poslan v Sibirijo, kjer še sedaj dela v nekem solnem rudniku. Pomisli na to, ti lopov, lopov! Sedajle, sedaj, prav v tem trenutku dela in živi Aleksis, ki nisi vreden izpregovoriti njegovega imena, v rudniku kakor suženj, in vendar imam jaz tvoje življenje v svojih rokah in jaz te pustim pri miru!“

„Bila si vedno plemenita ženska, Ana,“ je dejal starec ter pihal svojo cigareto.

Ona je vstala, vendar se z boleznim krikom zopet zgrudila nazaj.

„Končati moram,“ je rekla. „Ko sem svojo kazen prestala, sem se napotila, da si pridobim svoja pisma in svoj dnevnik, ki bi osvobodili mojega prijatelja, ako bi jih poslala ruski vladi. Vedela sem, da se je podal moj mož na Angleško. Po mesece dolgem iskanju sem dognala, kje se je nahajal. Vedela sem, da je še vedno imel dnevnik, kajti ko sem bila še v Sibiriji, sem nekega dne dobila od njega pismo, v katerem me graja in navaja nekoliko mest iz njega. Vendar sem bila prepričana, da mi jih v svoji maščevalnosti nikdar ne bo hotel dati prostovoljno. Dobiti si jih moram sama. V ta namen sem najela pri neki privatni detektivski tvrdki agenta, ki je prišel kot tajnik v hišo mojega moža — to je bil tvoj drugi tajnik, ki te je v taki naglici zapustil. Izvedel je, da se nahajajo oni papirji v omarici in si je naredil odtisk ključa. Naredil mi je tudi načrt hiše ter mi povedal, da je dopoldne knjižnica vedno

prazna, ker je imel tajnik tu gori dela. Na-
posled sem se ojunačila ter prišla semkaj, da
si sama pridobim papirje. Posrečilo se mi je,
toda po kakšni ceni!

„Jaz sem pravkar vzela papirje ter zaklepala
omarico, ko je oni mladi človek vstopil ter me
prijel. Videla sem ga bila že zjutraj. Srečala
sem ga na cesti ter ga prosila, da bi mi po-
vedal, kje stanuje profesor Coram; vendar pa
nisem vedela, da je bil pri njem v službi.

„Prav tako je! Prav tako!“ je rekel Holmes.
„Tajnik je prišel zopet domov ter povedal svo-
jemu gospodarju o ženski, ki jo je srečal. In
potem je v svojem poslednjem dihljaju skušal
povedati, da je bila ona — ona, o kateri je bil
ravnokar govoril z njim.“

„Mene morate pustiti govoriti,“ je rekla žen-
ska z zapovedujočim glasom in njen obraz se
je nagubal kakor vsled bolečin. „Ko je padel
na tla, sem planila iz sobe, izbrala nepravna
vrata ter prišla v sobo svojega moža. Dejal je,
da me prepusti moji usodi. Dokazala sem mu,
da je njegovo življenje v mojih rokah, ako to
stori. Ako on mene izroči pravici, izročim jaz
njega zvezi. To se ni zgodilo radi tega, ker sem
hotela živeti radi same sebe, marveč radi tega,
da dosežem svoj namen. Vedel je, da bi jaz
storila, kakor sem rekla — da je bila njegova
usoda zvezana z mojo. Iz tega in nobenega
drugega vzroka me je varoval. Vtaknil me je
v ono temno skrivališče. Hrano je zaužíval

v svoji sobi in tako mu je bilo mogoče podati mi del svojega živeža. Dogovorila sva se, da se po odhodu policije ponoči splazim iz hiše in se nikoli več ne vrnem. Toda vi ste na neznan način uganili najine načrte.“ Pri teh besedah je vzela majhen zavoj izza svojega nedrija. „To so moje poslednje besede,“ je rekla, „in to je zavoj, ki reši Alekseja. Zaupam ga vaši časti in vaši pravicoljubnosti. Vzemite ga! Oddajte ga na ruskem poslaništvu. Sedaj sem pa izvršila svojo dolžnost in — —“

„Ustavite jo!“ je zavpil Holmes. Skočil je preko sobe ter ji izvil majhno stekleničico iz rok.

„Prepozno!“ je rekla in se zgrudila na posteljo. „Prepozno! Zaužila sem strup preden še sem zapustila svoje skrivališče. Vrtil se mi v glavi! Jaz grem! Naročam vam, gospod, da se spomnite zavoja!“

„Preprost slučaj in vendar v nekaterih ozi-
rih poučen,“ je dejal Holmes, ko sva se peljala v mesto nazaj. „Že od početka sem je bilo odvisno od teh naočnikov. Ako ne bi bilo tega srečnega naključja, da jih je umirajoči pograbil, ne vem, ako bi kdaj razvozljali vso zadevo. Ker so bili naočniki zelo močni, mi je bilo jasno, da je morala biti nositeljica brez njih zelo slepa in brez pomoči. Ko ste mi dejali, da je hodila po ozkem pasu trave, sem opomnil,

kakor se gotovo še spominjate, da je to nekaj znamenitega. Z ozirom na to sem sklepal, da je nemogoče, da bi ravno na ta način odšla iz hiše, izvzemši seveda neverjetni slučaj, da je imela še ene naočnike. Raditega sem moral vpoštevati hipotezo, da je ona ostala v hiši. Ko sem opazil podobnost obeh hodnikov, mi je postalo jasno, da se je ona prav lahko tako zmotila in v tem slučaju je bilo očito, da je morala priti v profesorjevo sobo. Raditega sem pozorno pazil na vse, kar bi potrdilo to misel, in natančno sem preiskal sobo, da bi našel kje kako skrivališče. Preproga se mi je zdela močno pribita; raditega sem opustil misel na zaklopne duri. Skrivališče se je dalje moglo nahajati za knjigami. Kakor ti je znano, je kaj takega v starih knjižnicah nekaj navadnega. Opazil sem, da so bile knjige nakopičene na tleh povsod, samo ona polica za knjigami je ostala prosta. Torej so tukaj utegnili biti vrata. Nobenih znakov ni bilo, ki bi mi služili kot vodniki, toda preproge so bile temne barve, ki je zelo ugodna za preiskovanje. Raditega sem kadil veliko število onih izvrstnih cigaret in raztresel pepel po vsem prostoru pred ono polico. Zvijača je bila čisto preprosta, toda zelo uspešna. Nato sem se podal dol in v tvoji navzočnosti, Watson, sem se prepričal — ne da bi ti opazil namen mojih opazk — da je začel profesor Coram več hrane zauživati, kakor potrebno, ako daje hrano še drugi osebi. Nato smo se podali zopet v sobo in tamkaj sem namenoma prevrnil škatlo

s cigaretami; pri tem sem si dobro ogledal tla in po sledovih cigaretnega pepela sem mogel čisto jasno spoznati, da je prišla ujetnica za naše odsotnosti iz svojega skrivališča. No, Hopkins, sedaj pa smo v Charing Crossu in jaz vam čestitam, da ste tako uspešno dognali ta slučaj. Brez dvoma greste na glavno postajo, Watson in jaz pa se peljeva, mislim, skupno k ruskemu poslaništvu.

22

POGREŠANI FOOTBALIST.

Vajena sva bila prejemati čudne brzojavke v Baker Streetu, vendar imam v posebnem spominu eno, ki je dospela k nama nekega neprijaznega jutra meseca februarja pred kakimi sedmimi ali osmimi leti in ki je dala mr. Sherlock Holmesu dobre četrť ure misliti. Naslovljena je bila nanj in se je glasila:

„Prosim, pričakujte me. Strašna nesreča. Threequarter desnega krila se pogreša. Jutri neobhodno potreben. — Overton.“

„Pečat s Stranda in oddana ob 10. 36,“ je dejal Holmes ter jo ponovno čital. „Mr. Overton je bil očitvidno zelo razburjen, ko jo je odposlal in je raditega nekoliko nekonsekventen. No, on bo tukaj, mislim, ko preberem Times in potem izvemo vse. V teh dolgočasnih dnevih bo tudi najbolj brezpomemben problem dobrodošel.“

Razmere so postale v resnici zelo dolgočasne in naučil sem se bati takih dob brezdelja, kajti vedel sem iz svoje lastne izkušnje, da so bili možgani mojega tovariša tako abnormalno delavni, da je bilo nevarno pustiti jih brez materijala, da bi se z njim pečali. Polagoma sem ga odvrnil od one manije za omotila, ki je

nekoč pretila ustaviti njegovo znamenito karijero. Sedaj sem vedel, da si v navadnih okoliščinah ni več pozelel tega umetnega dražila, vedel sem pa tudi, da zlodej ni bil mrtev, marveč je samo spal. In vedel sem tudi, da je bilo to spanje samo rahlo in da je bilo prebujenje blizu, ko sem videl v dobah brezdelja izmučeni pogled na ascetičnem Holmesovem obrazu in zamišljenost njegovih globoko udrtih in nedoumnih oči. Raditega sem blagoslavljal tega mr. Overtona, naj si je bil kdorkoli, ker je prišel s svojo zagonetno brzojavko, da prekine oni nevarni mir, ki je donesel mojemu prijatelju več nevarnosti kakor vsi viharji njegovega burnega življenja.

Kakor sva pričakovala, je brzojavki kmalu sledil njen odpošiljatelj, in vizitka mr. Cirila Overtona iz Trinity Collega v Cambridgu je oznanjala prihod orjaškega mladega človeka, ki je tehtal gotovo svojih sto kil in ki je napolnil s svojimi širokimi ramami vrata ter pogledoval s svojim prijetnim, vsled skrbi upadlim obrazom od enega do drugega.

„Mr. Sherlock Holmes?“

Moj prijatelj se je priklonil.

„Bil sem dol na Scotland Yardu, mr. Holmes. Govoril sem z nadzornikom Stanleyem Hopkinsom. Ta mi je nasvetoval, da naj se obrnem do vas. Dejal mi je, da spada ta slučaj, kolikor more spoznati, bolj v vaš delokrog kakor pa v onega redne policije.“

„Prosim, sedite in povejte mi, kaj da je.“

„Strašno je, mr. Holmes, naravnost strašno! Čudim se, da mi že lasje niso osiveli. Godfrey Staunton — gotovo ste že slišali o njem. On je naravnost tečaj, okoli katerega se suče ves team. Rajše pogrešam dva izmed ostalih in si obdržim Godfreya kot threequarterja. Naj bo igra taka ali taka, nikogar ni, ki mu bi bil kos; in potem, on je glava in nas zna vse držati skupaj. Kaj naj storim? To je, kar vas vprašam, mr. Holmes. Imamo pač še Moorhousa kot prvo rezervo, toda ta ni niti polovico toliko trainiran in vrhutega ni tako dober. V nekaterih ozirih je pač imeniten, to je res, toda, na drugi strani, on nima prave sodbe in ni izurjen v kratkem, naglem teku. Morton ali Johnson, znana oxfordska tekača, ga lahko dotečeta; Stevenson je sicer še precej hiter, toda on se ne zna umakniti nazaj, in threequarter, ki ne zna niti prodirati niti se umikati, ni na svojem mestu. Nr, mr. Holmes, mi smo izgubljeni, ako nam ne pomagata najti Godfreya Stauntona.“

Moj prijatelj je veselo iznenaden poslušal njegovo dolgo pripovedovanje, pri katerem so mu tekale besede izredno resno in živahno in je vsako važnejšo točko podkrepil z udarcem svoje rjavkaste roke po svojem kolenu. Ko je naš obiskovalec umolknil, je Holmes iztegnil svojo roko in vzel izmed svojih knjig črko „S“. Nekoliko časa je zaman iskal po tem zakladu informacij.

„Tukaj se nahaja Arthur H. Staunton, nadarjeni mladi ponarejalec,“ je rekel, „in tukaj je Henry Staunton, kateremu sem jaz pomagal na vislice, toda Godfrey Staunton mi je povsem novo ime.“

Sedaj je bila na našem obiskovalcu vrsta, da je bil iznenaden.

„Veste, mr. Holmes, mislil sem, da poznate vse razmere,“ je rekel. „Potem takem sodim, da tudi o Cirilu Overtonu niste ničesar slišali, ako ne veste ničesar o Godfrey Stauntonu, ali ni res tako?“

Holmes je dobrodušno zmajal z glavo.

„Moj Bog!“ je vzkliknil atlet. „Jaz sem bil prva rezerva za Angleško proti Walesu in sem že vse leto poveljnik vseučilišnega teama. Vendar to ni nič. Mislil pa sem, da ni na Angleškem žive duše, ki ne bi poznala Godfreyja Stauntona, slovitega threequarterja iz Cambridga. Moj Bog! Mr. Holmes, kje pa ste živeli?“

Holmes se je nasmejal naivnemu začudenju mladega velikana.

„Vi živite v povsem drugem svetu, mr. Overton, v prijetnejšem in zdravejšem. Moje delovanje sega v mnoge sloje človeške družbe, nikoli pa — veseli me, da morem to reči — v amaterski šport, ki je najboljša in najzdravejša stvar na Angleškem. Vaš današnji nepričakovani obisk mi pa priča, da je tudi v tem svetu svežega zraka in poštene igre zame dela. In raditega vas sedaj, moj dragi gospod, prosim,

da bi se usedli ter mi počasi, mirno in natančno povedali vse, kar se je zgodilo in kako želite, da vam pomagam.“

Mladi Overton je bil v veliki zadregi kakor človek, ki je bolj vaje uporabljal svoje mišice kakor svoje možgane; toda polagoma in z mnogobrojnim ponavljanjem ter nejasnostmi, ki jih seveda opuščam pri svoji pripovedi, je nama končno povedal svojo čudno zgodbo.

„Stvar je takale, mr. Holmes. Kakor sem že povedal, sem načelnik Rugger teama cambridgeskega vseučilišča in Godfrey Staunton je moj najboljši igralec. Jutri igramo proti Oxfordu. Včeraj smo vsi prišli tja in se ustanovili v Bentleyevem hotelu. Ob desetih sem jih šel nadzorovat in sem spoznal, da so se že vsi podali k počitku — prepričan sem namreč, da dela točno trainiranje in obilno spanje team nepremagljiv. Preden se je Godfrey podal spat, sem izpregovoril z njim dve tri besede. Zdel se mi je bled in potrtn. Vprašal sem ga, kaj mu je. On pa je dejal, da je vse dobro — samo glava ga malo boli. Voščil sem mu lahko noč in odšel. Pol ure pozneje mi sporoči vratar, da je prišel neki navaden bradat človek s pismom do Godfreya. On še ni bil v postelji in tako so mu ponesli pismo v njegovo sobo. Godfrey ga je prečital, nato pa se kakor od strele zadet zgrudil na stol. Vrtar se je tako prestrašil, da je hotel iti pome, Godfrey pa ga je pregovoril, izpil požirek vode in se kmalu bolje počutil. Nato je odšel po stopnicah navzdol, spre-

govoril nekoliko besedi z onim človekom, ki je čakal v veži in naposled sta obadva odšla. Ko jih je vratar poslednjič videl, sta skoro tekla po ulici v smeri proti Strandu. Danes zjutraj pa je bila Godfreyeva soba prazna, postelja nedotaknjena in vse njegove stvari so bile v ravno istem stanju kakor prejšnji večer. Odšel je s tem neznancem in odtedaj nismo ničesar čuli o njem. Po mojih mislih se nikdar več ne vrne. Bil je sportsman prav do mozga ta Godfrey in on ne bi nikoli opustil svojega traininga in zapustil svojega načelnika, ako ne bi imel vzroka, ki je bil zanj preveč važen. Ne, nikoli; in jaz čutim, kakor da je odšel za vedno in ga ne bomo nikoli več videli.“

Sherlock Holmes je z največjo pozornostjo poslušal to čudno zgodbo.

„In kaj ste vi ukrenili?“ je vprašal.

„Brzobjavil sem v Cambridge, da bi izvedel, ali so ga morda tamkaj videli. Kmalu sem dobil odgovor. Nihče ga ni videl.“

„Ali je mogel iti še v Cambridge?“

„Da, imamo zelo pozen vlak, ki odide ob četrtna dvanajst.“

„Toda on se ga ni poslužil, kolikor ste mogli dognati, kaj?“

„Ne, niso ga videli.“

„Kaj ste storili potem?“

„Brzobjavil sem lordu Mount-Jamesu.“

„Zakaj pa lordu Mount-Jamesu?“

„Godfrey je sirota in ta lord Mount-James je njegov najbližji sorodnik — njegov stric, kakor se mi zdi.“

„Tako. To osvetljuje povsem novo to zadevo. Lord Mount-James je eden najbogatejših ljudi na Angleškem.“

„Tako sem Godfreyja slišal praviti.“

„In vaš prijatelj je ožji njegov sorodnik?“

„Da, bil je njegov dedič in starec ima že skoro osemdeset let — in vrhutega protin. Pravijo, da je mogel svojo bilardsko palico namazati s svojimi členki. Godfreyu ni nikoli dal enega šilinga, ker je velik stiskač, toda sčasoma pa bo vse njegovo.“

„Ali ste kaj čuli o lordu Mount-Jamesu?“

„Ne.“

„Kaj je moglo napotiti vašega prijatelja, da je šel k lordu Mount-Jamesu?“

„No, prejšnjega dne ga je nekaj težilo in ako je bilo to v zvezi z denarjem, je mogoče, da se je obrnil do svojega najbližjega sorodnika, ki je bil tako premožen, akoravno ni imel mnogo upanja, da ga dobi, kolikor sem jaz slišal o njem. Godfrey ni imel rad starca. On ne bi šel k njemu, ako bi si le mogel drugače pomagati.“

„No, to bomo kmalu dognali. Ako je šel vaš prijatelj k svojemu sorodniku lordu Mount-Jamesu, potem morate pojasniti obisk onega človeka ob tako pozni uri, in vznemirjenost, ki jo je povzročil njegov prihod.“

Ciril Overton si je pritisnil roke na čelo. „S tem ne vem ničesar početi,“ je rekel.

„No, jaz imam ravno malo opravila in tako me bo zelo veselilo, da si stvar ogledam,“ je rekel Holmes. „Močno vam pa priporočam, da ukrenete vse priprave za svoj match brez ozira na tega človeka. Na vsak način je morala biti, kakor ste dejali, velika sila, da je na tak način odšel in ista sila ga najbrže tudi še zadržuje. Stopimo skupaj v oni hotel, da vidimo, ako nam more vratar kaj novega povedati o vsej stvari.“

Sherlock Holmes je znal mojstrsko občevati s ponižnimi pričami in prav kmalu je v zapuščeni sobi Godfrey Stauntona izvedel od vratarja vse, kar je bilo temu znanega. Obiskovalec prejšnje noči ni bil niti gospod niti delavec. Bil je nekaj, kar je vratar popisal kot „človeka srednje vrste“, kakih petdeset let star, z osivelo brado, bledega obraza in preprosto oblečen. Tudi on sam je bil videti razburjen. Vratar je opazil, da se mu je roka tresla, ko je izročil pismo. Godfrey Staunton je stlačil pismo v žep. Staunton ni dal roke možu v veži. Izpregovorila sta samo nekoliko besedi, izmed katerih je vratar razumel samo besedo „čas“. Nato sta odhitela, kakor že povedano. Ura je bila ravno polenajstih.

„Da, vidim,“ je rekel Sherlock Holmes ter se usedel na Stauntonovo posteljo. „Vi ste dnevni vratar, kajne?“

„Da, gospod; ob enajstih odidem iz službe.“

„Nočni vratar ni videl ničesar, ali ne?“

„Ne, gospod; samo ena družba je prišla pozno iz gledišča domov. Drugi nihče.“

„Ali ste bili ves dan v službi včeraj?“

„Da gospod.“

„Ali ste prinesli kako poročilo mr. Stauntonu?“

„Da, gospod; eno brzojavko.“

„O, to je zanimivo! Ob kateri uri je bilo to?“

„Okoli šestih.“

„Kje je bil mr. Staunton, ko jo je prejel?“

„Tukaj v svoji sobi.“

„Ali ste bili navzočni, ko jo je odprl?“

„Da, gospod; čakal sem, ako bi bilo treba odgovoriti.“

„No, ali je bilo treba?“

„Da, gospod; napisal je svoj odgovor.“

„In ali ste ga vi vzeli s seboj?“

„Ne, on sam ga je vzel.“

„Toda pisal ga je v vaši navzočnosti, kaj ne?“

„Da, gospod. Stal sem pri vratih, on pa s hrbtom proti meni pri oni mizi. Ko ga je napisal, mi je rekel: ‚Že dobro, vratar, sam ga ponesem na pošto.‘“

„S čim pa je pisal?“

„S peresom, gospod.“

„Ali je bil brzojavni obrazec eden izmed teh, ki so tukaj na mizi?“

„Da, gospod; bil je najzgornji.“

Holmes je vstal. Vzel je obrazce, jih ponesel k oknu in natančno ogledoval najzgornjega.

„Škoda, da ni pisal s svinčnikom,“ je rekel ter jih razočaran vrgel zopet na mizo. „Gotovo si že večkrat opazil, Watson, da so v tem slučaju vtiski tako močni, da se poznajo spodaj na drugem papirju — dejstvo, ki je že razdružilo mnogo srečnih zakonov. Vendar tukaj ni najti nobenega sledu. Veseli me pa videti; da je pisal z debelim gosjim peresom in prav nič ne dvomim, da najdemo na pivniku kak odtis. Da, vidiš, gotovo je tole pravo.“

Odtrgal je kos pivnika ter obrnil odtisk proti nam.

Ciril Overton je bil zelo razburjen.

„Postavite ga pred ogledalo.“

„To je nepotrebno,“ je rekel Holmes. „Papir je tenak in na drugi strani se mora poročilo lahko čitati. Evo ga!“ Pri tem ga je obrnil in mi smo čitali tele besede: „Za Božjo voljo pomagajte nam!“

„Tako se torej glasi konec brzojavke, ki jo je Godfrey Staunton oddal nekaj ur pred svojim odhodom. Najmanj šest besedi brzojavke ne poznano; toda kar je ostalo — namreč: „Za Božjo voljo, pomagajte nam!“ — priča, da je ta mladi človek videl, da mu preti velika nevarnost in da ga je pred njo mogel nekdo čuvati. Nam, zapomnite si! Gre se najmanj še za eno osebo. Kdo bi mogel biti ta drugi bledoobrazi, bradati človek, ki je bil sam videti tako razburjen? Kakšna zveza obstoji torej med Godfrey Stauntonom in tem bradatim človekom? In kakšen je oni tretji vir,

od katerega so se nadejali pomoči proti preteči nevarnosti? To so vprašanja, ki jih je doglalo naše preiskovanje.“

„Treba nam je samo poizvedeti, komu je bila brzojavka namenjena,“ sem dejal.

„Tako je, moj dragi Watson. To je že tudi meni prišlo na misel. Gotovo si pa že slišal ali izkusil, ako stopiš na pošto ter zahtevaš kontrolni listek brzojavke takega drugega človeka, da ti uradniki ne bodo hoteli biti na uslugo. Ne dvomim pa, da se s primernim nastopom da doseči ta cilj. Sedaj bi pa rad v vaši navzočnosti, mr. Overton, pregledal te papirje, ki se nahajajo na mizi.“

Tamkaj se je nahajalo več pisem, računov in zapisnikov, ki jih je Holmes hitro prelistaval in pozorno pregledoval. „Tukaj ni ničesar,“ je dejal naposled. „Mimogrede rečeno, upam, da je bil vaš prijatelj zdrav — da mu ni ničesar manjkalo?“

„Zdrav kot riba.“

„Ali ste ga kdaj videli bolnega?“

„Niti enkrat. Pač je moral nekoč v posteljo radi nekega udarca in enkrat se je močno udaril na koleno, vendar to ni bilo nič.“

„Morda ni bil tako močnega zdravja, kakor vi mislite. Dejal bi, da je imel morda kako skrivno nadlogo. Z vašim dovoljenjem vtaknem nekaj teh papirjev v žep za slučaj, ako bi se morda nanašali na naše nadaljnje preiskovanje.“

„En trenutek, en trenutek!“ se je začul neki tožec glas in ko smo se ozrli, smo ugledali

nekega čudnega majhnega moža med vrati. Nosil je obnošeno črno obleko, visok klobuk z zelo širokimi okraji — naredil je vobče vtis, da je ali prav kmečki župnik ali pa pogrebnikov sluga. In vendar je bil njegov glas kljub slabi opravi precej strog in njegovo obnašanje nekam živahno, tako da je vzbujalo pozornost.

„Kdo ste vi, gospod, in s kakšno pravico se dotikate papirjev tega gospoda?“ je vprašal.

„Jaz sem zasebni detektiv in skušam pojasniti njegov odhod.“

„O, ali res, ali res? In kdo vam je dal pravico, kaj?“

„Tega gospoda, prijatelja mr. Stauntona, so poslali iz Scotland Yarda k meni.“

„In kdo ste vi, gospod?“

„Jaz sem Ciril Overton.“

„Potem ste vi oni, ki ste mi brzojavili. Moje ime je lord Mount-James. Prišel sem semkaj, kakor hitro mi je le bilo mogoče. Torej vi ste najeli detektiva?“

„Da, gospod.“

„In ali ste pripravljeni plačati stroške?“

„Nikakor ne dvomim, gospod, da bo moj prijatelj Godfrey, kadar ga najdemo, rad to storil.“

„Ako pa se ne najde, kaj? Odgovorite mi na to?“

„V tem slučaju nikakor ne dvomim, da bo njegova rodbina — —“

„Prav nič takega, gospod!“ je zavpil mali človek. „Od mene ne pričakujte niti vinarja — niti vinarja! Me razumete, mr. detektiv! Jaz sem vsa rodbina, ki jo ima ta mladi človek in jaz vam izjavljam, da ne plačam ničesar. Ako kaj pričakuje od mene, se zgodi z ozirom na dejstvo, da nisem nikoli trosil denarja in nimam namena storiti to sedaj. Kar se pa tiče teh papirjev, v katerimi tako prosto razpolagate, vam lahko povem, da boste dajali odgovor za svoje dejanje, ako je med njimi kaj važnega.“

„Jako dobro, gospod,“ je rekel Sherlock Holmes. „Dovolite mi, da vas sedaj vprašam, kako si vi razlagate odhod tega mladeniča?“

„Ne, gospod, nikakor. On je velik in star dovolj, da pazi sam nase, ako pa je tako neumen, da se izgubi, odločno odklanjam vsako obveznost za njegovo iskanje.“

„Prav dobro razumem vaš položaj,“ je rekel Holmes in se zlobno nasmejal. „Morda pa vi mojega ne razumete popolnoma dobro. Zdi se mi, da je bil Godfrey Staunton reven človek. Ako so ga morda ugrabili in odpeljali, se gotovo ni zgodilo radi tega, kar ima on. Glas o vašem bogastvu se je raznesel širom sveta, lord Mount-James, in povsem mogoče je, da se je kaka tolpa tatov polastila vašega vnuka, da zadobi pri njem informacije o vaši hiši, vaših navadah in vašem bogastvu.“

Obraz našega neprijetnega majhnega obiskovalca je prebledel kakor zid.

„Sveta nebesa, gospod, kakšna misel! Kako nečloveški lopovi se nahajajo na svetu! Toda Godfrey je izvrsten dečko — močan dečko. Ničesar ga ne privede do tega, da bi izdal svojega strica. Še danes oddam vso srebrnino v banko. Medtem pa ne štedite nobenega truda, mr. detektiv. Prosim vas, da ne pustite nobenega kamena nedotaknjenega, da ga pripeljete varno nazaj. Kar se denarja tiče, dam rad bankovce za pet ali celo deset funtov šterlingov.“

Vendar nam ta plemeniti lakomnik tudi sedaj, ko se je nekoliko izpreobrn timer, ni mogel dati podatkov, ki bi nam mogli koristiti, kajti o vnukovem življenju mu ni bilo mnogo znano. Edino naše upanje je bila ona pohabljen a brzojavka in s to se je podal Holmes na pot, da najde drugi člen za svojo verigo. Odslovili smo lorda Mount-Jamesa in tudi Overton je odšel, da se posvetuje z ostalimi člani svojega teama o nesreči, ki jih je zadela.

Nedaleč od hotela se je nahajal brzojavni urad. Ustavila sva se pred vrati.

„Vredno je poizkusiti, Watson,“ je rekel Holmes. „Seveda s pomočjo uradnega dovoljenja bi lahko zahtevali, da nam pokažejo kontrolne listke, toda tako daleč še nismo prišli. Jaz mislim, da si na tako živahn timer krajih ne zapomnijo obrazov. Poizkusimo.“

„Oprostite mi, ker vas nadlegujem,“ je rekel kolikor mogoče vljudno mladi ženski za omrežjem, „ko sem včera j poslal brzojavko, sem naredil najbrže majhno napako; ker do danes

še nisem dobil odgovora, se močno bojim, da sem pozabil podpisati svoje ime. Ali mi morete povedati, ali sem to storil ali ne?“

Mlada ženska je vzela v roke zvezek kontrolnih listov.

„Ob kateri uri je bilo to?“

„Nekoliko po šestih,“

„Na koga je bila naslovljena?“

Holmes si je položil prst na ustnice in pogledal proti meni. „Poslednje besede brzozavke so: ‚Za božjo voljo,‘“ je zašepetal zaupno; „zelo me skrbi, ker ne dobim odgovora.“

Mlada ženska je vzela enega izmed obrazcev.

„Tale bo. Nobenega imena nima,“ je rekla ter ga zavrnila na mizi.

„Potem je seveda razumljivo, da ne dobim nobenega odgovora,“ je rekel Holmes. „Moj Bog, kako zelo neumno je to od mene! Z Bogom, miss, in najlepša hvala, ker ste mi povedali.“ Ko sva bila zopet na ulici, se je smejal in si mel roke.

„No? sem vprašal.“

„Napredujemo, moj dragi Watson, napredujemo. Imel sem sedem različnih načrtov, da bi dobil ono brzozavko pred oči, vendar nisem upal, da se mi kar prvič posreči.“

„In kaj si s tem pridobil?“

„Začetek za naše preiskovanje. „Poklical je izvoščka. „Postaja King's Cross,“ je rekel.

„Torej odpotujeva?“

„Da, mislim, da morava skupaj dol v Cambridge. Zdi se, da kažejo vsi znaki v to smer.“

„Povej mi,“ sem vprašal, ko sva se peljala po Gray's Inn Road, „ali imaš že kake sumnje glede vzroka tega izginotja? Po mojih mislih do sedaj še nisva imela slučaja, kjer bi bili motivi tako nejasni. Ti seveda ne misliš resno, da so ga ugrabili tatovi, da bi zadobili od njega pojasnila o njegovem bogatem stricu, kajne-da?“

„Priznati moram, Watson, da se mi to ne zdi zelo verjetno tolmačenje. Prišlo mi je pa na misel, ker se mi je zdelo, da bo gotovo zanimalo tega neznansko neprijetnega starca.“

„In ga je tudi zanimalo. Kakšne pa so tvoje alternative?“

„Navedel bi jih lahko mnogo. Priznati moram, da je čudno in sumljivo, da se je ta dogodek pripetil ravno na predvečer tega važnega matcha in da se gre pri tem ravno za onega človeka, kojega navzočnost je neobhodno potrebna za uspeh te strani. Vse to je morda samo naključje, vsekakor pa je zanimivo. Amaterski šport je prost vsakih stav, toda med neudeleženim občinstvom se mnogo stavi, in prav mogoče je, da bi se zdelo komu vredno ukreniti nasproti igraču kaj takega kakor store lopovi na turfu konjem dirkačem. To je ena razlaga. Druga tudi precej verjetna je ta, da je ta mladenič v resnici dedič velikega premoženja, akoravno so njegove razmere sedaj še zelo skromne, in ni nemogoče, da so gotovi

ljudje skovali zaroto proti njemu, da ga pri-
mejo radi odkupnine.“

„Vse te teorije pa ne vzamejo brzojavke v
poštev.“

„Prav res, Watson. Brzojavka je še vedno
edina trdna stvar, na katero se moremo opreti
in mi ne smemo pripustiti, da bi se naša po-
zornost drugam obrnila. Pred vsem nam je
treba dognati namen te brzojavke in raditega
sva sedaj na poti v Cambridge. Smer našega
preiskovanja je za sedaj še neznana, vendar
se ne bom prav nič čudil, ako jo že do večera
doženemo ali naredimo vsaj velik korak na-
prej.“

Temno je že bilo, ko sva dospela do starega
vseučilišnega mesta. Pri postaji je Holmes
vzel voz ter naročil vozniku, da naju popelje
do hiše dr. Lesliea Armstronga. Črez nekoliko
minut smo se ustavili pred veliko hišo v eni
najbolj živahnih ulic. Odprli so nama in po
dolgem čakanju so naju končno popeljali v
konzultacijsko sobo, kjer sva našla doktorja
sedeti za mizo.

Dejstvo, da mi je bilo ime Leslie Armstrong
neznano, spričuje, kako zelo sem izgubil vse
stike s svojim poklicem. Sedaj vem, da on ni
samo ena izmed glav medicinske šole na tem
vseučilišču, marveč tudi mislec v več kakor
eni panogi znanosti in po vsej Evropi na glasu.
Vendar ako bi tudi človek ne poznal njegovih
sijajnih razmer, bi en sam pogled na tega
moža, na njegov polni obraz, njegove bistre

oči in granitno obliko neupogljive brade zadostoval. To je mož krepkega značaja, mož živahnega duha, strog, asketičen, samotarski, strašen — tak se mi je zdel dr. Leslie Armstrong. Držal je v roki vizitko mojega prijatelja in se je ozrl z ne posebno prijaznim izrazom na svojem strogem obrazu proti nama.

„Čul sem že vaše ime, mr. Sherlock Holmes, in poznam vaš poklic, ki je tak, kakor ga jaz nikakor ne odobravam.“

„V tem slučaju, doktor, ste enih misli z vsakim zločincem te dežele,“ je dejal moj prijatelj mirno.

„Dokler se gre pri vaših naporih za to, da se potlači zločine, gospod, potem jih mora odobravati vsak razumen član javnosti, akoravno zopet ne dvomim, da je naš uradni stroj v tem oziru popolnoma zadosten. Vaš poklic pa je bolj izpostavljen kritiki, kadar prodirate v skrivnosti zasebnega življenja, kadar razkrivate družabne razmere, ki bi ostale bolje skrite in kadar včasih tratite čas ljudi, ki so bolj marljivi kakor ste vi. V tem trenutku bi n. pr. jaz pisal svojo razpravo, tako pa se moram pogovarjati z vami.“

„Brez dvoma, doktor; in vendar se morda izkaže ta pogovor bolj važen kot ona razprava. Dovolite, da vam mimogrede povem, da delamo ravno nasprotno od onega, kar grajate prav po pravici, in da skušamo preprečiti vsako javno izpostavljanje zasebnih zadev, ki se pa mora zgoditi, kadar pride slučaj uradni policiji v

roke. Mene lahko smatrate kakor enostavnega pijonirja, ki hodi pred rednimi četami dežele. Prišel sem pa k vam, da vas vprašam glede mr. Godfrey Stauntona.“

„Kaj pa?“

„Vi ga poznate, kajneda?“

„On je moj intimen prijatelj.“

„Ali vam je znano, da je izginil?“

„Ah! Ali res!“ Na nagubanem obrazu doktorjevem se ni zgodila nobena izprememba njegovega izraza.

„Snoči je odšel iz svojega hotela. In od tedaj ga niso več videli.“

„Brez dvoma se zopet povrne.“

„Jutri se vrši footbalski match med obema univerzama.“

„Jaz se prav nič ne zanimam za te otročje igre. Pač pa se močno zanimam za usodo tega mladeniča, posebno ker ga poznam in ga imam rad. Footbalski match mi sploh niti na misel ne pride.“

„Potem se boste brez dvoma zanimali za moje poizvedovanje glede mr. Stauntonove usode. Ali vam je znano, kje da se nahaja?“

„Gotovo ne.“

„Ali ga niste nič videli od včeraj?“

„Ne, nisem ga.“

„Ali je bil mr. Staunton zdrav človek?“

„Popolnoma.“

„Ali vam je znano, da je bil kdaj bolan?“

„Nikoli ni bil.“

Holmes je pokazal list papirja doktorju. „Potem boste morda tako prijazni ter mi pojasnili to pobotnico za trinajst ginej, ki jih je plačal mr. Godfrey Stunton tekom zadnjega meseca dr. Leslieju Armstrongu iz Cambridga. Našel sem jo med papirji na njegovi pisalni mizi.

Doktor je bil ves rdeč od jeze.

„Jaz ne vidim nobenega vzroka, da bi vam podal kako pojasnilo, mr. Holmes.“

Holmes je položil pobotnico nazaj v svoj zapisnik.

„Ako vam je javno pojasnilo ljubše, mora priti prej ali slej,“ je dejal. „Povedal sem vam že, da morem jaz potlačiti, kar so drugi primorani objaviti in vi bi v resnici najbolje storili, ako bi mi zaupali, kar vam je znanega.“

„Meni ni ničesar znanega o tem.“

„Ali ste dobili kako poročilo od mr. Stauntona iz Londona?“

„Gotovo ne.“

„Moj Bog, moj Bog! Sedaj je zopet pošta na vrsti!“ je nejevoljno vzdihnil. „Godfrey Staunton vam je poslal snoči ob 6. 15 iz Londona nujno brzojavko — brzojavko, ki je brez dvoma v zvezi z njegovim odhodom — in vendar je vi niste prejeli. Velika škoda je to. Jaz pojdem v resnici dol na pošto in se pritožim raditega.“

Dr. Leslie Armstrong je skočil izza mize pokonci in njegov obraz je bil ves rdeč od jeze.

„Dovoljujem si vas prositi, da odidete iz moje hiše, gospod,“ je rekel. „Povejte svojemu delodajalcu lordu Mount-Jamesu, da nočem imeti nobenega opravila niti z njim niti z njegovimi agenti. Ne, gospod, nobene besede več!“ Srdito je pozvonil. „John, pokaži tema gospodoma, kje so vrata.“ Velik kletar je naju potisnil iz sobe in zopet sva bila na ulici. Holmes se je začel glasno smejati.

„Dr. Leslie Armstrong je v resnici energičen in značajan človek,“ je rekel. „Nisem še videl človeka, ki bi bil pripraven izpolniti vrzel, ki jo je zapustil sloviti Moriarty, ako bi v tej smeri uporabljal svojo nadarjenost. In sedaj, ubogi moj Watson, se nahajava tukaj na ulici, pognana in brez prijateljev v tem negostoljubnem mestu, ki ga ne moreva zapustiti, ne da bi opustila naš slučaj. Ta mala krčma, ki se nahaja Armstrongovi hiši ravno nasproti, je posebno pripravna za naše potrebe. Ako najameš prednjo sobo ter nakupiš potrebnih stvari za noč, si bom jaz vzel časa, da malo poizvedujem.“

To malo poizvedovanje pa je bilo mnogo daljše, kakor si je Holmes mislil, kajti vrnil se je šele okoli devete ure. Bil je bled in pobit, zaprašen in izmučen vsled lakote in naporov. Na mizi se je nahajala mrzla večerja in ko je potolažil svojo lakoto in prižgal svojo pipo, je začel pripovedovati na oni napol komični in povsem filozofični način, ki mu je bil lasten,

kadar so stvari slabo kazale. Glas voznihi koles je povzročil, da je vstal ter pogledal skoz okno. Brougham in par sivcev je stalo v luči plinove svetiljke pred doktorjevimi vrati.

„Tri ure je bil izven doma,“ je rekel Holmes, „ob poldnevih je šel iz doma, sedaj pa je zopet tukaj. To nam daje radij kakih deset do dvajnajst milj, in on se vozi tako tja enkrat, časih celo dvakrat na dan.“

„Za zdravnika ni to nič nenavadnega,“ ki izvršuje svojo prakso.“

„Toda dr. Armstrong pravzaprav ni praktični zdravnik. Predavatelj je in svetovalec, se ne briga dosti za splošno prakso, ki ga odvraca od njegovega književnega dela. Čemu dela potem ta dolga potovanja, ki mu morajo biti neznanosko neprijetna, in kdo je oni človek, ki ga obiskuje?“

„Njegov voznik — —“

„Moj dragi Watson, ali moreš dvomiti, da se jaz nisem v prvi vrsti obrnil nanj? Ne vem, ali se je zgodilo vsled njegove prirojene zlobnosti ali vsled navodila njegovega gospodarja, bil pa je tako sirov, da je naščuval psa proti meni. Vendar se moja palica ni dopadla niti njemu niti psu, in stvar se je izjalovila. Položaj je postal potem precej napet in nadaljnje poizvedovanje je bilo nemogoče. Vse, kar sem mogel dognati, sem izvedel od nekega prijaznega domačina na dvorišču naše krčme. Ta mi

je pripovedoval nekoliko o navadah našega zdravnika in o njegovih vsakdanjih potih. In ravno v onem trenutku se je pripeljala kočija.“

„Ali ji nisi mogel slediti?“

„Izvrstno, Watson! Danes imaš pa krasne misli. No, to je tudi meni šinilo v glavo. Poleg naše krčme se nahaja, kakor si gotovo opazil, prodajalnica bicikljev. Pohitel sem vanjo, najel kolo in mogoče mi je bilo odpeljati se, preden mi je voz izginil izpred oči. Sledil sem mu v primerni daljavi, dokler nismo prišli iz mesta. Prišli smo že precej daleč po cesti, ko se je pripetilo nekaj zelo neprijetnega. Voz se je nenkrat ustavil; iz njega je stopil zdravnik ter pohitel nazaj proti onemu mestu, kjer sem se bil tudi jaz ustavil, ter mi porogljivo rekel, da se boji, da je cesta preozka in da se nadeja, da njegov voz ne ovira mojega kolesa, da bi mogel mimo. In kako čudovito je vse to povedal! Jaz sem seveda nato vozil mimo voza in dalje, se držal glavne ceste ter se črez nekoliko milj ustavil na pripravnem prostoru, da bi videl, ako pojde voz mimo. Vendar ni bilo nobenega sledu o njem in postalo mi je jasno, da je zavil po eni izmed nekaterih stranskih cest, ki sem jih opazil. Odpeljal sem se nazaj in zopet nisem nikjer videl voza, sedaj pa se je vrnil za menoj, kakor vidiš. Iz početka seveda nisem imel nobenega posebnega vzroka, združevati te vožnje z odhodom Godfreyja Stauntona in sem jih hotel zasledovati samo iz splošnega

vzroka, da nas sedaj zanima vse, kar se tiče tega dr. Armstronga, sedaj pa, ko sem spoznal, da skrbno pazi, ako mu kdo sledi na teh potih, se mi zdi vsa zadeva bolj važna in jaz ne bom miroval, dokler ne doženem te zadeve.“

„Jutri gremo lahko zopet za njim.“

„Ali moremo? To ni tako lahko, kakor se ti zdi. Ti ne poznaš pokrajine v Cambridgeshire, kaj ne da ne? Kaj malo je pripravna za skrivanje. Vsa ta pokrajina, ki sem jo prevozil danes, je ravna in gladka kakor dlan tvoje roke, in človek, ki mu sledimo, ni nikakšen bedak, kakor je pokazal danes. Brzjavil sem Overtonu, da naj nam sporoči o vsakem novem razvoju te zadeve. Medtem pa nam ne preostaja drugega, kakor osredotočiti vso svojo pozornost na dr. Armstronga, kojega ime mi je prijazna mlada gospica na brzojavnem uradu dovolila čitati na kontrolnem listu Stauntonove nujne brzjavke. On ve, kje da se nahaja mladenič — prisežem, da ve — in ako on ve, potem je naša krivda, ako tudi midva ne moreva tega izvedeti. Za sedaj se mora priznati, da ima on vso zadevo v rokah; znano ti pa je, Watson, da ni moja navada puščati igro v takem položaju.“

In vendar se naslednjega dne nisva prav nič približala razrešitvi te skrivnosti. Po zajtrku sva prejela neko pismo, ki mi ga je Holmes smeje podal preko mize.

Glasilo se je:

Cenjeni gospod!

Zagotavljam vas, da samo tratite svoj čas, ko zasledujete moja pota. Kakor ste snoči spoznali, imam v svojem broughamu zadaj majhno okno in ako vas je želja prevoziti kakih dvajset milj ter biti potem zopet prav na onem prostoru, odkjer ste odrinili, vam je treba samo meni slediti. Obenem pa vam sporočam, da ne more nobeno zasledovanje moje osebe v nobenem oziru pomagati mr. Godfreyu Stauntonu, in jaz sem prepričan, da je najboljša usluga, ki jo morete izkazati temu gospodu, ta, da se vrnete v London in sporočite svojemu klijentu, da mu ne morete slediti. Vaše bivanje v Cambridgu bo gotovo zaman.

S spoštovanjem

Leslie Armstrong.

„Odkrit in pošten nasprotnik je ta doktor,“ je dejal Holmes. „Da, on zbuja mojo radovednost in jaz moram v resnici več izvedeti, preden ga zapustim.“

„Njegov voz je sedaj zopet pred vrati,“ sem rekel. „Ravno stopa vanj. Pri tem sem ga videl, kako je pogledal gor proti našemu oknu. Kaj pa, ako bi danes jaz poizkusil svojo srečo na biciklju?“

„Ne, ne, moj dragi Watson! Vse spoštovanje pred tvojo bistrumnostjo, toda po mojih mi-

slih vseeno nisi kos temu častitemu zdravniku. Mislim, da mi bo mogoče s popolnoma neodvisnimi poizvedovanji doseči cilj. Bojim se, da moram prepustiti tvoje načrte tebi samemu, kajti prihod dveh poizvedujočih tujcev na zaspáni deželi utegne zbuditi več pozornosti, kakor si jo želim. Brez dvoma boš našel v tem častitem mestu dovolj stvari za zabavo, jaz pa se nadejam, da prinesem do drevi kako bolj ugodno poročilo.“

Toda vnovič je bilo mojemu prijatelju usojeno biti razočaranem. Zvečer se je ves truden in izmučen povrnil.

„Zopet je bilo vse zaman, Watson. Ko sem dognal smer, v kateri se je doktor odpeljal, sem ves dan hodil po vaseh na oni strani Cambridga ter poizvedoval po krčmah in drugih krajih, kjer je izvedeti največ novic. Prehodil sem precej krajev; Chesterton, Histon, Waterbeath in Odkington, vse sem preiskal in povsodi brez uspeha. V takih krajih bi gotovo ne izpregledali dnevnega prihoda dvouprežene kočije. Doktor me je zopet premagal. Ali je zame kaka brzojavka tukaj?“

„Da. Odprl sem jo že. Glasi se pa: ‚Zahtevajte od Jeremije Dixona, Trinity College, Pompeja.‘ Jaz je ne razumem.“

„Oh, to je vendar dovolj jasno. Brzojavka je od našega prijatelja Overtona in je odgovor na neko moje vprašanje. Takoj pošljem pismo do mr. Jeremije Dixona, potem se pa sreča brez

dvoma obrne na našo stran. Ali veš morda kakšne novice o matchu?"

„Da, večerni list prinaša izvrstno poročilo o njem. Oxford je zmagal. Konec poročila se glasi: „Poraz svetlomodrih je pred vsem pripisovati nesrečni odsotnosti najboljšega igralca Godfreyja Stauntona, ki so ga vsak trenutek pogrešali pri igri. Pomanjkanje kombinacije med threequartovci in njihova slaba obramba in napad so več kakor nevtralizirali vse napore marljive čete.“

„Potemtakem so bile slutnje našega prijatelja Overtona upravičene,“ je rekel Holmes. „Osebnost pritrjujem dr. Armstrongu in football ne zbuja mojega zanimanja. Sicer pa danes zgodaj v posteljo, Watson, kajti meni se zdi, da bomo imeli jutri mnogo opravila.“

Ko sem naslednjega jutra vstal, se me je lotila groza, ko sem ugledal Holmesa; sedel je namreč pri ognju in držal v roki svojo majhno hipodermično brizgljo. To orodje sem spravil v zvezo z edino slabostjo njegove narave in bal sem se najhujšega, ko sem ga videl svetlikati se v njegovi roki. On pa se je nasmejal moji bojazni ter ga položil na mizo.

Ne, ne, moj dragi, nobenega vzroka nimaš biti vznemirjen. V tem slučaju to ni orodje zla, pač pa se izkaže kot sredstvo, s katerim razrešim to skrivnostno zadevo. Na to brizgljo stavim vse svoje nadeje. Pravkar sem se povrnil z majhnega poizvedovanja in vse je ugodno. Dobro se pokrepčaj, Watson, kajti

danes pojdeva za dr. Armstrongom in jaz ne bom niti miroval niti česar zaužil, dokler ne pridem do njegovega brloga.“

„V tem slučaju, sem rekel, „je pa najbolje, ako vzameva zajutrek s seboj, kajti on odide zelo zgodaj. Voz ga že čaka pred vrati.“

„Nič zato. Naj odide. Po zajutreku pojdi z menoj doli in jaz te predstavim detektivu, ki je izvrsten strokovnjak v delu, ki nas čaka.“

Ko sva prišla doli, sem šel s Holmesom v hlev, kjer je odprl vrata neke shrambe ter pripeljal iz nje čokatega, belkastega psa z dolgimi ušesi, ki je bil nekako sredi med psom za zajce in psom za lisice.

„Dovoli, da te predstavim Pompeju,“ je rekel. „Pompej je ponos in dika vseh tukajšnjih zasledovalnih psov; sicer ni dober dirjalec, kakor kaže njegova postava, toda izvrsten in vztrajen za zasledovanje. No, Pompej, morda nisi hiter, pričakujem pa, da boš prehiter za dva človeka srednjih let, in radi tega bom tako prost, da ti bom privezal to usnjeno vrvico k ovratniku. Sedaj, dečko, pa le naprej in nam pokaži kaj znaš.“ Popeljal ga je k vratam doktorjeve hiše. Pes je za trenutek vohal naokoli, nato pa je začel glasno in razburjeno cviliti, odhitel po cesti in močno vlekel za vrvico, ko je skušal biti še hitrejši. Čez pol ure smo bili popolnoma zunaj mesta ter hiteli po po-deželski cesti dalje.

„Kaj si pa storil, Holmes?“ sem vprašal.

„No, sredstvo je že zastarelo in častito, toda o priliki vseeno še koristno. Zjutraj sem stopil tja na doktorjevo dvorišče in s svojo brizgljo poškropil zadnje kolo doktorjeve kočije z anisetom. Tak pes sledi anisetu do konca sveta in naš prijatelj dr. Armstrong bi se moral prej peljati skozi peklo, ako bi se hotel otresti zasledovanja Pompeja. O ti premeteni lopov! Poglej, kako me je zadnjič prekanil!“

Pes je nenadoma zavil z glavne ceste na s travo porastlo stransko pot. Čez kake pol milje se je ta pot spojila z neko drugo široko cesto in naša sled je zavila na desno naravnost proti mestu, ki smo ga pravkar zapustili. Nato nas je pot peljala v južno stran od mesta ter se nadaljevala v nasprotni smeri z ono, v katero smo se v začetku podali.

„Ta ovinek se je torej zgodil samo v našo korist, kali?“ je dejal Holmes. „Ni čuda, da je bilo vse moje poizvedovanje po onih vaseh brezuspešno. Doktor je v resnici izvrstno igral svojo ulogo, človek bi samo rad vedel, kaj je vzrok tej tako skrbno izdelani prevari. Tole na desni strani pred nami je vas Trumpirgton. In pri Bogu, tukaj prihaja izza ogla doktorjeva kočija. Hitro, Watson, hitro, sicer smo izgubljeni.“

Planil je skoz neka vrata na polje ter vlekel upornega Pompeja s seboj. Komaj smo se skrili za ograjo, ko je voz pridrdral mimo. V njem pa sem videl dr. Armstronga, ki je sedel sključeno na svojem sedežu, podpiral z rokami

glavo in bil sploh videti zelo obupan. Po resnem obrazu svojega tovariša sem spoznal, da je tudi on vse to opazil.

„Bojim se, da bo imela naša naloga kak nesrečen konec,“ je dejal. „Vendar ne bo trajalo dolgo in vedeli bomo vse. Pojdi, Pompej! Glej, tukaj sredi polja ono vilo.“

Nobenega dvoma ni bilo, da smo prišli do konca svoje poti. Pompej je tekal živahno pred vrati semintja in cvilil. Od vrat je vodila pešpot do samotne vile. Holmes je privezal psa k ograji, midva sva pa nato odhitela dalje. Moj prijatelj je potrkal na mala vrata in ker ni bilo odgovora, je še enkrat potrkal. In vendar hiša ni bila zapuščena, kajti na naša ušesa je prihajal zamolkel glas — neko obupno, nesrečno tarnanje, ki je bilo neizrečeno melanholično slišati. Holmes se je neodločen ustavil in pogledal nazaj proti cesti, po kateri sva ravno kar prišla. Neki brougham je prihajal po njej in človek se ni mogel motiti glede onih dveh sivcev.

„Pri Bogu! Doktor se vrača!“ je zaklical Holmes. „To je odločilno. Midva morava vedeti, kaj to pomeni, preden pride on.“

Odprl je vrata in stopila sva v vežo. Tarnajoči glas je glasneje donel na najina ušesa. Prihajal je od zgoraj. Holmes je pohitel navzgor, jaz pa za njim. Odprl je napol zaprta vrata in obadva sva osupnila spričo prizora pred nama.

Neka mlada in lepa ženska je ležala mrtva na postelji. Njen pokojni, blede obraz, s steklenimi, široko odprtimi modrimi očmi je zrl na naju izza bujnih zlatih las. Ob vznožju postelje je napol sedel napol klečal neki mlad človek, kojega postavo je pretresalo krčevito ihtenje. Njegova globoka žalost ga je tako prevzela, da se je ozrl kvišku šele tedaj, ko mu je Holmes položil roko na ramo.

„Ali ste vi mr. Godfrey Staunton?“

„Da, da, jaz sem — vendar prepozno prihajate. Ona je mrtva.“

Mladenič je bil tako zmeden, da mu nisva mogla dopovedati, da midva nisva zdravnika, poslana mu na pomoč. Holmes je skušal izpregovoriti nekoliko tolažilnih besedi ter pojasniti razburjenost, ki se je polastila njegovih prijateljev spričo njegovega nenadnega izginotja, kar smo naenkrat začuli korake na stopnicah in pri vratih se je prikazal resni, vprašajoči obraz dr. Armstronga.

„Dosegli ste torej, gospodje,“ je rekel, „svoj cilj in si izbrali v resnici posebno primeren trenutek za svojo vsiljivost. Nočem se pričkatı vpričo smrti, zagotavljam vas pa, da bi vaše nezaslišano vedenje ne ostalo nekaznovano, ako bi bil jaz malo mlajši.“

„Oprostite, mr. Armstrong, da je tukaj neko nesporazumljenje,“ je dejal moj prijatelj dostojanstveno. „Ako ste tako prijazni in stopite z

nami dol, bo nam morda mogoče, da pojasnimo drug drugemu to nesrečno zadevo.“

Minuto pozneje smo bili srditi doktor in mi-dva spodaj v vzprejemni sobi.

No, gospod?“ je rekel.

„Pred vsem bi vam rad izjavil, da nisem najet od lorda Mount-Jamesa in da so moje simpatije v tej zadevi popolnoma proti temu plemenitašu. Kadar se izgubi kak človek, je moja dolžnost, dognati, kaj se mu je zgodilo, in ko to doženem, je vsa zadeva za mojo osebo končana. In dokler ni pri kaki zadevi ničesar zločinskega, se potrudim, da zasebne škandale potlačim ter jih ne predam javnosti. Ako se ni v tej zadevi — kakor se mi zdi — ničesar zgodilo, kar bi bilo zoper postavo, se lahko popolnoma zanašate na mojo diskrecijo in mojo pomoč, da ti dogodki ne pridejo v časnike!“

Dr. Armstrong je stopil hitro korak naprej ter podal Holmesu roko.

„Dober človek ste,“ je rekel. „Napačno sem vas sodil. Zahvaljujem nebo, da sem ukazal v svoji žalosti, ker sem pustil ubogega Stauntona popolnoma samega v tej nesreči, obrniti svoj voz ter sem se mogel tako seznaniti z vami. Ker je meni toliko znanega kakor vam, je vsa zadeva kmalu pojasnjena. Pred letom dni je bival Godfrey Staunton nekoliko časa v Londonu ter se strastno zagledal v hčer svoje gospodinje, s katero se je poročil. Ona je bila

ravnotako dobra kakor lepa in ravno tako inteligentna kakor je bila dobra. Nobenemu človeku se ni treba sramovati take žene. Toda Godfrey je bil dedič tega čmerikavega starega plemenitaša in povsem gotovo je bilo, da bi bilo konec njegove dedščine, ako bi oni izvedel o tem zakonu. Jaz sem dobro poznal fanta in sem ga rad imel radi mnogih njegovih izvrstnih lastnosti. Storil sem vse, kar sem mogel, da je bilo vse v redu. Storili smo vse, kar je bilo v naši moči, da ni nihče ničesar izvedel, kajti ako se začne o takih zadevah samo šepetati, ne traja dolgo, ko izvedo vsi. Radi te samotne vile in njegove lastne diskrecije se je Godfreyju to posrečilo. Njuna skrivnost ni bila znana nikomur drugemu kakor meni in eni izvrstni strežajki, ki je odšla sedajle v Trumington po pomoč. Toda končno je prišel strahovit udarec v obliki nevarne bolezni njegove žene. Bila je jetika najhujše vrste. Ubogi človek je napol zblaznel vsled žalosti in vendar je moral v London, da igra ta match, ki se ga ni mogel oprostiti, ne da bi izdal svojo tajnost. Poizkušal sem ga tolažiti z brzojavko in on mi je odgovoril z drugo, v kateri me prosi, da bi storil vse, kar le morem. To je bila ona brzojavka, ki ste jo vi, kakor se mi zdi, videli na neki nerazumljiv način. Nisem mu povedal, kako velika da je nevarnost, kajti vedel sem, da ne more tukaj ničesar koristiti; pač pa sem to povedal njenemu očetu, ki je bil tako nepremišljen, da je o tem obvestil Godfreya. Posle-

dica tega je bila, da je prišel naravnost semkaj skoro blazen; ostal je tukaj v istem duševnem stanju, klečal koncem njene postelje, dokler ni danes zjutraj smrt naredila konec njenemu trpljenju. To je vse, mr. Holmes, in jaz sem prepričan, da se smem zanesti na vašo in vašega prijatelja diskrecijo.“

Holmes je prijel doktorja za roko.

„Pojdi, Watson,“ je rekel in odšla sva iz te hiše žalosti na blede solnce zimskega dneva.

ABBEY GRANGE.

Bilo je nekega zelo mrzlega jutra v zimi leta 1897., ko sem se nenadoma prebudil, ker me je nekdo vlekel za ramo. Bil je Holmes. Sveča v njegovi roki je razsvetljevala njegov živahni obraz, in na prvi pogled sem spoznal, da se je nekaj zgodilo.

„Vstani, Watson, na noge!“ je zavpil. „Divjačina hodi okoli. Niti besedice! Hitro se obleci in pojdi!“

Deset minut pozneje sva obadva sedela v vozu in drdrala po tihih ulicah proti postaji Charing Cross. Začelo se je že daniti in semintja sva nerazločno videla postavo ranega delavca, ko je šel mimo naju. Holmes je molče sedel zavrt v svojo težko suknjo, in jaz sem bil vesel, da sem mogel isto storiti, kajti mraz je bil zelo hud in nihče izmed naju še ni zajtrkoval. Šele ko sva zaužila malo vročega čaja na postaji ter zavzela svoje prostore v vlaku, ki vozi proti Kentu, sva se nekoliko otajala, da je on izpregovoril in jaz poslušal. Holmes je izvlekel iz žepa pismo ter ga glasno prečital. Glasilo se je:

Abbey Grange, Marsham, Kent, 3. 30 dop.

Dragi moj mr. Holmes! Zelo me bo veselilo, ako mi pridete na pomoč v slučaju, ki obeta biti zelo zanimiv. Nekaj je, kar je popolnoma za vas. Poskrbel bom, da ostane vse prav tako nedotaknjeno kakor sem jaz našel, samo lady bomo oprostili; prosim vas samo, da ne izgubite niti trenutka, kajti zelo težavno je pustiti Sir Eustaca tukaj.

S pozdravom

Stanley Hopkins.

„Hopkins me je dosedaj sedemkrat poklical in vselej je bil njegov poziv popolnoma upravičen,“ je rekel Holmes. „Mislim, da je prišel vsak izmed njegovih slučajev v tvojo zbirko, in jaz moram priznati, Watson, da znaš izvrstno pripovedovati, in ta tvoja zmožnost nadomesti marsikaj, kar pogrešam v tvojih pripovedih. Tvoja usodepolna navada, da si ogledaš vsako stvar s stališča pripovedi namesto s stališča znanstvene vaje, je uničila marsikaj, kar bi bila poučna in celo klasična demonstracija. Ti samo na kratko omenjaš delo največje finese, samo da se tem dalj pomudiš pri senzacionalnih detajlih, ki utegnejo pač vznemirjati, ki pa ne morejo poučevati čitatelja.“

„Čemu pa potem sam ničesar ne pišeš?“

„Jaz hočem, Watson, hočem. V trenutku imam precej dela, kakor veš, vseeno pa na-

merjam svoja stara leta posvetiti sestavi knjige, ki bo obsegala vso umetnost detekcije v enem zvezku. Današnji naš slučaj se mi zdi, da je umor.“

„Ti torej misliš, da je ta sir Eustace mrtev, ali ne?“

„Gotovo. Hopkinsovo pisanje priča o precejšnji vznemirjenosti in on ni človek, ki se da hitro ganiti. Da, jaz sodim, da se je izvršil umor in da so pustili truplo tamkaj ležati, da si ga midva ogledava. Sam samomor ne bi bil povzročil, da bi poslal pome. Kar se tiče osvoboditve lady, moram reči, da se zdi, da je bila za časa tragedije zaprta v svojo sobo. Sicer pa imamo opravila v visokih krogih, Watson; šumeč papir, monogram ‚E. B.‘, grb, slikovit naslov. Jaz mislim da bo naš prijatelj Hopkins dosegel novo slavo in da bova midva imela zanimiv dopoldan. Zločin se je bil izvršil snoči pred dvanajsto uro.“

„Kako moreš to reči?“

„Po pregledu vlakov in po računanju časa. Poklicati so morali krajevno policijo, ti so morali zopet o vsej stvari obvestiti Scotland Yard, potem je moral Hopkins tja in ta je zopet moral brzojaviti pome. Vse to skupaj pa je lepo delo ene noči. No, sedaj smo že tukaj na postaji Chislehurst in naši dvomi bodo kmalu pri kraju.“

Nekaj milj dolga vožnja po ozkih podeželjskih cestah nas je pripeljala do vrat nekega

parka, ki nam jih je odprl star vratar, na kojega upadlem obrazu je bilo mogoče spoznati, da se je nekaj strašnega dogodilo. Od tod je držala cesta med starodavnimi bresti skoz grajski park ter se končevala pri nizki, prostorni hiši, ki so jo spredaj podpirali stebri. Srednji del je bil očitvidno zelo star in zavit v bršljan, velika okna pa so pričala, da so pozneje hišo prizidali in eno krilo je bilo videti popolnoma novo. Mladostna postava in živahni obraz nadzornika Stanleya Hopkinsa nas je sprejel v odprti veži.

„Zelo me veseli, da ste prišli, mr. Holmes. In vi tudi, dr. Watson! Toda ako bi se čas še enkrat povrnil, bi vas ne bi nadlegoval, kajti odkar se je gospa zopet zavedla, je podala tako jasno poročilo o vsem dogodku, da nam ne preostaja mnogo storiti. Gotovo se spominjate roparske tolpe iz Lavishama?“

„Kaj, oni trije Randalli?“

„Tako je; oče in dva sina. Njihovo delo je. Niti najmanj ne dvomim o tem. Pred kakimi štirinajstimi dnevi so izvršili svoje delo v Sydenhamu, kjer so jih videli in popisali. Precej predrzno je to, izvršiti drugo tako kmalu in tako blizu, vendar nobenega dvoma ni, da so bili oni. To pot pa je stvar tako resna, da znajo priti na vislice.“

„Ali je sir Eustace mrtev?“

„Da; z njegovim lastnim ogrebalom so mu razbili glavo.“

„Voznik mi je povedal njegovo ime: sir Eustace Brackenstall, kajne?“

„Tako je — eden najbogatejših ljudi v Kentu. Lady Brackenstall se nahaja v jutranji sobi. Uboga ženska, nekaj strašnega je doživela. Ko sem jo ugledal, je bila videti napol mrtva. Sicer pa mislim, da je najbolje, da jo sami obiščete, da slišite od nje, kaj se je zgodilo. Potem bomo skupno preiskali jedilnico.“

Lady Brackenstall ni bila navadna oseba. Redkokdaj sem videl tako gracijozno postavo, tako žensko obnašanje in tako lep obraz. Bila je blondinka z zlatimi lasmi in modrimi očmi, in barva njenega obraza bi bila popolna, ako ga njeni zadnji doživljaji ne bi naredili tako upadlega. Njeno trpljenje je bilo telesno in duševno; nad enim njenim očesom se je nahajala velika, rdečkasta bula, ki jo je njena hišna skrbno izmila z jesihom in vodo. Ženska je utrujena ležala na divanu, toda njen pozorni pogled, ko smo stopili v sobo, in živahni izraz njenega obraza sta pričala, da ji njen strašni doživljaj ni vzel niti poguma niti razuma. Ogrnjena je bila v modro in srebrno domače oblačilo, na divanu poleg nje pa se je nahajala črna obedna obleka.

„Povedala sem vam vse, kar se je zgodilo, mr. Hopkins,“ je rekla utrujeno; „ali ne bi mogli vsega tega zame ponoviti? No, ako mislite, da je potrebno, bom tema gospodoma

sama še enkrat povedala, kaj se je zgodilo. Ali sta že bila v obednici?"

„Mislil sem, da je bolje, ako najprej slišita vašo zgodbo.“

„Veselilo me bo, ako morete vso stvar dognati. Strašna mi je misel, da leži on še vedno tamkaj.“ Stresla se je in zagrebla za trenutek svoj obraz v roke. Pri tem pa je plašč zdrknil z njene roke in Holmes je glasno vzdiknil.

„Vi imate še druge rane, madam! Kaj pa je to?“ Dve živordeči lisi sta se nahajali na beli koži njene roke. Ona jo je hitro zakrila.

„To ni nič in ni v nobeni zvezi s strašnim dogodkom poslednje noči. Ako izvolite vi in vaš prijatelj sesti, vam rada povem vse, kar vem.“

„Jaz sem žena sir Eustaca Brackenstalla. Poročila sem se nekako pred enim letom. Mislim, da nima nobenega zmisla, ako bi hotela tajiti, da najin zakon ni bil srečen. Bojim se, da bi vam vsi naši sosedje to povedali, tudi ako bi poizkusila tajiti. Morda je krivda deloma moja. Vzgojena sem bila v bolj svobodnem in manj konvencionalnem ozračju južne Avstralije, in to angleško življenje s svojimi formelnostmi in dostojnostmi mi ne ugaja. Glavni vzrok pa leži v enem in edinem dejstvu, ki je znano vsakomur, in to je, da je bil sir Eustace Brackenstall znan pijanec. Neprijetno je preživeti eno uro s takim človekom.

Ali si morete misliti, kaj pomeni to za občutljivo in velikodušno žensko, ako je privezana nanj dan in noč? Bogoskrunstvo, zločin, lopovstvo je, ako se smatra tak zakon veljavnim. Povem vam, da nakopljejo vaše gorostasne postave nad to deželo prokletstvo — nebo ne bo pripustilo, da bi taka zlobnost še dalje trajala.“ Za trenutek se je usedla pokonci; njena lica so bila rdeča in njene oči so se iskriale izpod strašne rane na njenem čelu. Nato pa je krepka, tolažilna roka stroge hišne potisnila njeno glavo dol na blazino in divji srd se je izpremenil v strastno ihtenje. Naпослед je nadaljevala:

„Povedati vam hočem o poslednji noči. Morda vam je znano, da spi vsa služinčad v modernem krilu te hiše. Ta osrednji del obsega razne sobe, zadaj kuhinjo in zgoraj našo spalnico. Moja hišna Tereza spi nad mojo sobo. Tukaj ni nikogar drugega in noben glas ne more zbuditi onih, ki spe v oddaljenem krilu hiše. To je moralo biti roparjem dobro znano, kajti sicer ne bi ravnali tako kakor so.

„Sir Eustace se je podal k počitku okoli pol-enajstih. Služabniki so se že podali v svoje sobe. Samo moja hišna je bila še pokonci in ona je ostala v svoji sobi v gorenjem nadstropju za slučaj, ako bi še potrebovala njene pomoči. Zatopljena v neko knjigo sem sedela prav do enajstih v tej sobi. Nato sem se podala naokoli pogledat, da-li je vse v redu, preden sem šla

navzgor. Bila je moja navada, da sem sama to storila, kajti sir Eustacu ni bilo mogoče vedno zaupati, kakor sem vam že pojasnila. Podala sem se v kuhinjo, v shrambo, v sobo, kjer se nahaja orožje, dalje v biljardno sobo, v družinsko sobo in končno v obednico. Ko sem se približala oknu, ki je zagrnjeno s težkimi zavesami, sem naenkrat začutila, kako je veter zapihal v moj obraz in sem spoznala, da je bilo odprto. Odgrnila sem zaveso ter se znašla pred nekim širokoplečim postarnim človekom, ki je bil ravnokar stopil v sobo. Okno je visoko, francoske vrste, in tvori pravzaprav vrata, ki vodijo na trato. V roki sem držala svečo za svojo spalnico in pri njeni svetlobi sem za prvim videla še dva človeka, ki sta ravno lezla v sobo. Stopila sem nazaj, toda postarni človek je bil nad menoj kakor bi trenil. Zagrabil me je za roko in potem za grlo. Odprla sem usta, da bi zavpila, on me je pa s pestjo strašno udaril preko očesa ter me pobil na tla. Več minut sem morala biti nezavestna, kajti ko sem se zopet zavedla, sem spoznala, da so odtrgali vrvico za zvonec ter me močno privezali k hrastovemu stolu, ki stoji na čelu mize v obednici. Privezali so me tako močno, da se nisem mogla geniti, okoli ust privezan robec pa mi je onemogočal vsak glas. V tem trenutku je stopil moj nesrečni mož v sobo. Očividno je slišal neke sumljive glasove in je prišel v sobo priprav-

ljen za tak prizor, kakor ga je našel. Na sebi je imel srajco in hlače, v roki pa svojo običajno palico iz črnega trna. Planil je nad enega izmed roparjev, toda eden izmed njih — bil je starejši človek — se je sklonil, vzel ogrebalo iz kamina ter mu zadal strašen udarec. Brez vsakega glasu se je zgrudil in se ni več premaknil. Jaz sem zopet padla v omedlevico, vendar sem morala biti samo nekaj minut nezavestna. Ko sem odprla oči, sem spoznala, da so vzeli srebrno posodo s pripravljalne mize in da so odprli steklenico vina, ki je stala tamkaj. Vsak izmed njih je držal kozarec v roki. Menda sem vam že povedala, da je bil eden bolj star in je imel brado, druga dva pa sta bila mlada fanta brez brade. Morda je bil to oče in njegova dva sina. Govorili so šepetaje. Nato so prišli k meni ter se prepričali, da sem dobro privezana. Končno so odšli in zaprli okno za seboj. Vso uro je trajalo, da sem si oprostila svoja usta. Ko sem to dosegla, so moji klici priklicali mojo hišno na pomoč. Kmalu so prišli tudi ostali služabniki in poslali smo po krajevno policijo, ki je takoj stopila v zvezo z londonsko. To je vse, kar vam morem povedati, gospodje, in nadejam se, da mi ne bo treba še enkrat ponavljati tako mučne zgodbe.“

„Ali želite kako pojasnilo, mr. Holmes?“ je vprašal Hopkins.

„Jaz nočem še nadalje zlorabiti potrpežljivosti in časa lady Brackenstallove,“ je rekel Holmes. „Preden odidemo v obednico, bi pa rad slišal, kaj je vam znanega.“ In obrnil se je proti hišni.

„Jaz sem videla te može že preden so prišli v hišo,“ je rekla. „Ko sem sedela pri oknu svoje spalnice, sem videla pri mesečnem svitu tri može pri vratarjevih vratih, vendar se mi ni zdelo nič posebnega. Šele več kakor eno uro pozneje sem slišala klicanje svoje gospodinje, in ko sem pohitela dol, sem našla njo, ubogo jagnje, prav tako kakor je povedala, on pa je ležal na tleh, okoli njega pa kri in možgani. Ko je bila privezana tamkaj in je bila njena obleka okrvavljena z njegovo krvjo, je bilo to dovolj, da vzame ženski razum. Toda njej ni nikoli upadel pogum, nikoli tej miss Mary Fraser iz Adelaide in lady Brackenstall iz Abbug Grange se ni naučila novega obnašanja. Izpraševali ste jo dovolj dolgo, gospodje, tako da se sedaj lahko poda v svojo sobo, da zadobi miru in počitka, ki ga tolikanj potrebuje.“

Z materinsko nežnostjo je položila ta suha ženska svojo roko okoli nje ter jo peljala iz sobe.

„Vse življenje je pri njej,“ je rekel Hopkins. „Dojila jo je kot dete in prišla z njo na Angleško, ko je pred osemnajstimi meseci prvokrat odšla iz Avstralije. Tereza Wright ji je ime in

je take vrste ženska, kakor jo je dandanes težko še dobiti. Semkaj, mr. Holmes, ako vam drago!"

Živo zanimanje je izginilo s Holmesovega izrazitega obraza in vedel sem, da je s skrivnostjo izginila tudi vsa mikavost slučaja. Treba je bilo še izvršiti aretacijo, toda čemu bi si omadeževal svoje roke s temi lopovi? Učen strokovnjak, ki spozna, da so ga poklicali radi osepnic, utegne doživeti enako razočaranje in nejevoljo, kakor sem jo opazil na obrazu svojega prijatelja. Toda prizor v obednici v Abbey Grange je bil dovolj čuden, da je vzbudil njegovo pozornost in poživil njegovo izginjajoče zanimanje.

Bila je zelo velika in visoka soba, z izrezljanim hrastovim stropom in lepo vrsto jelenovih glav in starodavnega orožja na stenah okoli. Na daljnjem koncu od vrat se je nahajalo francosko okno, o katerem smo čuli pripovedovati. Na desni strani so tri manjša okna razsvetljevala sobo z mrzlo zimsko solnčno svetlobo. Na levi strani se je nahajal velik kamin z masivnim predstoječim hrastovim robnikom. Poleg kamina je stal težak hrastov stol. Odprte lesene strani tega stola so bile prepletene z rdečo vrvico. Ko so žensko odvezali, so odstranili vrvico, toda vozljji so še ostali, s katerimi je bila privezana. Te podrobnosti so šele pozneje vzbudile našo pozornost, kajti naše misli so se popolnoma pečale s strahovitim predmetom, ki je ležal na tigrovi koži pred kaminom.

Bilo je truplo velikega, dobro zrastlega moža, ki je utegnil imeti kakih štirideset let. Ležal je vznak, njegov obraz je bil navzgor obrnjen in skozi njegovo kratko črno brado je bilo videti njegove bele zobe. Njegove stisnjene roke so bile vzdignjene nad glavo in preko njih je ležala težka palica iz črnega trna. Temne, lepe poteze njegovega obraza so bile krčevito napete in so izražale maščevalno sovraštvo, ki je dajalo njegovemu mrtvemu obrazu strahovito hudoben izraz. Očividno je bil že v postelji, ko so ga dosegli prvi glasovi, kajti nosil je na sebi gizdalinsko povezeno nočno obleko in izpod njegovih hlač so gledale bose noge. Njegova glava je bila strašno razbita in po vsej sobi je bilo videti sledove strahovitega udarca, ki ga je pobil na tla. Poleg njega je ležalo težko ogrebalo, ki se je vsled sile udarca zvilo. Holmes si je ogledal oboje, ogrebalo in nepopisno rano, ki jo je prizadejalo.

„Močan človek mora biti ta starejši Randall,“ je dejal.

„Da,“ je rekel Hopkins. „Imam nekak popis tega človeka.“

„Ne bo ga težko dobiti.“

„Niti najmanj. Poizvedovali smo po njem in govorilo se je, da se je podal v Ameriko. Sedaj pa, ko vemo, da je vsa tolpa tukaj, ne vem, kako bi nam utekli. Brzjavili smo že v vsa pristanišča in še pred večerom bo razpisana tudi nagrada. Kar mi pa ne gre v glavo, je to,

kako da so mogli izvršiti tako blazno dejanje, ko bi morali vendar vedeti, da jih bo ženska popisala in da jih moramo spoznati po njenem popisu.“

„Tako je. Človek bi mislil, da bodo tudi lady Brackenstallovo umorili.“

„Morda niso spoznali,“ sem dejal jaz, „da se je zavedla iz svoje oмотice.“

„To je precej verjetno. Ako se jim je zdela nezavestna, ji niso hoteli vzeti življenja. Kaj pa glede tega reveža, Hopkins? Neke čudne govorice smo čuli o njem.“

„Bil je dobrosrčen človek, kadar je bil trezen, toda popoln zlodej, kadar je bil pijan, ali kadar je bil napol pijan, kajti redkokdaj se je popolnoma napil. V takih časih se je zdelo, kakor da bi ga bil zlodej obsedel in je bil zmožen vsake stvari. Po tem, kar sem slišal, je navzlic svojemu bogastvu in svojemu naslovu enkrat ali dvakrat prišel na taka pota, da bi imel z nami opraviti. Velik škandal je bil, ko je polil nekega psa s petrolejem in ga nato zažgal — namreč psa svoje žene, kar je delalo vso stvar še hujšo — in le s težavo so vse potlačili. Potem je vrgel karafo na to hišno Terezo; mnogo krika je bilo raditega. Vobče bo — med nami rečeno — v hiši sedaj bolj veselo, ko ne bo njega. Kaj pa si ogledujete sedaj?“

Holmes je kleče in zelo pozorno ogledoval vozljje na rdeči vrvici, s katero je bila gospa zvezana. Nato si je skrbno ogledal odtrgani konec, kjer se je pretrgala, ko jo je ropar dol potegnil.

„Ko je potegnil za vrvico, je moral zvonec v kuhinji glasno zazvoniti,“ je dejal.

„Nihče ga ni mogel slišati. Kuhinja se nahaja prav na zadnji strani hiše.“

„Kako je ropar vedel, da ga nihče ne bo slišal? Kako si je upal tako brezskrbno potegniti za vrvico zvonca?“

„Res je tako, mr. Holmes, res je tako. Vi izražate isto vprašanje, ki sem si ga sam zopet in zopet stavil. Nobenega dvoma ni, da je moral ta človek dobro poznati hišo in njene navade. Popolnoma dobro je moral vedeti, da bodo služabniki ob tej primeroma rani uri že vsi v postelji in da ne bo mogel najbrž nihče slišati zvonca v kuhinji. Raditega je moral biti v ozki zvezi z enim izmed služabnikov. To je gotovo očitno. Toda služabnikov je osem in vsi so dobrega značaja.“

„Človek,“ je rekel Holmes, „bi na vsak način sumil ono osebo, v katero je gospodar vrgel karafo. In vendar bi to kazalo o izdajstvu proti gospodinji, kateri pa se zdi zelo vdana. No, ta zadeva je manjše važnosti in ko boste prijeli

Randalla, vam ne bo težko zgrabiti še njegove sokrivce. Pripovedovanje gospe se zdi potrjeno — ako sploh potrebuje potrjenja — po vsaki podrobnosti, ki jo vidimo pred seboj.“ Stopil je k francoskemu oknu in ga odprl. „Nobenih znakov ni tukaj; ker so tla trda, jih nihče ne more pričakovati. Kakor vidim, so bile sveče na robniku prižgane.“

„Da, in pri njihovi svetlobi in luči gospejine spalnične sveče so si roparji vse ogledali.“

„Kaj pa so odnesli?“

„No, niso vzeli mnogo — samo pol tucata srebrnega namiznega orodja s stranske mize. Lady Brackenstall sodi, da so se vsled smrti sir Eustaca tako prestrašili, da niso oplenili hiše, kar bi sicer storili.“

„Brez dvoma, to je res. In vendar so pili vino, kakor sem slišal.“

„Da si okrepijo živce.“

„Tako je. Oni trije kozarci na stranski mizi so nedotaknjeni, kaj ne?“

„Da, in steklenca stoji, kakor so jo pustili.“

„Oglejmo si vso stvar. Halo! Halo! Kaj pa je to?“

Oni trije kozarci so stali drug poleg drugega; vsi so dišali po vinu in v enem izmed njih se je nahajala usedlina starega rdečega

vina. Zunanost steklenice in prah na njej je pričal, da morilci niso zauživali navadne kapljice.

Neka izprememba se je zgodila v Holmesovem obnašanju. Prazni izraz je izginil iz njegovega obraza in zopet sem videl živo zanimanje v njegovih bistrih očeh. Vzel je zamašek in si ga natančno ogledal.

„Kako so ga izvlekli?“ je vprašal.

Hopkins je pokazal na pol odprto predalo. V njem je ležalo nekaj prtov in velik maček za zamaške.

„Ali je lady Brackenstallova povedala, da so ga rabili?“

„Ne; gotovo se spominjate, da je bila nezavestna, ko so odprli steklenico.“

„Res je tako. Resnica pa je, da tega mačka niso rabili. To steklenico so odprli z žepnim mačkom, ki se je morda nahajal pritrjen k nožu in ki ni bil daljši kakor poldrugi palec. Ako si ogledate gorenji del zamaška, boste opazili, da je bil maček trikrat zaboden, preden so izvlekli zamašek. Zamašek ni bil nikoli prodrt do drugega konca. Ta dolgi maček bi ga predrl in ga z enim samim potegom izvlekel. Kadar ujamete onega človeka, se boste prepričali, da ima tak nož z mačkom za zamaške pri sebi.“

„Izvrstno!“ je rekel Hopkins.

„Toda priznati moram, da me ti kozarci pripravljaajo v malo zadrego. Lady Brackenstallova je sama videla piti ono trojico, ali ne?“

„Da, o tem si je na jasnem.“

„Potem smo pri koncu. Kaj pa je treba še več povedati? In vendar morate priznati, da so ti trije kozarci nekaj znamenitega, Hopkins. Kaj, vi ne vidite nič posebnega v tem? No, no, pustimo to. Ako ima človek posebno znanje in posebne zmožnosti, kakor pri meni, ga te morda izpodbujajo, da si išče bolj zamotane razrešitve, akoravno leži bolj preprosta na dlani. Seveda, kar se tiče teh treh kozarcev, mora biti vse le slučajno. No, z Bogom, Hopkins. Jaz ne vidim, kako bi vam mogel še kaj koristiti, posebno ker se zdi, da vam je ves slučaj čisto jasen. Sporočite mi, kadar primete Randalla in o vsem, kar se utegne novega pripetiti. Nadejam se, da vam bom mogel kmalu čestitati na uspešnem zaključku. Pojdi, Watson, zdi se mi, da moreva doma bolj koristno porabiti svoj čas.“

Tekom našega povratka sem spoznal na Holmesovem obrazu, da je nekaj, kar je opazil, v veliki meri vzbujalo njegovo začudenje. Vsak trenutek se je škušal iznebiti vtiska in govoriti, kakor da bi bila vsa zadeva jasna; toda kmalu

so se ga zopet polastili dvomi, in njegovo nagubano čelo in razmišljene oči so pričale, da so se njegove misli zopet povrnila v veliko obednico v Abbey Grange, kjer se je zgodila polnočna žaloigra. Prav ko je naš vlak vozil iz neke predmstne postaje pa je kar naenkrat skočil na peron ter me potegnil za seboj.

„Oprosti mi, moj dragi,“ je rekel, ko sva gledala, kako so zadnji vozovi našega vlaka izginevali za ovinkom, „žal mi je, da te naredim žrtvo nečesa, kar se zdi, da je samo trma, toda na moje življenje. Watson, jaz kar ne morem pustiti tega slučaja v takih okoliščinah. Vsi naravni nagibi, kar jih imam, govore proti temu. Vse je napačno — vse je napačno — prisežem ti, da je napačno. In vendar je bila povest one gospe popolna, potrjenje od njene hišne povoljno, podrobnosti prav določne. In kaj imam jaz navesti nasproti vsemu temu? Tri vinske kozarce, to je vse. Toda ako bi jaz ne verjel vsega, kar sem čul, ako bi preiskal vse z ono skrbnostjo, ki bi jo pokazal, ako bi se na novo približali temu slučaju in ne bi imel nobene prirejene zgodbe, ki bi vplivala na mojega duha, ali ne bi potem našel kaj bolj določnega, na kar bi se mogel opreti? Seveda bi. Sedi na to klop, Watson, dokler ne pride vlak za Chislehurst, in mi dovoli, da ti predložim

vse dokaze; pri tem te pa pred vsem lepo prosim, da se otreseš misli, da mora biti vse resnično, kar sta povedali hišna ali gospa. Ne smeš dovoliti, da bi očarujoča zunanost gospejina vplivala na našo sodbo.

„Na vsak način se nahajajo v njeni pripovedi podrobnosti, ki bi zbudile našo sumnjo, ako bi si jih hladnokrvno ogledali. Ti roparji so povzročili pred štirinajstimi dnevi v Sydenhamu mnogo govorjenja. V časnikih je izšlo poročilo o njih in njihovi zunanosti in to bi moglo vsakomur priti na misel, ako bi hotel iznajti zgodbo, v kateri naj bi igrali posebno ulogo namišljeni roparji. Dejstvo pa je, da so roparji, ki se jim je posrečilo dobiti dober plen, vedno le še preveč veseli, ako ga morejo v miru uživati in se ne lotijo tako hitro novega nevarnega podjetja. Nekaj nenavadnega je zopet, da bi šli roparji ob tako rani uri na delo; nenavadno je za roparje, da bi udarili žensko, da ne bi vpila, ker človek utegne misliti, da bi na ta način šele prav povzročili, da bi kričala. Dalje je nekaj nenavadnega, da bi izvršili umor, kadar jih je zadostno število, da premagajo enega človeka; nenavadno je, da bi se zadovoljili s tako majhnim plenom, ko bi mogli mnogo več odnesti. In končno bi dejal, da je zelo neverjetno, da bi taki ljudje pustili ste-

klenico napol izpraznjeno. Kako se ti zde vse te neverjetnosti, Watson?“

„Njihov skupni učinek je gotovo precejšen in vendar je vsaka zase popolnoma mogoča. Najbolj neverjetno pri vsem tem pa se mi zdi, da bi privezali lady k stolu.“

„No, jaz pa o tem nisem tako popolnoma prepričan, Watson, kajti jasno je, da bi jo bili morali ali umoriti ali se na kak drug način zavarovati, da ne bi mogla takoj obvestiti svojih ljudi o njihovem srečnem begu. Na vsak način pa sem dokazal, da nosi gospejina pripoved nekaj neverjetnega na sebi, ali ne? In sedaj pride k vsemu temu še dogodek s tremi kozarci.“

„Kaj pa je s temi kozarci?“

„Ali si jih moreš v duhu predstavljati?“

„Morem si jih.“

„Povedalo se nam je, da so trije pili iz njih. Ali se ti zdi to verjetno?“

„Zakaj pa ne? V vsakemu kozarcu se je nahajalo vino.“

„Tako je; toda staro rdeče vino z goščo se je nahajalo samo v enem kozarcu. To dejstvo si moral opaziti. Kakšne misli ti zbuja to?“

„Najbolj gotovo bi se nahajala gošča v onem kozarcu, ki je bil poslednji napolnjen.“

„Nikakor ne. Steklenica je bila polna in nerazumljivo je, da bi bila prva dva kozarca čista, tretji pa napolnjen z njo. Dvoje je možno, in sicer samo dvoje. Eno je to, da je nekdo potem, ko je bil drugi kozarec napolnjen, steklenico močno stresel in tako je prišla v tretji kozarec usedlina. To ni verjetno. Ne, ne, prepričan sem, da imam prav.“

„Kaj pa potem ti domnevaš?“

„Da sta bila rabljena samo dva kozarca in da je bila gošča obeh izlita v tretji kozarec, tako da bi bilo videti, kakor da so bile tri osebe v sobi. Na ta način bi se nahajala vsa usedlina v poslednjem kozarcu, ali ne? Da, prepričan sem, da je temu tako. Ako pa sem pri tem zadel na pravo razlago te malenkostne prikazni, potem postane dogodek na mestu iz navadnega zelo znamenit, kajti potem je očitno, da sta nas lady Brackenstallova in njena hišna namenoma nalagali, da se ne sme verjeti niti eni besedici njihove pripovedi, da imata kak zelo tehten vzrok prikrivati pravega zločinca in da si moramo ustvariti ta slučaj brez vsake njunine pomoči. To je naloga, ki leži sedaj pred nama in tukaj, Watson, je vlak, ki naju popelje nazaj v Chislehurst.“

V Abbey Grange so se močno začudili naši vrnitvi; ko pa je Sherlock Holmes slišal, da se

je Stanley Hopkins podal na glavni urad poročat, se je polastil jedilne sobe, zaklenil vrata od znotraj ter se posvetil dve uri dolgo enemu onih natančnih in napornih preiskovanj, ki so tvorili oni trdni temelj, na katerem so bile zgrajene njegove sijajne zgradbe dedukcije. Jaz sem sedel v kotu kakor ukažljen dijak, ki opazuje demonstracijo svojega profesorja, ter sem korak za korakom sledil tej znameniti preiskavi. Okno, zavesa, preproga, stol, vrvica — vse je bilo natančno preiskano in preudarjeno. Truplo nesrečnega plemenitaša so odstranili, sicer pa je vse ostalo, kakor je našel zjutraj. Nato je Holmes v veliko moje začudenje splezal gor na kaminov robnik. Daleč gor nad njegovo glavo je visel kratki konec rdeče vrvice, ki se je še vedno držala žice. Dolgo časa je zrl kvišku, nato pa je pokleknil na neko leseno podstavko na steni, da bi prišel bližje. S tem je dosegel, da se je njegova roka približala na nekoliko palcev odtrganemu koncu vrvi; vendar je bilo videti, da ni konec vrvi zbujal njegove pozornosti, marveč ta podstavka. Končno je zadovoljno vzkliknil in skočil zopet dol.

„Vse je v redu, Watson,“ je rekel. „Že imamo naš slučaj — ki bo eden najznamenitejših v naši zbirki. Vendar, moj Bog, kako kratko-

viden sem bil in kako bi kmalu naredil največjo napako v vsem svojem življenju! Po mojih mislih je moja veriga izvzemši nekoliko manjkajočih členov skoro popolna.“

„Ali imaš svoje ljudi?“

„Človeka, Watson, človeka. Samo enega, toda zelo mogočno osebo. Močan je kakor lev — poglej udarec, ki je zvil ono ogrebalo. Šest čevljev tri palce meri v visokost, nagel je kakor podlasica in njegovi prsti so spretni, končno je zelo premeten, kajti vsa ona duhovita pripoved je njegova iznajdba. Da, Watson, naleteli smo na delo zelo znamenitega človeka. In vendar nam je dal v oni vrvici za zvonec sled, ki nam ne prepušča nobenega dvoma.“

„Kje pa je bila ta sled?“

„No, ako bi ti hotel potegniti dol vrvico, Watson, kje, misliš, da bi se pretrgala?“ Gotovo tamkaj, kjer je privezana k žici. Čemu bi se pretrgala ravno tri palce pod vrhovnim koncem, kakor se je ta?“

„Ker je tamkaj obrabljena.“

„Tako je. Ta konec, ki si ga lahko ogledamo, je obrabljen v resnici. Oni človek je bil toliko zvit, da je storil to s svojim nožem. Drugi konec pa ni obrabljen. Od tukaj ne moreš opaziti tega, ako bi pa stopil gor na robnik, bi videl, da je kar na kratko odrezan brez

vsakega znaka obrabljenja. Sedaj si lahko sam predstavljaš, kaj se je zgodilo. Oni človek je potreboval vrvico. Ni si upal potegniti je tako, da bi jo odtrgal, in sicer iz strahu, da ne bi zapel zvonec. Kaj je storil potem? Skočil je na robnik; ker ni mogel doseči konca, je položil svoje koleno na podstavko — še sedaj lahko vidiš vtisk na prahu — ter vzel iz žepa svoj nož. Jaz sem najmanj tri palce premalo visok, da bi mogel doseči ono mesto; iz tega sklepam, da je najmanj tri palce večji od mene. Poglej ta znak na sedežu hrastovega stola! Kaj je to?“

„Kri.“

„Kri je, o tem ni dvoma. To edino dejstvo postavlja gospejino povest na laž. Ako je sedela ona na stolu, ko se je zločin izvršil, kako pride potem to znamenje semkaj? Ne, ne; ona je bila posajena na ta stol po smrti njenega moža. Jaz stavim, da se nahaja na črni obleki ravno tak znak. Nismo še doživeli našega Waterlooa, Watson, pač pa je to naš Marengo, kajti pričenja se s porazom, pa končuje z zmago. Sedaj bi pa zelo rad izpregovoril nekoliko besedi s to Terezo. Nekoliko časa moramo biti oprezni, ako hočemo zadobiti podatke, ki jih potrebujemo.“

Zanimiva oseba je bila ta resna avstralska strežnica. Molčeča, nezaupljiva, neprijazna je

bila in nekoliko časa je bilo treba, preden se je vsled Holmesovega prijaznega vedenja in lahkovernosti do vsega, kar je povedala, nekoliko otajala ter postala prijaznejša. Ona ni poskušala prikrivati svojega sovraštva do svojega rajnkega gospodarja.

„Da, gospod, resnica je, da je vrgel karafo v mene. Slišala sem ga, kako je nadel moji gospodinji neki priimek ter sem povedala, da se ne bi predrznil tako govoriti, ako bi bil njen brat tukaj. In vsled teh besedi je pograbil karafo ter jo vrgel v mene. Lahko bi jih pometal en tucat, samo da bi bil pustil mojo ljubljeno ptičico pri miru. Vedno je slabo ravnal z njo, ona pa je bila preponosna, da bi se pritoževala. Niti meni noče povedati vsega, kar ji je prizadejal žalega. Nikoli mi ni povedala o onih znakih, ki ste jih danes zjutraj videli na njeni roki; jaz pa prav dobro vem, da prihajajo od ran, ki ji jih je prizadejal z iglo za klobuk. Zviti zlodej — Bog mi odpusti, ker na tak način govorim o njem sedaj, ko je mrtev, toda bil je v resnici zlodej, ko je še hodil po zemlji. Sam med ga je bilo, ko sva ga šele pred osemnajstimi meseci prvič videli in nama obema se zdi, kakor da bi bilo osemnajst let. Ona je šele ravnokar dospela v London. Da, prvo njeno potovanje je bilo — prej ni šla nikoli z doma.

Pridobil si jo je s svojim naslovom, s svojim denarjem in s svojim licemerskim londonskim obnašanjem. Ako je zagrešila napako, se je tudi pokorila zanjo, ako se je kdaj kaka ženska. V katerem mesecu smo se sešli z njim? No, bilo je, povem vam, takoj potem, ko sva prišli semkaj. Dospeli sva v juniju, in to se je zgodilo v juliju. Poročila pa sta se v januarju lanjskega leta. Da, ona se nahaja zopet spodaj v jutranji sobi in ne dvomim, da bi vas ne hotela sprejeti; vendar je ne smete preveč vprašati, kajti ona je prestala več, kakor more prestati meso in kri.“

Lady Brackenstallova je slonela na istem divanu, vendar je bila videti boljše volje kakor poprej. Hišna je vstopila obenem z nama in je začela iznova oskrbovati rano na čelu svoje gospodinje.

„Nadejam se,“ je rekla lady, „da me niste prišli zopet izpraševati.“

„Ne,“ je odgovoril Holmes, kolikor je mogel prijazno, „nočem vam povzročati sitnosti po nepotrebnem, lady Brackenstall, in moja najsrčnejša želja je, da bi vam olajšal ves položaj, kajti prepričan sem, da ste mnogo pretrpeli. Ako boste ravnali z menoj kot s prijateljem in mi zaupali, boste spoznali, da sem vreden vašega zaupanja.“

„Kaj želite, da naj storim?“

„Povejte mi golo resnico.“

„Mr. Holmes!“

„Ne, ne, lady Brackenstall, to nima nobenega zmisla. Morda ste slišali nekoliko o dobrem glasu, ki ga uživam. Jaz stavim vsega za to, da je vaša pripoved sama izmišljotina.“

Bledega obraza in prestrašenih oči sta zijali gospodinja in hišna v Holmesa.

„Nesramen človek ste!“ je zavpila Tereza.

„Ali hočete s tem reči, da vas je moja gospa nalagala?“

Holmes je vstal s svojega stola.

„Ali mi nimate ničesar povedati?“

„Povedala sem vam že vse.“

„Pomislite še enkrat, lady Brackenstall. Ali bi ne bilo bolje, ako bi bili odkritosrčni?“

Za trenutek je bilo videti obotavljanje na njenem lepem obrazu. Nato je neka nova krepka misel povzročila, da je postala odločna.

„Povedala sem vam vse, kar mi je znano.“

Holmes je vzel svoj klobuk in zmajal z ramami. „Žal mi je,“ je rekel in brez vsake nadaljnje besede sva zapustila sobo in hišo. V parku se je nahajal majhen ribnjak in k temu me je popeljal moj prijatelj. Bil je zamrznjen, samo ena luknja se je nahajala v ledu, da je mogel labud do vode. Holmes si jo je natanko

ogledal, nato pa se je podal k vratarjevi hišici. Tukaj je napisal hitro kratko sporočilo za Stanleya Hopkinsa ter ga pustil pri vratarju.

„Morda doseže svoj namen, morda tudi ne, na vsak način pa smo primorani storiti nekaj za našega prijatelja Hopkinsa, samo da opravičimo naš drugi obisk,“ je rekel. „Nočem mu še vsega zaupati. Po mojih mislih mora biti sedaj kraj naših operacij v uradu proge Adelaide-Southampton, ki se nahaja koncem Pall Malla, ako se prav spominjam. Sicer obstoja še ena pariška proga med južno Avstralijo in Angleško, vendar si bomo izbrali najprej večjo.“

Holmes je poslal svojo posetnico ravnatelju, ki ga je takoj vzprejel; vendar ni dolgo iskal informacije, ki jo je potreboval. V juniju leta 1895. je samo en parnik njihove proge došel v svoje domače pristanišče. Bil je to parnik z imenom Rock of Gibraltar (Gibraltarska skala), njihova največja in najboljša ladja. Vpogled v potniški zapisnik je pokazal, da se je z njo vozila miss Fraser iz Adelaide in njena hišna. Ladja se je nahajala sedaj na potu v Avstralijo, nekje južno od Sueškega prekopa. Njeni častniki so z eno izjemo isti kakor leta 1895. Prvi častnik mr. Jack Croker je namreč postal kapitan ter je imel prevzeti njihovo naj-

novejšo ladjo z imenom Bass Rock, ki je imela tekom dveh dni odriniti iz Southamptona. Ta kapitan je stanoval v Sydenhamu, vendar pride najbrže še to jutro po inštrukcije, in tako ga lahko počakamo.

Ne; mr. Holmes ga ni želel videti, pač pa bi rad izvedel kaj več o njegovem značaju, poprejšnjem življenju in popisu.

Njegov popis je bil izvrsten. Niti enega častnika ni bilo v vsem brodovju, ki bi ga dosegel. Kar se tiče njegovega značaja, je bil zanesljiv v službi, toda divji in obupen človek, kadar je zapustil svojo ladjo, vročeglav, razburljiv, toda lojalen, pošten in dobrosrčen. To je bilo jedro informacije, s katero je Holmes zapustil urade družbe Adelaide-Southampton. Odtod se je odpeljal do Scotland Yarda. Toda namesto da bi vstopil, je obsedel v svojem vozu globoko zamišljen in z nagubanim čelom. Končno se je popeljal do brzojavnega urada na postaji Charing Cross, odtod pa sva se zopet obrnila proti Baker Streetu.

„Ne, nisem mogel storiti tega, Watson,“ je rekel, ko sva stopila v našo sobo. „Ako bi bilo zaporno povelje izdano, bi ga nič ne moglo rešiti. Enkrat ali dvakrat se je tekom moje karijere prigodilo, da sem jaz povzročil več škode s tem, da sem našel zločinca, kakor jo

je on s svojim zločinom. Sedaj sem se naučil biti opreznější in raje delam trike z angleško postavo kakor pa s svojo vestjo. Nekoliko več moramo izvedeti, preden se lotimo dela.“

Pred večerom je naju obiskal nadzornik Stanley Hopkins. Stvari se zanj niso ugodno razvijale.

„Jaz mislim, da ste čarovnik, mr. Holmes. V resnici mislim časih, da imate zmožnosti, ki niso človeške. Kako ste vendar mogli izvedeti, da se nahaja ukradena srebrnina na dnu onega ribnjaka?“

„Tega nisem vedel.“

„Vendar naročili ste mi, da naj ga preiščem.“

„Ali ste jo dobili?“

„Da, imam jo.“

„Zelo me veseli, da sem vam pomagal.“

„Toda vi mi niste pomagali. Vi ste naredili vso zadevo še bolj težavno. Kakšni roparji pa so to, ki ukraejo srebrnino, pa jo vržejo potem v najbližjo lužo?“

„To je v resnici nekoliko čudno obnašanje. Jaz sem se samo ravnal po misli, ako so srebrnino vzele osebe, ki se je niso hotele polastiti in ki so jo vzele samo kot zvijačo, da bodo potem pred vsem gledale na to, da se je čim prej iznebe.“

„Kako pa je mogoče, da pride taka misel v vašo glavo?“

„No, mislil sem si, da je mogoče. Ko so prišli skozi francosko okno, se je nahajal pred njimi ribnik z vabljivo majhno luknjo v ledu, in sicer tik pred njihovim nosom. Ali so mogli dobiti kako boljše skrivališče?“

„O, skrivališče — o to je dobro!“ je zaklical Stanley Hopkins. „Da, da, sedaj vidim vse kako je! Bilo je še zgodaj, ljudje so bili na cestah in roparji so se bali, da bi jih ljudje ne videli, ko so nosili srebrnino; raditega so jo vrgli v ribnik z namenom vrniti se, kadar bi bile razmere bolj varne. Izvrstno, mr. Holmes, to je boljše kakor pa vaša misel o zvijači.“

„Tako je; občudovanja vredno teorijo imate sedaj. Prepričan sem, da so bile moje ideje upravičeno divje, vendar morate priznati, da so se končale s tem, da ste našli srebrnino.“

„Da, gospod, da. Vse to je vaše delo. Toda jaz sem doživel velik neuspeh.“

„Neuspeh?“

„Da, mr. Holmes. Randollova tolpa je bila danes zjutraj v New Yorku prijeta.“

„Moj Bog, Hopkins! To je gotovo prav nasprotno vaši teoriji, da so oni snoči izvršili umor v Kentu.“

„To je hudo, mr. Holmes, to je zelo hudo. Sicer pa se nahaja še več tolp, ki štejejo tri osebe, ne samo Randollova, ali je pa to kaka nova tolpa, o kateri policija še nikoli ni slišala.“

„Prav tako; popolnoma mogoče je to. Kaj, že odhajate?“

„Da, mr. Holmes, zame ni počitka, dokler ne doženem te zadeve. Kaj ne, vi nimate nobenega migljaja za me?“

„Enega sem vam že dal.“

„Katerega?“

„No, namignil sem na zvijačo.“

„Vendar čemu, mr. Holmes, čemu?“

„Seveda to je vprašanje! Vendar jaz priporočam to misel vaši glavi. Morda najdete, da je vseeno nekaj na tem. Ali načete počakati kosila? No, potem pa z Bogom, in sporočite nam, kako napredujete.“

Kosilo je bilo že končano in miza pospravljena, potem je šele Holmes zopet omenil vso zadevo. Prižgal si je pipo ter držal noge proti živahnemu plamenu v kaminu. Naenkrat je pogledal na uro.

„Jaz pričakujem razvoja, Watson.“

„Kdaj?“

„Sedaj — tekom nekoliko minut. Skoro bi dejal, da sem po tvojih mislih pravkar neprav ravnal s Stanleyem Hopkinsom, ali ne?“

„Zanašam se na tvojo sodbo.“

„Jako pameten odgovor, Watson. Ti moraš sedaj takole gledati na to zadevo: kar je meni znanega, je neuradno, kar pa ve on, je uradno. Jaz imam pravico do zasebne sodbe, on pa je nima. On mora razkriti vse, sicer je izdajalec svojega poklica. V dvomljivem slučaju ga jaz ne bi pripravil v tako mučen položaj, in na ta način si ohranim svoje informacije, dokler si nisem popolnoma na jasnem glede te zadeve.“

„Toda kdaj se to zgodi?“

„Čas je tukaj. Sedaj boš navzočen pri zadnjem prizoru te znamenite majhne žaloigre.“

Na stopnicah so se začuli glasovi korakov in skozi vrata je vstopil človek krasne moške postave. Bil je zelo velik mlad človek z rdečkastimi brki, in modrimi očmi ter kožo, ki je zagorela pod tropičnim solncem; njegova poskočna hoja je pričala, da je bila orjaška njegova postava ravno tako urna kakor je bila krepka. Zaprl je vrata za seboj, nato pa je stal tamkaj s stisnjenimi rokami in dvigajočimi se prsi, kakor da bi hotel potlačiti močno razburjenje.

„Sedite, kapitan Croker. Ali ste prejeli mojo brzojavko?“

Naš obiskovalec se je zgrudil v naslanjač in vprašajoče pogledoval zdaj enega zdaj drugega.

„Prejel sem vašo brzojavko in sem prišel ob uri, ki ste jo določili. Slišal sem, da ste bili doli v uradu. Vam ni mogoče uteči. Pripravljen sem slišati najhujše. Kaj storite z menoj? Ali me boste aretirali? Povejte, človek! Vi ne morete sedeti tamkaj in se igrati z menoj kakor mačka z mišjo.“

„Vzemite si smotko,“ je rekel Holmes. „Prižgite si jo, kapitan Croker, in ne izgubite poguma. Jaz ne bi sedel tukaj in kadil z vami, ako bi bil mnenja, da ste navaden zločinec, o tem bodite prepričani. Bodite odkritosrčni napram meni in morda vam moremo koristiti. Ako me pa boste hoteli ukaniti, vas uničim.“

„Česa želite od mene?“

„Da mi poveste po pravici vse, kar se je snoči zgodilo v Abbey Grange — po pravici, zapomnite si, brez vseh dodatkov in brez vseh izpuščajev. Jaz vem že toliko o vsej stvari, da takoj zapiskam na tole policijsko piščalko skoz okno, ako se le majhno oddaljite od resnice, in potem pride vsa zadeva za vedno iz mojih rok.“

Mornar je nekoliko časa premišljal. Nato pa je udaril s svojo veliko, od solnca ogorelo roko po nogi.

„Hočem poizkusiti!“ je vzkliknil. „Zanašam se na vas, da ste mož beseda in belokožec in raditega vam hočem povedati vso zgodbo. Eno pa hočem reči najprej. Kolikor se mene tiče, ne obžalujem ničesar in se ne bojim ničesar, in storil bi to še enkrat in bi bil ponosen na to. Toda tukaj je lady, Mary — Mary Fraser — kajti nikoli je ne bom imenoval po onem prokletem imenu. Ako se pa zmislím, da bi mogel njo pripraviti v neprilike, jaz, ki bi dal svoje življenje samo za en smehlaj njenega ljubega obraza, mi upada pogum. In vendar — in vendar — kaj drugega sem mogel storiti? Povedati vam hočem vso zgodbo, gospodje, in potem bom vprašal kot možak možake, kaj drugega sem mogel storiti?

„Poseči moram nekoliko nazaj. Zdi se, da veste vse, in tako pričakujem, da veste tudi, da sem se seznanil z njo, ko je ona bila potnica jaz pa prvi častnik na ladji Rock of Gibraltar. Izza prvega dne, ko sem jo spoznal, je bila ona zame edina ženska na svetu. Tekom one vožnje sem jo vsak dan bolj ljubil, in od onega časa sem v temni nočni straži mnogokrat pokleknil ter poljubil krov one ladje, ker sem vedel, da so po njem stopale njene noge. Ona ni bila zaročena z menoj. Ravнала je z menoj tako lepo kakor le more ženska z moškim. O ničemur se ne morem pri-

toževati. Na moji strani je bila vse sama ljubezen, na njeni pa vse samo tovarištvo in prijateljstvo. Ko sva se ločila, je bila ona prosta, toda jaz nisem mogel biti nikoli več prost.

„Ko sem se zopet povrnil s potovanja po morju, sem slišal, da se je poročila. Da, čemu se ne bi poročila s človekom, ki ga je rada imela? Naslov in denar — katera ga je bila bolj vredna nego ona? Bila je rojena za vse, kar je lepega in finega. Nisem se žalostil radi njene poroke. Nisem bil tako sebičen pes kakor je bil ta. Celó radoval sem se, da je našla srečo in da ni vzela revnega mornarja. Tako zelo sem ljubil Mary Fraser.

„No, nikoli nisem mislil, da jo še kdaj vidim; koncem svoje poslednje vožnje pa sem bil povišan v kapitana in ker nove ladje še niso spustili v morje, sem moral čakati več mesecev pri svojih ljudeh v Sydenhamu. Nekega dne sem na cesti srečal njeno staro strežnico Terezo Wright. Pripovedovala mi je o njej, o njem, o vsem. Povem vam, gospodje, da me je to pripovedovanje naredilo skoro blaznega. Ta pijani pes, da se je on drznil vzdigniti svojo roko proti njej, ki ni bil vreden poljubiti njenih čevljev! Nato sem zopet srečal Terezo. Potem sem srečal Mary samo — in pozneje zopet. Potem se ni hotela več sniti z menoj. Pred

kratkim pa sem dobil obvestilo, da moram tekom enega tedna odriniti na svojo pot, in raditega sem sklenil še enkrat videti jo, preden odidem. Tereza je bila vedno moja prijateljica, kajti ljubila je Mary in sovražila onega lopova skoro ravno tako kakor jaz. Od nje sem izvedel vse, kar se je godilo v hiši. Mary je imela navado, sedeti zvečer v svoji majhni sobi v pritličju in brati. Snoči sem se splazil tja ter popraskal po oknu. Izpočetka mi ni hotela odpreti, toda vedel sem, da me sedaj ljubi v svojem srcu in tako me ni mogla pustiti zunaj na mrazu. Zašepetala mi je, da naj pridem k velikemu oknu, in ko sem dospel tja, sem ga našel odprtega, tako da sem vstopil v jedilnico. Zopet sem slišal iz njenih lastnih ust stvari, da mi je kri vzkipevala in zopet sem preklinjal to živino, ki je tako slabo ravnal z žensko, ki sem jo ljubil. No, gospodje, stal sem ž njo popolnoma nedolžno — Bog mi je priča — znotraj okna, ko je naenkrat planil v sobo on kakor blazen, jo imenoval z najgršim imenom, ki ga more človek reči ženski in jo je udaril preko obraza s palico, ki jo je držal v roki. Jaz sem skočil po ogrebalo in nastal je med nama popolnoma pošten boj. Poglejte tukaj na mojo roko, kamor je padel prvi udarec. Potem je prišla vrsta name in moj udarec ga je zadel na glavo, kakor bi bila gnila buča.

Mislite, da mi je bilo žal? Meni ne! Šlo se je za njegovo ali moje življenje, toda še mnogo bolj za njegovo ali njeno, kajti kako sem jo mogel pustiti v oblasti takega blaznega človeka? Na ta način sem ga pobil. Sem li storil kaj nepravlega? No, kaj bi pa vidva, gospoda, storila, ako bi bila na mojem mestu?

„Ona je zavpila, ko jo je udaril in ta krik je priklical Terezo iz njene sobe. Na stranski mizi je stala steklenica vina in jaz sem jo odprl ter vlil Mary v usta nekoliko vina, kajti bila je napol mrtva vsled udarca. Zatem sem tudi sam izpil požirek vina. Tereza je bila hladna kakor led in ves načrt je bil ravno tako njen kakor moj. Morali smo narediti, da bi bilo videti, kakor da so roparji izvršili dejanje. Tereza je ponavljala našo zgodbo svoji gospé, jaz pa sem skočil na kamin in odrezal vrvico zvonca. Nato sem jo privezal k stolu, obdrgnil konec vrvice, da bi bilo videti bolj naravno, sicer bi se utegnili ljudje čuditi, kako je vendar mogel ropar seči tako visoko, da bi jo prerezal tamkaj. Nato sem pograbil nekoliko srebnine in zatem sem odšel z naročilom, da začno klicati ljudi, ko bom jaz že najmanj četrť ure naprej. Vrgel sem srebro v ribnik ter se obrnil proti Sydenhamu z občutkom, da sem vendar enkrat v svojem življenju storil v resnici dobro nočno delo. To

je torej resnica, in sicer vsa resnica, mr. Holmes, četudi me stane vrat.“

Holmes je nekoliko časa molče kadil. Nato je stopil preko sobe k našemu obiskovalcu ter mu stresel roko.

„Jaz mislim tole,“ je rekel. „Znano mi je, da je vsaka beseda resnična, kajti povedali ste komaj eno besedo, ki je ne bi vedel. Samo kak akrobat ali mornar je mogel doseči ono vrvico s podstavka in samo mornar je mogel narediti vozlje, s katerimi je bila vrvica pritrjena k stolu. Ta gospa je prišla samo enkrat v dotiko z mornarji, in sicer se je to zgodilo na njenem potovanju; in to je bil človek podobnega značaja, ker ga je skušala varovati in je tako pokazala, da ga ljubi. Sedaj vidite, kako lahko je bilo zame položiti roko na vas, ko sem prišel na pravo sled.“

„Mislil sem, da policija nikoli ne zasledi naše zvijače.“

„Policija tega tudi ni dosegla in po mojem najboljšem prepričanju tudi ne bo. Glejte, kapitan Croker, ta zadeva je zelo resna, akoravno rad priznavam, da ste ravnali pod vplivom najhujšega izzivanja. Vendar ne vem, ako bi se dalo vaše dejanje opravičiti s silobranom. Toda o tem ima odločati angleško porotno sodišče. Jaz pa imam toliko sočutja do vas, da vas za-

gotavljam, da vas ne bo nihče oviral, ako obljubite, da tekom štiriindvajsetih ur izginite od tod.“

„In potem pride vse na dan?“

„Gotovo pride vse na dan.“

Mornar je od srda zardel.

„Kakšna ponudba je to? Dovolj poznam pogoje, da vem, da bodo potem Mary prijeli radi sokrivde. Mar mislite, da jo bom jaz pustil poslušati vso godbo, sam pa se splazil proč? Ne, gospod, naj store z menoj karkoli hočejo, toda za Božjo voljo, mr. Holmes, izsledite kak način, kako bi mogel Mary obvarovati pred sodiščem!“

Holmes je v drugo podal roko mornarju.

„Hotel sem vas samo preizkusiti, toda vi se vedno izkažete zvestega. Da, velika je odgovornost, ki jo prevzamem, vendar dal sem Hopkinsu izvrsten namigljaj, in ni moja krivda, ako se ne more okoristiti z njim. Glejte, kapitan Croker, mi bomo storili vse po primernem postavnem načinu. Vi ste ujetnik. Watson, ti predstavljaš angleško poroto in jaz nisem nikoli poznal človeka, ki bi bil bolj primeren predstavljati jo. Jaz pa sem sodnik. Sedaj, gospodje porotniki, ste čuli dokaze. Ali je torej ujetnik kriv ali ni kriv?“

„Ni kriv, gospod,“ sem dejal jaz.

„Vox populi, vox Dei! Oproščeni ste, kapitan Croker. Dokler ne najde postava kake druge žrtve, ste varni pred menoj. Vrnite se čez leto dni k tej lady in njena in vaša bodočnost naj opraviči sodbo, ki smo jo izrekli danes.“

DRUGI MADEŽ.

Izprva sem določil, da bodi zgodba o Abbey Grange poslednja med onimi dejanji mojega prijatelja mr. Sherlocka Holmesa, ki sem jih bil namenil za priobčenje. Tega svojega sklepa nisem storil spričo pomanjkanja gradiva, ker imam zapiske o več sto slučajih, katerih niti omenil nisem, in prav tako ni tega sklepa povzročilo ginevajoče zanimanje mojih čitateljev do te posebne osebnosti in do nedosežne metode tega znamenitega moža. Pravi vzrok je bila nejevolja, ki jo je mr. Holmes gojil do nadaljnjega objavljanja svojih dogodkov. Dokler je izvrševal svoj poklic, so imeli zapiski njegovih uspehov neko praktično vrednost zanj, odkar pa se je definitivno ločil od Londona ter se posvetil študijam in čebelarstvu tam v Sussexu, mu je začela javnost mrzeti in on me je odločno zaprosil, da se strogo oziram na njegove želje v tem pogledu. Šele ko sem mu dokazoval, da sem obljubil objaviti zgodbo o drugem madežu, kadar pride primeren čas, in ko sem mu dalje dokazoval, da je samo primerno, ako se konča dolga vrsta zgodb z naj-

bolj važnim mednarodnim slučajem, v katerem so ga kdaj poklicali na pomoč, šele tedaj se mi je naposled posrečilo, da sem dobil njegovo privoljenje, da smem skrbno čuvano poročilo o tem dogodku navsezadnje predložiti občinstvu. Ako se zdi, da sem pri pripovedovanju te zgodbe nekoliko nejasen v gotovih podrobnostih, bo občinstvo gotovo razumelo, da imam prav dober vzrok za svoje molčanje.

Bilo je torej nekega leta, ki ga naj ne imenujem, ko sva neki torek zjutraj v jeseni dobila med stenami svoje skromne sobe v Baker Streetu dva obiskovalca evropskega glasu. Eden izmed njiju, resen, zapovedovalen človek z visokim nosom in orlovskimi očmi ni bil nihče drugi kakor slavn lord Bellinger, ki je bil že dvakrat ministrski predsednik angleški. Drugi teman, izrazit in eleganten človek komaj še srednjih let in obdarovan z vso lepoto duha in telesa, je bil Trelawney Hope, minister evropskih zadev in najbolj uspevajoč državnik v deželi. Sedela sta drug poleg drugega na najinem s papirjem pokritim divanu in na njunih skrbnih in upadlih obrazih je bilo videti, da ju je zelo važna zadeva pripeljala k nama. Drobne, z modrimi žilami preprežene roke ministrskega predsednika so se tesno oprijemale slonokoščenega ročaja dežnikovega, njegov suhi, asketični obraz pa je mračno pogledoval od Holmesa do

mene. Minister evropskih zadev je nervozno vihal svoje brke in se nemirno igral s pečati na svoji urni verižici.

„Ko sem odkril svojo izgubo, mr. Holmes — to se je zgodilo ob osmih danes zjutraj — sem takoj obvestil ministrskega predsednika. In na njegov nasvet prihajava sedaj k vam.“

„Ali ste obvestili policijo?“

„Ne, gospod,“ je odgovoril ministrski predsednik po svoji hitri odločnosti, radi katere je slovel. „Tega še nismo storili in je tudi nemogoče, da bi storili. Obvestiti policijo je toliko kakor obvestiti javnost. Temu pa se hočemo še prav posebno izogniti.“

„Zakaj pa, gospod?“

„Ker je listina, za katero se gre, tako neizmerne važnosti, da bi utegnilo njeno objavljenje prav lahko — skoro bi dejal prav gotovo — dovesti do najresnejših evropskih komplikacij. Ni preveč, ako rečem, da odvisi morda vojska ali mir od tega. Ako je ne moremo dobiti nazaj z največjo tajnostjo, potem je bolje, ako se sploh ne dobi, kajti oni, ki so jo vzeli, imajo samo ta namen, da javnost izve njeno vsebino.“

„Razumem. Sedaj vam pa bom zelo hvalen, mr. Trelawney Hope, ako mi natančno opišete okoliščnosti, pod katerimi je ta listina izginila.“

„To se lahko zgodi s prav malo besedami, mr. Holmes. Pismo — gre se namreč za pismo nekega evropskega potentata — smo prejeli pred šestimi dnevi. Bilo je tako važno, da ga nikoli nisem pustil v svoji železni shrambi, marveč sem ga vsak večer vzel s seboj na svoj dom na White hall Terrace ter ga imel v svoji spalnici v zaklenjeni škatli za listine. Snoči je še bilo tamkaj. O tem sem popolnoma gotov. Sam sem odprl škatlo, ko sem se opravljal za večerjo, in sem videl listino v njej. Danes zjutraj pa je ni bilo več. Škatla za listine se je nahajala vso noč poleg kozarca na moji toaletni mizi. Moje spanje je rahlo in ravno tako spanje moje žene. Obadva sva pripravljena pri-seči, da ponoči nihče ni mogel priti v spalnico. In vendar rečem še enkrat, da je pismo izginilo.“

„Ob kateri uri ste večerjali?“

„Ob polosmih.“

„In kdaj ste se podali k počitku?“

„Moja žena je šla v gledišče. Jaz sem čakal nanjo. Bilo je že nad poldvanajsto uro, ko sva se podala v svojo sobo.“

„Potemtakem je bila škatla za listine štiri ure nečuvana, ali ne?“

„Nikomur ni nikoli dovoljeno vstopiti v ono sobo razen hišni zjutraj, in mojemu telesnemu služabniku ali hišni moje žene pa tekom dneva.

Obadva sta zanesljivi osebi in sta že dalj časa pri nas. Poleg tega pa nikomur ni moglo biti znano, da se je nahajalo v škatli kaj bolj vrednostnega kakor običajne listine.“

„Kdo je vedel o eksistenci tega pisma?“

„Nihče v vsej hiši.“

„Vaša žena je gotovo vedela, ali ne?“

„Ne gospod; svoji ženi nisem ničesar omenil o tem pismu prav do današnjega jutra.“

Ministrski predsednik je pritrjevalno priklimal.

„Dolgo mi je že znano, gospod, kako visok je vaš čut za javno dolžnost,“ je dejal. „Prepričan sem, da bi se v takem slučaju, ko se gre za tajnosti tolike važnosti, povzdignil nad najintimnejše domače vezi.“

Minister evropskih zadev se je priklonil.

„Izkazujete mi samo pravico, gospod: Prav do današnjega jutra nisem zinil proti svoji ženi niti besedice o tej zadevi.“

„Ali je mogla kaj uganiti?“

„Ne, mr. Holmes, ona ni mogla uganiti — in tudi nihče drugi.“

„Ali ste že kdaj izgubili kake listine?“

„Ne, gospod.“

„Katera oseba na Angleškem je vedela za to pismo?“

„Včeraj je bil vsak član kabineta obveščen o njej; toda obljuba tajnosti glede vsake ministr-

ske seje je bila še povečana po svečanem pozivu ministrskega predsednika. Sveta nebesa, ako se zmislim, da sem jo imel čez nekoliko ur jaz sam izgubiti!“ Njegov lep obraz je bil ves obupan in pulil si je z roko svoje lase. Za trenutek smo videli naravnega človeka, ki je bil impulziven, močno občutljiv, vnet. V naslednjem pa si je zopet nadel aristokratsko masko in prijazni glas se mu je povrnil. „Razen članov kabineta sta še dva, morda trije departementni uradniki, ki vedo za to pismo. Sicer pa nihče drugi na vsem Angleškem, mr. Holmes, tega vas zagotavljam.“

„Pa v inozemstvu?“

„Mislim, da ga tudi v inozemstvu ni videl drugi kakor oni človek, ki ga je napisal. Prav močno sem prepričan, da pri tem ni uporabil svojih ministrov — da se ni poslužil običajnih uradnih potov.“

Holmes je malo pomislil.

„Sedaj, gospod, vas moram nekoliko natančneje vprašati: kaj je ta listina in zakaj bi imela njena izguba tako resne posledice?“

Državnika sta se hitro spogledala in čelo ministrskega predsednika se je nagubančilo.

„Mr. Holmes, zavitek je dolg, bolj ozek in bledomodre barve. Ima pečat iz rdečega voska z vtisnjenim plazečim se levom. Naslovljeno je z veliko, drzno pisavo na — —“

„Bojim se,“ je rekel Holmes, „da mora iti moje poizvedovanje stvari bolj do dna, ako-ravno so te podrobnosti zelo zanimive in tudi bistvene. Kako se je glasilo to pismo?“

„To je državna skrivnost največje važnosti in bojim se, da vam tega ne morem povedati, in tudi ne uvidim, da bi bilo treba. Ako morete s pomočjo zmožnosti, ki se vam pripisujejo, najti tak zavitek, kakor sem ga popisal, z njegovo vsebino, si boste stekli velike zasluge za svojo deželo ter dobili vsako nagrado, ki vam jo le moremo podati.“

Sherlock Holmes se je nasmejal in vstal.

„Vidva sta dva izmed najbolj z delom obloženih mož v deželi,“ je rekel, „pa tudi jaz imam v svojem skromnem obsegu precej mnogo opravila. Prav močno mi je žal, da vama v tej zadevi ne morem pomagati in vsako nadaljevanje tega pogovora bi bilo samo tratenje časa.“

Ministrski predsednik je skočil na noge z onim hitrim, silnim pogledom svojih globoko udrtih oči, pred katerimi je že ves kabinet utihnil. „Jaz nisem vaju, gospod — —“ je začel, vendar je premagal svoj srd in se zopet usedel. Nekoliko časa smo vsi molče sedeli. Nato je stari državnik zmajal z ramo.

„Vzprejeti moramo vaše pogoje, mr. Holmes. Brez dvoma imate prav, in ni umestno od nas,

da pričakujemo vaše pomoči, dokler vam ne zaupamo vsega.“

„In jaz vam pritrjujem, gospod,“ je dejal mlajši državnik.

„Potem vam povem vse, zanašam se pa popolnoma na vašo čast in čast vašega tovariša dr. Watsona. Lahko bi apeliral tudi na vaš patriotizem, kajti ne morem si misliti večje nesreče za deželo, kakor bi bila javnost v tej zadevi.“

„Prav lahko nama zaupate.“

„Pismo je torej od nekega tujega potentata, ki je prišel vsled nekega novejšega kolonialnega razvoja naše dežele iz ravnotežja. Pisano je v veliki naglici in popolnoma na njegovo lastno odgovornost. Poizvedovanja so dognala, da njegovi ministri ničesar ne vedo o tej zadevi. Obenem je sestavljeno tako nesrečno in gotove fraze so tako provokatoričnega značaja, da bi objavljenje tega pisma povzročilo zelo nevarno razburjenje v naši deželi. Zavrelo bi v toliki meri, gospod, da se ne obotavljam reči, da bi bila tekom enega tedna po objavljenju tega pisma naša dežela zapletena v veliko vojsko.“

Holmes je napisal na listek papirja neko ime ter ga izročil ministrskemu predsedniku.

„Tako je. On je. In to pismo — to pismo, ki lahko pomeni potrošenje tisoč milijonov in iz-

gubo stotisoč življenj — to pismo se je izgubilo na ta nerazumljiv način.“

„Ali ste o tem obvestili pošiljatelja?“

„Da, gospod; oddali smo šifrirano brzojavko.“

„Morda on želi, da bi se pismo objavilo.“

„Ne, gospod, mi imamo že mnogo vzroka misliti, da je prepričan, da je indiskretno in vročerkavno postopal. Ako bi se to pismo objavilo, bi bil to večji udarec zanj in njegovo deželo, kakor za nas.“

„Ako je temu tako, kdo ima korist od tega, da se pismo objavi? Čemu bi kdo želel ukrasti ali objaviti ga?“

„S tem, mr. Holmes, me spravite v sfere visoke mednarodne politike. Ako pa vpoštevate evropski položaj, vam ne bo težko najti motiva. Vsa Evropa je en sam velik oborožen tabor. Obstojati pa dve zvezi, ki tvorita fino ravnotežje glede vojaške moči. Angleška pa je jeziček na tej tehtnici. Ako bi bila Angleška prisiljena do vojske z eno zvezo, bi to zagotovilo pomoč druge zveze, tudi ako se udeleži vojske ali ne. Ali razumete?“

„Prav dobro. Potemtakem je v interesu sovražnikov tega potentata, dobiti in objaviti to pismo, da bi dosegli razpor med njegovo deželo in našo, ali ni tako?“

„Da, gospod.“

„In komu bi poslali to listino, ako bi jo sovražniki dobili v roke?“

„Kateremukoli izmed velikih ministrskih predsedništev evropskih. Morda se nahaja ravnokar na potu tja, kakor hitro je le more ponesti para.“

Mr. Trelawney Hope je povetil svojo glavo in glasno zaječal. Ministrski predsednik mu je prijazno položil roko na ramo.

„To je nesreča, moj dragi. Nihče vas ne more karati. Nobene varnostne odredbe niste zane-marili. Sedaj, mr. Holmes, pa imate vsa dejstva v svojih rokah. Katero pot nam priporočate?“

Holmes je žalostno zmajal z glavo.

„Vi torej mislite, gospod, da bo vojska, ako se ta listina ne najde?“

„Mislim, da je to zelo verjetno.“

„Potem, gospod, se pripravite za vojsko.“

„Trde besede so to, mr. Holmes.“

„Vpoštevajte dejstva, gospod. Nikakor ni misliti, da je bilo pismo vzeto snoči po pol-dvanajsti uri, ker sta bila, kakor sem slišal, mr. Hope in njegova žena v oni sobi izza te ure prav do tedaj, ko so odkrili izgubo. Torej je bilo vzeto med polosmo in poldvanajsto uro, najbrže bolj rano; kajti kdorkoli naj ga je vzel, jasno je toliko, da mu je bilo znano, da se je nahajalo tamkaj in da se ga je hotel polastiti

kolikor kmalu mogoče. Ako pa je bilo tako važno pismo vzeto ob tej uri, kje more sedaj biti? Nihče nima takega vzroka obdržati ga. Prešlo je hitro k onim, ki ga potrebujejo. Koliko upanja imamo sedaj dohiteti ga ali ga celo zasledovati? Mi ga ne moremo več doseči.“

Ministrski predsednik je vstal z divana.

„Vaše besede so popolnoma logične, mr. Holmes. Jaz čutim, da vsa zadeva ni v naši moči.“

„Recimo pa, radi dokazovanja, da je listino vzela hišna ali vaš služabnik — —“

„Obadva sta stara in zanesljiva posla.“

„Slišal sem vas reči, da se nahaja vaša soba v drugem nadstropju, da ni nobenega vhoda od zunaj in da ne more od znotraj nihče priti v sobo neopažen. Torej jo je moral vzeti nekdo iz hiše. Komu pa bi jo tat dal? Enemu izmed mednarodnih vohunov in tajnih agentov, kojih imena so mi prilično znana. Trije so, ki so tako-rekoč glava vseh in prvi v svojem poklicu. Jaz bom začel s tem, da pojdem in doženem, ako je vsak izmed njih na svojem mestu. Ako kdo manjka — posebno ako je izginil tekom poslednje noči — potem bomo mogli nekoliko sklepati, kam da je listina prešla.“

„Čemu bi izginil?“ je vprašal minister evropskih zadev. „Ponesel bi vendar pismo k enemu izmed poslaništev v Londonu.“

„Mislim, da ne. Ti agenti delujejo neodvisno in njihovo razmerje do poslaništev je dostikrat napeto.“

Ministrski predsednik je pritrujuče prikimal.

„Po mojih mislih imate prav, mr. Holmes. On bi lastnoročno ponesel tako dragocen plen naravnost na glavni stan. Mislim, da je vaš način delovanja izvrsten. Medtem, Hope, pa ne smemo vsled te nesreče zanemarjati drugih svojih dolžnosti. Ako se tekom dneva kaj novega pripeti, vam takoj sporočimo, in ravno tako boste brez dvoma tudi vi nas obvestili o uspehih svojega poizvedovanja.“

Državnika sta se poklonila in dostojanstveno odšla.

Ko sta naša odlična obiskovalca odšla, je Holmes molče prižgal svojo pipo in nekoliko časa globoko zamišljen sedel na svojem sedežu. Razvil sem jutranji list in čital o senzacionalnem zločinu, ki se je v minuli noči zgodil v Londonu, ko je moj prijatelj naenkrat z glasnim vzklikom planil pokonci ter položil svojo pipo na kaminov robnik.

„Da,“ je rekel, „nobenega boljšega pota ni, kako se približati tej zadevi. Položaj je obupen, vendar ne brezupen. Še celo sedaj — ako bi vedeli, kdo izmed njih ga je vzel — je prav lahko mogoče, da še ni prišlo iz njegovih rok. In končno se gre tem ljudem samo za denar,

jaz imam pa angleško zakladnico za seboj. Ako je naprodaj, jo kupim — tudi ako se raditega poviša dohodninski davek. Možno je, da jo ta človek zadrži, da bi videl, koliko se mu ponudi od te strani, preden poizkusi svojo srečo pri drugih. Samo ti trije so zmožni igrati tako drzovito igro, in ti trije so: Oberstein, La Rothiere in Eduardo Lucas. Obiskal bom vsakega izmed njih.“

Pogledal sem v svoj jutranji list.

„Ali stanuje Eduardo Lucas v Godolphin Streetu?“

„Da.“

„Ne boš ga več videl.“

„Zakaj pa ne?“

„Bil je snoči v svoji lastni hiši umorjen.“

Moj prijatelj me je tekom naših dogodkov tolikokrat presenetil, da sem bil naravnost vesel, ko sem videl, kako zelo sem ga zopet presenetil. V časniku pa se je nahajalo sledeče poročilo:

U m o r v W e s t m i n s t r u.

Skrivnosten zločin se je pripetil v minuli noči na št. 16. Godolphin Street, kjer se nahajajo cele vrste starih in samotnih hiš iz osemnajstega stoletja, ki leže med reko in med Abbey, skoro v senci velikega stolpa državnih zbornic. Tukaj je v majhni toda izbrani hiši že več let stanoval

mr. Eduardo Lucas, ki je bil v družbi dobro znan vsled svoje očarujoče osebnosti in ker je bil na zasluženem glasu, da je eden najboljših amaterskih tenorjev v deželi. Mr. Lucas je samec štiriintridesetih let in njegovo gospodinjstvo obsega dve osebi, mrs. Pingle, postarno hišno, in njegovega strežaja Mittona. Prva se kmalu poda k počitku in spi v gorenjem nadstropju. Strežaj je bil odšel na obisk k svojemu prijatelju v Hammersmithu. Od desete ure dalje je bil mr. Lucas sam doma. Kaj se je zgodilo tekom tega časa, se še ni dognalo, toda tričetrt na dvanajst je policijski stražnik Barrett šel po Godolphin Streetu ter opazil, da so bila vrata pri št. 16. odprta. Potrkal je, vendar ni dobil nobenega odgovora. Ker je opazil luč v sprednji sobi, je stopil v vežo, potrkal še enkrat, toda brez uspeha. Raditega je odprl vrata in vstopil. Soba se je nahajala v divjem neredu, vse pohištvo je bilo prenešeno na eno stran, en stol pa je ležal sredi sobe narobe obrnjen. Poleg tega stola je ležal nesrečni stanovalec te hiše in se še vedno držal ene izmed stolovih nog. Bil je zaboden v srce in smrt je morala takoj nastopiti. Orožje, s katerim se je zločin izvršil, je bilo zakrivljeno indijsko bodalo, ki je bilo vzeto izmed množice orientalskega orožja, ki je krasilo eno steno. Rop se zdi, da ni bil nagib tega zločina, ker se ni izvršil noben poizkus

odnesti dragocenosti, ki so se nahajale v sobi. Mr. Eduardo Lucas je bil tako poznan in priljubljen, da bo zbudila njegova nasilna in skrivnostna usoda mučno zanimanje in veliko sočutje med širnim krogom njegovih prijateljev.

„No, Watson, kaj praviš ti k temu?“ je vprašal Holmes čez dolgo časa.

„Čudovito naključje je to.“

„Naključje! Tukaj je eden izmed one trojice, ki smo jo imenovali kot možne igralce v tej drami, in njega doleti nasilna smrt prav v onih urah, ko vemo, da se ta drama vrši. Okolnosti so popolnoma proti temu, da bi bilo to kako naključje. Ne, moj dragi Watson, ta dva dogodka sta v zvezi med seboj — morata biti v medsebojni zvezi. Naša naloga pa je, da najdemo to zvezo.“

„Sedaj pa mora uradna policija vse izvedeti.“

„Nikakor ne. Oni vedo vse, kar vidijo v Godolphin Streetu. Oni pa ne vedo — in ne bodo vedeli — ničesar o Whitehall Terrace. Samo nam sta znana obadva dogodka in samo mi moremo zasledovati zvezo med njima. Ena sumljiva okolnost je, ki bi obrnila v vsakem slučaju moje sumnje proti Lucasu. Godolphin Street, Westminster, je oddaljen samo nekoliko minut hoda od Whitehall Terrace. Ostala dva tajna agenta, ki sem ju imenoval, stanujeta koncem West Enda. Raditega je bilo Lucasu

lažje kakor ostalima dvema, ustanoviti zvezo ali dobiti sporočilo iz hiše ministra evropskih zadev — to je malenkost, in vendar utegne biti to bistvene važnosti, ker so dogodki stisnjeni v čas nekoliko ur. Halo, kaj pa je tukaj?“

Mrs. Hudsonova je prinesla na krožniku vizitko neke ženske. Holmes jo je pogledal, povzdignil svoje obrvi in jo podal meni.

„Zaproši lady Hildo Trelawney Hopejevo, da naj bo tako prijazna in stopi gor,“ je rekel.

Trenutek pozneje je bila naša skromna soba, ki je bila onega jutra že tako odlikovana, še nadalje počaščena po vstopu najbolj ljubeznive ženske v Londonu. Pogosto sem čul o lepoti najmlajše hčere vojvode Belminstrskega, toda noben popis, nobeno gledanje brezbarvnih fotografičnih slik me ni pripravilo na tako nežno in fino čarobnost in krasno barvo te popolne glave. In ko smo jo videli onega jesenskega jutra, vseeno ni bila njena lepota, ki je pred vsem naredila vtisk na opazovalca. Lica so bila ljubka, vendar so bila bleda vsled notranjega nemira; oči so bile bistre, vendar so žarele vsled mrzlice, občutljiva usta so bila nategnjena, ker je hotela brzdati samo sebe. Groza — ne lepota — to je bil vtis, ki ga je naredila naša lepa obiskovalka, ko se je za trenutek ustavila med odprtimi vrati.

„Ali je bil moj soprog tukaj, mr. Holmes?“

„Da, madam, bil je tukaj.“

„Mr. Holmes, prosim vas najlepše, da mu ne poveste, da sem bila tukaj.“

Holmes se je hladno priklonil ter namignil gospe, naj se usede.

„Vaša milost me pripravlja v kočljiv položaj. Prosim vas, sedite in mi povejte, česa želite; bojim se pa, da ne morem dati nobene brezpogojne obljube.“

Pohitela je preko sobe in se usedla s hrbtom proti oknu. Nekaj kraljevskega je bilo v njeni navzočnosti, nekaj gracioznega in neznansko ženskega.

„Mr. Holmes,“ je rekla in njene v bele rokavice opravljene roke so se sklepale in ločevale, ko je govorila, „jaz govorim z vami odkritosrčno v nadi, da bi vas nagnila, da bi govorili odkrito. Med mojim možem in menoj vlada popolno zaupanje v vseh zadevah izvzemši eno. In ta je: politika. O tej so njegova usta zapečateni. Ničesar mi ne pove o tem. No, izvedela sem, da se je snoči pripetil v naši hiši vsega obžalovanja vreden dogodek. Znano mi je, da je izginilo neko pismo. Ker pa je zadeva politična, mi moj soprog noče vsega zaupati. Sedaj pa je bistveno važno — ponavljam bistveno važno — da popolnoma vem, kaj da je. Vi ste razen teh politikov ona oseba,

ki pozna vso to stvar. Raditega vas prosim, mr. Holmes, da bi mi natančno povedali, kaj se je zgodilo in kakšne posledice bo imelo. Povejte mi vse, mr. Holmes. Nikari ne molčite vsled kateregakoli ozira na vašega klijenta, kajti zagotavljam vas, da bi bilo zanj največje važnosti in koristi, ako bi mi vse zaupali. Kaj pa je obsegalo ono pismo, ki je bilo ukradeno?“

„Madam, kar me vprašate, je v resnici popolnoma nemogoče.“

Zastokala je in si z rokami zakrila obraz.

„Uvideti morate, da je temu tako, madame. Ako smatra vaš soprog kot primerno, da vas obdrži v nejasnosti glede te zadeve, ali pristoja potem meni, ki sem izvedel dejstva samo pod obljubo popolne molčečnosti, da povem, česar vam on ni hotel povedati? Ni lepo zahtevati kaj takega. Nanj se morate obrniti.“

„Vprašala sem ga že. Raditega se zatekam k vam kot zadnjemu pripomočku. Veliko uslugo mi izkažete, mr. Holmes, ako mi pojasnite samo eno točko, ne da bi mi povedali kaj določnega.“

„In kaj je to, madam?“

„Ali utegne politična karijera mojega soproga trpeti vsled tega dogodka?“

„No, madam, ako se stvar ne popravi, bo gotovo imel zelo nesrečne posledice.“

„Ah!“ je vzdihnila kakor človek, ki je razpršil svoje dvome.

„Še eno vprašanje, mr. Holmes. Iz nekih besedi, ki so ušle mojemu soprogu pod prvim vtisom te nesreče, sem spoznala, da utegnejo vsled izgube te listine nastati strašne posledice.“

„Ako je on to rekel, potem jaz tega gotovo ne morem tajiti.“

„Kakšne pa so one posledice?“

„Ne, madam, sedaj me zopet več vprašate, kakor mi je mogoče odgovoriti.“

„Potem ne bom več trčila vašega časa. Ne morem vas grajati raditega, mr. Holmes, ker niste hoteli bolj odkrito govoriti; prav tako pa sem zopet prepričana, da me raditega ne boste slabo sodili, ker želim biti deležna skrbi svojega soproga, četudi proti njegovi volji. Še enkrat vas prosim, da ničesar ne omenite o mojem obisku.“ Pri vratih se je še enkrat ozrla na naju in jaz sem še enkrat videl oni krasni, prestrašeni obraz, preplašene oči in nategnjena usta. Nato je odšla.

„Watson, krasni spol je tvoj oddelek,“ je rekel Holmes in se nasmejal, ko so se za izginjajočim njenim oblačilom zaprla vrata. „Kakšno ulogo igra ta lepa ženska? Kaj je hotela ona pravzaprav imeti?“

„Na vsak način so njene besede zelo jasne in njena skrbnost zelo naravna.“

„Hm! Pomisli na njeno zunanost, Watson, njeno obnašanje, njeno potlačeno razburjenost, njen nemir, njeno vztrajnost pri povpraševanju. Spomni se na to, da prihaja ona iz krogov, ki ne kažejo tako hitro svojih čutil.“

„Bila je zares zelo nemirna.“

„Spomni se na vso ono čudno resnobo, s katero nam je zagotavljala, da bi bilo za njenega moža najbolje, ako bi ona vse vedela. Kaj je hotela s tem reči? In opaziti si moral, Watson, kako je manevrirala, da bi svetloba svetila na njen hrbet. Ona ni hotela, da bi natančno videla izraz njenega obraza.“

„Da, prav oni stol v sobi si je izbrala.“

„In vendar so motivi žensk tako nedoumni. Spominjaš se gotovo še na ono žensko v Margate, ki sem jo iz istega vzroka imel na sumu. Pomanjkanje pudra na njenem nosu — to je bila prava razrešitev. Kako pa moreš zidati na tak grušč? Njihovo najbolj malenkostno dejanje utegne pomeniti cele knjige ali njihovo najbolj izredno obnašanje more biti odvisno od lasne igle ali od železa za kodranje las. Z Bogom, Watson!“

„Ti odhajaš?“

„Da; preživeti hočem jutro z našimi prijatelji od redne policije v Godolphin Streetu.“

Pri Eduardu Lucasu se nahaja razrešitev našega problema, akoravno moram priznati, da niti najmanje ne vem, kako se utegne razviti. Velika napaka je tvoriti teorije pred dejstvi. Ti pa stoj na straži, Watson, ter sprejemaj nove obiskovalce. Opoldne bom zopet tukaj, ako mi bo mogoče.“

Ves ta dan in naslednja dva dni je bil Holmes take volje, da bi nekateri dejali, da je molčeč, drugi pa, da je čemerren. Letal je ven in noter, kadil neprestano, igral na svojo violino, se zatopil v premišljevanje, zaužival sandwiche v nerednih odmorih, in skoro ni odgovarjal na slučajna vprašanja, ki sem mu jih stavil. Meni je bilo jasno, da se stvari niso razvijale po njegovi volji. Ničesar ni hotel povedati o našem slučaju in šele iz časnikov sem izvedel podrobnosti sodne preiskave in o aretaciji ter oprostitvi Johna Mittona, ki je bil rajnikov služabnik. Ogledna komisija je dognala očividni „premišljen umor“, toda so-krivci so ostali neznani. Nihče ni mogel povedati kakega motiva. Soba je bila polna vrednostnih stvari, toda nobena ni bila vzeta. Tudi papirji rajnika so bili nedotaknjeni. Natančno so jih pregledali in dognalo se je, da je pozorno zasledoval mednarodno politiko, da je bil neumoren govornik, znamenit jezikoznanec in neumoren pisalec pisem. Bil je v in-

timnem razmerju z vodilnimi politiki mnogih dežel. Vendar niso našli nič senzacionalnega med njegovimi papirji, ki so napolnjevali njegove predale. Kar se tiče njegovega razmerja do žensk, se je zdelo, da je bilo pač različno, toda površno. Imel je mnogo znank med njimi, toda malo prijateljic in nobene, ki bi jo ljubil. Njegove navade so bile redne, njegovo obnašanje neškodljivo. Njegova smrt je bila popolna skrivnost in vse je kazalo na to, da tudi ostane.

Kar se tiče aretacije služabnika Johna Mittona, se mu ni moglo prav ničesar dokazati. V oni noči je obiskal znance v Hammersmithu. Njegov alibi je bil popoln. Res je pač, da je odšel domov ob uri, ko bi lahko prišel do Westminstera preden so razkrili zločin, toda njegova izjava, da je del pota prehodil peš, je bila z ozirom na lepoto noči verjetna. Domov je došel ravno ob dvanajstih in nepričakovana nesreča ga je neznansko potrla. Vedno je živel v dobrih odnošajih s svojim gospodarjem. Nekaj stvari rajnika — posebno majhno škatlo britev — so našli v kovčegu služabnika, on pa je stvar pojasnil, da mu jih je rajnik daroval, in hišna je mogla potrditi njegovo izjavo. Mitton je bil tri leta v službi pri Lucasu. Zanimivo je bilo, da ga Lucas nikoli ni vzel s seboj v Evropo. Časih

je obiskal Pariz za tri mesece, toda Mitton je ostal doma v hiši na Godolphin Streetu. Kar se tiče hišne, ni v noči zločina ničesar slišala. Ako je njen gospodar imel kak obisk, mu je sam odprl.

Taka so bila vsa tri dni časniška poročila o tej skrivnostni zadevi, kolikor sem jim mogel slediti. Ako je Holmes kaj več vedel, je obdržal zase; ko mi je pa povedal, da mu je nadzornik Lestrade zaupal vse glede tega slučaja, sem vedel, da je bil v ozkem stiku z vsakim novim pojavom. Četrtega dne pa je dospela dolga brzojavka iz Pariza, ki je navidezno razrešila vso zadevo.

Pariška policija je naredila odkritje — tako je pisal Daily Telegraph — ki odgrne zastor, ki je zakrival tragično usodo mr. Eduarda Lucasa, ki je umrl nasilne smrti v poslednji ponedeljkovi noči v Godolphin Streetu, Westminster. Naši čitatelji se gotovo še spominjajo, da so ga našli zabodenega v njegovi sobi, in da je sumnja kazala na njegovega služabnika, ki pa je dokazal svojo odsotnost. Včeraj je dobila gosposka obvestilo, da je znorela neka ženska, znana pod imenom mme. Henri Fournaye, ki je stanovala v majhni vili na Rue Austerlitz. Preiskava je dognala, da so se v resnici pokazali znaki blaznosti nevarne in trajne oblike. Ko je policija dalje poizvedovala, je dognala,

da se je mme. Henri Fournaye šele zadnji torek povrnila iz Londona in dokazi so, da je bila v zvezi z zločinom v Westminsteru. Primerjanje fotografij je jasno dokazalo, da sta bila mme. Henri Fournaye in mr. Eduardo Lucas pravzaprav ena in ista oseba in da je rajnik iz gotovih vzrokov živel dvojno življenje v Londonu in Parizu. Mme. Fournaye, ki je kreolskega pokolenja, je zelo razdražljive narave in je v preteklih časih doživela take napade ljubosumnosti, ki so bili podobni blaznosti. Sklepa se, da je v enem takih napadov izvršila strašni zločin, ki je zbudil v Londonu takšno senzacijo. Kje je hodila v oni ponedeljkovi noči, še ni dognano, izvedelo pa se je, da je neka ženska njene zunanosti vzbujala v torek zjutraj mnogo pozornosti na postaji Charing Cross, in sicer radi njene divje zunanosti in silovitosti njenih gest. Raditega je verjetno, da je ali v blaznosti izvršila zločin, ali pa da je nesrečna ženska vsled groznega dejanja zblaznela. V trenutku ne more podati nobene primerne izjave glede preteklosti in zdravniki nimajo nobenega upanja, da bi se ji kdaj povrnil razum. Govori se tudi, da so v ponedeljek ponoči videli neko žensko, ki je utegnila biti mme. Fournaye, ko je opazovala v Godolphin Streetu ono hišo.

„Kaj pa praviš k temu, Holmes?“ Glasno sem mu čital poročilo, medtem ko je on zajutrkoval.

„Moj dragi Watson,“ je rekel, vstal od mize in hodil gorindol po sobi, „ti v resnici mnogo trpiš, ker ti poslednje tri dni nisem ničesar povedal, ker ravno ničesar ni, kar bi ti povedal. In sedaj mi tudi to pariško poročilo ne pomaga mnogo.“

„Gotovo je to odločilno, kar se tiče njegove smrti.“

„Smrt tega človeka je samo majhen dogodek — malenkostna epizoda — v primeri z našo pravo nalogo, ki obstoja v tem, da poiščemo to listino in tako preprečimo evropsko katastrofo. Tekom poslednjih treh dni se je zgodila samo ena važna stvar, in ta je, da se ni ničesar zgodilo. Skoro vsako uro dobivam poročila od vlade in toliko je gotovo, da nikjer v Evropi ni videti nobenega znamenja o kakem neredu. Ako bi bilo to pismo prosto — ne, ono ne more biti — ako pa ni, kje je potem? Kdo ga ima? Zakaj se zadržuje? To so vprašanja, ki mi rojijo po glavi. Ali je bilo v resnici naključje, da je umrl ravno v oni noči, ko je pismo izginilo? Ali je pismo kdaj prišlo do njega? Ako je prišlo, zakaj se ne nahaja med njegovimi pismi? Ali ga je ta blazna ženska odnesla s seboj? Ako ga je, ali

se potem nahaja v njeni hiši v Parizu? Kako bi ga mogel jaz iskati, ne da bi vzbudil pri francoski policiji sumnje? To je slučaj, moj dragi Watson, kjer nam je postava ravno tako nevarna kakor zločinci. Roka vsakega človeka je proti nam in vendar so interesi, za katere se gre, ogromni. Ako ga privedem do uspešnega zaključka, bo v resnici krona moje karijere. Ah, tukaj je moje zadnje poročilo z bojišča!“ Hitro je pregledal pismo, ki so mu ga prinesli. „Halo! Zdi se, da je Lestrade nekaj zanimivega zasledil. Vzemi svoj klobuk, Watson, potem greva skupaj dol v Westminster.“

Bil je moj prvi obisk prizorišča zločina — hiša je bila visoka, umazana, ozka, formalna in masivna kakor stoletje, ki jo je zgradilo. Iz sprednjega okna je zrl na nas Lestradeov obraz in prijazno je naju pozdravil, ko nama je velik policaj odprl vrata ter naju spustil v hišo. Soba, v katero nas je popeljal, je bila ona, v kateri se je izvršil zločin, vendar ni bilo videti nobenega sledu več o njem izvzemši grd, nepravilen madež na preprogi. Ta preproga iz drogeta se je nahajala sredi sobe in okoli in okoli jo je obdajal širok pas lepega, staromodnega lesenega tlaka, ki je bil sestavljen iz štirioglatih kosov in močno zlikan. Nad kaminom se je nahajala krasna trofeja raznega orožja, izmed katerega je bil en kos rabljen v

tragični noči. Pri oknu je stala velika pisalna miza in vsaka podrobnost vse sobe, slike, preproge, odeje, zastori, vse je pričalo o okusu, ki je bil prav do mehkužnosti razkošen.

„Ali ste čitali pariške novice?“ je vprašal Lestrade.

Holmes je prikimal.

„Videti je, da so to pot imeli naši francoski prijatelji srečo. Brez dvoma bo res, kar pravijo. Ona je potrkala na vrata — iznenadila ga je, mislim, kajti on je živel vedno zaprt v svoji hiši. On ji je odprl — ni mogel pripustiti, da bi stala na ulici. Povedala mu je, kako mu je sledila, ga karala, beseda je dala besedo in potem je bilo z onim bodalom v roki kmalu vsega konec. Ni se zgodilo vse kakor bi trenil, kajti ti stoli so bili vsi prevrnjeni in on sam je držal enega v roki, kakor da bi se je skušal ubraniti. Vse nam je tako jasno, kakor da bi bili sami videli.“

Holmes je povzdignil obrvi.

„In vendar ste poslali pome?“

„Ah, da, to je nekaj drugega — sama malenkost, vendar taka stvar, za katere se zanimате — nekaj čudnega, vi bi dejali, otročjega. V nobeni zvezi ni z glavnim dejanjem — ne more biti.“

„Kaj pa je to?“

„No, znano vam je, da skrbimo po takem zločinu, kakor je ta, da ostane vse na svojem mestu. Ničesar nismo premaknili. Straža je tukaj dan in noč. Danes zjutraj pa, ko je bil umorjeni pokopan in preiskava končana — kolikor se tiče namreč te sobe — smo mislili, da smemo malo pospraviti po sobi. Poglejte tole preprogo. Kakor vidite, ni pritrjena k tlom, samo položena je. Imeli smo priliko vzdigniti jo. Našli smo — —

„Kaj? Našli ste — —“

Holmes je postal nad vse pozoren.

„No, prepričan sem, da bi v sto letih ne uganili, kaj smo našli. Ali vidite oni madež na tej preprogi? No, veliko je moralo priti skoz, ali ne?“

„Brez dvoma je moralo.“

„No, čudili se boste, ko boste slišali, da na belem lesu spodaj ni nobenega tozadevnega madeža.“

„Nobenega madeža! Tam vendar mora —“

„Seveda; tako bi vi dejali. Dejstvo pa je, da ga ni!“

Vzel je konec preproge, ga obrnil ter pokazal, da je bilo v resnici tako, kakor je rekel.

„Spodnja stran ima ravno tak madež kakor gorenja. Raditega je moral pustiti sled za seboj.“

Lestrade je od veselja hihital, ker je pripravil tako slovitega strokovnjaka v zadrego.

„No, pojasniti vam hočem vso stvar. Drugi madež se pač nahaja, vendar se ne krije s tem. Poglejte si sami!“ Ko je govoril, je odgrnil drugi del preproge in tamkaj se je v resnici nahajala velika rdečkasta lisa na belih staromodnih tleh. „Kaj pa pravite k temu, mr. Holmes?“

„No, stvar je prav enostavna. Ta dva madeža sta pač soglašala, toda nekdo je zasukal preprogo. Ker je četrtooglata in ni pritrjena, je bilo to lahko storiti.“

„Uradna policija ne potrebuje vas, mr. Holmes, da bi ji povedali, da je moral nekdo preprogo zasukati. To je vendar dovolj jasno — ako jo na ta način položite. Rad bi pa vedel to, kdo jo je zasukal in zakaj?“

Na Holmesovem obrazu sem spoznal, da se je tresel vsled razburjenosti:

„Glejte, Lestrade,“ je rekel, „ali je ta stražnik v veži stal ves čas na straži?“

„Da, bil je.“

„No, potem ravnajte po mojem nasvetu. Izprašujte ga skrbno. Ne storite tega pred nama. Midva počakava tukaj. Vzemite ga v zadnjo sobo. Sami boste gotovo slišali kako priznanje od njega. Vprašajte ga, kako si drzne dovoliti vstop drugim ljudem in jih pustiti same v tej

sobi. Ne vprašajte ga, ali je on to storil. To smatrajte kot gotovo. Povejte mu, da veste za gotovo, da je bil nekdo tukaj. Le pritiskajte nanj. Povejte mu, da se sme samo tedaj nadejati odpuščanja, ako vse prizna. Storite prav tako, kakor vam jaz povem!“

„Pri Bogu, ako kaj ve, bom že spravil iz njega!“ je zavpil Lestrade. Odhitel je v vežo in čez nekoliko trenutkov je njegov kričeči glas donel iz zadnje sobe.

„Sedaj, Watson, sedaj!“ je vzkliknil Holmes z naravnost blazno vnetostjo. Vsa demonska sila tega človeka, ki se je skrivala za mirnim obnašanjem, je bruhnila na dan v krčevitem napadu energije. Odstranil je preprogo in v trenutku je bil na vseh štirih ter otipaval lesene četverokote pod njo. Ko je uprl svoje nohte v enega izmed njih, se je odmaknil in odprl kakor pokrov kake škatle. Pod njim se je nahajala majhna temna odprtina. Holmes je željno segel z roko vanjo in jo nejevoljen in razočaran zopet potegnil iz nje. Bila je prazna!“

„Hitro, Watson, hitro! Deni zopet vse nazaj!“ Zaprl sem leseni pokrov in položil preprogo zopet nazaj, ravno ko se je na hodniku začul Lestradev glas. Našel je Holmesa, ko je malomarno, vdano in potrpežljivo slonel ob kaminovem robniku in skušal prikriti svoje nepremagljivo zevanje.

„Žal mi je, ker ste morali čakati, mr. Holmes. Kakor vidim, vam je vsa zadeva predolgočasna. No, priznal je. Pojdite semkaj, Mc Pherson. Povejte še tema gospodoma, kako neodpušljivo je bilo vaše vedenje.“

Veliki stražnik se je ves rdeč in zgrevan stlačil v sobo.

„Nič hudega nisem mislil, gospod, bodite prepričani. Mlada ženska je prišla snoči k vratom — zmotila se je glede hiše, da. Potem sva začela pa govoriti. Tako dolgočasno je, ako je človek že ves dan tukaj v službi.“

„No, in kaj se je potem pripetilo?“

„Želela je videti kraj, kjer se je zgodil zločin — čitala je o njem v časnikih, je rekla. Bila je zelo dostojna, zgovorna mlada ženska, gospod, in meni se ni zdelo nič hudega, ako ji dovolim malo pokukati v sobo. Ko je ugleдалa na preprogi oni madež, se je zgrudila na tla in obležala kakor mrtva. Pohitel sem v zadnjo sobo, da dobim kaj vode, vendar je nisem mogel spraviti k zavesti. Nato sem skočil dol v gostilno „Pri bršljanu“ po malo brandyja, medtem pa, ko sem prišel zopet nazaj, se je mlada ženska sama zavedla in odšla — mislim, da jo je bilo sram in se mi ni upala pogledati v obraz.“

„Kaj pa je z onim zasukanjem preproge?“

„No, gospod, bila je pač malo v neredu, ko sem prišel nazaj. Vidite, ona je padla nanjo in preproga ni pritrjena k tlom. Pozneje sem jo zopet poravnal.“

„To vam bodi nauk, da me ne morete prevariti, stražnik Mc Pherson,“ je rekel Lestrade dostojanstveno. „Brez dvoma ste mislili, da nikoli ne bomo spoznali vašega kršenja službe, in vendar je en sam pogled na to preprogo zadostoval, da sem bil prepričan, da ste nekoga pripustili v sobo. Sreča je za vas, da ničesar ne manjka, sicer bi vam slaba predla. Žal mi je, da sem vas poklical radi take malenkosti, mr. Holmes, vendar sem si mislil, da vas utegne nesoglašanje madežev zanimati.“

„Gotovo, zelo zanimivo je bilo. Ali je bila ta ženska samo enkrat tukaj, stražnik?“

„Da, gospod, samo enkrat.“

„Kdo je bila ona?“

„Ne vem imena, gospod. Oglasiti se je hotela na neki oglas glede strojepisja, pa je prišla na napačno številko — jako prijazna in lepa ženska je bila, gospod.“

„Velika? Lepa?“

„Da, gospod; bila je precej velika mlada ženska. Mislim, da bi vi dejali, da je bila lepa. Morda bi nekateri porekli, da je bila zelo lepa. Oh, stražnik,“ je rekla, „dovolite mi, da malo pokukam v sobo!“ Bila je prav prijaznega, vi

bi dejali, laskajočega se obnašanja, in jaz sem si mislil, da ni nič hudega, ako ji dovolim, da vtakne svojo glavo skoz vrata.“

„Kako je bila oblečena?“

„Preprosto, gospod — imela je dolg plašč, ki ji je segal do tal.“

„Ob kateri uri je bilo to?“

„Začelo se je ravno mračiti. Ko sem prišel nazaj z brandyjem, so ravnokar začeli prižigati poulične svetiljke.“

„Jako dobro,“ je rekel Holmes. „Pojdi, Watson, mislim, da imava kje drugje važnejše opravilo.“

Ko sva zapustila hišo, je Lestrade ostal pri sprednjem oknu, skesani stražnik pa nama je odprl vrata. Holmes se je na stopnicah obrnil in držal nekaj v roki. Stražnik je pozorno pogledal.

„Veliki Bog! Gospod!“ je vzkliknil ves začuden. Holmes pa je položil prst na svoje ustnice, utaknil svojo roko zopet v prsni žep in se na glas zasmel, ko sva se obrnila po ulici dol. „Izvrstno!“ je rekel. „Pojdi, moj prijatelj Watson, zavesa se dviga za poslednje dejanje. Gotovo se boš pomiril, ako boš slišal, da vojske ne bo, da Trelawney Hope ne bo doživel nobene škode pri svoji sijajni karijeri, da indiskretni vladar ne bo kaznovan za svojo indiscrecijo, da ministrski predsednik ne bo imel

opravila z evropskimi komplikacijami in da ne bo nihče na slabšem radi tega dogodka, ki bi bil kmalu usodepoln, ako pokaževa le še malo takta in spretnosti.

Moja duša je bila polna občudovanja do tega izrednega človeka.

„Ti si torej vso stvar razrešil!“ sem vzkliknil.

„Tega še ravno ne, Watson. Le nekatere okoliščine, ki so ravno tako nejasne kakor poprej. Vendar vemo že toliko, da bo samo naša krivda, ako ne moremo doseči ostalega. Sedaj pojdeva naravnost na Whitehall Terrace ter vso stvar zaključiva.“

Ko sva dospela do bivališča ministra evropskih zadev, je Sherlock Holmes povprašal po lady Hildi Trelawney Hopejevi. Pokazali so nama v jutranjo sobo.

„Mr. Holmes!“ je rekla lady in njen obraz je bil ves rdeč vsled nejevolje, „to je v resnici nelepo in nevelikodušno od vas. Želela sem, kakor sem vam pojasnila, da bi obdržali skrivnost o mojem obisku sami zase, da moj soprog ne bi mogel misliti, da se silim v njegove zadeve. In vendar me kompromitujete s tem, da pridete semkaj in tako pokažete, da obstojajo med nama gotovi odnošaji.“

„Na nesrečo, madam, nisem imel druge alternative. Poverili so mi nalogo, pridobiti to ne-

izmerno važno listino nazaj. Raditega moram prositi vas, madam, da jo izročite v moje roke.“

Lady je skočila pokonci in vsa barva je v trenutku izginila iz njenega lepega obraza. Njene oči so osteklenele — omahovala je — tako da sem mislil, da se onesvesti. Nato se je z velikim naporom zopet zavedla in največje začudenje in nejevolja je pregnala vsak drug izraz z njenega obraza.

„Vi — vi me žalite, mr. Holmes.“

„Pojdite, pojdite, madam, to nima nobenega pomena. Dajte mi pismo.“

Planila je k zvoncu.

„Kletar vam pokaže, kje se pride iz hiše.“

„Ne pozvonite, lady Hilda. Ako pozvonite, potem bodo onemogočeni vsi moji resni poizkusi, da se prepreči vsak škandal. Izročite mi pismo in vse bo zopet dobro. Ako hočete sodelovati z menoj, morem vse prav urediti. Ako pa nastopite proti meni, vas moram izpostaviti.“

Dostojanstveno kljubujoče je stala tamkaj njena kraljevska postava, njene oči pa so bile tako silno uprte v njegove, kakor da bi hotela dognati, kaj se godi v njegovi duši. Njena roka je držala zvonec, vendar ni hotela pozvoniti.

„Vi me skušate ustrašiti. To ni moško, mr. Holmes, da pridete semkaj in skušate v strah

pripraviti žensko. Vi pravite, da nekaj veste. Kaj pa veste?“

„Prosim, sedite, madam. Ako padete, se boste poškodovali. Nočem govoriti, dokler ne sedete. Hvala vam.“

„Pet minut časa vam dam, mr. Holmes.“

„Ena je dovolj, lady Hilda. Jaz vem o vašem obisku pri Eduardu Lucasu, o tem, kako ste mu dali to listino, o vašem duhovitem povratku v snočni noči in o načinu, kako ste vzeli pismo iz skrivališča pod preprogo.“

Bleda ko smrt je zrla vanj in dvakrat se ji je zaletelo, preden je mogla govoriti.

„Vi ste blazni, mr. Holmes — vi ste blazni!“ je naposled zavpila.

On pa je vzel iz žepa majhen kos trdega papirja. Bil je obraz neke ženske, ki je bil izrezan iz nekega portreta.

„Tole sem nosil s seboj, ker sem si mislil, da utegne biti koristno,“ je rekel. „Policaj vas je spoznal.“

Zahropela je in njena glava se ji je nagnila nazaj na stol.

„Pojdite lady Hilda. Vi imate pismo. Vso zadevo še vedno lahko uredimo. Nikakor ne želim delati vam neprilike. Moje dolžnosti je konec, ko izročim izgubljeno pismo vašemu soprogu. Ravnajte se po mojem nasvetu in

bodite odkritosrčni napram meni. To je edina vaša rešitev.“

Njen pogum je bil čudovit. Niti sedaj ni hotela priznati poraza.

„Povem vam še enkrat, mr. Holmes, da se nekam silno motite.“

Holmes je vstal s svojega stola.

„Zelo žal mi je za vas, lady Hilda. Storil sem vse za vas, kar sem le mogel. Sedaj pa vidim, da je vse zaman.“

Zazvonila je. Vstopil je kletar.

„Ali je mr. Trelawney Hope doma?“

„On bo doma ob tri četrt na eno, gospod.“

Holmes je pogledal na uro.

„Manjka še četrt ure,“ je rekel. „Jako dobro, jaz počakam.“

Kletar je komaj zaprl vrata za seboj, ko se je lady Hilda vrgla Holmesu pred kolena; njene roke so bile iztegnjene in njen lepi obraz obrnjen kvišku in moker od solza.

„O, prizanesite mi, mr. Holmes! Prizanesite mi!“ je prosila milo. „Za božjo voljo, ne povejte mu o tem! Tako zelo ga ljubim! Niti ene sence nočem prinesiti v njegovo življenje, vem pa, da bi mu vsled tega počilo njegovo plemenito srce.“

Holmes je dvignil lady. „Hvaležen sem vam, madam, da ste, četudi v poslednjem trenutku, prišli do zavesti! Niti enega trenutka ne smemo izgubljati. Kje je pismo?“

Pohitela je preko sobe do pisalne mize, jo odprla ter vzela iz nje dolg moder zavitek.

„Tukaj je, mr. Holmes. Dal Bog, da bi ga nikoli ne bila videla!“

„Kako ga moremo vrniti?“ je dejal Holmes. „Hitro, hitro, izmisliti si moramo kak način! Kje pa je ona škatla za listine?“

„Še vedno v njegovi spalnici.“

„Kolika sreča! Hitro, madam, prinesite jo semkaj!“

Holmes je vstal s svojega stola.

„Trenutek pozneje se je vrnila z rdečo, ploščato škatlo v roki.

„Kako ste jo prej odprli? Ali imate svoj ključ? Da, seveda ga imate. Odprite jo!“

Izza nedrija je lady Hilda vzela majhen ključ. Škatla se je odprla. Napolnjena je bila s papirji. Holmes je vtaknil modri zavitek globoko med nje, med liste neke druge listine. Škatlo je nato zaprla, zaklenila ter jo ponesla nazaj v spalno sobo.

„Sedaj smo pripravljeni zanj,“ je rekel Holmes. „Imamo pa še deset minut časa. Nikakor nočem pritiskati na vas, lady Hilda. V povračilo pa mi boste med tem časom povedali odkrito, kaj je pravi pomen te izredne zadeve.“

„Mr. Holmes, vse vam hočem povedati.“ je vzkliknila lady. „Oh, mr. Holmes, raje bi si

dala odsekati svojo desnico, kakor da bi mu samo za trenutek povzročila žalost! Ni ženske v Londonu, ki bi tako zelo ljubila svojega moža kakor ga jaz ljubim, in vendar, ako bi vedel, kako sem jaz ravnala — kako sem bila primorana ravnati — on bi mi nikdar ne odpustil. Kajti njegova čast mu je toliko, da ne bi mogel pozabiti ali odpustiti pogreška. Pomagajte mi, mr. Holmes! Moja sreča, njegova sreča, najino življenje je odvisno od tega!“

„Hitro, madam, čas postaja vedno krajši.“

„Šlo se je za neko moje, mr. Holmes, in diskretno pismo, pisano pred mojo poroko — neumno pismo, pismo impulzivnega, ljubečega dekleta. Nič slabega nisem mislila in vendar bi se mu zdelo zločinsko. Ako bi bil čital to pismo, bi bilo njegovega zaupanja za vedno konec. Leta dolgo je že tega, kar sem ga pisala. Mislila sem, da je vsa stvar že davno pozabljena. Končno pa sem izvedela od tega človeka Lucasa, da je prišlo v njegove roke in da ga namerava izročiti mojemu možu. Prosila sem ga usmiljenja. Dejal mi je, da mi vrne moje pismo, ako mu prinesem neko gotovo listino iz škatle mojega soproga, kakor jo je popisal. Imel je v uradu nekega ogleduha, ki mu je povedal o njej. Zagotavljal mi je, da se s tem ne prizadene nobena škoda mojemu soprogu. Pre-

stavite se v moj položaj, mr. Holmes! Kaj mi je bilo storiti?"

„Svojemu soprogu bi morali vse zaupati.“

„Tega nisem mogla, mr. Holmes, nisem mogla! Na eni strani gotova nesreča, na drugi strani, akoravno se mi je zdelo strašno, vzeti soprogove papirje, vseeno nisem mogla umeti posledic glede politike! In vzela sem jih, mr. Holmes! Naredila sem si dvojen ključ, ta človek Lucas mi ga je preskrbel. Odprla sem škatlo za listine, vzela pismo ter ga ponesla v Godolphin Street.“

„Kaj pa se je zgodilo tamkaj, madam?“

„Potrkala sem na vrata, kakor sva se domenila. Lucas jih je odprl. Šla sem za njim v njegovo sobo in pustila vežna vrata odprta za seboj, ker sem se bala biti sama s tem človekom. Spominjam se, da je stala zunaj neka ženska, ko sem vstopila. Najina zadeva je bila kmalu urejena. Moje pismo je ležalo na njegovi pisalni mizi; dala sem mu listino. On mi je izročil pismo. V tem trenutku sva začula glasove pri vratih. V veži so se začule stopinje. Lucas je hitro odgrnil preprogo, vrigel listino v nekó skrivališče tamkaj in ga zopet pokrnil s preprogo.“

„Kar se je zgodilo pozneje, se mi zdi kakor strašne sanje. Videla sem neki teman, blaznodivji obraz, slišala neki ženski glas, ki je vpil

v francoskem jeziku: „Moje čakanje ni bilo zaman. Končno sem te vendar zalotila z njo!“ Nato je nastal divji boj. Videla sem stol v njegovi roki, v njeni pa se je svetil nož. Planila sem s strašnega prizorišča, tekla od hiše proč in šele naslednjega jutra sem v listih čitala o strašnem dogodku. Ono noč pa sem bila srečna, kajti imela sem zopet svoje pismo in nisem slutila, kaj prinese bližnja bodočnost.

„Zjutraj sem pa spoznala, da sem zamenjala eno nadlogo za drugo. Žalost mojega soproga radi izgube njegove listine mi je segla do srca. Komaj sem se premagala, da mu nisem večkrat padla pred noge ter mu povedala, kaj sem storila. Toda to bi zopet pomenilo priznanje preteklosti. Onega jutra sem prišla k vam, da spoznam polni obseg svojega dejanja. Od onega trenutka dalje, ko sem vse razumela, so bile vse moje misli obrnjene na to, kako da bi zadobila listino svojega moža nazaj. Še vedno je morala biti tam, kamor jo je dal Lucas, kajti skril jo je, preden je ona strašna ženska stopila v sobo. Ako bi ne bila prišla, bi jaz ne bi vedela, kje da se nahaja skrivališče. Kako bi mi bilo mogoče priti v sobo? Dva dni sem opazovala ono hišo, toda vrata niso bila nikoli odprta. Snoči sem naredila poslednji poizkus. Kaj sem storila in kakšen uspeh sem imela, ste že izvedeli. Prinesla sem listino

s seboj nazaj in jo mislila uničiti, ker nisem vedela, kako bi jo zopet vrnila, ne da bi priznala svojemu soprogu svojo krivdo. Moj Bog, njegove korake čujem na stopnicah!“

Minister evropskih zadev je planil razburjen v sobo.

„Imate kaj novic, mr. Holmes, kaj?“

„Nekoliko upanja imam.“

„Ah, nebo bodi zahvaljeno!“ Obraz se mu je razjasnil. „Ministrski predsednik bo na lunchu pri meni. Ali more biti sodeležen vašega upanja? Železne živce ima in vendar vem, da izza tega strašnega dogodka nobeno noč ni zatisnil očesa. Jacobs, povabi ministrskega predsednika, da naj se potrudi gor. Kar se pa tebe tiče, moja draga, se bojim, da so to politične zadeve. Čez nekoliko trenutkov se ti pridružimo v obednici.“

Obnašanje ministrskega predsednika je bilo mirno, vendar sem po svitu njegovih oči in tresenju njegovih koščenih rok spoznal, da je bil ravno tako razburjen kakor njegov mlajši tovariš.

„Slišal sem, da imate nekaj sporočiti, mr. Holmes, ali res?“

„Samo negativno še,“ je odgovoril moj prijatelj. „Poizvedoval sem povsodi, kjer bi pismo utegnilo biti in prepričan sem, da se nam ni treba bati nobene nevarnosti.“

„Vendar to še ni dovolj, mr. Holmes. Mi ne moremo vedno živeti na takem ognjeniku. Vedeti moramo nekaj določnega.“

„Upanje imam dobiti to. Raditega sem prišel semkaj. Čim bolj premišljam o vsej stvari, tem bolj sem prepričan, da pismo nikoli ni prišlo iz te hiše.“

„Mr. Holmes!“

„Ako bi bilo prišlo, bi bilo dosedaj gotovo objavljeno.“

„Čemu bi ga bil pa kdo vzel, da bi ga obdržal v tej hiši?“

„Jaz sploh nisem prepričan, da bi ga kdo vzel.“

„Kako je potem moglo izginiti iz škatle za listine?“

„Jaz tudi nisem prepričan, da je kdaj prišlo iz te škatle.“

„Mr. Holmes, ta šala pač ni umestna. Vi imate mojo besedo, da je izginilo iz one škatle.“

„Ali ste pregledali škatlo od torka zjutraj?“

„Ne, ker ni bilo potrebno.“

„Morda ste pa pismo pregledali.“

„Nemogoče, vam povem.“

„Jaz pa nisem prepričan o tem; znano mi je, da se je že večkrat kaj podobnega pripetilo. Jaz menim, da so tamkaj še drugi papirji. Morda se je ono pismo pomešalo med nje.“

„Bilo je na vrhu.“

„Morda je kdo stresel škatlo, tako da je prišlo na drugo mesto.“

„Ne, ne, vse sem vzel iz nje.“

„O tem se gotovo lahko hitro prepričamo, Hope!“ je rekel ministrski predsednik. „Dajte prinesiti ono škatlo za listine.“

Minister je pozvonil.

„Jacobs, prinesite mi škatlo za listine. S tem prav po nepotrebnem čas tratimo, vendar se vseeno lahko zgodi, ako vas ne more nič drugega zadovoljiti. Hvala, Jacobs, položite jo tja. Ključ imam vedno na svoji urni verižici. Vidite, tukaj so sedaj listine. Pismo lorda Merrowa, poročilo sir Charlesa Hardyja, memorandum iz Belgrada, poročilo o rusko-nemški colnini na žito, pismo iz Madrida, poročilo lorda Flowersa — sveta, nebesa! Kaj pa je to? Lord Bellinger! Lord Bellinger!“

Ministrski predsednik mu je potegnil modri zavitek iz roke.

„Da, tole je, in pismo je nedotaknjeno. Hope, čestitam vam.“

„Hvala vam! Hvala vam! Kakšen kamen se mi je odvalil od srca. Vendar to mi je nerazumljivo — nemogoče, mr. Holmes, vi ste čarovnik, vi ste čarodejec! Kako ste vedeli, da je bilo tamkaj?“

„Ker sem vedel, da ga nikjer drugje ni.“

„Svojim lastnim očem ne morem verjeti!“
Divje je planil k durim. „Kje je moja žena?
Povedati ji moram, da je vse v redu. Hilda!
Hilda!“ smo slišali njegov glas na stopnicah.

Ministrski predsednik je pogledal Holmesa
in mu pomežikal.

„Pojdite, gospod,“ je rekel. „Na tem je več,
kakor samo to, kar vidi oko. Kako je prišlo
pismo nazaj v škatlo?“

Holmes se je nasmejal in se obrnil od ostrega
pogleda teh čudovitih oči.

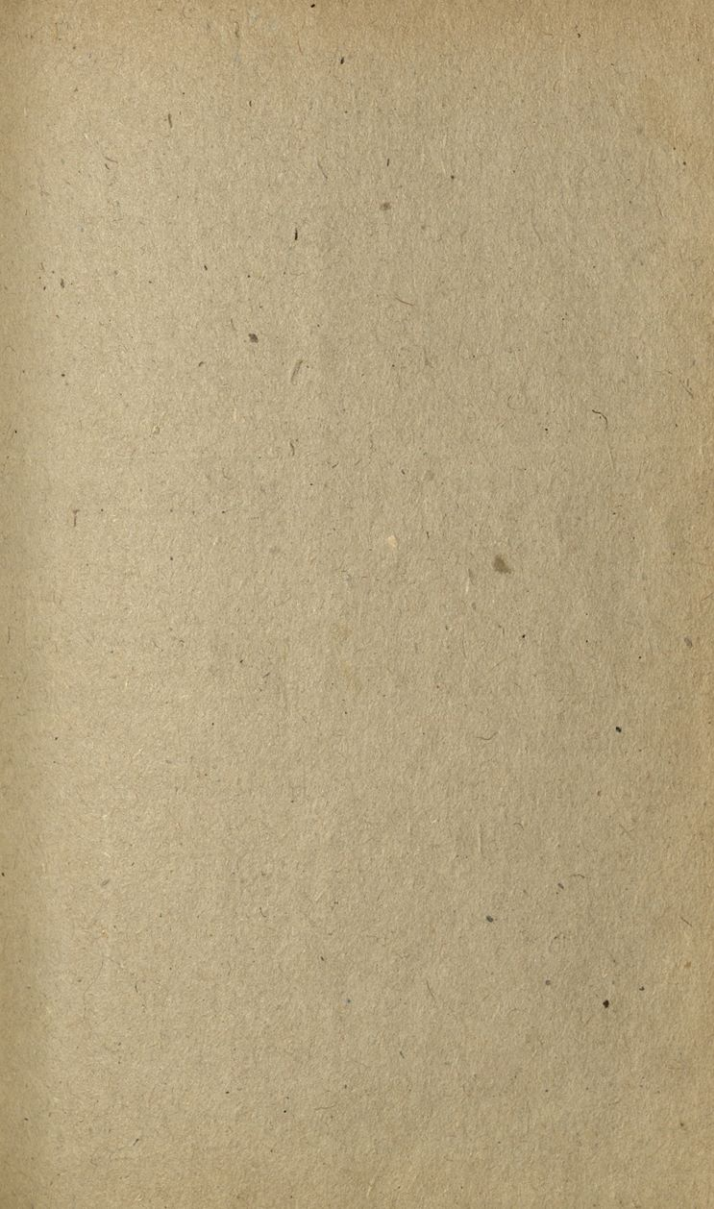
„Tudi mi imamo svoje diplomatske skriv-
nosti,“ je rekel, vzel svoj klobuk in odšel.

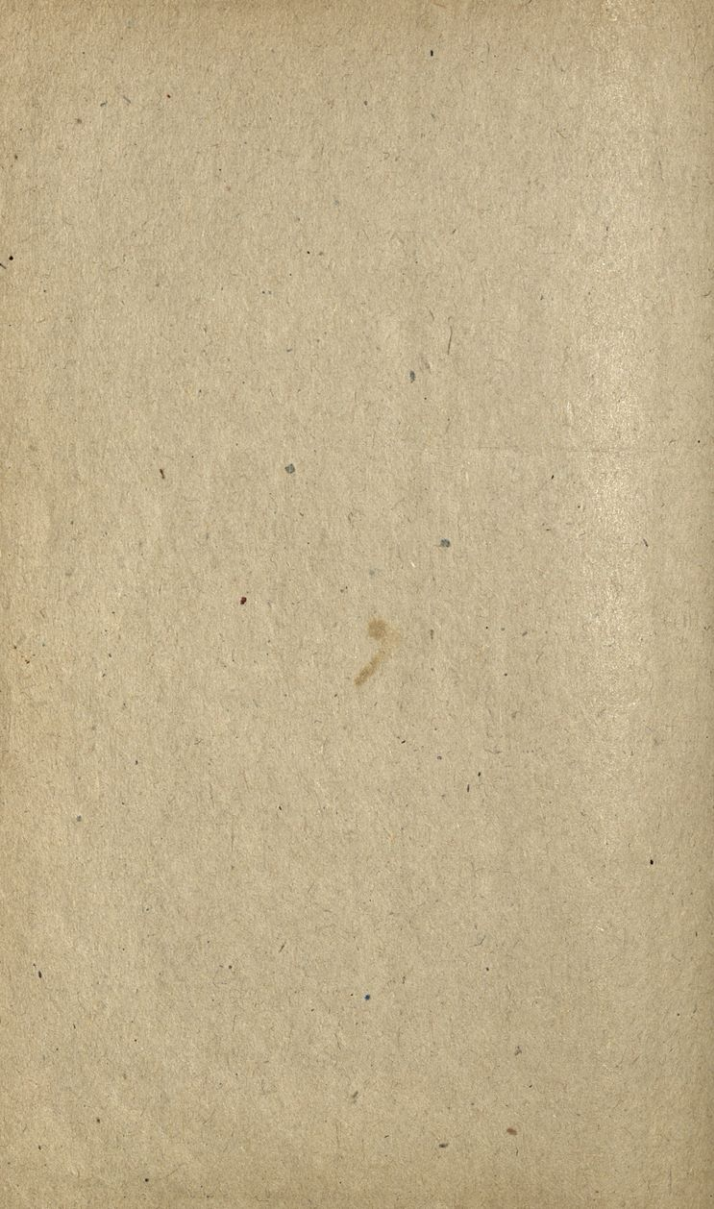

Vsebina.

	Stran
Charles Augustus Milverton.	3
Šesteri Napoleoni	30
Trije dijaki	63
Zlati naočniki	91
Pogrešani footballist	127
Abbey Grange	161
Drugi madež	202

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000051579

